
Ashtavakra Gita Hindi Translation

श्रीमत् अष्टावक्रगीता का हिंदी अनुवाद

Document Information

Text title : Ashtavakra Gita Hindi Translation

File name : AshtavakraGitaHinTran.itx

Category : gItA, giitaa

Location : doc_giitaa

Author : Vedic tradition

Description-comments : Sanskrit shlokas and Hindi translation (to be proofread)

Source : <https://archive.org/details/AshtavakraGitaWithHindiTranslation1911KhemrajPublishers>

Latest update : November 23, 2019

Send corrections to : Sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

November 23, 2019

sanskritdocuments.org

Ashtavakra Gita Hindi Translation

——
ಶ್ರೀಮತ್ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಗೀತಾ ಕಾ ಹಿಂದೀ ಅನುವಾದ

ಶ್ರೀಮತ್ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಗೀತಾ ಕಾ ಹಿಂದೀ ಅನುವಾದ

ಸಾನ್ವಯಭಾಷಾಟೀಕಾಸಮೇತಾ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಗೀತಾ

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ

ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಗೀತಾ

ಸಾನ್ವಯ-ಭಾಷಾಟೀಕಾಸಹಿತಾ |

ಕಥಂ ಜ್ಞಾನಮವಾಪ್ನೋತಿ ಕಥಂ ಮುಕ್ತಿರ್ಭವಿಷ್ಯತಿ |

ವೈರಾಗ್ಯಂ ಚ ಕಥಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮೇತದ್ಭೂಹಿ ಮಮ ಪ್ರಭೋ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹೇ ಪ್ರಭೋ ! (ಪುರುಷಃ) ಜ್ಞಾನಮ್ ಕಥಮ್ ಅವಾಪ್ನೋತಿ | (ಪುಂಸಃ) ಮುಕ್ತಿಃ ಕಥಮ್ ಭವಿಷ್ಯತಿ | (ಪುಂಸಃ) ವೈರಾಗ್ಯಮ್ ಚ ಕಥಮ್ ಪ್ರಾಪ್ತಮ್ (ಭವತಿ) ಏತತ್ ಮಮ ಬ್ರೂಹಿ || ೧ ||

ಏಕ ಸಮಯ ಮಿಥಿಲಾಧಿಪತಿ ರಾಜಾ ಜನಕ ಕೇ ಮನ ಮೇಂ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯ ಕೇ ಪ್ರಭಾವ ಸೇ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಜ್ಞಾಸಾ ಉತ್ಪನ್ನ ಹುಈ ಕಿ, ಇಸ ಅಸಾರ ಸಂಸಾರರೂಪಿ ಬಂಧನ ಸೇ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಮುಕ್ತಿ ಹೋಗೀ ಔರ ತದನಂತರ ಉನ್ನೋನೇ ಐಸಾ ಭೀ ವಿಚಾರ ಕಿಯಾ ಕಿ, ಕಿಸೀ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೀ ಗುರು ಕೇ ಸಮೀಪ ಜಾನಾ ಚಾಹಿಯೇ, ಇಸೀ ಅಂತರ ಮೇಂ ಉನ ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಕೇ ಮಾನೋ ಸಮುದ್ರ ಪರಮ ದಯಾಲು ಶ್ರೀಅಷ್ಟಾವಕ್ರಜೀ ಮಿಲೇ | ಇನ ಮುನಿ ಕೀ ಆಕೃತಿ ಕೋ ದೇಖಕರ ರಾಜಾ ಜನಕ ಕೇ ಮನ ಮೇಂ ಯಹ ಅಭಿಮಾನ ಹುಆ ಕಿ, ಯಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಂತ್ಯತ ಹೀ ಕುರೂಪ ಹೈ | ತಬ ದೂಸರೇ ಕೇ ಚಿತ್ತ ಕಾ ವೃತ್ತಾಂತ ಜಾನನೇವಾಲೇ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಜೀ ರಾಜಾ ಕೇ ಮನ ಕಾ ಭೀ ವಿಚಾರ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿ ಕೇ ದ್ವಾರಾ ಜಾನಕರ ರಾಜಾ ಜನಕ ಸೇ ಬೋಲೇ ಕಿ, ಹೇ ರಾಜನ್ ! ದೇಹದೃಷ್ಟಿ ಕೋ ಛೋಡಕರ ಯದಿ ಆತ್ಮದೃಷ್ಟಿ ಕರೋಗೀ ತೋ ಯಹ ದೇಹ ಟೇಢಾ ಹೈ ಪರಂತು ಇಸ ಮೇಂ ಸ್ಥಿತ ಆತ್ಮ ಟೇಢಾ ನಹೀಂ ಹೈ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ನದೀ ಟೇಢೀ ಹೋತೀ ಹೈ ಪರಂತು ಉಸ ಕಾ ಜಲ ಟೇಢಾ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಇಕ್ಷು (ಗನ್ನಾ) ಟೇಢಾ ಹೋತಾ ಹೈ ಪರಂತು ಉಸ ಕಾ ರಸ ಟೇಢಾ ನಹೀಂ ಹೈ| ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಯದ್ಯಪಿ ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ಯಹ ದೇಹ ಟೇಢಾ ಹೈ, ಪರಂತು ಅಂತರ್ಯಾಮೀ ಆತ್ಮ ಟೇಢಾ ನಹೀಂ ಹೈ| ಕಿಂತು ಆತ್ಮ ಅಸಂಗ, ನಿರ್ವಿಕಾರ, ವ್ಯಾಪಕ, ಜ್ಞಾನಘನ, ಸಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪ, ಅಖಂಡ,

ಅಚ್ಚೇದ್ಯ, ಅಭೇದ್ಯ, ನಿತ್ಯ, ಶುದ್ಧ, ಬುದ್ಧ ಔರ ಮುಕ್ತಸ್ವಭಾವ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಹೇ ರಾಜನ್ ! ತುಮ ದೇಹದೃಷ್ಟಿ ಕೋ ತ್ಯಾಗಕರ ಆತ್ಮದೃಷ್ಟಿ ಕರೋ | ಪರಮ ದಯಾಲು ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಜೀ ಕೇ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ವಚನ ಸುನನೇ ಸೇ ರಾಜಾ ಜನಕ ಕಾ ಮೋಹ ತತ್ಕಾಲ ದೂರ ಹೋ ಗಯಾ ಔರ ರಾಜಾ ಜನಕನೇ ಮನ ಮೇಂ ವಿಚಾರ ಕಿಯಾ ಕಿ ಮೇರೇ ಸಬ ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧ ಹೋ ಗಯೇ, ಮೇಂ ಅಬ ಇನಕೋ ಹೀ ಗುರು ಕರೂಂಗಾ | ಕ್ರೋಂಕಿ ಯಹ ಮಹಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಕೇ ಸಮುದ್ರರೂಪ ಹೈ, ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಹೈಂ, ಅಬ ಇನ ಸೇ ಅಧಿಕ ಜ್ಞಾನೀ ಮುರ್ಝೇ ಕೌನ ಮಿಲೇಗಾ? ಅಬ ತೋ ಇನ ಸೇ ಹೀ ಗುರುದೀಕ್ಷಾ ಲೇಕರ ಇನಕೋ ಹೀ ಶರಣ ಲೇನಾ ಯೋಗ್ಯ ಹೈ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ವಿಚಾರಕರ ರಾಜಾ ಜನಕ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಜೀ ಸೇ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಬೋಲೇ ಕಿ, ಹೇ ಮಹಾತ್ಮನ್ ! ಮೈಂ ಸಂಸಾರಬಂಧನ ಸೇ ಛೂಟನೇ ಕೇ ನಿಮಿತ್ತ ಆಪ ಕೀ ಶರಣ ಲೇನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಕರತಾ ಹೂಂ, ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಜೀನೇ ಭೀ ರಾಜಾ ಜನಕ ಕೋ ಅಧಿಕಾರೀ ಸಮರ್ಥಕರ ಅಪನಾ ಶಿಷ್ಯ ಕರ ಲಿಯಾ, ತಬ ರಾಜಾ ಜನಕ ಅಪನೇ ಚಿತ್ತ ಕೇ ಸಂದೇಹೋಂ ಕೋ ದೂರ ಕರನೇ ಕೇ ನಿಮಿತ್ತ ಔರ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಕೇ ಶ್ರವಣ ಕರನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಕರ ಕೇ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಜೀ ಸೇ ಪೂಂಛನೇ ಲಗೇ | ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಜೀ ಸೇ ರಾಜಾ ಜನಕ ಪುಶ್ಚ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ - ಹೇ ಪ್ರಭೋ ! ಅವಿದ್ಯಾಕರ ಕೇ ಮೋಹಿತ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಮಿಥ್ಯಾ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪೋಂಕರ ಕೇ ಬಾರಂಬಾರ ಜನ್ಮಮರಣರೂಪ ದುಃಖೋಂ ಕೋ ಭೋಗನೇವಾಲೇ ಇಸ ಪುರುಷ ಕೋ ಅವಿದ್ಯಾನಿವೃತ್ತಿರೂಪ ಜ್ಞಾನ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಪಾಪ್ಪ ಹೋತಾ ಹೈ ? ಇನ ತೀನೋಂ ಪ್ರಶ್ನೋಂ ಕಾ ಉತ್ತರ ಕೃಪಾ ಕರ ಕೇ ಮುರು ಸೇ ಕಹಿಯೇ || ೧ ||

ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಉವಾಚ |

ಮುಕ್ತಿಮಿಚ್ಛಸಿಚೇತ್ತಾತ ವಿಷಯಾನ್ವಿಷವತ್ಸಜ |

ಕ್ಷಮಾರ್ಜವದಯಾತೋಷಸತ್ಯಂ ಪೀಯೂಷವದ್ಯಜ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹೇ ತಾತ ! ಚೇನ್ ಮುಕ್ತಿಮ್ ಇಚ್ಛಸಿ (ತರ್ಹಿ) ವಿಷಯಾನ್ ವಿಷವತ್ (ಅವಗತ್ಯ) ತ್ಯಜ | ಕ್ಷಮಾರ್ಜವದಯಾತೋಷಸತ್ಯಮ್ ಪೀಯೂಷವತ್ (ಅವಗತ್ಯ) ಭಜ || ೨ ||

ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಬ ರಾಜಾ ಜನಕನೇ ಪುಶ್ಚ ಕಿಯಾ ತಬ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನ ಪರಮ ದಯಾಲು ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿನೇ ವಿಚಾರ ಕಿಯಾ ಕಿ, ಯಹ ಪುರುಷ ತೋ ಅಧಿಕಾರೀ ಹೈ ಔರ ಸಂಸಾರಬಂಧನ ಸೇ ಮುಕ್ತ ಹೋನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಸೇ ಮೇರೇ ನಿಕಟ ಆಯಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಇಸ ಕೋ ಸಾಧನಚತುಷ್ಟಯಪೂರ್ವಕ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕರೂಂ ಕ್ರೋಂಕಿ ಸಾಧನಚತುಷ್ಟಯ ಕೇ ಬಿನಾ ಕೋಟಿ ಉಪಾಯ ಕರನೇ ಸೇ ಭೀ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಫಲೀಭೂತ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ ಇಸ ಕಾರಣ ಶಿಷ್ಯ ಕೋ ಪ್ರಥಮ ಸಾಧನಚತುಷ್ಟಯ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕರನಾ ಯೋಗ್ಯ ಹೈ ಔರ ಸಾಧನಚತುಷ್ಟಯ ಕೇ ಅನಂತರ ಹೀ

ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಕೇ ವಿಷಯ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಕರನೀ ಚಾಹಿಯೇ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ವಿಚಾರ ಕರ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಾಜೀ ಬೋಲೇ ಕಿ-ಹೇ ತಾತ ! ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನರ್ಥೋ ಕೀ ನಿವೃತ್ತಿ ಔರ ಪರಮಾನಂದಮುಕ್ತಿ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಜಬ ಹೋವೇ ತಬ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ ಔರ ಗಂಧ ಇನ ಪಾಂಚೋಂ ವಿಷಯೋಂ ಕೋ ತ್ಯಾಗ ದೇವೇ । ಯೇ ಪಾಂಚ ವಿಷಯ ಕರ್ಣ, ತ್ವಚಾ, ನೇತ್ರ, ಜಿಹ್ವಾ ಔರ ನಾಸಿ ಕಾ ಇನ ಪಾಂಚ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯೋಂ ಕೇ ಹ್ಯೆಂ, ಯೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೀವ ಕೇ ಬಂಧನ ಹ್ಯೆಂ, ಇನ ಸೇ ಬಂಧಾ ಹುಆ ಜೀವ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ ಔರ ಮರತಾ ಹ್ಯೆ ತಬ ಬಡ಼್ಾ ದುಃಖೇ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ವಿಷ ಭಕ್ಷಣ ಕರನೇವಾಲೇ ಪುರುಷ ಕೋ ದುಃಖ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ, ಉಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಭೋಗ ಕರನೇ ವಾಲಾ ಪುರುಷ ದುಃಖೇ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ । ಅರ್ಥಾತ್ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯ ಮಹಾ ಅನರ್ಥ ಕಾ ಮೂಲ ಹ್ಯೆ ಉನ ವಿಷಯೋಂ ಕೋ ತೂ ತ್ಯಾಗ ದೇ । ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಯಹ ಹ್ಯೆ ಕಿ, ದೇಹ ಆದಿ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಮ್ಯೆಂ ಹೂಂ, ಮೇರಾ ಹ್ಯೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಧ್ಯಾಸ ಮತ ಕರ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಬಾಹ್ಯ ಇಂದ್ರಿಯೋಂ ಕೋ ದಮನ ಕರನೇ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕಿಯಾ. ಜೋ ಪುರುಷ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕರತಾ ಹ್ಯೆ ಉಸ ಕೋ 'ದಮ' ನಾಮವಾಲೇ ಪ್ರಥಮ ಸಾಧನ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ ಔರ ಜೋ ಅಂತಃಕರಣ ಕೋ ವಶ ಮೇಂ ಕರ ಲೇತಾ ಹ್ಯೆ ಉಸ ಕೋ 'ಶಮ' ನಾಮವಾಲೇ ದೂಸರೀ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತಿ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ । ಜಿಸ ಕಾ ಮನ ಅಪನೇ ವಶ ಮೇಂ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೆ ಉಸ ಕಾ ಏಕ ಬ್ರಹ್ಮಕಾರ ಮನ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೆ, ಉಸ ಕಾ ನಾಮ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರ ಮೇಂ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಕ ಸಮಾಧಿ ಕಹಾ ಹ್ಯೆ, ಉಸ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಕ ಸಮಾಧಿ ಕೀ ಸ್ಥಿತಿ ಕೇ ಅರ್ಥ ಕ್ಷಮಾ (ಸಬ ಸಹ ಲೇನಾ), ಆರ್ಜವ (ಅವಿದ್ಯಾರೂಪ ದೋಷ ಸೇ ನಿವೃತ್ತಿ ರಖನಾ), ದಯಾ (ಬಿನಾ ಕಾರಣ ಹೀ ಪರಾಯಾ ದುಃಖ ದೂರ ಕರನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ), ತೋಷ (ಸದಾ ಸಂತುಷ್ಟ ರಹನಾ), ಸತ್ಯ (ತ್ರಿಕಾಲ ಮೇಂ ಏಕರೂಪತಾ) ಇನ ಪಾಂಚ ಸಾತ್ವಿಕ ಗುಣೋಂ ಕಾ ಸೇವನ ಕರೇ । ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಕೋ ಈ ಪುರುಷ ಅಮೃತತುಲ್ಯ ಔಷಧಿ ಸೇವನ ಕರೇ ಔರ ಉಸ ಔಷಧಿ ಕೇ ಪ್ರಭಾವ ಸೇ ಉಸ ಕೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ರೋಗ ದೂರ ಹೋ ಜಾತೇ ಹ್ಯೆಂ, ಉಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಜೋ ಪುರುಷ ಅಮೃತತುಲ್ಯ ಇನ ಪಾಂಚ ಗುಣೋಂ ಕೋ ಸೇವನ ಕರತಾ ಹ್ಯೆ, ಉಸ ಕೇ ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುರೂಪ ರೋಗ ದೂರ ಹೋ ಜಾತೇ ಹ್ಯೆಂ ಅರ್ಥಾತ್ ಇಸ ಸಂಸಾರ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಜಿಸ ಪುರುಷ ಕೋ ಮುಕ್ತಿ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಹೋಯ ವಹ ವಿಷಯೋಂ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ದೇವೇ, ವಿಷಯೋಂ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರೇ ಬಿನಾ ಮುಕ್ತಿ ಕದಾಪಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ, ಮುಕ್ತಿ ಅನೇಕ ದುಃಖೋಂ ಕೀ ದೂರ ಕರನೇವಾಲೇ ಔರ ಪರಮಾನಂದ ಕೀ ದೇನೇವಾಲೇ ಹ್ಯೆ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿನೇ ಪ್ರಥಮ ಶಿಷ್ಯ ಕೋ ವಿಷಯೋಂ ಕೋ ತ್ಯಾಗನೇ ಕಾ ಉಪದೇಶ ದಿಯಾ ॥ ೨ ॥

ನ ಪೃಥ್ವೀ ನ ಜಲಂ ನಾಗ್ನಿರ್ನ ವಾಯುದ್ಯೌರ್ನ ವಾ ಭವಾನ್ ।

ಏಷಾಂ ಸಾಕ್ಷಿಣಮಾತ್ಮಾನಂ ಚಿದ್ರೂಪಂ ವಿದ್ವಿ ಮುಕ್ತಯೇ || ೩ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ !) ಭವಾನ್ ಪೃಥ್ವೀ ನ | ಜಲಮ್ ನ | ಅಗ್ನಿಃ ನ | ವಾಯುಃ ನ | ವಾ ದ್ಯೋಃ ನ | ಏಷಾಮ್ ಸಾಕ್ಷಿಣಮ್ ಚಿದ್ರೂಪಮ್ ಆತ್ಮಾನಮ್ ಮುಕ್ತಯೇ ವಿದ್ವಿ || ೩ ||

ಅಬ ಮುನಿ ಸಾಧನಚತುಷ್ಟಯಸಂಪನ್ನ ಶಿಷ್ಯ ಕೋ ಮುಕ್ತಿ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ, ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ ! ಪಂಚ ಭೂತ ಕಾ ಶರೀರ ಹೀ ಆತ್ಮಾ ಹ್ಯೇ ಔರ ಪಂಚಭೂತೋಂಕೇ ಹೀ ಪಾಂಚ ವಿಷಯ ಹ್ಯಂ, ಸೋ ಇನ ಪಂಚಭೂತೋಂ ಕಾ ಜೋ ಸ್ವಭಾವ ಹ್ಯೇ ಉಸ ಕಾ ಕದಾಪಿ ತ್ಯಾಗ ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತಾ, ಕೋಂಕಿ ಪೃಥ್ವೀ ಸೇ ಗಂಧ ಕಾ ಯಾ ಗಂಧ ಸೇ ಪೃಥ್ವೀ ಕಾ ಕದಾಪಿ ವಿಯೋಗ ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತಾ ಹ್ಯೇ, ಕಿಂತು ವೇ ದೋನೋಂ ಏಕರೂಪ ಹೋಕರ ರಹತೇ ಹ್ಯಂ, ಇಸೀ ಪ್ರಕಾರ ರಸ ಔರ ಜಲ, ಅಗ್ನಿ ಔರ ರೂಪ, ವಾಯು ಔರ ಸ್ಪರ್ಶ, ಶಬ್ದ ಔರ ಆಕಾಶ ಹ್ಯೇ, ಅರ್ಧಾತ್ ಶಬ್ದಾದಿ ಪಾಂಚ ವಿಷಯೋಂ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ತೋ ತಬ ಹೋ ಸಕತಾ ಹ್ಯೇ ಜಬ ಪಂಚ ಭೂತೋಂ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ಔರ ಯದಿ ಪಂಚ ಭೂತ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಹೋಯ ತೋ ಶರೀರಪಾತ ಹೋ ಜಾವೇಗಾ ಫಿರ ಉಪದೇಶ ಗ್ರಹಣ ಕರನೇವಾಲಾ ಕೌನ ರಹೇಗಾ ? ತಥಾ ಮುಕ್ತಿಸುಖ ಕೋ ಕೌನ ಭೋಗೇಗಾ ? ಅರ್ಧಾತ್ ವಿಷಯ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ತೋ ಕದಾಪಿ ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತಾ ಇಸ ಶಂಕಾ ಕೋ ನಿವಾರಣ ಕರನೇ ಕೇ ಅರ್ಥ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಜೀ ಉತ್ತರ ದೇತೇ ಹ್ಯಂ-ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಪೃಥ್ವೀ, ಜಲ, ತೇಜ, ವಾಯು ಔರ ಆಕಾಶ ತಥಾ ಇನ ಕೇ ಧರ್ಮ ಜೋ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ ಔರ ಗಂಧ ಸೋ ತೂ ನಹೀಂ ಹ್ಯೇ ಇಸ ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ಶರೀರ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ತೂ ಅಜ್ಞಾನ ಸೇ ಅಹಂಭಾವ (ಮೈಂ ಹೂಂ, ಮೇರಾ ಹ್ಯೇ ಇತ್ಯಾದಿ) ಮಾನತಾ ಹ್ಯೇ ಇನ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಅರ್ಧಾತ್ ಇಸ ಶರೀರ ಕೇ ಅಭಿಮಾನ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ದೇ ಔರ ವಿಷಯೋಂ ಕೋ ಅನಾತ್ಮಧರ್ಮ ಜಾನಕರ ತ್ಯಾಗ ಕರ ದೇ ! ಅಬ ಶಿಷ್ಯ ಇಸ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಫಿರ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ ! ಮೈಂ ಗೌರವರ್ಣ ಹೂಂ, ಸ್ತೂಲ ಹೂಂ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣ ಹೂಂ, ರೂಪವಾನ ಹೂಂ, ಪುಷ್ಪ ಹೂಂ, ಕುರೂಪ ಹೂಂ, ಕಾಣಾ ಹೂಂ, ನೀಚ ಹೂಂ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕೀ ಪ್ರತೀತಿ ಇಸ ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ಶರೀರ ಮೇಂ ಅನಾದಿ ಕಾಲ ಸೇ ಸಬ ಹೀ ಪುರುಷೋಂ ಕೋ ಹೋ ಜಾತೀ ಹ್ಯೇ, ಫಿರ ತುಮನೇ ಜೋ ಕಹಾ ಕಿ, ತೂ ದೇಹ ನಹೀಂ ಹ್ಯೇ ಸೋ ಇಸ ಮೇಂ ಕ್ಯಾ ಯುಕ್ತಿ ಹ್ಯೇ ? ತಬ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಬೋಲೇ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಅವಿವೇ ಕೀ ಪುರುಷ ಕೋ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತೀತಿ ಹೋತೀ ಹ್ಯೇ, ವಿವೇಕದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ತೂ ದೇಹ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಕಾ ದೃಷ್ಟಾ ಔರ ದೇಹ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಸೇ ಪ್ರಥಕ ಹ್ಯೇ ! ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಘಟ ಕೋ ದೇಖನೇವಾಲಾ ಪುರುಷ ಘಟ ಸೇ ಪ್ರಥಕ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ, ಉಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮಾಕೋ ಭೀ ಸರ್ವ ದೋಷರಹಿತ ಔರ ಸಬ ಕಾ ಸಾಕ್ಷೀ ಜಾನ . ಇಸ ವಿಷಯ ಮೇಂ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರವಾಲೋಂ ಕೀ ಶಂಕಾ ಹ್ಯೇ, ಕಿ, ಸಾಕ್ಷಿಪನಾ ತೋ ಬುದ್ಧಿ ಮೇಂ ರಹತಾ ಹ್ಯೇ, ಇಸ ಕಾರಣ ಬುದ್ಧಿ ಹೀ ಆತ್ಮಾ ಹೋ ಜಾಯಗೀ, ಇಸ ಕಾ ಸಮಾಧಾನ ಯಹ ಹ್ಯೇ ಕಿ, ಬುದ್ಧಿ

ತೋ ಜಡ ಹೈ ಔರ ಆತ್ಮಾ ಚೇತನ ಮಾನಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಜಡ ಜೋ ಬುದ್ಧಿ ಸೋ ಆತ್ಮಾ ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತಾ ಹೈ, ತೋ ಆತ್ಮಾ ಕೋ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಜಾನ ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಪುಶ್ಚ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ ! ಚೈತನ್ಯರೂಪ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ಜಾನನೇ ಸೇ ಕ್ಯಾ ಫಲ ಹೋತಾ ಹೈ ಸೋ ಕಹಿಯೇ ? ತಿಸ ಕೇ ಉತ್ತರ ಮೇಂ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಜೀ ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಸಾಕ್ಷೀ ಔರ ಚೈತನ್ಯ ಜೋ ಆತ್ಮಾ ತಿಸ ಕೋ ಜಾನನೇ ಸೇ ಪುರುಷ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಪದ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಯ ಹೀ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಕಾ ಫಲ ಹೈ, ಮುಕ್ತಿ ಕಾ ಸ್ವರೂಪ ಕಿಸೀ ಕೇ ವಿಚಾರ ಮೇಂ ನಹೀಂ ಆಯಾ ಹೈ, ಷಟಶಾಸ್ತ್ರಕಾರ ಅಪನೀ ೨ ಬುದ್ಧಿ ಕೇ ಅನುಸಾರ ಮುಕ್ತಿ ಕೇ ಸ್ವರೂಪ ಕೀ ಕಲ್ಪನಾ ಕರತೇ ಹೈಂ | ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರವಾಲೇ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ದುಃಖಮಾತ್ರ ಕಾ ಜೋ ಅತ್ಯಂತ ನಾಶ ಹೈ ವಹೀ ಮುಕ್ತಿ ಹೈ ಔರ ಬಲವಾನ್ ಪ್ರಭಾಕರಮತಾವಲಂಬೀ ಮೀಮಾಂಸಕೋಂ ಕಾ ಯಹ ಕಥನ ಹೈ ಕಿ, ಸಮಸ್ತ ದುಃಖೋಂ ಕಾ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋನೇ ಸೇ ಪಹಿಲೇ ಜೋ ಸುಖ ಹೈ ವಹೀ ಮುಕ್ತಿ ಹೈ, ಬೌಧಮತವಾಲೋಂ ಕಾ ಯಹ ಕಥನ ಹೈ ಕಿ, ದೇಹ ಕಾ ನಾಶ ಹೋನಾ ಹೀ ಮುಕ್ತಿ ಹೈ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಭಿನ್ನ ೨ ಕಲ್ಪನಾ ಕರತೇ ಹೈಂ, ಪರಂತು ಯಥಾರ್ಥ ಬೋಧ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕಿಂತು ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರ ಕೇ ಅನುಸಾರ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಹೀ ಮುಕ್ತಿ ಹೈ ಇಸ ಕಾರಣ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿ ಶಿಷ್ಯ ಕೋ ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹೈಂ | || ೩ ||

ಯದಿ ದೇಹಂ ಪೃಥಕ್ಯುತ್ಯ ಚಿತಿ ವಿಶ್ರಾಮ್ಯ ತಿಷ್ಯಸಿ |

ಅಧುನ್ಯೇವ ಸುಖೀ ಶಾಂತೋ ಬಂಧಮುಕ್ತೋ ಭವಿಷ್ಯಸಿ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ !) ಯದಿ ದೇಹಮ್ ಪೃಥಕ್ಯುತ್ಯ ಚಿತಿ ವಿಶ್ರಾಮ್ಯ . ತಿಷ್ಯಸಿ (ತಹಿ) ಅಧುನಾ ಏವ ಸುಖೀ ಶಾಂತಃ ಬಂಧಮುಕ್ತಃ ಭವಿಷ್ಯಸಿ || ೪ ||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಯದಿ ತೂ ದೇಹ ತಥಾ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ವಿವೇಕ ಕರ ಕೇ ಅಲಗ ಜಾನೇಗಾಔರ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ವಿಶ್ರಾಮ ಕರ ಕೇ ಚಿತ ಕೋ ಏಕಾಗ್ರ ಕರೇಗಾ ತೋ ತೂ ಇಸ ವರ್ತಮಾನ ಹೀ ಮನುಷ್ಯದೇಹ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಸುಖ ತಥಾ ಶಾಂತಿ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋಗಾ ಅರ್ಥಾತ್ ಬಂಧಮುಕ್ತ ಕಹಿಯೇ ಕರ್ತೃತ್ವ (ಕರ್ತಾಪನಾ) ಭೋಕ್ತೃತ್ವ (ಭೋಕ್ತಾಪನಾ) ಆದಿ ಅನೇಕ ಅನರ್ಥೋಂ ಸೇ ಛೊಟ ಜಾವೇಗಾ || ೪ ||

ನ ತ್ವಂ ವಿಪ್ರಾದಿ ಕೋ ವರ್ಣೋಂ ನಾಶ್ರಮೀ ನಾಕ್ಷಗೋಚರಃ |

ಅಸಂಗೋಸಿ ನಿರಾಕಾರೋ ವಿಶ್ವಸಾಕ್ಷೀ ಸುಖೀ ಭವ || ೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ತ್ವಮ್ ವಿಪ್ರಾದಿಕಃ ವರ್ಣಃ ನ ಆಶ್ರಮೀ ನ ಅಕ್ಷಗೋಚರಃ ನ (ಕಿಂತು, ತ್ವಮ್) ಅಸಂಗಃ ನಿರಾಕಾರಃ ವಿಶ್ವಸಾಕ್ಷೀ ಅಸಿ (ಅತಃ ಕರ್ಮಾಸಕ್ತಿಮ್ ವಿಹಾಯ ಚಿತಿ ವಿಶ್ರಾಮ್ಯ) ಸುಖೀ ಭವ || ೫ ||

ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ ! ಮೈಂ ತೋ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಕೇ ಧರ್ಮ ಮೇಂ ಹೂಂ ಇಸ ಕಾರಣ ಮುರೈ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಕರ್ಮ ಕಾ ಕರನಾ ಯೋಗ್ಯ ಹೈ, ಅರ್ಥಾತ್ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಕೇ ಕರ್ಮ ಕರನೇ ಸೇ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ವಿಶ್ರಾಮ ಕರ ಕೇ ಮುಕ್ತಿ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋಗೀ ? ತಬ ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ತೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆದಿ ನಹೀಂ ಹೈ, ತೂಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಆದಿ ಕಿಸೀ ಆಶ್ರಮ ಮೇಂ ನಹೀಂ ಹೈ। ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಮೈಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೂಂ, ಮೈಂ ಸಂನ್ಯಾಸೀ ಹೂಂ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಆತ್ಮಾ ಹೀ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೀ ಹೈ। ತಹಾಂ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಆತ್ಮಾ ಕಾ ಇಂದ್ರಿಯ ತಥಾ ಅಂತಃಕರಣ ಕರ ಕೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಜಿಸ ಕಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಹೋತಾ ಹೈ ವಹ ದೇಹ ಹೈ, ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಫಿರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಮೈಂ ಕ್ಯಾ ವಸ್ತು ಹೂಂ ? ತಹಾಂ ಗುರುಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ತೂ ಅಸಂಗ ಅರ್ಥಾತ್ ದೇಹಾದಿಕ ಉಪಾಧಿ ಯಥಾ ಆಕಾರರಹಿತ ವಿಶ್ವ ಕಾ ಸಾಕ್ಷೀ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಹೈ, ಅರ್ಥಾತ್ ತುರು ಮೇಂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಪನಾ ನಹೀಂ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಕರ್ಮೋಂ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಆಸಕ್ತಿ ನ ಕರ ಕೇ ಚೈತನ್ಯರೂಪ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ವಿಶ್ರಾಮ ಕರ ಕೇ ಪರಮಾನಂದ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋ || ೫ ||

ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೋ ಸುಖಂ ದುಃಖಂ ಮಾನಸಾನಿ ನ ತೇ ವಿಭೋ |
ನ ಕರ್ತಾಸಿ ನ ಭೋಕ್ತಾಸಿ ಮುಕ್ತ ಏವಾಸಿ ಸರ್ವದಾ || ೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹೇ ವಿಭೋ ! ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೋ ಸುಖಮ್ ದುಃಖಮ್ ಮಾನಸಾನಿ ತೇ ನ (ತ್ವಮ್) ಕರ್ತಾ ನ ಅಸಿ ಭೋಕ್ತಾ ನ ಅಸಿ (ಕಿಂತು) ಸರ್ವದಾ ಮುಕ್ತ ಏವ ಅಸಿ || ೬ ||

ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ವೇದೋಕ್ತ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಕೇ ಕರ್ಮೋಂ ಕೋ ತ್ಯಾಗಕರ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವಿಶ್ರಾಮ ಕರನೇಮೇಂ ಭೀ ತೋ ಅಧರ್ಮರೂಪ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಹೋತಾ ಹೈ, ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಸುಖ ಔರ ದುಃಖ ಯಹ ತೋ ಮನ ಕಾ ಸಂಕಲ್ಪ ಹೈ, ತಿಸ ಕಾರಣ ತಿನ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾದಿ ಕೇ ಸಾಧ ತೇರಾ ತ್ರಿಕಾಲಮೇಂ ಭೀ ಸಂಬಂಧ ನಹೀಂ ಹೈ। ತೂ ಕರ್ತಾ ನಹೀಂ ಹೈ, ತೂ ಭೋಕ್ತಾ ನಹೀಂ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ವಿಹಿತ ಅಧವಾ ನಿಷಿದ್ಧ ಕರ್ಮ ಕರತಾ ಹೈ ವಹೀ ಸುಖ ದುಃಖ ಕಾ ಭೋಕ್ತಾ ಹೈ | ಸೋ ತುರು ಮೇಂ ನಹೀಂ ಹೈ ಕ್ರೋಂಕಿ ತೂಂ ತೋ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪ ಹೈ, ಔರ ಸರ್ವದಾ ಕಾಲಮುಕ್ತ ಹೈ | ಅಜ್ಞಾನ ಕರ ಕೇ ಭಾಸನೇವಾಲೇ ಸುಖ ದುಃಖ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆಶ್ರಯ ಕರಕೇ ಹೀ ನಿವೃತ್ತ ಹೋ ಜಾತೇ ಹೈಂ || ೬ ||

ಏ ಕೋ ದ್ರಷ್ಟಾಸಿ ಸರ್ವಸ್ಯ ಮುಕ್ತಪ್ರಾಯೋಽಸಿ ಸರ್ವದಾ |
ಅಯಮೇವ ಹಿತೇ ಬಂಧೋ ದ್ರಷ್ಟಾರಂ ಪಶ್ಯಸೀತರಮ್ || ೭ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತ್ವಮ್) ಸರ್ವಸ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಏಕಃ ಅಸಿ ಸರ್ವದಾ ಮುಕ್ತಪ್ರಾಯಃ
ಅಸಿ ಹಿ ತೇ ಅಯಮ್ ಏವ ಬಂಧಃ (ಯಮ್) ದೃಷ್ಟಾರಮ್ ಇತರಮ್ ಪಶ್ಯಸಿ || ೭ ||

ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶ್ನ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ ಕಿ, ಶುದ್ಧ, ಏಕ, ನಿತ್ಯ ಮುಕ್ತ ಐಸಾ ಜೋ ಆತ್ಮಾ ಹ್ಯೇ ತಿಸ
ಕಾ ಬಂಧನ ಕಿಸ ನಿಮಿತ್ತ ಸೇ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ಕಿ, ಜಿಸ ಬಂಧನ ಕೇ ಛುಟಾನ ಕೇ ಅರ್ಧ ಬಡೇ
೨ ಯೋಗೇ ಪುರುಷ ಯತ್ನ ಕರತೇ ಹ್ಯೇಂ ? ತಹಾಂ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹ್ಯೇಂ ಕಿ,
ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತೂ ಅದ್ವಿತೀಯ ಸರ್ವಸಾಕ್ಷೀ ಸರ್ವದಾ ಮುಕ್ತ ಹ್ಯೇ, ತೂ ಜೋ ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಕೋ
ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ನ ಜಾನಕರ ಅನ್ಯ ಜಾನತಾ ಹ್ಯೇ ಯ ಹೀ ಬಂಧನ ಹ್ಯೇ | ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಯೋಂ
ಮೇಂ ವಿದ್ಯಮಾನ ಆತ್ಮಾ ಏಕ ಹೀ ಹ್ಯೇ ಔರ ಅಭಿಮಾನೀ ಜೀವ ಕೇ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರ
ಗ್ರಹಣ ಕರನೇಪರ ಭೀ ಆತ್ಮಾ ಸರ್ವದಾ ಮುಕ್ತ ಹ್ಯೇ | ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶ್ನ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ ಕಿ,
ಫಿರ ಸಂಸಾರಬಂಧ ಕ್ಯಾ ವಸ್ತು ಹ್ಯೇ ? ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹ್ಯೇಂ ಕಿ, ಯಹ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇಹಾಭಿಮಾನ ಹೀ ಸಂಸಾರಬಂಧನ ಹ್ಯೇ ಅರ್ಧಾತ್ ಯಹ ಕಾರ್ಯ ಕರತಾ
ಹೂಂ, ಯಹ ಭೋಗ ಕರತಾ ಹೂಂ ಇತ್ಯಾದಿ ಜ್ಞಾನ ಹೀ ಸಂಸಾರಬಂಧನ ಹ್ಯೇ, ವಾಸ್ತವ
ಮೇಂ ಆತ್ಮಾ ನಿರ್ಲಿಪ ಹ್ಯೇ, ತಥಾಪಿ ದೇಹ ಔರ ಮನ ಕೇ ಭೋಗ ಕೋ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ಭೋಗ
ಮಾನಕರ ಬದ್ಧಸಾ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೇ || ೭ ||

ಅಹಂ ಕತ್ಯೈಹಮಾನಮಹಾಕೃಷ್ಣಾಹಿಂದಂಶಿತಃ |

ನಾಹಂ ಕರ್ತೇತಿ ವಿಶ್ವಾಸಾಮೃತಂ ಪೀತ್ವಾ ಸುಖೀ ಭವ || ೮ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ !) ಅಹಮ್ ಕರ್ತಾ ಇತಿ ಅಹಂಮಾನಮಹಾಕೃಷ್ಣಾಹಿಂದಂಶಿತಃ (ತ್ವಮ್)
ಅಹಂ ಕರ್ತಾ ನ ಇತಿ ವಿಶ್ವಾಸಾಮೃತಮ್ ಪೀತ್ವಾ ಸುಖೀ ಭವ || ೮ ||

ಯಹಾಂತಕ ಬಂಧಹೇತು ಕಾ ವರ್ಣನ ಕಿಯಾ ಅಬ ಅನರ್ಧ ಕೇ ಹೇತು ಕಾ ವರ್ಣನ
ಕರತೇ ಹುಏ ಅನರ್ಧ ಕೀ ನಿವೃತ್ತಿ ಔರ ಪರಮಾನಂದ ಕೇ ಉಪಾಯ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ
ಹ್ಯೇಂ | ಮೈಂ ಕರ್ತಾ ಹೂಂ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಅಹಂಕಾರರೂಪ ಮಹಾಕಾಲ ಸರ್ಪ ಸೇ ತೂ
ಕಾಟಾ ಹುಏ ಹ್ಯೇ ಇಸ ಕಾರಣ ಮೈಂ ಕರ್ತಾ ನಹೀಂ ಹೂಂ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ವಿಶ್ವಾಸರೂಪ
ಅಮೃತ ಪೀಕರ ಸುಖೀ ಹೋ | ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನರೂಪ ಸರ್ಪ ಕೇ ವಿಷ ಸೇ ಜ್ಞಾನರಹಿತ
ಔರ ಜರ್ಜರಿಭೂತ ಹಃ ಹ್ಯೇ, ಯಹ ಬಂಧನ ಚಿತನೇ ದಿನೋಂತಕ ರಹೇಗಾ ತಬತಕ ಕಿಸೀ
ಪ್ರಕಾರ ಸುಖ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ನಹೀಂ ಹೋಗೀ; ಜಿಸ ದಿನ ಯಹ ಜಾನೇಗಾ ಕಿ, ಮೈಂ ದೇಹಾದಿ
ಕೋಃ ವಸ್ತು ನಹೀಂ ಹೂಂ, ಮೈಂ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಹೂಂ ಉಸ ದಿನ ಕಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಮೋಹ
ಸ್ಪರ್ಶ ನಹೀಂ ಕರ ಸಕೇಗಾ || ೮ ||

ಏ ಕೋ ವಿಶುದ್ಧಭೋಧೋಽಹಮಿತಿ ನಿಶ್ಚಯವಹ್ನಿನಾ |

ಪ್ರಜ್ವಾಲ್ಯಾಜ್ಞಾನಗಹನಂ ವೀತಶೋಕಃಸುಖೀ ಭವ || ೯ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ !) ಅಹಮ್ ವಿಶುದ್ಧಬೋಧಃ ಏಕಃ (ಅಸ್ಮಿ) ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯವಹ್ನಿನಾ
ಅಜ್ಞಾನಗಹನಮ್ ಪ್ರಜ್ವಾಲ್ಯ ವೀತಶೋಕಃ (ಸನ) ಸುಖೀ ಭವ || ೯ ||

ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶ್ನ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನರೂಪೀ ಅಮೃತ ಪಾನ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಕರೂಂ
? ತಹಾಂ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಮೈಂ ಏಕ ಹೂಂ ಅರ್ಥಾತ್
ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಸಜಾತಿ ವಿಜಾತಿ ಕಾ ಭೇದ ನಹೀಂ ಹೈ ಔರ ಸ್ವಗತಭೇದ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೈ,
ಕೇವಲ ಏಕ ವಿಶುದ್ಧಬೋಧ ಔರ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶರೂಪ ಹೂಂ, ನಿಶ್ಚಯರೂಪೀ ಅಗ್ನಿ ಸೇ
ಅಜ್ಞಾನರೂಪೀ ವನ ಕಾ ಭಸ್ಮ ಕರ ಕೇ ಶೋಕ, ಮೋಹ, ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಜನ್ಮ,
ಮೃತ್ಯು ಇನ ಕೇ ನಾಶ ಹೋನೇಪರ ಶೋಕರಹಿತ ಹೋಕರ ಪರಮಾನಂದ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ
ಹೋ || ೯ ||

ಯತ್ರ ವಿಶ್ವಮಿದಂ ಭಾತಿ ಕಲ್ಪಿತಂ ರಜ್ಜುಸರ್ಪವತ್ |
ಆನಂದಪರಮಾನಂದಃಸ ಬೋಧಸ್ತ್ವಂ ಸುಖಂಚರ || ೧೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯತ್ರ ಇದಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ರಜ್ಜುಸರ್ಪವತ್ ಕಲ್ಪಿತಮ್ ಭಾತಿ ಸಃ
ಆನಂದಪರಮಾನಂದಃ ಬೋಧಃ ತ್ವಮ್ ಸುಖಮ್ ಚರ || ೧೦ ||

ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಸೇ ಅಜ್ಞಾನರೂಪೀ ವನ ಕೇ ಭಸ್ಮ
ಹೋನೇಪರ ಭೀ ಸತ್ಯರೂಪ ಸಂಸಾರ ಕೀ ಜ್ಞಾನ ಸೇ ನಿವೃತ್ತಿ ನ ಹೋನೇ ಕೇ ಕಾರಣ
ಶೋಕರಹಿತ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋಊಂಂಗಾ ? ತಬ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಹೇ
ಶಿಷ್ಯ ! ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ರಜ್ಜು ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸರ್ಪ ಕೀ ಪ್ರತಿತಿ ಹೋತೀ ಹೈ ಔರ ಉಸ ಕಾ
ಭ್ರಮ ಪ್ರಕಾಶ ಹೋನೇ ಸೇ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೋ ಜಾತೀ ಹೈ, ತಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮ ಕೇ ವಿಷೇಂ
ಜಗತ್ ಕೀ ಪ್ರತಿತಿ ಅಜ್ಞಾನಕಲ್ಪಿತ ಹೈ ಜ್ಞಾನ ಹೋನೇ ಸೇ ನಷ್ಟ ಹೋ ಜಾತೀ ಹೈ | ತೂ
ಜ್ಞಾನರೂಪ ಚೈತನ್ಯ ಆತ್ಮಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ವಿಚರ | ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ
ಸ್ವಪ್ನ ಮೇಂ ಕಿಸೀ ಪುರುಷ ಕೋ ಸಿಂಹ ಮಾರತಾ ಹೈ ತೋ ವಹ ಬಡ಼್ಂ ದುಃಖೀ
ಹೋತಾ ಹೈ ಪರಂತು ನಿದ್ರಾ ಕೇ ದೂರ ಹೋನೇಪರ ಉಸ ಕಲ್ಪಿತ ದುಃಖ ಕಾ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ
ನಾಶ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ ತಿಸ ಪ್ರಕಾರ ತೂ ಜ್ಞಾನ ಸೇ ಅಜ್ಞಾನ ಕಾ ನಾಶ ಕರ ಕೇ ಸುಖೀ
ಹೋ | ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶ್ನ ಕರತಾ ಹೈ, ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ ! ದುಃಖರೂಪ ಜಗತ್ ಅಜ್ಞಾನ
ಸೇ ಪ್ರತಿತಿ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಜ್ಞಾನ ಸೇ ಉಸ ಕಾ ನಾಶ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ ಪರಂತು
ಸುಖ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ ? ತಬ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ ಹೇ
ಶಿಷ್ಯ ! ಜಬ ದುಃಖರೂಪೀ ಸಂಸಾರ ಕೇ ನಾಶ ಹೋನೇಪರ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವಭಾವ ಸೇ ಹೀ
ಆನಂದಸ್ವರೂಪ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ, ಮನುಷ್ಯಲೋಕ ಸೇ ತಥಾ ದೇವಲೋಕ ಸೇ ಆತ್ಮಾ
ಕಾ ಆನಂದ ಪರಮ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಔರ ಔರ ಅತ್ಯಂತ ಅಧಿಕ ಹೈ ಶ್ರುತಿಮೇಂ ಭೀ ಕಹಾ ಹೈ,
“ಏತಸ್ಯೈವಾನಂದಸ್ಯಾನ್ಯಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಮಾತ್ರಮುಪಜೀವಂತಿ “ ಇತಿ || ೧೦ ||

ಮುಕ್ತಾಭಿಮಾನೀ ಮುಕ್ತೋ ಹಿ ಬದ್ಧೋ ಬದ್ಧಾಭಿಮಾನ್ಯಪಿ |

ಕಿಂವದಂತೀಹಸತ್ಯೇಯಂ ಯಾ ಮತಿಃಸಾ ಗತಿರ್ಭವೇತ್ || ೧೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಇಹ ಮುಕ್ತಾಭಿಮಾನೀ ಮುಕ್ತಃ ಅಪಿ ಬದ್ಧಾಭಿಮಾನೀ ಬದ್ಧಃ ಹಿ ಯಾ ಮತಿಃ ಸಾ ಗತಿಃ ಭವೇತ್ ಇಯಮ್ ಕಿಂವದಂತೀ ಸತ್ಯಾ || ೧೧ ||

ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಯದಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಸಾರ ರಜ್ಜು ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಸರ್ಪ ಕೇ ಸಮಾನ ಕಲ್ಪಿತ ಹೈ, ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ಆತ್ಮ ಪರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪ ಹೈ ತೋ ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋತಾ ಹೈ ? ತಹಾಂ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಜಿಸ ಪುರುಷ ಕೋ ಗುರು ಕೇ ಕೃಪಾ ಸೇ ಯಹ ನಿಶ್ಚಯ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ ಕಿ, ಮೈಂ ಮುಕ್ತರೂಪ ಹೂಂ ವಹೀ ಮುಕ್ತ ಹೈ ಔರ ಜಿಸ ಕೇ ಊಪರ ಸದ್ಗುರು ಕೇ ಕೃಪಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ ಔರ ವಹ ಯಹ ಜಾನತಾ ಹೈ ಕಿ, ಮೈಂ ಅಲ್ಪಜ್ಞಾ ಜೀವ ಔರ ಸಂಸಾರಬಂಧನ ಮೇಂ ಬಂಧಾ ಹುಆ ಹೂಂ ವಹೀ ಬದ್ಧ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಬಂಧ ಔರ ಮೋಕ್ಷ ಅಭಿಮಾನ ಸೇ ಹೀ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೇ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಮರಣಸಮಯ ಮೇಂ ಜೈಸಾ ಅಭಿಮಾನ ಹೋತಾ ಹೈ ವೈಸೀ ಹೀ ಗತಿ ಹೋತೀ ಹೈ ಯಹ ಬಾತ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಪುರಾಣ ಔರ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾನತೇ ಹೈಂ ಕಿ, “ಮರಣೇ ಯಾ ಮತಿಃ ಸಾ ಗತಿಃ” ಸೋಈ ಗೀತಾಮೇಂ ಭೀ ಕಹಾ ಹೈ ಕಿ, “ ಯಂ ಯಂ ವಾಪಿ ಸ್ಮರನ್ ಭಾವಂ ತ್ಯಜತ್ಯಂತೇ ಕಲೇವರಮ್ | ತಂ ತಮೇವೈತಿ ಕೌಂತೇಯ ಸದಾ ತದ್ವಾವಭಾವಿತಃ || ” ಇಸ ಕಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಯಹ ಹೈ ಕಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜೀ ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಹೇ ಅರ್ಜುನ ! ಅಂತಸಮಯ ಮೇಂ ಜಿಸ ೨ ಭಾವ ಕೋ ಸ್ಮರಣ ಕರತಾ ಹುಆ ಪುರುಷ ಶರೀರ ಕೋ ತ್ಯಾಗತಾ ಹೈ ತಸ ೨ ಭಾವನಾ ಸೇ ತಿಸ ೨ ಗತಿಕೋ ಹೀ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ | ಶ್ರುತಿಮೇಂ ಭೀ ಕಹಾ ಹೈ ಕಿ “ ತಂ ವಿದ್ಯಾಕರ್ಮಣೀ ಸಮಾರಭೇತೇ ಪೂರ್ವಪ್ರಜ್ಞಾ ಚ ” ಇಸ ಕಾ ಭೀ ಯ ಹೀ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೈ ಔರ ಬಂಧ ತಥಾ ಮೋಕ್ಷ ಅಭಿಮಾನ ಸೇ ಹೋತೇ ಹೈಂ ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ನಹೀಂ. ಯಹ ವಾರ್ತಾ ಪಹಲೇ ಕಹ ಆಯೇ ಹೈಂ ತೋ ಭೀ ದೂಸರೀ ಬಾರ ಶಿಷ್ಯ ಕೋ ಬೋಧ ಹೋನೇ ಕೇ ಅರ್ಥ ಕಹಾ ಹೈ ಇಸ ಕಾರಣ ಕೋಈ ದೋಷ ನಹೀಂ ಹೈ ಕ್ರೋಂಕಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿನ ಹೈ || ೧೧ ||

ಆತ್ಮಾ ಸಾಕ್ಷೀ ವಿಭುಃಪೂರ್ಣಏ ಕೋ ಮುಕ್ತಶ್ಚಿದಕ್ರಿಯಃ |

ಅಸಂಗೋನಿಃಸ್ಪೃಹಃ ಶಾಂತೋಭ್ರಮಾತ್ಸಂಸಾರವಾನಿವ || ೧೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸಾಕ್ಷೀ ವಿಭುಃ ಪೂರ್ಣಃ ಏಕಃ ಮುಕ್ತಃ ಚಿತ್ ಅಕ್ರಿಯಃ ಅಸಂಗಃ ನಿಃಸ್ಪೃಹಃ ಶಾಂತಃ ಆತ್ಮಾ ಭ್ರಮಾತ್ ಸಂಸಾರವಾನ ಇವ (ಭಾತಿ) || ೧೨ ||

ಜೀವಾತ್ಮಾ ಕೇ ಬಂಧ ಔರ ಮೋಕ್ಷ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಹೈಂ ಇಸ ತಾರ್ಕಿಕ ಕೀ ಶಂಕಾ ಕೋ ದೂರ ಕರನೇ ಕೇ ನಿಮಿತ್ತ ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಅಜ್ಞಾನ ಸೇ ದೇಹ ಕೋ ಆತ್ಮಾ

ಮಾನಾ ಹೈ ತಿಸ ಕಾರಣ ವಹ ಸಂಸಾರೀ ಪ್ರತೀತ ಹೋತಾ ಹೈ ಪರಂತು ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ಆತ್ಮಾ ಸಂಸಾರೀ ನಹೀಂ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಆತ್ಮಾ ತೋ ಸಾಕ್ಷೀ ಹೈ ಔರ ಅಹಂಕಾರಾದಿ ಅಂತಃಕರಣ ಕೇ ಧರ್ಮ ಕೋ ಜಾನನೇವಾಲಾ ಹೈ ಔರ ವಿಭು ಅರ್ಥಾತ್ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಸಂಸಾರ ಜಿಸ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹುಆ ಹೈ, ಸರ್ವ ಕಾ ಅನುಷ್ಠಾನ ಹೈ, ಸಂಪೂರ್ಣ ವ್ಯಾಪಕ ಹೈ, ಏಕ ಅರ್ಥಾತ್ ಸ್ವಗತಾದಿಕ ತೀನ ಭೇದೋಂ ಸೇ ರಹಿತ ಹೈ, ಮುಕ್ತ ಅರ್ಥಾತ್ ಮಾಯಾ ಕಾ ಕಾರ್ಯ ಜೋ ಸಂಸಾರ ತಿಸ ಕೇ ಬಂಧನ ಸೇ ರಹಿತ, ಜೈತನ್ಯರೂಪ, ಅಕ್ರಿಯ, ಅಸಂಗ, ನಿಸ್ಪೃಹ ಅರ್ಥಾತ್ ವಿಷಯ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಸೇ ರಹಿತ ಹೈ ಔರ ಶಾಂತ ಅರ್ಥಾತ್ ಪ್ರವೃತ್ತಿನಿವೃತ್ತಿರಹಿತ ಹೈ ಇಸ ಕಾರಣ ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ಆತ್ಮಾ ಸಂಸಾರೀ ನಹೀಂ ಹೈ || ೧೨ ||

ಕೂಟಸ್ಥಂ ಬೋಧಮದ್ವೈತಮಾತ್ಮಾನಂ ಪರಿಭಾವಯ |

ಅಭಾಸೋಹಂಭ್ರಮಂಮುಕ್ತಾಭಾವಂಬಾಹ್ಯಮಧಾಂತರಮ್ || ೧೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಭಾಸಃ ಅಹಮ್ (ಇತಿ) ಭ್ರಮಮ್ ಅಥ ಬಾಹ್ಯಮ್ ಅಂತರಮ್ ಭಾವಮ್ ಮುಕ್ತಾ ಆತ್ಮಾನಮ್ ಕೂಟಸ್ಥಮ್ ಬೋಧಮ್ ಅದ್ವೈತಮ್ ಪರಿಭಾವಯ || ೧೩ ||

ಮೈಂ ದೇಹರೂಪ ಹೂಂ, ಸ್ತ್ರೀ ಪುತ್ರಾದಿಕ ಮೇರೇ ಹೈಂ, ಮೈಂ ಸುಖೀ ಹೂಂ, ದುಃಖೀ ಹೂಂ ಯಹ ಅನಾದಿ ಕಾಲ ಕಾ ಅಜ್ಞಾನ ಏಕ ಬಾರ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಕೇ ಉಪದೇಶ ಸೇ ನಿವೃತ್ತ ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತಾ ಹೈ| ವ್ಯಾಸಜೀನೇ ಭೀ ಕಹಾ ಹೈ “ಅವೃತ್ತಿರಸಕ್ಯದುಪದೇಶಾತ್” “ಶ್ರೋತವ್ಯಮಂತವ್ಯ” || ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಬಾರಂಬಾರ ಉಪದೇಶ ಕಿಯಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಶ್ರವಣ ಮನನಾದಿ ಬಾರಂಬಾರ ಕರನೇ ಚಾಹಿಯೇ, ಇಸ ಪ್ರಮಾಣ ಕೇ ಅನುಪ್ಪಾರ ಅಷ್ಟಾವಕಮುನಿ ಉತ್ಪಿತ ವಾಸನಾಓಂ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರತೇ ಹುಏ ಬಾರಂಬಾರ ಅದ್ವೈತ ಭಾವನಾ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಮೈಂ ಅಹಂಕಾರ ನಹೀಂ ಹೂಂ, ಮೈಂ ದೇಹ ನಹೀಂ ಹೂಂ, ಸ್ತ್ರೀಪುತ್ರಾದಿಕ ಮೇರೇ ನಹೀಂ ಹೈಂ, ಮೈಂ ಸುಖೀ ನಹೀಂ ಹೂಂ, ದುಃಖೀ ನಹೀಂ ಹೂಂ, ಮೂಢ ನಹೀಂ ಹೂಂ ಇನ ಬಾಹ್ಯ ಔರ ಅಂತರ ಕೋ ಭಾವನಾಓಂ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಕೇ ಕೂಟಸ್ಥ ಅರ್ಥಾತ್ ನಿರ್ವಿಕಾರ ಬೋಧರೂಪ ಅದ್ವೈತ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕಾ ವಿಚಾರ ಕರ || ೧೩ ||

ದೇಹಾಭಿಮಾನಪಾಶೇನ ಚಿರಂಬದ್ಧೋಽಸಿ ಪುತ್ರಕ |

ಬೋಧೋಽಹಂ ಜ್ಞಾನಖಡ್ಗೇನ ತನ್ನಿಃ ಕೃತ್ಯ ಸುಖೀ ಭವ || ೧೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹೈ ಪುತ್ರಕ ! ದೇಹಾಭಿಮಾನಪಾಶೇನ ಚಿರಮ್ ಬದ್ಧಃ ಅಸಿ (ಅತಃ) ಅಹಮ್ ಬೋಧಃ (ಇತಿ) ಜ್ಞಾನಖಡ್ಗೇನ ತಮ್ ನಿಃಕೃತ್ಯ ಸುಖೀ ಭವ || ೧೪ ||

ಅನಾದಿ ಕಾಲ ಕಾ ಯಹ ದೇಹಾಭಿಮಾನ ಏಕ ಬಾರ ಉಪದೇಶ ಕರನೇ ಸೇ ನಿವೃತ್ತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಇಸ ಕಾರಣ ಗುರು ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಅನಾದಿಕಾಲ

ಸೇ ಇಸ ಸಮಯತಕ ದೇಹಾಭಿಮಾನರೂಪೀ ಫಾ಼ಸೀ ಸೇ ತೂ ದೃಢ ಬಂಧಾ ಹುಆಹ್ಯೆ, ಅನೇಕ ಜನ್ಮೋಮೇಂ ಭೀ ಉಸ ಬಂಧನ ಕೇ ಕಾಟನೇ ಕೋ ತೂ ಸಮರ್ಥ ನಹೀಂ ಹೋಗಾ ಇಸ ಕಾರಣ, ಶುದ್ಧ ವಿಚಾರ ಬಾರಂಬಾರ ಕರ ಕೇ 'ಮೈಂ ಬೋಧರೂಪ' ಅಖಂಡ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಆತ್ಮರೂಪ ಹೂಂ, ಇಸ ಜ್ಞಾನರೂಪೀ ಖಡ್ಗ ಕೋ ಹಾಥ ಮೇಂ ಲೇಕರ ಉಸ ಫಾ಼ಸೀ ಕೋ ಕಾಟಕರ ಸುಖೀ ಹೋ || ೧೪ ||

ನಿಸಂಗೋ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯೋಽಸಿ ತಂ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶೋ ನಿರಂಜನಃ |

ಅಯಮೇವ ಹಿ ತೇ ಬಂಧಃ ಸಮಾಧಿಮನುತಿಷ್ಠಸಿ || ೧೫ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ !) ತ್ವಮ್ (ವಸ್ತುತಃ) ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಃ ನಿರಂಜನಃ ನಿಸಂಗಃ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಃ ಅಸಿ (ತಥಾಪಿ) ಹಿ ತೇ ಬಂಧಃ ಅಯಮ್ ಏವ (ಯತ್) ಸಮಾಧಿಮ್ ಅನುತಿಷ್ಠಸಿ || ೧೫ ||

ಕೇವಲ ಚಿತ್ತ ಕೀ ವೃತ್ತಿ ಕಾ ನಿರೋಧರೂಪ ಸಮಾಧಿ ಹೀ ಬಂಧನ ಕೀ ನಿವೃತ್ತಿ ಕಾ ಹೇತು ಹ್ಯೆ ಇಸ ಪಾತಂಜಲಮತ ಕಾ ಖಂಡನ ಕರತೇ ಹ್ಯೆಂ ಕಿ, ಪಾತಂಜಲಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ ಮೇಂ ವರ್ಣನ ಕಿಯಾ ಹ್ಯೆ ಕಿ, ಜಿಸ ಕೇ ಅಂತಃಕರಣ ಕೀ ವೃತ್ತಿ ವಿರಾಮ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋ ಜಾತೀ ಹ್ಯೆ ಉಸ ಕಾ ಮೋಕ್ಷ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ ಸೋ ಯಹ ಬಾತ ಕಲ್ಪನಾಮಾತ್ರ ಹೀ ಹ್ಯೆ ಅರ್ಥಾತ್ ತೂ ಅಂತಃಕರಣ ಕೀ ವೃತ್ತಿ ಕೋ ಜೀತಕರ ಸವಿಕಲ್ಪಕ ಹರಸಮಾಧಿ ಮತ ಕರ ಕೋಂಕಿ ತೂ ನಿಸಂಗ ಕ್ರಿಯಾರಹಿತ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ ಔರ ನಿರ್ಮಲ ಹ್ಯೆ ಇಸ ಕಾರಣ ಸವಿಕಲ್ಪ ಹರಸಮಾಧಿ ಕಾ ಅನುಷ್ಠಾನ ಭೀ ತೇರಾ ಬಂಧನ ಹ್ಯೆ, ಆತ್ಮಾ ಸದಾ ಶುದ್ಧ ಮುಕ್ತ ಹ್ಯೆ ತಿಸ ಕಾರಣ ಭ್ರಾಂತಿಯುಕ್ತ ಜೀವ ಕೇ ಚಿತ್ತ ಕೋ ಸ್ಥಿರ ಕರನೇ ಕೇ ನಿಮಿತ್ತ ಸಮಾಧಿ ಕಾ ಅನುಷ್ಠಾನ ಕರನೇ ಸೇ ಆತ್ಮಾ ಕೀ ಹಾನಿ ವೃದ್ಧಿ ಕುಠ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ ಜಿಸ ಕೋ ಸಿದ್ಧಿ ಲಾಭ ಅರ್ಥಾತ್ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೆ ಉಸ ಕೋ ಅನ್ಯ ಸಮಾಧಿಕ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸೇ ಕ್ಯಾ ಪ್ರಯೋಜನ ಹ್ಯೆ ? ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ರಾಜಾ ಜನಕ ಕೇ ಪ್ರತಿ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯೆಂ ಕಿ, ತೂ ಜೋ ಸಮಾಧಿ ಕಾ ಅನುಷ್ಠಾನ ಕರತಾ ಹ್ಯೆ ಯ ಹೀ ತೇರಾ ಬಂಧನ ಹ್ಯೆ, ಪರಂತು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಿಹೀನ ಪುರುಷ ಕೋ ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕೇ ನಿಮಿತ್ತ ಸಮಾಧಿ ಕಾ ಅನುಷ್ಠಾನ ಕರನಾ ಅವಶ್ಯಕ ಹ್ಯೆ || ೧೫ ||

ತ್ವಯಾ ವ್ಯಾಪ್ತಮಿದಂ ವಿಶ್ವಂ ತ್ವಯಿ ಪ್ರೋತಂ ಯಥಾರ್ಥತಃ |

ಶುದ್ಧಬುದ್ಧಸ್ವರೂಪಸ್ತ್ವಂ ಮಾ ಗಮಃಕ್ಷುದ್ರಚಿತ್ತತಾಮ್ || ೧೬ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ !) ಇದಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ತ್ವಯಾ ವ್ಯಾಪ್ತಮ್ ತ್ವಯಿ ಪ್ರೋತಮ್ ಯಥಾರ್ಥತಃ ಶುದ್ಧಬುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪಃ ತ್ವಮ್ ಕ್ಷುದ್ರಚಿತ್ತತಾಮ್ ಮಾ ಗಮಃ || ೧೬ ||

ಅಬ ಶಿಷ್ಯ ಕೀ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿ ಕೋ ನಿವಾರಣ ಕರನೇ ಕೇ ನಿಮಿತ್ತ ಗುರು ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹ್ಯೆಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಸುವರ್ಣ ಕೇ ಕಟಕ ಕುಂಡಲ ಆದಿ ಸುವರ್ಣ ಸೇ

ವ್ಯಾಪ್ತ ಹೋತೇ ಹ್ಯಂ ಇಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಯಹ ದೃಶ್ಯಮಾನ ಸಂಸಾರ ತುರು ಸೇ ವ್ಯಾಪ್ತ ಹ್ಯೆ
ಔರ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಮೃತ್ತಿಕಾ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಘಟ ಶರಾವ ಆದಿ ಕಿಯಾ ಹುಆ ಹೋತಾ
ಹ್ಯೆ ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಯಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಸಾರ ತೇರೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಪ್ರೋತ ಹ್ಯೆ, ಹೇ
ಶಿಷ್ಯ ! ಯಥಾರ್ಥ ವಿಚಾರ ಕರ ಕೇ ತೂ ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚರಹಿತ ಹ್ಯೆ ತಥಾ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧ
ಚಿದ್ರೂಪ ಹ್ಯೆ, ತೂ ಚಿತ್ತ ಕೀ ವೃತ್ತಿ ಕೋ ವಿಪರಿತ ಮತ ಕರ || ೧೬ ||

ನಿರಪೇಕ್ಷೋ ನಿರ್ವಿಕಾರೋ ನಿರ್ಭರಃ ಶೀತಲಾಶಯಃ |

ಅಗಾಧಬುದ್ಧಿರಕ್ಷುಬ್ಧೋ ಭವ ಚಿನ್ಮಾತ್ರವಾಸನಃ || ೧೭ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತ್ವಮ್) ನಿರಪೇಕ್ಷಃ ನಿರ್ವಿಕಾರಃ ನಿರ್ಭರಃ ಶೀತಲಾಶಯಃ
ಅಗಾಧಬುದ್ಧಿಃ ಅಕ್ಷುಬ್ಧಃ ಚಿನ್ಮಾತ್ರವಾಸನೋ ಭವ || ೧೭ ||

ಇಸ ದೇಹ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಛಃ ಉರ್ಮೀ ತಥಾ ಛಃ ಭಾವವಿಕಾರ ಪ್ರತಿತ ಹೋತೇ
ಹ್ಯೆಂ ಸೋ ತೂ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ ಕಿಂತು ಉನ ಸೇ ಭಿನ್ನ ಔರ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಅರ್ಥಾತ್ ಇಚ್ಛಾರಹಿತ
ಹ್ಯೆ, ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಆಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹ್ಯೆ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ! ಛಃ ಉರ್ಮೀ ಔರ ಛಃ
ಭಾವವಿಕಾರೋಂ ಕೋ ವಿಸ್ತಾರಪೂರ್ವಕ ವರ್ಣನ ಕರೋ ತಹಾಂ ಗುರು ವರ್ಣನ
ಕರತೇ ಹ್ಯೆಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಕ್ಷುಧಾ, ಪಿಪಾಸಾ (ಭೂಖ ಪ್ಯಾಸ) ಯೇ ದೋ ಪ್ರಾಣ ಕೀ
ಊರ್ಮೀ ಅರ್ಥಾತ್ ಧರ್ಮ ಹ್ಯೆಂ ಔರ ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಶೋಕ ತಥಾ ಮೋಹ ಯೇ ದೋ
ಮನ ಕೀ ಊರ್ಮೀ ಹ್ಯೆಂ. ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಜನ್ಮ ಔರ ಮರಣ ಯೇ ದೋ ದೇಹ ಕೀ ಊರ್ಮೀ
ಹ್ಯೆಂ, ಯೇ ಜೋ ಛಃ ಊರ್ಮೀ ಹ್ಯೆಂ ಸೋ ತೂ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ ಅಬ ಛಃ ಭಾವವಿಕಾರೋಂ
ಕೋ ಶ್ರವಣ ಕರ “ಜಾಯತೇ, ಅಸ್ತಿ, ವರ್ಧತೇ, ವಿಪರಿಣಮತೇ, ಅಪಕ್ಷಿಯತೇ, ವಿನಶ್ಯತಿ”
ಯೇ ಛಃ ಭಾವ ಸ್ಥೂಲದೇಹ ಕೇ ವಿಷೇಂ ರಹತೇ ಹ್ಯೆಂ ಸೋ ತೂ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ ತೂ ತೋ
ಉನ ಕಾ ಸಾಕ್ಷೀ ಅರ್ಥಾತ್ ಜಾನನೇವಾಲಾ ಹ್ಯೆ, ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶ್ನ ಕರತಾ ಹ್ಯೆ ಕಿ, ಹೇ
ಗುರೋ ! ಮೈಂ ಕೌನ ಔರ ಕ್ಯಾ ಹೂಂ ಸೋ ಕೃಪಾ ಕರ ಕೇ ಕಹಿಯೇ. ತಹಾಂ ಗುರು
ಕಹತೇ ಹ್ಯೆಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತೂ ನಿರ್ಭರ ಅರ್ಥಾತ್ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಘನರೂಪ ಹ್ಯೆ,
ಶೀತಲ ಅರ್ಥಾತ್ ಸುಖರೂಪ ಹ್ಯೆ, ತೂ ಅಗಾಧಬುದ್ಧಿ ಅರ್ಥಾತ್ ಜಿಸ ಕೀ ಬುದ್ಧಿ ಕಾ
ಕೋಈ ಪಾರ ನ ಪಾ ಸ ಕೇ ಐಸಾ ಹ್ಯೆ ಔರ ಅಕ್ಷುಬ್ಧ ಕಹಿಯೇ ಕ್ಷೋಭರಹಿತ ಹ್ಯೆ ಇಸ
ಕಾರಣ ತೂ ಕ್ರಿಯಾ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಕೇ ಚೈತನ್ಯರೂಪ ಹೋ || ೧೭ ||

ಸಾಕಾರಮನ್ಯತಂ ವಿದ್ಧಿ ನಿರಾಕಾರಂತು ನಿಶ್ಚಲಮ್ |

ಏತತ್ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶೇನ ನ ಪುನರ್ಭವಸಂಭವಃ || ೧೮ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ !) ಸಾಕಾರಮ್ ಅನ್ಯತಮ್ ನಿರಾಕಾರ ತು ನಿಶ್ಚಲಮ್ ವಿದ್ಧಿ
ಏತತ್ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶೇನ ಪುನರ್ಭವ ಸಂಭವಃ ನ || ೧೮ ||

ಶ್ರೀಗುರು ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿನೇ ಪ್ರಥಮ ಏಕ ಶ್ಲೋಕ ಮೇಂ ಮೋಕ್ಷ ಕಾ ವಿಷಯ ದಿಖಾಯಾ ಧಾ ಕಿ, “ವಿಷಯಾನ್ ವಿಷವತ್ತ್ವಜ” ಔರ “ಸತ್ಯಂ ಪೀಯೂಷವದ್ವಜ” ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಥಮ ಶ್ಲೋಕ ಮೇಂ ಸಬ ಉಪದೇಶ ದಿಯಾ। ಪರಂತು ವಿಷಯೋಂ ಕೇ ವಿಷತುಲ್ಯ ಹೋನೇ ಮೇಂ ಔರ ಸತ್ಯರೂಪ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ಅಮೃತತುಲ್ಯ ಹೋನೇ ಮೇಂ ಕೋಈ ಹೇತು ವರ್ಣನ ನಹೀಂ ಕಿಯಾ ಸೋ ೧೭ ವೇಂ ಶ್ಲೋಕ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಇಸ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರ ಕೇ ಆತ್ಮಾ ಕೋ ಸತ್ಯ ಔರ ಜಗತ್ ಕೋ ಅಧ್ಯಸ್ತ ವರ್ಣನ ಕಿಯಾ ಹೈ. ದರ್ಪಣ ಕೇ ವಿಷೇಂ ದೀಖತಾ ಹುಆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಅಧ್ಯಸ್ತ ಹೈ, ಯಹ ದೇಖನೇ ಮಾತ್ರ ಹೋತಾ ಹೈ ಸತ್ಯ ನಹೀಂ, ಕೋಂಕಿ ದರ್ಪಣ ಕೇ ದೇಖನೇ ಸೇ ಜೋ ಪುರುಷ ಹೋತಾ ಹೈ ಉಸ ಕಾ ಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ದೀಖತಾ ಹೈ ಔರ ದರ್ಪಣ ಕೇ ಹಟಾನ ಸೇ ಯಹ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಪುರುಷ ಮೇಂ ಲೀನ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ ಇಸ ಕಾರಣ ಆತ್ಮಾ ಸತ್ಯ ಹೈ ಔರ ಉಸ ಕಾ ಜೋ ಜಗತ್ ವಹ ಬುದ್ಧಿಯೋಗ ಸೇ ಭಾಸತಾ ಹೈ ತಿಸ ಜಗತ್ ಕೋ ವಿಷತುಲ್ಯ ಜಾನ ಔರ ಆತ್ಮಾ ಕೋ ಸತ್ಯ ಜಾನ ತಬ ಮೋಕ್ಷರೂಪ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧ ಹೋಗಾ ಇಸ ಕಾರಣ ಅಬ ತೀನ ಶ್ಲೋಕೋಂ ಸೇ ಜಗತ್ ಕಾ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ-ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಸಾಕಾರ ಜೋ ದೇಹ ತಿಸ ಕೋ ಆದಿ ಲೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪದಾರ್ಥ ಮಿಥ್ಯಾ ಕಲ್ಪಿತ ಹೈಂ ಔರ ನಿರಾಕಾರ ಜೋ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ ಸೋ ನಿಶ್ಚಲ ಹೈ ಔರ ತ್ರಿಕಾಲ ಮೇಂ ಸತ್ಯ ಹೈ, ಶ್ರುತಿಮೇಂ ಭೀ ಕಹಾ ಹೈ “ ನಿತ್ಯಂ ವಿಜ್ಞಾನಮಾನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮ ” ಇಸ ಕಾರಣ ಚಿನ್ಮಾತ್ರರೂಪ ತತ್ತ್ವ ಕೇ ಉಪದೇಶ ಸೇ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವಿಶ್ರಾಮ ಕರನೇ ಸೇ ಫಿರ ಸಂಸಾರ ಮೇಂ ಜನ್ಮ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಮೋಕ್ಷ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ || ೧೮ ||

ಯಥೈವಾದರ್ಶಮಧ್ಯಸ್ಥೇ ರೂಪೇಂತಃ ಪರಿತಸ್ತು ಸಃ |

ತಥೈವಾಸ್ಮಿನ್ನರೀಂತಃ ಪರಿತಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಥಾ ಏವ ಆದರ್ಶಮಧ್ಯಸ್ಥೇ ರೂಪೇ ಅಂತಃ ಪರಿತಃ ತು ಸಃ (ವ್ಯಾಪ್ಯ ವತ್ಪರ್ತೇ) ತಥಾ ಏವ ಅಸ್ಮಿನ್ ಶರೀರೇ ಅಂತಃ ಪರಿತಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ (ವ್ಯಾಪ್ಯ ಸ್ಥಿತಃ) || ೧೯ ||

ಅಬ ಗುರು ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಜೀ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮವಾಲಾ ಜೋ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರ ಹೈ ತಿಸ ಸೇ ಔರ ಪುಣ್ಯಅಪುಣ್ಯಧರ್ಮವಾಲಾ ಜೋ ಲಿಂಗಶರೀರ ಹೈ ತಿಸ ಸೇ ವಿಲಕ್ಷಣ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಕಾ ದೃಷ್ಟಾಂತಸಹಿತ ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮರೂಪ ಸ್ಥೂಲಶರೀರ ತಥಾ ಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪೀ ಲಿಂಗಶರೀರ ಯಹ ದೋನೋಂ ಜಡ ಹೈಂ ಸೋ ಆತ್ಮಾ ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತೇ ಹೈಂ ಕೋಂಕಿ ಆತ್ಮಾ ತೋ ವ್ಯಾಪಕ ಹೈ ಇಸ ವಿಷಯ ಮೇಂ ದೃಷ್ಟಾಂತ ದಿಖತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ದರ್ಪಣ ಮೇಂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಪಡತಾ ಹೈ, ಉಸ ದರ್ಪಣ ಕೇ ಭೀತರ ಔರ ಬಾಹರ ಏಕ

ಪುರುಷ ವ್ಯಾಪಕ ಹೋತಾ ಹೈ | ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಇಸ ಸ್ಕೂಲ ಶರೀರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಏಕ ಹೀ ಆತ್ಮಾ ವ್ಯಾಪ ರಹಾ ಹೈ ಸೋ ಕಹಾ ಭೀ ಹೈ "ಯತ್ರ ವಿಶ್ವಮಿದಂ ಭಾತಿ ಕಲ್ಪಿತಂ ರಜ್ಜು ಸರ್ಪವತ್ " ಅರ್ಧಾತ್ ಜಿಸ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಯಹ ವಿಶ್ವ ರಜ್ಜು ಕೇ ವಿಷೇಂ ಕಲ್ಪಿತ ಸರ್ಪ ಕೀ ಸಮಾನ ಪ್ರತಿತ ಹೋತಾ ಹೈ, ವಾಸ್ತ ಮೇಂ ಮಿಥ್ಯಾ ಹೈ || ೧೯ ||

ಏಕಂ ಸರ್ವಗತಂ ವ್ಯೋಮ ಬಹಿರಂತರ್ಯಧಾ ಘಟೇ |

ನಿತ್ಯಂ ನಿರಂತರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸರ್ವಭೂತಗಣೇ ತಥಾ || ೨೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಥಾ ಸರ್ವಗತಮ್ ಏಕಮ್ ವ್ಯೋಮ ಘಟೇ ಬಹಿಃ ಅಂತಃ ವರ್ತತೇ ತಥಾ ನಿತ್ಯಮ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಸರ್ವಭೂತಗಣೇ ನಿರಂತರಮ್ ವರ್ತತೇ || ೨೦ ||

ಊಪರ ಕೇ ಶ್ಲೋಕ ಮೇಂ ಕಾಂಚ ಕಾ ದೃಷ್ಟಾಂತ ದಿಯಾ ಹೈ ತಿಸ ಮೇಂ ಸಂಶಯ ಹೋತಾ ಹೈ ಕಿ, ಕಾಂಚ ಮೇಂ ದೇಹ ಪೂರ್ಣರೀತಿಸೇ ವ್ಯಾಪ್ತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ದೇಹ ಮೇಂ ಕಾಂಚ ಪೂರ್ಣ ರೀತಿಸೇ ವ್ಯಾಪ್ತ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ ಕಾರಣ ದೂಸರಾ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಆಕಾಶ ಹೈ, ವಹ ಘಟಾದಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪದಾರ್ಥೋಂ ಮೇಂ ವ್ಯಾಪ ರಹಾ ಹೈ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಅಖಂಡ ಅವಿನಾಶೀ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೈ ವಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಾಣಿಯೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಅಂತರ ಮೇಂ ತಥಾ ಬಾಹರ ಮೇಂ ವ್ಯಾಪ ರಹಾ ಹೈ, ಇಸ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಶ್ರುತಿ ಕಾ ಭೀ ಪ್ರಮಾಣ ಹೈ, " ಏಷ ತ ಆತ್ಮಾ ಸರ್ವಸ್ಯಾಂತರಃ" ಇಸ ಕಾರಣ ಜ್ಞಾನರೂಪೀ ಖಡ್ಗಃ ಕೋ ಲೇಕರ ದೇಹಾಭಿಮಾನರೂಪೀ ಘಾಃಸೀ ಕೋ ಕಾಟಕರ ಸುಖೀ ಹೋ || ೨೦ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಸಾನ್ವಯಭಾಷಾಟೀಕಯಾ ಸಹಿತಮಾತ್ಮಾನುಭವೋಪದೇಶವರ್ಣನಾನಾಮ ಪ್ರಥಮಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೧ ||

=====

ಅಥ ದ್ವಿತೀಯಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೨.

ಅಹೋ ನಿರಂಜನಃ ಶಾಂತೋ ಬೋಧೋಽಹಂ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪರಃ |

ಏತಾವಂತಮಹಂ ಕಾಲಂ ಮೋಹೇನೈವ ವಿಡಂಬಿತಃ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹೋ ಅಹಮ್ ನಿರಂಜನಃ ಶಾಂತಃ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪರಃ ಬೋಧಃ (ಅಸ್ಮಿ) ಅಹಮ್ ಏತಾವಂತಮ್ ಕಾಲಮ್ ಮೋಹೇನ ವಿಡಂಬಿತಃ ಏವ || ೧ ||

ಶ್ರೀಗುರು ಕೇ ವಚನರೂಪೀ ಅಮೃತ ಪಾನಕರ ತಿಸ ಸೇ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ಅನುಭವ ಹುಆ, ಇಸ ಕಾರಣ ಶಿಷ್ಯ ಅಪನೇ ಗುರು ಕೇ ಪ್ರತಿ ಆತ್ಮಾನುಭವ ಕಹತಾ ಹೈ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ ಬಡ್ಠಾ ಆಶ್ಚರ್ಯ ದೀಖನೇ ಮೇಂ ಆತಾ ಹೈ ಕಿ, ಮೈಂ ತೋ ನಿರಂಜನ ಹೂಂ,

ತಥಾ ಸರ್ವಉಪಾಧಿರಹಿತ ಹೂಂ, ಶಾಂತ ಅರ್ಥಾತ್ ಸರ್ವವಿಕಾರರಹಿತ ಹೂಂ ತಥಾ
ಪ್ರಕೃತಿಸೇ ಪರೇ ಅರ್ಥಾತ್ ಮಾಯಾ ಕೇ ಅಂಧಕಾರ ಸೇ ರಹಿತ ಹೂಂ, ಅಹೋ ! ಆಜ
ದಿನಪರ್ಯಂತ ಗುರು ಕೀ ಕೃಪಾ ನಹೀಂ ಧೀ ಇಸ ಕಾರಣ ಬಹುತ ಮೋಹ ಧಾ ಔರ ದೇಹ
ಆತ್ಮಾ ಕಾ ವಿವೇಕ ನಹೀಂ ಧಾ ತಿಸ ಸೇ ದುಃಖೀ ಧಾ ಅಬ ಆಜ ಸದ್ಗುರು ಕೋ ಕೃಪಾ ಹುಈ
ಸೋ ಪರಮ ಆನಂದ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಆ ಹೂಂ || ೧ ||

ಯಥಾ ಪ್ರಕಾಶಯಾಮ್ಯೇ ಕೋ ದೇಹಮೇನಂ ತಥಾ ಜಗತ್ |

ಅತೋಮಮ ಜಗತ್ ಸರ್ವಮಥವಾ ನ ಚ ಕಿಂಚನ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಥಾ (ಅಹಮ್) ಏಕ: (ಏವ) ಜಗತ್ ಪ್ರಕಾಶಯಾಮಿ ತಥಾ ಏನಮ
ದೇಹಮ್ (ಪ್ರಕಾಶಯಾಮಿ) ಅತಃ ಸರ್ವಮ್ ಜಗತ ಮಮ ಅಥವಾ ಚ ಕಿಂಚನ ನ || ೨ ||

ಊಪರ ಕೇ ಶ್ಲೋಕ ಮೇಂ ಶಿಷ್ಯನೇ ಅಪನಾ ಮೋಹ ಗುರು ಕೇ ಪಾಸ ವರ್ಣನ ಕಿಯಾ |
ಅಬ ಗುರು ಕೋ ಕೃಪಾ ಸೇ ದೇಹ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ವಿವೇಕ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಆ ತಹಾಂ ಸಮಾಧಾನ
ಕರತಾ ಹ್ಯೇ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ! ಮ್ಯಂ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ತೂಲ ಶರೀರ ಕೋ ಪ್ರಕಾಶ ಕರತಾ ಹೂಂ
ತಿಸ ಹೀ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ ಕೋ ಭೀ ಪ್ರಕಾಶ ಕರತಾ ಹೂಂ, ತಿಸ ಕಾರಣ ದೇಹ ಜಡ ಹ್ಯೇ
ತಿಸ ಹೀ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ ಭೀ ಜಡ ಹ್ಯೇ. ಯಹಾಂ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹ್ಯೇ ಕಿ, ಶರೀರ ಜಡ ಔರ
ಆತ್ಮಾ ಚೈತನ್ಯ ಹ್ಯೇ ತಿನ ದೋನೋಂ ಕಾ ಸಂಬಂಧ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ? ತಿಸ
ಕಾ ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹ್ಯೇಂ ಕಿ, ಭ್ರಾಂತಿಸೇ ದೇಹ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಮಮತ್ವ ಮಾನಾ
ಹ್ಯೇ ಯಹ ಅಜ್ಞಾನಕಲ್ಪಿತ ಹ್ಯೇ, ದೇಹ ಕೋ ಆದಿಲೇಕರ ಬಂಧಾ ಜಗತ್ ದೃಶ್ಯ ಪದಾರ್ಥ
ಹ್ಯೇ, ತಿಸ ಕಾರಣ ಮೇರೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಕಲ್ಪಿತ ಹ್ಯೇ, ಫಿರ ಯದಿ ಸತ್ಯ ವಿಚಾರ ಕರೇ ತೋ
ದೇಹಾದಿಕ ಜಗತ್ ಹ್ಯೇ ಹೀ ನಹೀಂ, ಜಗತ್ ಕೀ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಔರ ಪ್ರಲಯ ಯಹ ದೋನೋಂ
ಅಜ್ಞಾನಕಲ್ಪಿತ ಹ್ಯೇಂ, ತಿಸ ಕಾರಣ ದೇಹ ಸೇ ಪರ ಆತ್ಮಾ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪ ಹ್ಯೇ || ೨ ||

ಸಶರೀರಮಹೋವಿಶ್ವಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಯಾಧುನಾ |

ಕುತಶ್ಚಿತ್ಕೌಶಲಾದೇವಪರಮಾತ್ಮಾವಿಲೋಕ್ಯತೇ || ೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹೋ ಅಧುನಾ ಸಶರೀರಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಕುತಶ್ಚಿತ್ ಕೌಶಲಾತ್ ಏವ
ಮಯಾ ಪರಮಾತ್ಮಾ ವಿಲೋಕ್ಯತೇ || ೩ ||

ಶಿಷ್ಯ ಆಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ ಕಿ, ಲಿಂಗಶರೀರ ಔರ ಕಾರಣ ಶರೀರ ಇನ ದೋನೋಂ
ಕಾ ವಿವೇಕ ತೌ ಹುಆ ಹೀ ನಹೀಂ ಫಿರ ಪ್ರಕೃತಿಸೇ ಪರ ಆತ್ಮಾ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಾನಾ
ಜಾಯಗಾ ? ತಹಾಂ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹ್ಯೇಂ ಕಿ, ಲಿಂಗಶರೀರ, ಕಾರಣಶರೀರ,
ತಥಾ ಸ್ತೂಲಶರೀರ ಸಹಿತ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವ ಹ್ಯೇ ತಹಾಂ ಗುರು ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೇ ಉಪದೇಶ ಕೇ
ಅನುಸಾರ ತ್ಯಾಗಕರ ಕೇ ಔರ ಉನ ಗುರು ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೀ ಕೃಪಾ ಸೇ ಚಾತುರ್ಯತಾ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ

ಹುಳ ಹೂಂ ತಿಸ ಕಾರಣ ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆತ್ಮಾ ಜಾನನ ಮೇಂ ಆತಾ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವೇದಾಂತವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತೀ ಹೈ || ೩ ||

ಯಥಾನತೋಯತೋಭಿನ್ನಾಸ್ತರಂಗಾಃಘೇನಬುದ್ಧದಾಃ |

ಆತ್ಮನೋನತಥಾಭಿನ್ನವಿಶ್ವಮಾತ್ಮವಿನಿರ್ಗತಮ್ || ೪ ||

೨ ಅನ್ವಯ:- ಯಥಾ ತೋಯತಃ ತರಂಗಾಃ ಘೇನವುದ್ಧದಾಃ ಭಿನ್ನಾಃ ನ ತಥಾ ಆತ್ಮವಿನಿರ್ಗತಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ಆತ್ಮನಃ ಭಿನ್ನಮ್ ನ || ೪ ||

ಶರೀರ ತಥಾ ಜಗತ್ ಆತ್ಮಾ ಸೇ ಭಿನ್ನ ಹೋಗಾ ತೋ ದ್ವೈತಭಾವ ಸಿದ್ಧ ಹೋ ಜಾಯಗಾ, ಐಸೀ ಶಿಷ್ಯ ಕೀ ಶಂಕಾ ಕರನೇಪರ ಉಸ ಕೇ ಉತ್ತರ ಮೇಂ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ತರಂಗ, ಝಾಗ ಬುಲಬುಲೇ ಜಲ ಸೇ ಅಲಗ ನಹೀಂ ಹೋತೇ ಹೈಂ ಪರಂತು ಉನ ತೀನೋಂ ಕಾ ಕಾರಣ ಏಕ ಜಲಮಾತ್ರ ಹೈ ತಿಸ ಹೀ ಪ್ರಕಾರ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ಜಗತ್ ಆತ್ಮಾ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹುಳ ಹೈ ಆತ್ಮಾ ಸೇ ಭಿನ್ನ ನಹೀಂ ಹೈ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ತರಂಗ, ಝಾಗ ಔರ ಬುಲಬುಲೋಂ ಮೇಂ ಜಲ ವ್ಯಾಪ್ತ ಹೈ ತಿಸ ಹೀ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವ ಜಗತ್ ಮೇಂ ಆತ್ಮಾ ವ್ಯಾಪಕ ಹೈ, ಆತ್ಮಾ ಸೇ ಭಿನ್ನ ಕುಛ ನಹೀಂ ಹೈ || ೪ ||

ತಂತುಮಾತ್ರೋಭವೇದೇವಪಟೋಯದ್ವಿಚಾರಿತಃ |

ಆತ್ಮತನ್ಮಾತ್ರಮೇವೇದಂತದ್ವಿಶ್ವವಿಚಾರಿತಮ್ || ೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯದತ ವಿಚಾರಿತಃ ಪಟಃ ತಂತುಮಾತ್ರಃ ಏವ ಭವೇತ್ ತದ್ವತ್ ವಿಚಾರಿತಮ್ ಇದಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ಆತ್ಮತನ್ಮಾತ್ರಮ್ ಏವ || ೫ ||

ಸರ್ವ ಜಗತ್ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಹೈ ತಿಸ ಕೇ ನಿರೂಪಣ ಕರನೇ ಕೇ ಅರ್ಥ ದೂಸರಾ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ವಿಚಾರದೃಷ್ಟಿ ಕೇ ಬಿನಾ ದೇಖೇ ತೋ ವಸ್ತು ಸೂತ್ರ ಸೇ ಪೃಥಕ್ ಪ್ರತೀತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಪರಂತು ವಿಚಾರದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ದೇಖನೇಪರ ವಸ್ತು ಸೂತ್ರರೂಪ ಹೀ ಹೈ, ಇಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಅಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ಜಗತ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೇ ಭಿನ್ನ ಪ್ರತೀತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಪರಂತು ಶುದ್ಧವಿಚಾರಪೂರ್ವಕ ದೇಖನ ಸೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಆತ್ಮರೂಪಹೀಂ ಹೈ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಯಹ ಹೈ ಕಿ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ವಸ್ತು ಮೇಂ ಸೂತ್ರ ವ್ಯಾಪಕ ಹೈ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ ಮೇಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವ್ಯಾಪಕ ಹೈ || ೫ ||

ಯಥೈವೇಕ್ಷುರಸೇಕ್ಲಪ್ತಾತೇನವ್ಯಾಪ್ತವಶಕರಾ || ತಥಾ

ವಿಶ್ವಮಯಿಕೃಪ್ತಮಯಾವ್ಯಾಪ್ತನಿರಂತರಮ್ || ೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಥಾ ಇಕ್ಷುರ ಸೇ ಕ್ಲಪ್ತಾ ಶರ್ಕರಾ ತೇನ ಏವ ವ್ಯಾಪ್ತಾ ತಥಾ ಏಕ ಮಯಿ ಕೃಪ್ತಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ನಿರಂತರಂ ಮಯಾ ವ್ಯಾಪ್ತಮ್ || ೬ ||

ಆತ್ಮಾ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಮೇಂ ವ್ಯಾಪಕ ಹೈ ಇಸ ವಿಷಯ ಮೇಂ ತೀಸರಾ ದೃಷ್ಟಾಂತ ದಿಖಾತೇ ಹೈಂ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಇಕ್ಸು (ಪೌಂಡಾ) ಕೇ ರಸ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಶರ್ಕರಾ ರಹತೀ ಹೈ ಔರ ಶರ್ಕರಾ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ರಸ ವ್ಯಾಪ್ತ ಹೈ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಪರಮಾನಂದರೂಪ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಜಗತ್ ಅಧ್ಯಸ್ತ ಹೈ ಔರ ಜಗತ್ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ನಿರಂತರ ಆತ್ಮಾ ವ್ಯಾಪ್ತ ಹೈ, ತಿಸ ಕಾರಣ ವಿಶ್ವ ಭೀ ಆನಂದಸ್ವರೂಪ ಹೀ ಹೈ | ತಿಸ ಕರ ಕೇ “ಅಸ್ತಿ, ಭಾತಿ, ಪ್ರಿಯಮ್, “ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮಾ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತ ಹೈ || ೬ ||

ಆತ್ಮಾಜ್ಞಾನಾಜಗದ್ವ್ಯಾತಿಆತ್ಮಜ್ಞಾನಾನಭಾಸತೇ |

ರಜ್ಜ್ವಜ್ಞಾನಾದಹಿಭಾಂತಿತಜ್ಞಾನಾದ್ವ್ಯಾಸತೇನಹಿ || ೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಜಗತ್ ಆತ್ಮಾಜ್ಞಾನಾತ್ ಮಾತಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಾತ್ ನ ಭಾಸತೇ ಹಿ ರಜ್ಜ್ವಜ್ಞಾನಾತ್ ಅಹಿಃ ಭಾತಿ ತಜ್ಞಾನಾತ್ ನ ಭಾಸತೇ || ೭ ||

ಶಿಷ್ಯ ಪುಶ್ಚ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ ! ಯದಿ ಜಗತ್ ಆತ್ಮಾ ಸೇ ಭಿನ್ನ ನಹೀಂ ಹೈ ತೋ ಭಿನ್ನ ಪ್ರತೀತ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋತಾ ಹೈ ? ತಹಾಂ ಗುರು ಉತ್ತರ ದೇತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಜಬ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ತಬ ಜಗತ್ ಭಾಸತಾ ಹೈ ಔರ ಜಬ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ, ತಬ ಜಗತ್ ಕೋಈ ವಸ್ತು ನಹೀಂ ಹೈ, ತಹಾಂ ದೃಷ್ಟಾಂತ ದಿಖಾತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಅಂಧಕಾರ ಮೇಂ ಪಡ್ೀ ಹುಈ ರಜ್ಜು ಅಮ ಸೇ ಸರ್ಪ ಪ್ರತೀತ ಹೋನೇ ಲಗತಾ ಹೈ ಔರ ಜಬ ದೀಪಕ ಕಾ ಪ್ರಕಾಶ ಹೋತಾ ಹೈ ತಬ ನಿಶ್ಚಯ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ ಕಿ, ಯಹ ಸರ್ಪ ನಹೀಂ ಹೈ || ೭ ||

ಪ್ರಕಾಶೋಮೇನಿಜರೂಪನಾತಿರಿಕ್ತೋಽಸ್ಮ್ಯಹಂತತಃ |

ಯದಾಪ್ರಕಾಶತೇವಿಶ್ವಂತದಾಹಂಭಾಸಏವಹಿ || ೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಪ್ರಕಾಶಃ ಮೇ ನಿಜಮ್ ರೂಪಮ್ ಅಹಮ್ ತತಃ ಅತಿರಿಕ್ತ ನ ಆಸ್ತಿ | ಹಿ ಯದಾ ವಿಶ್ವ ಪ್ರಕಾಶತೇ ತದಾ ಅಹಂ ಭಾಸಃ ಏವ || ೮ ||

ಜಿಸ ಕೋ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಉಸ ಕೋ ಪ್ರಕಾಶ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಫಿರ ಜಗತ್ ಕೀ ಪ್ರತೀತಿ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋತೀ ಹೈ ? ಇಸ ಪುಶ್ಚ ಕಾ ಉತ್ತರ ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ನಿತ್ಯ ಬೋಧರೂಪ ಪ್ರಕಾಶ ಮೇರಾ (ಆತ್ಮಾ ಕಾ) ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಮೈಂ (ಆತ್ಮಾ) ಪ್ರಕಾಶ ಸೇ ಭಿನ್ನ ನಹೀಂ ಹೂಂ, ಯಹಾಂ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹೈ ಕಿ, ಆತ್ಮಚೈತನ್ಯ ಜಬ ಜಗತ್ ಕಾ ಪ್ರಕಾಶ ಹೈ ತೋ ಉಸ ಕೋ ಅಜ್ಞಾನ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ರಹತಾ ಹೈ ? ಇಸ ಕಾ ಸಮಾಧಾನ ಯಹ ಹೈ ಕಿ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವಪ್ನ ಮೇಂ ಚೈತನ್ಯ ಅವಿದ್ಯಾ ಕೀ ಉಪಾಘಿ ಸೇ ಕಲ್ಪಿತ ವಿಷಯಸುಖ ಕೋ ಸತ್ಯ ಮಾನತೇ ಹೈಂ, ತಿಸ ಸೇ ಚೈತನ್ಯ ಮೇಂ ಕಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಬೋಧ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಆತ್ಮಚೈತನ್ಯ ಸರ್ವಕಾಲ ಮೇಂ ಹೈ ಪರಂತು ಗುರು ಕೇ ಮುಖ ಸೇ ನಿಶ್ಚಯಪೂರ್ವಕ ಸಮರ್ಪು ಬಿನಾ ಅಜ್ಞಾನ ಕೀ ನಿವೃತ್ತಿ

ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ ಔರ ಆತ್ಮ ಸತ್ಯ ಹೈ ಯಹ ವಾರ್ತಾ ವೇದಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಮತ ಹೈ,
ಅರ್ಥಾತ್ ಜಗತ್ ಕೋ ಆತ್ಮ ಪ್ರಕಾಶ ಕರತಾ ಹೈ ಯಹ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಹೈ || ೮ ||

ಅಹೋ ವಿಕಲ್ಪಿತಂ ವಿಶ್ವಮಜ್ಞಾನಾನ್ಮಯಿಭಾಸತೇ |

ರೂಪ್ಯಂ ಶುಕ್ತೌ ಫಣೀ ರಜ್ಜೌ ವಾರಿ ಸೂರ್ಯಕರೇಯಧಾ || ೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹೋ ಯಧಾ ಶುಕ್ತೌ ರೂಪ್ಯಮ್ ರಜೌ ಫಣೀ ಸೂರ್ಯಕರೇ ವಾರಿ (ತಧಾ)
ಅಜ್ಞಾನಾತ್ ವಿಕಲ್ಪಿತಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ಮಯಿ ಭಾಸತೇ || ೯ ||

ಶಿಷ್ಯ ವಿಚಾರ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಮೈಂ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ ಹೂಂ ತಧಾಪಿ ಅಜ್ಞಾನ ಸೇ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ
ವಿಶ್ವ ಭಾಸತಾ ಹೈ, ಯಹ ಬಡ್ಾ ಹೀ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹೈ, ತಿಸ ಕಾ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಕೇ ದ್ವಾರಾ
ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಭ್ರಾಂತಿಸೇ ಸೀಪೀ ಮೇಂ ರಜತ ಕೀ ಪ್ರತೀತಿ
ಹೋತೀ ಹೈ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ರಜ್ಜು ಮೇಂ ಸರ್ಪ ಕೀ ಪ್ರತೀತಿ ಹೋತೀ ಹೈ ತಧಾ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ
ಸೂರ್ಯ ಕೀ ಕಿರಣೋಂ ಮೇಂ ಜಲ ಕೀ ಪ್ರತೀತಿ ಹೋತೀ ಹೈ ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಅಜ್ಞಾನ ಸೇ
ಕಲ್ಪಿತ ವಿಶ್ವ ಮೇರೇ ವಿಷೇಭಾಸತಾ ಹೈ || ೯ ||

ಮತ್ತೋ ವಿನಿರ್ಗತಂ ವಿಶ್ವಂ ಮಯ್ಯೇವ ಲಯಮೇಷ್ಯತಿ |

ಮೃದಿ ಕುಂಭೋಜಲೇ ಬೀಚಿಕನಕೇಕಟಕಂ ಯಧಾ || ೧೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಇದಮ್ ವಿಶ್ವಂ ಮತ್ತಃ ವಿನಿರ್ಗತಮ್ ಮಯಿ ಏವ ಲಯಮ್ ಏಷ್ಯತಿ ಯಧಾ
ಕುಂಭಃ ಮೃದಿ ವೀಚಿಃ ಜಲೇ ಕಟಕಮ್ ಕನ ಕೇ || ೧೦ ||

ಶಿಷ್ಯ ಆಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವಾಲೋಂ ಕೇ ಮತಾನುಸಾರ ತೋ ಜಗತ್
ಮಾಯಾ ಕಾ ವಿಕಾರ ಹೈ ಇಸ ಕಾರಣ ಜಗತ್ ಮಾಯಾಸಕಾಶ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತಾ
ಹೈ ಔರ ಅಂತ ಮೇಂ ಮಾಯಾ ಕೇ ವಿ ಹೀ ಲೀನ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ ಔರ ಆತ್ಮ ಸಕಾಶ
ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ? ಇಸ ಶಂಕಾ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ,
ಯಹ ಮಾಯಾಸಹಿತ ಜಗತ್ ಆತ್ಮ ಕೇ ಸಕಾಶ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹುಆ ಹೈ ಔರ ಅಂತ ಮೇಂ
ಮಾಯಾ ಕೇ ವಿಷ ಹೀ ಲೀನ ಹೋಗಾ, ತಹಾಂ ದೃಷ್ಟಾಂತ ದೇತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ
ಘಟ ಮೃತ್ತಿಕಾ ಮೇಂ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಅಂತ ಮೇಂ ಮೃತ್ತಿಕಾ ಕೇ ವಿಷ ಹೀ
ಲೀನ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ ಔರ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ತರಂಗ ಜಲ ಮೇಂ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೇ ಹೈಂ
ಔರ ಅಂತ ಮೇಂ ಜಲ ಕೇ ವಿ ಹೀ ಲೀನ ಹೋ ಜಾತೇ ಹೈಂ ತಧಾ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಟಕ
ಕುಂಡಲಾದಿ ಸುವರ್ಣಮೇ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೇ ಹೈಂ ಔರ ಸುವರ್ಣಮೇಂ ಹೀ ಅಂತ
ಮೇಂ ಲೀನ ಹೋ ಜಾತೇ ಹೈಂ | ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಯಾಸಹಿತ ಜಗತ್ ಆತ್ಮ ಕೇ ಸಕಾಶ
ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಅಂತ ಮೇಂ ಮಾಯಾ ಕೇ ವಿ ಹೀ ಲೀನ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ,
ಸೋಈ ಶ್ರುತಿಮೇಭೀಕಹಾ ಹೈ “ಯತೋ ವಾ ಇಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ ಯೇನ
ಜಾತಾನಿ ಜೀವಂತಿ ಯತ್ಪ್ರಯಂತ್ಯಭಿಸಂವಿಶಂತಿ ” || ೧೦ ||

ಅಹೋ ಅಹಂನಮೋ ಮಹ್ಯಂ ವಿನಾಶೀಯಸ್ಯ ನಾಸ್ತಿಮೇ |

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸ್ತಂಬಪರ್ಯಂತಂಜಗನ್ನಾಶೇಪಿತಿಷ್ಠತಃ || ೧೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹೋ ಅಹಮ್ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸ್ತಂಬಪರ್ಯಂತಮ್ (ಯತ್) ಜಗತ್ (ತಸ್ಯ)
ನಾಶೇ ಅಪಿ ಯಸ್ಯ ಮೇ ವಿನಾಶಃ ನ ಅಸ್ತಿ (ತಸ್ಮೈ) ಮಹ್ಯಮ್ ನಮಃ || ೧೧ ||

ಶಿಷ್ಯ ಆಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಯದಿ ಜಗತ್ ಕಾ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೋಗಾ
ತಬ ತೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಅನಿತ್ಯತಾ ಆವೇಗೀ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಘಟ ಪೂಟತಾ ಹೈ
ಔರ ಮೃತ್ತಿಕಾ ಬಿಖರ ಜಾತೀ ಹೈ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ ಕೇ ನಷ್ಟ ಹೋನೇಪರ ಬ್ರಹ್ಮ
ಭೀ ಭಿನ ಭಿನ್ನ (ವಿನಾಶೀ) ಹೋ ಜಾಯಗಾ ? ಇಸ ಶಂಕಾ ಕಾ ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ
ಹುವ ಗುರು ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಮೈಂ (ಆತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ) ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣ
ಹೂಂ, ತೋ ಭೀ ಮೇರಾ ನಾಶ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಯಹ ಬಡ಼್ಾ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹೈ.
ಸುವರ್ಣ ಕಟಕ ಔರ ಕುಂಡಲ ಕಾ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಕಸ್ಯ ಕುಂಡಲ
ಕೇ ಟೂಟನೇಪರ ಸುವರ್ಣ ವಿಕಾರ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಪರಂತು ಮೈಂ ತೋ
ಜಗತ್ ಕಾ ವಿವರ್ತಾವಿಷ್ಣಾನ ಹೂಂ ಅರ್ಧಾತ್ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ರಜ್ಜು ಮೇಂ ಸರ್ಪ ಕೀ
ಭ್ರಾಂತಿ ಹೋನೇಪರ ಸರ್ಪ ವಿವರ್ತ ಕಹಾತಾ ಹೈ ಔರ ರಜ್ಜು ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಕಹಾತಾ ತಿಸೀ
ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ ಮೇರೇ (ಆತ್ಮಾಕೇ) ವಿಷೇಂ ಪ್ರತಿತಿ ಮಾತ್ರ ಹೈ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ದೂಧ ಕಾ
ದಧಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅನ್ಯಥಾಭಾವ (ಪರಿಣಾಮ) ಹೋತಾ ಹೈ, ತಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ ಮೇರಾ
ಪರಿಣಾಮ ನಹೀಂ ಹೈ, ಮೈಂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಕಾ ಕಾರಣ ಔರ ಅವಿನಾಶೀ ಹೂಂ, ತಿಸ
ಕಾರಣ ಮೈಂ ಅಪನೇ ಸ್ವರೂಪ (ಆತ್ಮಾ) ಕೋ ನಮಸ್ಕಾರ ಕರತಾ ಹೂಂ | ಪ್ರಲಯಕಾಲ
ಮೇಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸೇ ಲೇಕರ ತ್ಯಣಪರ್ಯಂತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ನಾಶ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋ
ಜಾತಾ ಹೈ ಪರಂತು ಮೇರಾ (ಆತ್ಮಾಕಾ) ನಾಶ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಇಸ ವಿಷಯ ಮೇಂ
ಶ್ರುತಿ ಕಾ ಭೀ ಪ್ರಮಾಣ ಹೈ “ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ “ ಅರ್ಧಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯ
ಹೈ, ಜ್ಞಾನರೂಪ ಹೈ ಔರ ಅನಂತ ಹೈ || ೧೧ ||

ಅಹೋ ಅಹಂನಮೋಮಹ್ಯಮೇಕೋಽಹಂದೇಹವಾನಪಿವಚಿನ್ನ

ಗಂತಾ ನಾಗಂತಾ ವ್ಯಾಪ್ಯ ವಿಶ್ವಮವಸ್ಥಿತಃ || ೧೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹೋ ಅಹಮ್ (ತಸ್ಮೈ) ಮಹ್ಯಮ್ ನಮಃ | (ಯತ್) ದೇಹವಾನ್ ಅಪಿ
ಏಕಃ ಅಹಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ವ್ಯಾಪ್ಯ ಅವಸ್ಥಿತಃ ನ ವವಿತ್ ಗಂತಾ ನ ಆಗಂತಾ || ೧೨ ||

ಶಿಷ್ಯ ಆಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಸುಖದುಃಖರೂಪೀ ದೇಹಯುಕ್ತ ಆತ್ಮಾ ಅನೇಕರೂಪ
ಹೈ, ತಿಸ ಕಾರಣ ಜಾತಾ ಹೈ ಔರ ಆತಾ ಹೈ, ಫಿರ ಆತ್ಮಾ ಕೀ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕತಾ ಕಿಸ
ಪ್ರಕಾರ ಸಿದ್ಧ ಹೋಗೀ, ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಮೈಂ ಬಡ಼್ಾ
ಆಶ್ಚರ್ಯರೂಪ ಹೂಂ ಉಸ ಕಾರಣ ಮೈಂ ಅಪನೇ (ಆತ್ಮಾ) ಕೋ ನಮಸ್ಕಾರ ಕರತಾ

ಹೂಂ | ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶ್ನ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಕ್ಯಾ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹೈ ? ತಿಸೇ ಗುರು ಉತ್ತರ ದೇತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಮೈಂ (ಆತ್ಮಾ) ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಶರೀರೋಂ ಮೇಂ ನಿವಾಸ ಕರ ಕೇ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಸುಖ ದುಃಖ ಕೋ ಭೋಗತಾ ಹೂಂ, ತಥಾಪಿ ಮೇಂ ಏಕರೂಪ ಹೂಂ, ತಹಾಂ ದೃಷ್ಟಾಂತ ದಿಖಾತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಲ ಸೇ ಭರೇ ಹುಏ ಅನೇಕ ಪಾತ್ರೋಂ ಮೇಂ ಭರೇ ಹುಏ ಜಲ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಶೀತ, ಉಷ್ಣ ಸುಗಂಧ, ದುರ್ಗಂಧ, ಶುದ್ಧ, ಅಶುದ್ಧ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಉಪಾಧಿಯಾಂ ರಹತೀ ಹೈ ಔರ ಉನ ಅನೇಕೋಂ ಪಾತ್ರೋಂ ಮೇಂ ಭಿನ್ನ ಸೂರ್ಯ ಕೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಪಡತೇ ಹೈಂ, ತಥಾಪಿ ವಹ ಸೂರ್ಯ ಏಕ ಹೀ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಜಲ ಕೀ ಶೀತ ಉಷ್ಣಾದಿ ಉಪಾಧಿಯೋಂ ಸೇ ರಹಿತ ಹೋತಾ ಹೈ ಇಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಮೇಂ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವ ಮೇಂ ವ್ಯಾಪ ರಹಾ ಹೂಂ, ತಥಾಪಿ ಜಗತ್ ಕೀ ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಪಾಧಿಯೋಂ ಸೇ ರಹಿತ ಹೂಂ ಅರ್ಥಾತ್ ನ ಕೋಈ ಜಾತಾ ಹೈ ನ ಕೋಈ ಆತಾ ಹೈ ಔರ ಜಾತಾ ಹೈ ಆತಾ ಹೈ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕೀ ಜೋ ಪ್ರತೀತಿ ಹೈ ಸೋ ಅಜ್ಞಾನವಶ ಹೈ, ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ನಹೀಂ ಹೈ || ೧೨ ||

ಅಹೋಅಹಂನಮೋಮಹ್ಯಂ ದಕ್ಷೋನಾಸ್ತೀಹಮತ್ಸಮಃ |

ಅಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯಶರೀರೇಣಯೇನವಿಶ್ವಚಿರಂಧೃತಮ್ || ೧೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹಮ್ ಅಹೋ (ತಸ್ಮ) ಮಹ್ಯಮ್ ನಮಃ ಇಹ ಮತ್ಸಮಃ (ಕಃ ಅಪಿ) ದಕ್ಷಃ ನ ಅಸ್ತಿ ಯೇನ ಶರೀರೇಣ ಅಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯ (ಮಯಾ) ಚಿರಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ಧೃತಮ್ || ೧೩ ||

ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಜಿಸ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ದೇಹ ಸೇ ಸಂಗ ಹೈ, ವಹ ಅಸಂಗ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋ ಸಕತಾ ಹೈ, ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಮೈಂ ಆಶ್ಚರ್ಯರೂಪ ಹೂಂ ಇಸ ಕಾರಣ ಮೇರೇ ಅರ್ಥ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೈ, ಕ್ಯೋಂಕಿ ಇಸ ಜಗತ್ ಮೇಂ ಮೇರೀ ಸಮಾನ ಕೋಈ ಚತುರ ನಹೀಂ ಹೈ, ಅರ್ಥಾತ್ ಅಘಟ ಘಟನಾ ಕರನೇ ಮೇಂ ಮೈಂ ಚತುರ ಹೂಂ, ಕ್ಯೋಂಕಿ ಮೇಂ ಶರೀರ ಮೇಂ ರಹಕರ ಭೀ ಶರೀರ ಸೇ ಸ್ಪರ್ಶ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೂಂ ಔರ ಶರೀರಕಾರ್ಯ ಕರತಾ ಹೂಂ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಆಮ ಧೃತ ಕೇ ಪಿಂಡ ಮೇಂ ಲೀನ ನ ಹೋಕರ ಭೀ ಘೃತಪಿಂಡ ಕೋ ಗಲಾಕರ ರಸರೂಪ ಕರ ದೇತಾ ಹೈ, ಉಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಮೇಂ ಮೈಂ ಲೀನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೂಂ ಔರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಕೋ ಚಿರಕಾಲ ಧಾರಣ ಕರತಾ ಹೂಂ || ೧೩ ||

ಅಹೋಅನಮೋಮಾಯಸ್ಯಮೇನಾಸ್ತಿಕಿಂಚನ |

ಅಥವಾಯಸ್ಯಮಸವೈಯದ್ರಾಜ್ಞನಸಗೋಚರಮ್ || ೧೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹೋ ಅಹಮ್ ಯಸ್ಯ ಮೇ (ಪರಮಾರ್ಥತಃ) ಕಿಂಚನ ನ ಅಸ್ತಿ ಅಥವಾ ಯತ್ ವಾಜ್ಞನಸಗೋಚರಮ್ (ತತ್) ಸರ್ವಮ್ ಯಸ್ಯ ಮೇ (ಸಂಬಧೇ ಅಸ್ತಿ ಅತಃ) ಮಹ್ಯಂ ನಮಃ || ೧೪ ||

ಶಿಷ್ಯ ಆಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ! ಸಂಬಂಧಕ ಬಿನಾ ಜಗತ್ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಧಾರಣ ಹೋತಾ ಹೈ ? ಭೀತ ಗೃಹ ಕೀ ಛೇದನ ಆದಿ ಕೋ ಧಾರಣ ಕರತೇ ಹೈ ಪರಂತು ಕಾಷ್ಠ ಆದಿ ಸೇ ಉಸ ಕಾ ಸಂಬಂಧ ಹೋತಾ ಹೈ, ಸೋ ಆತ್ಮಾ ಬಿನಾ ಸಂಬಂಧ ಕೇ ಜಗತ್ ಕೋ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಧಾರಣ ಕರತಾ ಹೈ ಇಸ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಅಹೋ ಮ್ಯಂ ಬಡ್ಠಾ ಆಶ್ಚರ್ಯರೂಪ ಹೂಂ ಇಸ ಕಾರಣ ಅಪನೇ ಸ್ವರೂಪ ಕೋ ನಮಸ್ಕಾರ ಕರೂಂ ಹೂಂ, ಆಶ್ಚರ್ಯರೂಪತಾ ದಿಖಾತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಪರಮಾರ್ಥದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ತೋ ಮೇರಾ ಕಿಸೇ ಸೇ ಸಂಬಂಧ ನಹೀಂ ಹೈ, ಔರ ವಿಚಾರದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ದೇಖೋ ತೋ ಮುರು ಸೇ ಭಿನ್ನ ಭೀ ಕೋಈ ನಹೀಂ ಹೈ ಔರ ಯದಿ ಸಾಂಸಾರಿಕದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ದೇಖೋ ತೋ ಜೋ ಕುಲ ಮನ ವಾಣೀ ಸೇ ವಿಚಾರಾ ಜಾತಾ ಹೈ ವಹ ಸಬ ಮೇರಾ ಸಂಬಂಧೇ ಹೈ ಪರಂತು ವಹ ಮಿಥ್ಯಾ ಸಂಬಂಧ ಹೈ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಸುವರ್ಣ ತಥಾ ಕುಂಡಲ ಕಾ ಸಂಬಂಧ ಹೈ, ಇಸೇ ಪ್ರಕಾರ ಮೇರಾ ಔರ ಜಗತ್ ಕಾ ಸಂಬಂಧ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಮೇರಾ ಸಬ ಸೇ ಸಂಬಂಧ ಹೈ ಭೀ ಔರ ನಹೀಂಭೋ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಆಶ್ಚರ್ಯರೂಪ ಜೋ ಮ್ಯಂ ತಿಸ ಮೇರೇ ಅರ್ಥ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೈ || ೧೪ ||

ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯಂತಥಾಜ್ಞಾತಾತ್ರಿತಯಂ ನಾಸ್ತಿವಾಸ್ತವಮ್ |

ಅಜ್ಞಾನಾದ್ಭಾತಿಯತ್ರೇದಂಸೋಽಹಮಸ್ಮಿನ್ನಿರಂಜನಃ || ೧೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಜ್ಞಾನಮ ಜ್ಞೇಯಮ್ ತಥಾ ಜ್ಞಾತಾ (ಇದಮ್) ತ್ರಿತಯಮ್ ವಾಸ್ತವಮ್ ನ ಅಸ್ತಿ ಯತ್ರ ಇದಮ್ ಅಜ್ಞಾನಾತ್ ಭಾತಿ ಸಃ ಅಹಮ್ ನಿರಂಜನಃ ಅಸ್ತಿ || ೧೫ ||

ತ್ರಿಪುಟೀರೂಪ ಜಗತ್ ತೋ ಸತ್ಯಸಾ ಪ್ರತಿತ ಹೋತಾ ಹೈ ಫಿರ ಜಗತ್ ಕಾ ಔರ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ಮಿಥ್ಯಾ ಸಂಬಂಧ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಹಾ, ಇಸ ಶಿಷ್ಯ ಕೋ ಶಂಕಾ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಜ್ಞಾನ ಜ್ಞೇಯ ತಥಾ ಜ್ಞಾತಾ ಇನ ತೀನೋಂ ಕಾ ಇಕಟಾ ನಾಮ "ತ್ರಿಪುಟೀ" ಹೈ, ವಹ ತ್ರಿಪುಟೀ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅರ್ಥಾತ್ ಸತ್ಯ ನಹೀಂ ಹೈ, ತಿಸ ತ್ರಿಪುಟೀ ಕಾ ಜಿಸ ಮೇರೇ (ಆತ್ಮಾ ಕೇ) ವಿ ಮಿಥ್ಯಾ ಸಂಬಂಧ ಅರ್ಥಾತ್ ಅಜ್ಞಾನ ಸೇ ಪ್ರತಿತ ಹೈ, ವಹ ಮ್ಯಂ ಅರ್ಥಾತ್ ಆತ್ಮಾ ತೋ ನಿರಂಜನ ಕಹಿಯೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಪಂಚ ಸೇ ರಹಿತ ಹೂಂ || ೧೫ ||

ದ್ವೈತಮೂಲಮಹೋದುಃಖಂನಾನೃತ್ಯಸ್ಯಾಸ್ತಿಭೇಷಜಮ್ |

ದೃಶ್ಯಮೇತನ್ಮೃಷಾಸಮೇಕೋಽಹಂಚಿದ್ರಸೋಽಮಲಃ || ೧೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹೋ (ನಿರಂಜನಸ್ಯ ಅಪಿ ಆತ್ಮನಃ) ದ್ವೈತಮೂಲಮ್ ದುಃಖಮ್ (ಭವತಿ) ತಸ್ಯ ಭೇಷಜಮ್ ಏತತ್ ದೃಶ್ಯಮ್ ಸರ್ವಮ್ ಮೃಷಾ ಅಹಮ್ ಏಕಃ ಅಮಲಃ ಚಿದ್ರಸಃ (ಇತಿ ಬೋವಾತ್) ಅನ್ಯತ್ ನ ಅಸ್ತಿ || ೧೬ ||

ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ ಯದಿ ಆತ್ಮಾ ನಿರಂಜನ ಹೈ ತೋ ದುಃಖ ಕಾ ಸಂಬಂಧ

ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋತಾ ಹೈ, ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಸುಖದುಃಖ ಭ್ರಾಂತಿಮಾತ್ರ ಹೈ, ವಾಸ್ತವಿಕ ನಹೀಂ, ನಿರಂಜನ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ದ್ವೈತಮಾತ್ರ ಸೇ ಸುಖದುಃಖ ಭಾಸತಾ ಹೈ ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸುಖದುಃಖ ಕುಲ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶ್ನ ಕರತಾ ಹೇ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ! ದ್ವೈತಭ್ರಮ ಕೋ ಔಷಧಿ ಕಹಿಯೇ ಜಿಸ ಕೇ ಸೇವನ ಕರನೇ ಸೇ ದ್ವೈತಭ್ರಮ ಕೀ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೋತೀ ಹೈ ! ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಉತ್ತರ ದೇತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಮೈಂ ಆತ್ಮಾ ಹೂಂ, ಅಮಲ ಹೂಂ, ಮಾಯಾ ಔರ ಮಾಯಾ ಕಾ ಕಾರ್ಯ ಜೋ ಜಗತ್ ತಿಸ ಸೇ ರಹಿತ ಚಿನ್ಮಾತ್ರ ಅದ್ವಿತೀಯರೂಪ ಹೂಂ ಔರ ದೃಶ್ಯಮಾನ ಯಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಸಾರ ಜಡ ಔರ ಮಿಥ್ಯಾ ಹೈ, ಸತ್ಯ ನಹೀಂ ಹೈ, ಐಸಾ ಜ್ಞಾನ ಹೋನೇ ಸೇ ದ್ವೈತಭ್ರಮ ನಷ್ಟ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ, ಇಸ ಕೇ ಬಿನಾ ದೂಸರೀ ದ್ವೈತ ಭ್ರಮ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹುಏ ದುಃಖ ಕೇ ದೂರ ಕರನೇ ಕೀ ಅನ್ಯ ಔಷಧಿ ನಹೀಂ ಹೈ || ೧೬ ||

ಬೋಧಮಾತ್ರೋಽಹಮಜ್ಞಾನಾಡುಪಾಧಿಃ ಕಲ್ಪಿತೋಮಯಾ |

ಏವಂವಿಮೃಶತೋನಿತ್ಯನಿರ್ವಿಕಲ್ಪೇಸ್ಥಿತಿರ್ಮಮ || ೧೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹಮ್ ಬೋಧಮಾತ್ರಃ ಮಯಾ ಅಜ್ಞಾನಾತ್ ಉಪಾಧಿಃ ಕಲ್ಪಿತಃ ಏವಮ್ ನಿತ್ಯಮ್ ವಿಮೃಶತಃ ಮಮ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪೋ ಸ್ಥಿತಿಃ (ಪ್ರಜಾತಾ) || ೧೭ ||

ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶ್ನ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ದ್ವೈತಪ್ರಪಂಚ ಕಾ ಅಧ್ಯಾಸ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹುಆ ಹೈ ಔರ ವಹ ಕಲ್ಪಿತ ಹೈ ಯಾ ವಾಸ್ತವಿಕ ಹೇ ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಮೈಂ ಬೋಧರೂಪ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಹೂಂ ಪರಂತು ಮೈಂನೇ ಅಪನೇ ವಿಷೇಂ ಅಜ್ಞಾನ ಸೇ ಉಪಾಧಿ (ಅಹಂಕಾರಾದಿ ದ್ವೈತಪ್ರಪಂಚ) ಕಲ್ಪನಾ ಕಿಯಾ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಮೈಂ ಅಖಂಡಾನಂದಬ್ರಹ್ಮ ನಹೀಂ ಹೂಂ ಕಿಂತು ದೇಹ ಹೂಂ ಯಹ ಮಾನಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ನಿತ್ಯ ವಿಚಾರ ಕರ ಕೇ ಮೇರೀ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಅರ್ಥಾತ್ ವಾಸ್ತವಿಕ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪ (ಬ್ರಹ್ಮ) ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತಿ ಹುಈ ಹೈ || ೧೭ ||

ನಮೇಬಂಧೋಽಸ್ತಿ ಮೋಕ್ಷಾ ವಾ ಭ್ರಾಂತಿಃಶಾಂತಾ ನಿರಾಶ್ರಯಾ |

ಅಹೋ ಮಯಿ ಸ್ಥಿತಂ ವಿಶ್ವಂ ವಸ್ತುತೋ ನ ಮಯಿ ಸ್ಥಿತಮ್ || ೧೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮೇ ಬಂಧಃ ವಾ ಮೋಕ್ಷಃ ನ ಅಸ್ತಿ ಅಹೋ ಮಯಿ ಸ್ಥಿತಮ್ (ಅಪಿ) ವಿಶ್ವಂ ವಸ್ತುತಃ ಮಯಿ ನ ಸ್ಥಿತಮ್ (ಇತಿ ವಿಚಾರತಃ ಅಪಿ) ನಿರಾಶ್ರಯಾ ಭ್ರಾಂತಿಃ (ಏವ) ಶಾಂತಾ || ೧೮ ||

ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ, ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ ! ಯದಿ ಕೇವಲ ವಿಚಾರ ಕರನೇ ಹೀ ಸೇ ಮುಕ್ತಿ ಹೋತೀ ಹೈ ತಬ ತೋ ಮುಕ್ತಿ ಕಾ ವಿನಾಶ ಹೋನಾ ಚಾಹಿಯೇ ಕ್ರೋಂಕಿ ಜಬ ವಿಚಾರ ನಷ್ಟ ಹೋತಾ ಹೈ ತಬ ಮುಕ್ತಿ ಕಾ ಭೀ ನಾಶ ಹೋನಾ ಚಾಹಿಯೇ ಔರ ಯದಿ ಕಹೋ ಕಿ

ವಿಚಾರ ಕೇ ಬಿನಾ ಹೀ ಮುಕ್ತಿ ಹೋ ಜಾತೀ ಹೈ ತಬ ತೋ ಗುರು ಔರ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಕೇ ಉಪದೇಶ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ನ ಹೋನೇವಾಲೇ ಪುರುಷೋಂಕೀ ಭೀ ಮುಕ್ತಿ ಹೋನಾ ಚಾಹಿಯೇ ? ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಯದಿ ಶುದ್ಧ ವಿಚಾರ ಕೀ ದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ದೇಖೋ ತೋ ಮೇರೇ ಬಂಧ ನಹೀಂ ಹೈ ಔರ ಮೋಕ್ಷ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ವಿಚಾರದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ನ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ಬಂಧ ಹೋತಾ ಹೈ, ನ ಮೋಕ್ಷ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಮೈಂ (ಆತ್ಮಾ) ನಿತ್ಯ ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪ ಹೂಂ, ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಿತ ಹೋಕರ ಪ್ರಶ್ನ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ ಹೇ ಗುರೋ ! ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರ, ವಿಚಾರ ಕಾ ಜೋ ಫಲ ಹೈ ಸೋ ಕಹಿಯೇ. ತಹಾಂ ಗುರು ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ ಭ್ರಾಂತಿ ಕೀ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೀ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರ, ಕೇ ವಿಚಾರ ಕಾ ಫಲ ಹೈ ಕ್ರೋಂಕಿ ಬಡ್ಾ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹೈ ಜೋ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತ ಭೀ ಜಗತ್ ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತ ನಹೀಂ ಹೈ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ವಿಚಾರ ಕರನೇಪರ ಭೀ ಭ್ರಾಂತಿಮಾತ್ರ ಹೀ ನಷ್ಟ ಹುಈ, ಪರಮಾನಂದ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ನಹೀಂ ಹುಈ ಇಸ ಸೇ ಪ್ರತೀತ ಹೋತಾ ಹೈ ಕಿ, ಭ್ರಾಂತಿ ಕೀ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೀ ಶಾಸ್ತ್ರ, ವಿಚಾರ ಕಾ ಫಲ ಹೈ, ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಕಹತಾ ಹೈ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ ! ಭ್ರಾಂತಿ ಕೈಸೀ ಧೀ ಜೋ ವಿಚಾರ ಕರನೇಪರ ತುರಂತ ಹೀ ನಷ್ಟ ಹೋ ಗಈ, ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಉತ್ತರ ದೇತೇ ಹೈ ಕಿ, ಭ್ರಾಂತಿ ನಿರಾಶ್ರಯ ಅರ್ಥಾತ್ ಅಜ್ಞಾನರೂಪಧೀ ಸೋವಿಚಾರ ಸೇ ನಷ್ಟ ಹೋ ಗಈ || ೧೮ ||

ಸ ಶರೀರಮಿದಂವಿಶ್ವಂ ನ ಕಿಂಚಿದಿತಿ ನಿಶ್ಚಿತಮ್ |

ಶುದ್ಧಚಿನ್ಮಾತ್ರ ಆತ್ಮಾ ಚ ತತ್ಸ್ಮಿಕಲ್ಪನಾಧುನಾ || ೧೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ಇದಮ್ ಶರೀರಮ್ ವಿಶ್ವಂ ಕಿಂಚಿತ್ ನ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತಮ್ ಆತ್ಮಾ ವ ಶುದ್ಧಚಿನ್ಮಾತ್ರಃ ತತ್ ಅಧುನಾ ಕಲ್ಪನಾ ಕಸ್ಮಿನ್ (ಸ್ಯಾತ್) || ೧೯ ||

ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ ಉಸ ಮುಕ್ತ ಪುರುಷ ಕೇ ವಿ ಭೀ ಪ್ರಪಂಚ ಕಾ ಉದಯ ಹೋನಾ ಚಾಹಿಯೇ, ಕ್ರೋಂಕಿ ರಜ್ಜು ಹೋತೀ ಹೈ ತೋ ಉಸ ಮೇಂ ಕ ಭೀ ಅಂಧಕಾರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸರ್ಪ ಕೀ ಭ್ರಾಂತಿ ಹೋ ಹೀ ಜಾತೀ ಹೈ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಜೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೈ ತಿಸ ಕೇ ವಿಷೇಂ ದ್ವೈತ (ಪ್ರಪಂಚ) ಕೀ ಕಲ್ಪನಾ ಹೋ ಜಾತೀ ಹೈ ಇಸ ಶಂಕಾ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಯಹ ಶರೀರಸಹಿತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಜೋ ಪ್ರತೀತ ಹೋತಾ ಹೈ ಸೋ ಕುಲ ನಹೀಂ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ನ ಸತ್ ಹೈ, ನ ಅಸತ್ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಸಬ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪ ಹೈ, ಸೋಈ ಶ್ರುತಿಮೇಂ ಭೀ ಕಹಾ ಹೈ “ ನೇಹ ನಾನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚನ ” ಅರ್ಥಾತ್ ಯಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಗತ್ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪ ಹೀ ಹೈ, ಆತ್ಮಾ ಶುದ್ಧ ಅರ್ಥಾತ್ ಮಾಯಾರೂಪೀ ಮಲರಹಿತ ಔರ ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಕಿಸ ಅಧಿರಾನ ಮೇಂ ವಿಶ್ವ ಕೀ ಕಲ್ಪನಾ ಹೋತೀ ಹೈ ? || ೧೯ ||

ಶರೀರಂಸ್ವರ್ಗನರ ಕೋ ಬಂಧಮೋಕ್ಷೋಭಯಂತಥಾ |

ಕಲ್ಪ-ನಾಮಾತ್ರಮೈವೈತತ್ಸ್ಮಿಕಾಚಿದಾತ್ಮನಃ || ೨೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಶರೀರಮ್ ಸ್ವರ್ಗನರ ಕೋ ಬಂಧಮೋಕ್ಷೌ ತಥಾ ಭಯಮ್ ಏತತ್ ಕಲ್ಪನಾಮಾತ್ರಮೇವ ಚಿದಾತ್ಮನಃ ಮೇ ಏತ್ಯೈಃ ಕಿಮ್ ಕಾರ್ಯಮ್ || ೨೦ ||

ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ! ಯದಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಪಂಚ ಮಿಥ್ಯಾ ಹ್ಯೈ, ತಬ ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ವರ್ಣ ಔರ ಮನುಷ್ಯಾದಿ ಜಾತಿ ಭೀ ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಹೋಂಗೇ ಔರ ವರ್ಣಜಾತಿ ಕೇ ಅರ್ಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹೋನೇವಾಲೇ ವಿಧಿನಿಷೇಧ ಶಾಸ್ತ್ರ ಭೀ ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಹೋಂಗೇ, ಔರ ವಿಧಿನಿಷೇಧ ಶಾಸ್ತ್ರೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವರ್ಣನ ಕಿಯೇ ಹುಏ ಸ್ವರ್ಗ ನರಕ ತಥಾ ಸ್ವರ್ಗ ಕೇ ವಿಷೇಪ್ರೀತಿ ಔರ ನರಕ ಕಾ ಭಯ ಭೀ ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಹೋ ಜಾಯಗೇ ಔರ ಶಾಸ್ತ್ರೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವರ್ಣನ ಕಿಯೇ ಹುಏ ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷ ಭೀ ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಅರ್ಥಾತ್ ಮಿಥ್ಯಾ ಹೋ ಜಾಯಗೇ ? ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹ್ಯೈಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತೇನೇ ಜೋ ಶಂಕಾ ಕೀ ಸೋ ಶರೀರ, ಸ್ವರ್ಗ, ನರಕ, ಬಂಧ, ಮೋಕ್ಷ ತಥಾ ಭಯ ಆದಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಿಥ್ಯಾ ಹ್ಯೈಂ, ತಿನ ಶರೀರಾದಿ ಕೇ ಸಾಧ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪ ಜೋ ಮೇಂ ತಿಸ ಮೇರಾ ಕೋಈ ಕಾರ್ಯ ನಹೀಂ ಹ್ಯೈ, ಕೋಂಕಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಧಿನಿಷೇಧರೂಪ ಕಾರ್ಯ ಅಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಕೇ ಹೋತೇ ಹ್ಯೈಂ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೀ ಕೇ ನಹೀಂ || ೨೦ ||

ಅಹೋ ಜನಸಮೂಹೇಽಪಿ ನ ದ್ವೈತಂ ಪಶ್ಯತೋ ಮಮ |

ಅರಣ್ಯಭಿವಸಂವೃತ್ತಂಕರತಿಕರವಾಣ್ಯಹಮ್ || ೨೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹೋ ನ ದ್ವೈತಮ್ ಪಶ್ಯತಃ ಮಮ ಜನಸಮೂಹೇ ಅಪಿ ಅರಣ್ಯಮ್ ಇವ ಸಂವೃತ್ತಮ್ ಅಹಮ್ ಕ ರತಿಮ್ ಕರವಾಣಿ || ೨೧ ||

ಅಬ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯೈಂ ಕಿ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವರ್ಗ ನರಕ ಆದಿ ಕೋ ಅವಾಸ್ತವಿಕ ವರ್ಣನ ಕಿಯಾ ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಯಹ ಲೋಕ ಭೀ ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಹ್ಯೈ ಇಸ ಕಾರಣ ಇಸ ಲೋಕ ಮೇಂ ಮೇರೀ ಪ್ರೀತಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೈ, ಬಡೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕೀ ವಾರ್ತಾ ಹ್ಯೈ ಕಿ, ಮೈಂ ಜನಪ್ರಮೂಹ ಮೇಂ ನಿವಾಸ ಕರತಾ ಹೂಂ, ಪರಂತು ಮೇರೇ ಮನ ಕೋ ವಹ ಜನಸಮೂಹ ಅರಣ್ಯಸಾ ಪ್ರತೀತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೈ, ಸೋ ಮೈಂ ಇಸ ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಕಹಿಯೇ ಮಿಥ್ಯಾಭೂತ ಸಂಸಾರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಕ್ಯಾ ಪ್ರೀತಿ ಕರೂಂ ? || ೨೧ ||

ನಾಹಂದೇಹೋ ನ ಮೇರೇಹೋಜೀವೋ ನಾಹಮಹಂಹಿ ಚಿತ್ |

ಅಯಮೇವಹಿಮೇಬಂಧಆಸೀದ್ಯಾಜೀವಿತೇಸ್ವಹಾ೨೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹಮ್ ದೇಹಃ ನ ಮೇ ದೇಹಃ ನ ಅಹಮ್ ಜೀವಃ ನ ಹಿ ಅಹಮ್ ಚಿತ್ ಮೇ ಅಯಮ್ ಏವ ಹಿ ಬಂಧಃ ಯಾ ಜೀವಿತೇ ಸ್ವಹಾ ಆಸೀತ್ || ೨೨ ||

ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ ! ಪುರುಷ ಶರೀರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಮೈಂ ಹೂಂ ಮೇರಾ ಹ್ಯೈ ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯವಹಾರ ಕರ ಕೇ ಪ್ರೀತಿ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ ಇಸ ಕಾರಣ ಶರೀರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ತೋ

ಸ್ಪೃಹಾ ಕರನೀ ಹೀ ಹೋಗೀ, ತಿಸ ಕಾ ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ದೇಹ ಮ್ಯಂ ನಹೀಂ ಹೂಂ, ಕ್ರೋಂಕಿ ದೇಹ ಜಡ ಹ್ಯೆ ಔರ ದೇಹ ಮೇರಾ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಮ್ಯಂ ತೋ ಅಸಂಗ ಹೂಂ ಔರ ಜೀವ ಜೋ ಅಹಂಕಾರ ಸೋ ಮ್ಯಂ ನಹೀಂ, ತಹಾಂ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ ಕಿ, ತು ಕೌನ ಹ್ಯೆ ? ತಿಸ ಕೇ ಉತ್ತರ ಮೇಂ ಕಹತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಮ್ಯಂ ತೋ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೂಂ ತಹಾಂ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ ಕಿ, ಯದಿ ಆತ್ಮಾ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಹ್ಯೆ, ದೇಹಾದಿರೂಪ ಜಡ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ ತೋ ಭಿರ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷೋಂಕೀ ಭೀ ಜೀವನ ಮೇಂ ಇಚ್ಛಾ ಕ್ರೋಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ ? ತಿಸ ಕಾ ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಯಹ ಜೀವನೇ ಕೀ ಜೋ ಇಚ್ಛಾ ಹ್ಯೆ ಸೋಈ ಬಂಧನ ಹ್ಯೆ, ದೂಸರಾ ಬಂಧನ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ, ಕ್ರೋಂಕಿ, ಪುರುಷ ಜೀವನ ಕೇ ನಿಮಿತ್ತಹೋ ಸುವರ್ಣ ಕೋ ಚೋರೀ ಆದಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಅನರ್ಥ ಕರ ಕೇ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಸಂಸಾರಬಂಧನ ಮೇಂ ಬಂಧತಾ ಹ್ಯೆ ಔರ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಕಾ ಜ್ಞಾನ ಹೋನೇಪರ ಪುರುಷ ಕೀ ಜೀವನ ಮೇಂ ಸ್ಪೃಹಾ ನಹೀಂ ರಹತೀ ಹ್ಯೆ || ೨೨ ||

ಅಹೋಭುವನಕಲ್ಲೋಲೈವಿಚಿತ್ರ ಕ್ಸಮುತ್ತಿತಮ್ |

ಮಯ್ಯನಂತಮಹಾಂಭೋಧೌಚಿತ್ತವಾತೇಸಮುದ್ಯತೇ || ೨೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹೋ ಅನಂತಮಹಾಂಭೋಧೌ ಮಯಿ ಚಿತ್ತವಾತೇ ಸಮುದ್ಯತೇ ವಿಚಿತ್ರಃ ಭುವನಕಲ್ಲೋಲೈಃ ದ್ರಾಕ್ಷಮುತ್ತಿತಮ್ || ೨೨ ||

ಜಬ ಪುರುಷ ಕೋ ಸಬ ಕೇ ಅಧಿಷ್ಠಾನರೂಪ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕಾ ಜ್ಞಾನ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ, ತಬ ಕಹತಾ ಹ್ಯೆ ಕಿ, ಅಹೋ ! ಬಡೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕೀ ವಾರ್ತಾ ಹ್ಯೆ ಕಿ, ಮ್ಯಂ ಚೈತನ್ಯಸಮುದ್ರಸ್ವರೂಪ ಹೂಂ ಔರ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಚಿತ್ತರೂಪೀ ವಾಯು ಕೇ ಯೋಗ ಸೇ ನಾನಾಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡರೂಪೀ ತರಂಗ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೇ ಹ್ಯೆಂ ಅರ್ಥಾತ್ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಲ ಸೇ ತರಂಗ ಭಿನ್ನ ನಹೀಂ ಹೋತೇ ಹ್ಯೆಂ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಮುರು ಸೇ ಭಿನ್ನ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ || ೨೨ ||

ಮಯ್ಯನಂತಮಹಾಂಭೋಧೀ ಚಿತ್ತವಾತೇಪ್ರಶಾಮ್ಯತಿ |

ಅಭಾಗ್ಯಾಜ್ಞೀವವಣಿಜೋಜಗತ್ಪೋತೋಷಿನಶ್ವರಃ || ೨೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅನಂತಮಹಾಂಭೋಧೌ ಮಷಿ ಚಿತ್ತವಾತೇ ಪ್ರಶಾಮ್ಯತಿ (ಸತಿ) ಜೀವವಣಿಜಃ ಅಭಾಗ್ಯಾತ್ ಜಗತ್ ಪೋತಃ ವಿನಶ್ವರಃ (ಭವತಿ) || ೨೪ ||

ಅಬ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮೋಂ ಕೇ ನಾಶ ಕೀ ಅವಸ್ಥಾ ದಿಖಾತೇ ಹ್ಯೆಂ ಕಿ ಮ್ಯಂ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಸಮುದ್ರ ಹೂಂ, ತಿಸ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಚಿತ್ತವಾಯು ಕೇ ಅರ್ಥಾತ್ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಾತ್ಮಕ ಮನರೂಪ ವಾಯು ಕೇ ಶಾಂತ ಹೋನೇಪರ ಅರ್ಥಾತ್ ಸಂಕಲ್ಪಾದಿರಹಿತ ಹೋನೇಪರ ಜೀವಾತ್ಮಾರೂಪ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಕೇ ಅಭಾಗ್ಯ ಕಹಿಯೇ

ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕೇ ನಾಶರೂಪ ವಿಪರೀತ ಪವನ ಸೇ ಜಗತ್ ಸಮುದ್ರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಲಗಾ ಹುಆ ಶರೀರ ಆದಿರೂಪ ನೌಕಾ ಕಾ ಸಮೂಹ ವಿನಾಶವಾನ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ || ೨೪ ||

ಮಯ್ಯನಂತಮಹಾಂಭೋಧಾವಾಶ್ಚರ್ಯಜೀವವೀಚಯಃ |

ಉದ್ಯಂತಿಘ್ನಂತಿಖೇಲಂತಿಪ್ರವಿಶಂತಿಸ್ವಭಾವತಃ || ೨೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಆಶ್ಚರ್ಯಮ್ (ಯತ್) ಅನಂತಮಹಾಂಭೋಧೌ ಮಯಿ ಜೀವವೀಚಯಃ ಸ್ವಭಾವತಃ ಉದ್ಯಂತಿ ಪ್ರಂತಿ ಖಲಂತಿ ಪ್ರವಿಶಂತಿ || ೨೫ ||

ಅಬ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಪಂಚ ಕೋ ಮಿಥ್ಯಾ ಜಾನಕರ ಕಹತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹ್ಯೆ ಕಿ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ನಿರ್ವಿಕಾರ ಮುಝ ಚೈತನ್ಯಸಮುದ್ರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಅವಿದ್ಯಾಕಾಮಕರ್ಮರೂಪ ಸ್ವಭಾವ ಸೇ ಜೀವರೂಪೀ ತರಂಗ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೇ ಹ್ಯಂ ಔರ ಪರಸ್ಪರ ಶತ್ರುಭಾವ ಸೇ ತಾಡನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಔರ ಕೋಈ ಮಿತ್ರಭಾವ ಸೇ ಪರಸ್ಪರ ಕ್ರೀಡಾ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಔರ ಅವಿದ್ಯಾಕಾಮ ಕರ್ಮ ಕೇ ನಾಶ ಹೋನೇಪರ ಮೇರೇ ವಿಲೀನ ಹೋ ಜಾತೇ ಹ್ಯಂ ಅರ್ಥಾತ್ ಜೀವರೂಪೀ ತರಂಗ ಅವಿದ್ಯಾ ಬಂಧನ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೇ ಹ್ಯಂ, ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ಚಿದ್ರೂಪ ಹ್ಯಂ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಘಟಾಕಾಶ ಮಹಾಕಾಶ ಮೇಂ ಲೀನ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೆ, ತಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೀವ ಲೀನ ಹೋ ಜಾತೇ ಹ್ಯಂ, ವಹೀ ಜ್ಞಾನ ಹ್ಯೆ || ೨೫ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಸಾನ್ವಯಭಾಷಾಟೀಕಯಾ ಸಹಿತಂ ಶಿಷ್ಯೇಣೋಕ್ತಮಾತ್ಮಾನುಭವೋಲ್ಲಾಸಪಂಚಪಂಚವಿಶತಿಕಂ ನಾಮ ದ್ವಿತೀಯಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೨ ||

=====

ಅಥ ತೃತೀಯಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೩.

ಅವಿನಾಶಿನಮಾತ್ಮಾನಮೇಕಂ ವಿಜ್ಞಾಯ ತತ್ತ್ವತಃ |

ತವಾತ್ಮಜ್ಞಸ್ಯಧೀರಸ್ಯಕಥಮರ್ಥಾರ್ಜುನೇ ರತಿಃ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಅವಿನಾಶಿನಮ್ ಏಕಮ್ ಆತ್ಮಾನಮ್ ವಿಜ್ಞಾಯ ತತ್ತ್ವತಃ ಆತ್ಮಜ್ಞಸ್ಯ ಧೀರಸ್ಯ ತವ ಅರ್ಥಾರ್ಜುನೇ ರತಿಃ ಕಥಮ್ (ಲಕ್ಷ್ಯತೇ) || ೧ ||

ಕೀ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಕೇ ಅನುಭವ ಸೇ ಯುಕ್ತ ಭೀ ಅಪನೇ ಶಿಷ್ಯ ಕೋ ವ್ಯವಹಾರ ಮೇಂ ಸ್ಥಿತ ದೇಖಕರ ಉಸ ಕೇ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಾನುಭವ ಕೀ ಪರಿಕ್ರ್ಮಾ ಕರನೇ ಕೇ ನಿಮಿತ್ತ ಉಸ ಕೀ ವ್ಯವಹಾರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತಿ ಕೀ ನಿಂದಾ ಕರ ಕೇ ಆತ್ಮಾನುಭವಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಿತಿ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಅವಿನಾಶೀ ಕಹಿಯೇ ತ್ರಿಕಾಲ ಮೇಂ ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪ ಆತ್ಮಾ ಕೋ ಕಿಸೀ ದೇಶಕಾಲ ಮೇಂ ಭೇದ ಕೋ ನಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋನೇವಾಲಾ ಜಾನಕರ,

ಯಥಾರ್ಥರೂಪ ಸೇ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನೀ ಧೈರ್ಯವಾನ್ ಜೋ ತೂ ತಿಸ ತೇರೀ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಅರ್ಥ ಕೇ ಸಂಗ್ರಹ ಕರನೇ ಮೇಂ ಪ್ರೀತಿ ಕಿಸ ಕಾರಣ ದೇಖನ ಮೇಂ ಆತೀ ಹೈ || ೧ ||

ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಾದಹೋಪ್ರೀತಿವಿಷಯಭ್ರಮಗೋಚರೇ |

ಶುಕ್ರಜ್ಞಾನತೋಲೋಭೋಯಥಾರಜತವಿಭ್ರಮೇ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹೋ (ಶಿಷ್ಯ) ! ಯಥಾ ಶುಕ್ರೇಃ ಅಜ್ಞಾನತಃ ರಜತವಿಭ್ರಮೇ ಲೋಭಃ (ಭವತಿ ತಥಾ) ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಾತ್ ವಿಷಯಭ್ರಮಗೋಚರೇ ಪ್ರೀತಿಃ (ಭವತಿ) || ೧ ||

ವಿಷಯ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಜೋ ಪ್ರೀತಿ ಹೋತೀ ಹೈ ಸೋ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ಅಜ್ಞಾನ ಸೇ ಹೋತೀ ಹೈ ಇಸ ವಾರ್ತಾ ಕೋ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಔರ ಯುಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ದಿಖಾತೇ ಹೈಂ, ಅಹೋ ಶಿಷ್ಯ ! ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ಸೀಪೀ ಕಾ ಜ್ಞಾನ ಹೋನೇ ಸೇ ರಜತ ಕೀ ಭ್ರಾಂತಿ ಕರ ಕೇ ಲೋಭ ಹೋತಾ ಹೈ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ಅಜ್ಞಾನ ಸೇ ಭ್ರಾಂತಿ ಜ್ಞಾನ ಸೇ ಪ್ರತಿತ ಹೋನೇವಾಲೇ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಪ್ರೀತಿ ಹೋತೀ ಹೈ | ಜಿನ ಕೋ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಹೋತಾ ಹೈ, ಉನ ಜ್ಞಾನಿಯೋಂ ಕೀ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಕದಾಪಿ ಪ್ರೀತಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ || ೧ ||

ವಿಶ್ವಸ್ಪುರತಿಯತ್ರೇದಂತರಂಗಾ ಇವ ಸಾಗರೇ |

ಸೋಽಹಮಸ್ತೀತಿವಿಜ್ಞಾಯಕಿಂದೀನಇವಧಾವಸಿ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸಾಗರೇ ತರಂಗಾ ಇವ ಯತ್ರ ಇದಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ಸ್ಫುಗತಿ ಸಃ ಅಹಮ್ ಅಸ್ತಿ ಇತಿ ವಿಜ್ಞಾಯ ದೀನಃ ಇವ ಕಿಮ್ ಧಾವಾ ಸೇ || ೨ ||

ಊಪರ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಹಾ ಹೈ ಕಿ, ವಿಷಯೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಜೋ ಪ್ರೀತಿ ಹೋತೀ ಹೈ, ಸೋ ಅಜ್ಞಾನ ಸೇ ಹೋತೀ ಹೈ, ಅಬ ಇಸ ವಾರ್ತಾ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧ್ಯಸ್ತ ಕೋ ಅಧಿಷ್ಠಾನಭೂತ ಜೋ ಆತ್ಮಾ ತಿಸ ಕೇ ಜಾನನೇಪರ ಫಿರ ವಿಷಯೋಂ ಕೇ ವಿಷ ಪ್ರೀತಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಸಮುದ್ರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ತರಂಗ ಸ್ಫುರತೇ ಹೈಂ, ಅರ್ಥಾತ್ ಅಭಿನ್ನರೂಪ ಹೋತೇ ಹೈಂ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಸ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಯಹ ವಿಶ್ವ ಅಭಿನ್ನರೂಪ ಹೈ, ವಹ ನಿರ್ವಿಶೇಷ ಆತ್ಮಾ ಮೈಂ ಹೂಂ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕರ ಕೇ ದೀನ ಪುರುಷ ಕೀ ಸಮಾನ ಮೈಂ ಹೂಂ, ಔರ ಮೇರಾ ಹೈ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಭಿಮಾನ ಕರ ಕೇ ಕೋಂ ದೌಡತಾ ಹೈ || ೨ ||

ಶ್ರುತ್ವಾಪಿಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯಮಾತ್ಮಾನಮತಿಸುಂದರಮ್ |

ಉಪಸ್ಥೇಽತ್ಯಂತಸಂಸಕ್ರೋಮಾಲಿನ್ಯಮಧಿಗಚ್ಛತಿ || ೪ ||

ಅನ್ವಯಃ ಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯಮ್ ಅತಿ ಸುಂದರಮ್ ಆತ್ಮಾನಮ್ ಶ್ರುತ್ವಾ ಅಪಿ ಉಪಸ್ಥೇ ಅತ್ಯಂತಸಂಸಕ್ತಃ (ಅತ್ಮಜ್ಞಃ) ಮಾಲಿನ್ಯಮ್ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ || ೪ ||

ಊಪರ ಕೇ ತೀನ ಶ್ಲೋಕೋಂ ಮೇಂ ಶಿಷ್ಯ ಕೀ ವ್ಯವಹಾರಾವರ ಕೀ ನಿಂದಾ ಕೀ ಅಬ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೀ ಜ್ಞಾನಿಯೋಂ ಕೀ ವ್ಯವಹಾರಾವಸ್ಥಾ ಮೇಂ ಸ್ಥಿತಿ ಕೀ ನಿಂದಾ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಗುರು ಕೇ ಮುಖ ಸೇ ವದಾಂತವಾಃ ಕ್ರೋಂ ಸೇ ಅತಿಸುಂದರಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಆತ್ಮಾ ಕೋ ಶ್ರವಣ ಕರ ಕೇ ತಥಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕರ ಕೇ ತದನಂತರ ಸಮೀಪಸ್ಥ ವಿಷಯೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಪ್ರಾತಿ ಕರನೇವಾಲಾ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಾ ಮಾಲಿನ್ಯ ಕಾಹಯ ಮೂಢಪನ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೆ || ೪ ||

ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಚಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಚಾತ್ಮನಿ |

ಮುನೇಜಾನತಆಶ್ಚರ್ಯಮಮತ್ವಮನುವರ್ತತೇ || ೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಚ ಆತ್ಮಾನಮ್ ಆತ್ಮನಿ ಚ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಜಾನತಃ ಮುನೇಃ (ವಿಷಯೇಷು) ಮಮತ್ವಮ್ ಅನುವರ್ತತೇ (ಇತಿ) ಆಶ್ಚರ್ಯಮ್ || ೫ ||

ಫಿರ ಭೀ ಜ್ಞಾನೀ ಕೇ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಪ್ರೀತಿ ಕರನೇ ಕೋ ನಿಂದಾ ಕರತ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ಸೇ ಲೇಕರ ತ್ಯಣಪರ್ಯಂತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಯೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಅಧಿಷ್ಠಾನರೂಪ ಸೇ ಆತ್ಮಾ ವಿದ್ಯಮಾನ ಹ್ಯೆ ಔರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಣೀ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಅವ್ಯಸ್ತ ಅರ್ಥಾತ್ ಕಲ್ಪಿತ ಹ್ಯಂ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಿ, ರಜ್ಜು ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸರ್ಪ ಕಲ್ಪಿತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಾನತೇ ಹುಖ ಭೀ ಮುನಿ ಕೋ ವಿಷಯೋಂ ಕೇ ವಿಮಮತಾ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ, ಯಹ ಬಡ್ಾ ಹೀ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹ್ಯೆ. ಕ್ರೋಂಕಿ ಸೀಪೀ ಕೇ ವಿಷೇಂಜತ ಕೋ ಕಾಲ್ಪಿತ ಜಾನಕರ ಭೀ ಮಮತಾ ಕರನಾ ಮೂರ್ಖತಾ ಹೀ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ || ೫ ||

ಆಸ್ಥಿತಃ ಪರಮಾದ್ವೈತಂ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥೈಃಪಿವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ |

ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕಾಮವಶಗೋಷಿಕಲ ಕೇಲಿಶಿಕ್ಷಯಾಽ ||

ಅಂಧಯಃಪರಮಾದ್ವೈತಮ್ ಆಸ್ಥಿತಃ (ತಥಾ) ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥೈಃ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ಅಪಿ ಕಾಮವಶಗಃ (ಸನ್) ಕೇಲಿಶಿಕ್ಷಯಾ ವಿಕಲಃ (ದೃಶ್ಯತೇ ಇತಿ) ಯಾಶ್ಚರ್ಯಮ್ || ೬ ||

ಆತ್ಮಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ವಿಷಯೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಪ್ರೀತಿ ಕರನೇ ಕೀ ನಿಂದಾ ಕರತೇ ಹುಖ ಕಹತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಪರಮ ಅದ್ವೈತ ಅರ್ಥಾತ್ ಸಜಾತೀಯಸ್ವಗತಭೇದಶೂನ್ಯ ಜೋ ಬ್ರಹ್ಮ ತಿಸ ಕಾ ಆಶ್ರಯ ಔರ ಮೋಕ್ಷರೂಪೋ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ನಿವಾಸ ಕರನೇವಾಲಾ ಪುರುಷ ಕಾಮವಶ ಹೋಕರ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಕೀ ಕ್ರೀಡಾ ಕೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಸೇ ಅರ್ಥಾತ್ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಲವಲೀನ ಹೋಕರ ವಿಕಲ ದೇಖನೇ ಮೇಂ ಆತಾ ಹ್ಯೆ, ಯಹ ಬಡ್ಾ ಹೀ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹ್ಯೆ || ೬ ||

ಉದ್ಯೂತಂ ಜ್ಞಾನದುರ್ಮಿತ್ರಮಬಧಾ-ತಿದುರ್ಬಲಃ |

ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕಾಮಮಾಕಾಂಕ್ಷೇತ್ಯಾಲಮಂತಮನುಶ್ರಿತಃ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಂತಮ್ ಕಾಲಮ್ ಅನುಶ್ರಿತಃ ಅತಿದುರ್ಬಲಃ (ಜ್ಞಾನೀ) ಉದ್ಯೋತಮ್ ಜ್ಞಾನದುರ್ಮಿತಮ್ ಅವಧಾರ್ಯ (ಅಪಿ) ಕಾಮಮ್ ಆಕಾಂಕ್ಷೇತ್ (ಇತಿ) ಆಶ್ಚರ್ಯಮ್ || ೭ ||

ಅಬ ಇಸ ವಾರ್ತಾ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ವಿವೇ ಕೀ ಪುರುಷ ಕೋ ಸರ್ವಧಾ ವಿಷಯವಾಸನಾ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರನಾ ಚಾಹಿಯೇ, ಉದ್ಯೋತ ಕಹಿಯೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋನೇವಾಲಾ ಜೋ ಕಾಮ ವಹ ಮಹಾಶತ್ರು ಜ್ಞಾನ ಕೋ ನಷ್ಟ ಕರನೇವಾಲಾ ಹ್ಯ, ಐಸಾ ವಿಚಾರ ಕರಕೇ ಭೀ ಅತಿ ದೀನ ಹೋಕರ ಜ್ಞಾನೀ ವಿಷಯಭೋಗ ಕೀ ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಕರತಾ ಹ್ಯ, ಯಹ ಬಡೇ ಹೀ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕೀ ವಾರ್ತಾ ಹ್ಯ, ಕೋಂಕಿ ಜೋ ಪುರುಷ ವಿಷಯವಾಸನಾ ಮೇಂ ಲವಲೀನ ಹೋತಾ ಹ್ಯ ವಹ ಕಾಲಪಾಸ ಹೋತಾ ಹ್ಯ ಅರ್ಧಾತ್ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ಮೇಂ ನಷ್ಟ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯ ಇಸ ಕಾರಣ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಕೋ ವಿಷಯತ್ಯಷ್ಟಾ ನಹೀಂ ರಖನೀ ಚಾಹಿಯೇ || ೭ ||

ಇಹಾಮುತ್ರ ವಿರಕ್ತಸ್ಯ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯವಿವೇಕಿನಃ |

ಆಶ್ಚರ್ಯಮೋಕ್ಷಕಾಮಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಾದೇವ ವಿಭೀಷಿಕಾಲ ||

ಅನ್ವಯ:- ಇಹ ಅನುತ್ರ ವಿರಕ್ತಸ್ಯ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯವಿವೇಕಿನಃ ಮೋಕ್ಷಕಾಮಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಾತ್ ಏವ ವಿಭೀಷಿ ಕಾ (ಭವತಿ ಇತಿ) ಆಶ್ಚರ್ಯಮ್ || ೮ ||

ಅಬ ಇಸ ವಾರ್ತಾ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಕೋ ವಿಷಯೋಂ ಕಾ ವಿಯೋಗ ಹೋನೇಪರ ಶೋಕ ನಹೀಂ ಕರನಾ ಚಾಹಿಯೇ, ಜಿಸ ಕೋ ಇಸ ಲೋಕ ಔರ ಪರಲೋಕ ಕೇ ಸುಖ ಸೇ ವೈರಾಗ್ಯ ಹೋ ಗಯಾ ಹ್ಯ ಔರ ಆತ್ಮ ನಿತ್ಯ ಹ್ಯ ತಥಾ ಜಗತ್ ಅನಿತ್ಯ ಹ್ಯ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಸ ಕೋ ಜ್ಞಾನ ಹುಆ ಹ್ಯ, ಔರ ಮೋಕ್ಷ ಜೋ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ತಿಸ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಜಿಸ ಕೀ ಅತ್ಯಂತ ಅಭಿಲಾಷಾ ಹ್ಯ, ವಹ ಪುರುಷ ಭೀ ಬಲವಾನ್ ದೇಹ ಆದಿ ಅಸತ್ ಸ್ತ್ರೀಪುತ್ರಾದಿ ಕೇ ವಿಯೋಗ ಸೇ ಭಯಭೀತ ಹೋತಾ ಹ್ಯ, ಯಹ ಬಡೇ ಹೀ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕೀ ವಾರ್ತಾ ಹ್ಯ, ಸ್ವನ ಮೇಂ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಸುಖ ದೇಖನೇಪರ ಭೀ ಜಾಗ್ರತ್ ಅವಸ್ಥಾ ಮೇಂ ವಹ ಸುಖ ನಹೀಂ ರಹತೇ ಹ್ಯಂ ತೋ ಉನ ಸುಖೋಂ ಕಾ ಕೋಈ ಪುರುಷ ಶೋಕ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯ ತಿಸೇ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ತ್ರೀ ಪುತ್ರ ಧನ ಆದಿ ಅಸತ್ ವಸ್ತು ಕಾ ವಿಯೋಗ ಹೋನೇಪರ ಶೋಕ ಕರನಾ ಯೋಗ್ಯ ನಹೀಂ ಹ್ಯ || ೮ ||

ಧೀರಸ್ತುಜ್ಯಮಾನೋಽಪಿಪೀಡ್ಯಮಾನೋಽಪಿಸರ್ವದಾ |

ಅತ್ಮಾನಂಕವಲಂಪಶ್ಯನ್ನತುಷ್ಯತಿನಕುಪ್ಯತಿ || ೯ ||

ಅನ್ವಯಧೀರಃ ತು (ಲೋಕೈ ವಿಷಯಾನ) ಭೇಜ್ಯಮಾನಃ ಅಪಿ (ನಿಂದಾದಿನಾ) ಪೀಡಯಮಾನಃ ಅಪಿ ಕೇವಲಮ್ ಆತ್ಮಾನಮ್ ಪಶ್ಯನ್ ನ. ದುಷ್ಯಾತ ನ ವು.ಪ್ಯತಿ

॥ ೯ ॥

ಅಬ ಇಸ ವಾರ್ತಾ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಶೋಕ ಹರ್ಷ ನಹೀಂ ಕರನೇ ಚಾಹಿಯೇ, ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷೋಂ ಕೋ ಜಗತ್ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಪ್ರಾಣ್ಯವಾನ್ ಪುರುಷ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಭೋಗ ಕರಾತೇ ಹ್ಯಂ, ಪರಂತು ವಹ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ತಿಸ ಸೇ ಹರ್ಷ ಕೋ ನಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ ಔರ ಪಾಪೀ ಪುರುಷ ಪೀಡಾ ದೇತೇ ಹ್ಯಂ ತೋ ಉಸ ಸೇ ಶೋಕ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯೆ ಕ್ಯೋಂಕಿ ವಹ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಜಾನತಾ ಹ್ಯೆ ಕಿ, ಆತ್ಮ ಸುಖದುಃಖರಹಿತ ಹ್ಯೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಆತ್ಮ ಕೋ ಕದಾಪಿ ಹರ್ಷ ಶೋಕ ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತಾ ಹ್ಯೆ ॥ ೯ ॥

ಚೇಷ್ಟಮಾನಂ ಶರೀರಂ ಸ್ವಂ ಪಶ್ಯತ್ಯನ್ಯಶರೀವತ್ |

ಸಂಸ್ತವೇಚಾಪಿನಿಂದಾಯಾಂಕಥಂಧುಭ್ಯೇನ್ಮಹಾಶಯಃ || ೧೦ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಯಃ) ಚೇಷ್ಟಮಾನಮ್ ಸ್ವಮ್ ಶರೀರಮ್ ಅನ್ಯಶರೀರವತ್ ಪಶ್ಯತಿ (ಸಃ) ಮಹಾಶಯಃ ಸಂಸ್ತವೇ ಅಪಿ ಚ ನಿಂದಾಯಾಮ್ ಕಥಮ್ ಕ್ವುಭ್ಯೇತ್ || ೧೦ ||

ಹರ್ಷ ಶಾಕ ಕೇ ಹೇತು ಜೋ ಸ್ತುತಿ ನಿಂದಾ ಆದಿ ಸೋ ತೋ ಶರೀರ ಕೇ ಧರ್ಮ ಹ್ಯಂ ಔರ ಶರೀರ ಆತ್ಮ ಸೇ ಭಿನ್ನ ಹ್ಯೆ ಫಿರ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಹರ್ಷಶೋಕ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋ ಸಕತೇ ಹ್ಯಂ ಇಸ ವಾರ್ತಾ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ, ಜೋ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಚೇಷ್ಟಾ ಕರನೇವಾಲೇ ಅವನೇ ಶರೀರ ಕೋ ಅನ್ಯ ಪುರುಷ ಕೇ ಶರೀರ ಕಿ ಸಮಾನ ಆತ್ಮ ಸೇ ಭಿನ್ನ ದೇಖತಾ ಹ್ಯೆ, ವಹ ಮಹಾಶಯ ಸ್ತುತಿ ಔರ ನಿಂದಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹರ್ಷಶೋಕರೂಪ ಕ್ಷೋಭ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋಯಗಾ ? ಅರ್ಥಾತ್ ನಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋಯಗಾ || ೧೦ ||

ಮಾಯಾಮಾತ್ರಮಿದಂ ವಿಶ್ವಂ ಪಶ್ಯನ್ನಿಗತಕೌತುಕಃ |

ಅಪಿಸನ್ನಿಹಿತೇಮೃತ್ಯುಕಥಂತ್ರಸ್ಯತಿಧೀರಧೀಃ || ೧೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಇದಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ಮಾಯಾಮಾತ್ರಮ್ (ಇತಿ) ಪಶ್ಯನ್ ವಿಗತಕೌತುಕಃ ಧೀರಧೀಃ ಮೃತ್ಯು ಸನ್ನಿಹಿತೇ ಅಪಿ ಕಥಮ್ ತ್ರಸ್ಯತಿ || ೧೧ ||

ಜಿಸ ಕಾ ಮರಣ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ ಔರ ಜೋ ಬಂಧಕರತಾ ಹ್ಯೆ ಯೇ ದೋನೋಂ ಅನಿತ್ಯ ಹ್ಯಂ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಾನನೇ ಕೇ ಕಾರಣ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಮೃತ್ಯುಕಾಲ ಕೇ ಸಮೀಪ ಹೋನೇಪರ ಭೀ ಭಯ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋ ಸಕತಾ ಹ್ಯೆ ಇಸ ವಾರ್ತಾ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ, ಯಹ ದೃಶ್ಯಮಾನ ವಿಶ್ವ ಮಾಯಾಮಾತ್ರ ಕಹಿಯೇ ಮಿಥ್ಯಾರೂಪ ಹ್ಯೆ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ದೇಖತಾ ಹುಆ, ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ಯಹ ಶರೀರ ಆದಿ ವಿಶ್ವ ಕಹಾಂ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹುಆ ಹ್ಯೆ ಔರ ಕಹಾಂ ಲೀನ ಹೋಯಗಾ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ವಿಚಾರ ನಹೀಂ ಕರನೇವಾಲಾ

ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಮೃತ್ಯು ಕೇ ಸಮೀಪ ಆನೇಪರ ಭೀ ಭಯಭೀತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ
|| ೧೧ ||

ನಿಸ್ವಹಂಮಾನಸಂಯಸ್ಯನ್ಯೈರಾಶ್ಯೇಽಪಿಮಹಾತ್ಮನಃ |

ತಸ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನತ್ಯಪ್ತಸ್ಯತುಲನಾಕೇನಜಾಯತೇ || ೧೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ನೈರಾಶ್ಯೇ ಅಪಿ ಯಸ್ಯ ಮಾನಸಮ್ ನಿಸ್ಪೃಹಮ್ (ಭವತಿ ತಸ್ಯ)
ಆತ್ಮಜ್ಞಾನತ್ಯಪ್ತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ಕೇನ (ಸಮಮ್) ತುಲನಾ ಜಾಯತೇ ? || ೧೧ ||

ಅಬ ಜ್ಞಾನೀ ಕಾ ಸರ್ವ ಕೀ ಅಪೇಕ್ಷಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಪನಾ ದಿಖಾತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಮೈಂ
ಬ್ರಹ್ಮರೂಪ ಹೂಂ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜ್ಞಾನ ಹೋನೇಪರ ಜಿಸ ಕೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನೋರಥ
ಪೂರ್ಣ ಹೋ ಗಯೇ ಹೈಂ ಐಸಾ ಜೋ ಮಹಾತ್ಮಾ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ತಿಸ ಕಾ ಮನ
ಮೋಕ್ಷ ಕೇ ವಿಷೇ ಭೀ ನಿರಾಶ ಹೋತಾ ಹೈ, ಅರ್ಥಾತ್ ವಹ ಮೋಕ್ಷಕೀ ಭೀ ಅಭಿಲಾಷಾ
ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ, ಐಸೇ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಕಿಸ ಸೇ ತುಲನಾ ಕೀ ಜಾಯ ಅರ್ಥಾತ್ ಜ್ಞಾನೀ ಕೇ
ತುಲ್ಯ ಕೋಈ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ || ೧೧ ||

ಸ್ವಭಾವಾದೇವ ಜಾನಾತಿ ದೃಶ್ಯಮೇತನ ಕಿಂಚನ |

ಇದಂಗ್ರಾಹ್ಯಮಿದಂತ್ಯಾಜ್ಯಂಸಕಿಂಪಶ್ಯತಿಧೀರಧೀ ೧೨

ಅನ್ವಯ:- ಸ್ವಭಾವಾತ್ ಏವ (ಇದಮ್) ದೃಶ್ಯಮ್ ಕಿಂಚನ ನ (ಇತಿ) ಜಾನಾತಿ ಸಃ
ಧೀರಧೀಃ ಇದಮ್ ಗ್ರಾಹ್ಯಮ್ ಇದಮ್ ತ್ಯಾಜ್ಯಮ್ (ಇತಿ) ಕಿಮ್ ಪಶ್ಯತಿ || ೧೨ ||

ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಕೋ “ ಯಹ ಗ್ರಹಣ ಕರನೇ ಯೋಗ್ಯ ಹೈ, ಯಹ ತ್ಯಾಗನೇ ಯೋಗ್ಯ
ಹೈ ” ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯವಹಾರ ನಹೀಂ ಕರನಾ ಚಾಹಿಯೇ, ಇಸ ವಾರ್ತಾ ಕಾ ವರ್ಣನ
ಕರತೇ ಹೈಂ, ಸ್ವಭಾವಸೇಹೀಅರ್ಥಾತ್ ಅಪನೀ ಸತ್ತಾ ಸೇ ಹೀ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಸೀಪೀ ಕೇ
ವಿಷೇಂ ರಜತ ಕಲ್ಪನಾ ಮಾತ್ರ ಹೋತೀ ಹೈ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಯಹ ದೃಶ್ಯಮಾನ ದ್ವೈತ,
ಪ್ರಪಂಚ ಮಿಧ್ಯಾರೂಪ ಹೈ, ಜಗತ್ ಕಲ್ಪಿತ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಸತ್ ಹೈ ನ ಅಸತ್ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ
ಜಾನನೇವಾಲೇ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಬುದ್ಧಿ ಧೈರ್ಯಸಂಪನ್ನ ಹೋ ಜಾತಿ ಹೈ, ತೋ ಭೀ ವಹ
ಜ್ಞಾನೀ “ಯಹ ವಸ್ತು ಗ್ರಹಣ ಕರನೇ ಯೋಗ್ಯ ಹೈ, ಯಹ ವಸ್ತು ತ್ಯಾಗನೇ ಯೋಗ್ಯ ಹೈ”
ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ವ್ಯವಹಾರ ಕೋಂ ಕರತಾ ಹೈ, ಯಹ ಬಡೇ ಹೀ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕೀ ವಾರ್ತಾ
ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಕೋ ಕದಾಪಿ ಯಹ ವಸ್ತು ತ್ಯಾಗನೇ ಯೋಗ್ಯ ಹೈ, ಯಹ
ವಸ್ತು ಗ್ರಹಣ ಕರನೇ ಯೋಗ್ಯ ಹೈ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯವಹಾರ ನಹೀಂ ಕರನಾ ಚಾಹಿಯೇ
|| ೧೨ ||

ಅಂತಸ್ತೈಕ್ತಕಷಾಯಸ್ಯ ನಿಕಂದ್ರಸ್ಯ ನಿರಾಶಿಷಃ |

ಯದ್ಯಚ್ಚಯಾಗತೋ ಭೋಗೋ ನ ದುಃಖಾಯ ನತುಷ್ಟಯೇ || ೧೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಂತಸ್ತೃಕ್ತಕಷಾಯಸ್ಯ ನಿಕಾಂದಸ್ಯ ನಿರಾಶಿಷಃ ಯದ್ಯುಚ್ಛಯಾ ಆಗತಃ
ಭೋಗಃ ದುಃಖಾಯ ನ (ಭವತಿ) ತುಷ್ಟಯೇ (ಚ)ನ (ಭವತಿ) ೧೪
ಉಪರೋಕ್ತ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಹೇತು ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಅಂತಃಕರಣ ಕೇ ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿ
ಕಷಾಯೋಂ ಕೋ ತ್ಯಾಗನೇವಾಲೇ ಔರ ಶೀತ ಉಷ್ಣಾದಿ ದ್ವಂದರಹಿತ ತಥಾ
ವಿಷಯಮಾತ್ರ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಸೇ ರಹಿತ ಜೋ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ತಿಸ ಕೋ ದೈವಗತಿಸೇ
ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಆ ಭೋಗ ನ ದುಃಖದಾಯಕ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ನ ಪ್ರಸನ್ನ ಕರನೇವಾಲಾ
ಹೋತಾ ಹೈ || ೧೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಸಾನ್ವಯಭಾಷಾಟೀಕಯಾ
ಸಹಿತಮಾಕ್ಷೇಪದ್ವಾರೋಪದೇಶಕಂ ನಾಮ ತೃತೀಯಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೩ ||

=====

ಅಥ ತುರೀಯಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೪.
ಹಂತಾತ್ಮಜ್ಞಸ್ಯ ಧೀರಸ್ಯ ಖೇಲತೋ ಭೋಗಲೀಲಯಾ |
ನಹಿ ಸಂಸಾರವಾಹೀಕರ್ಮೂಢೈಃ ಸಹ ಸಮಾನತಾ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹಂತ ಭೋಗಲೀಲಯಾ ಖೇಲತಃ ಆತ್ಮಜ್ಞಸ್ಯ ಧೀರಸ್ಯ ಸಂಸಾರವಾಹೀಕೈಃ
ಮೂಢೈಃ ಸಹ ಸಮಾನತಾ ನಹಿ || ೧ ||

ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀಗುರುನೇ ಶಿಷ್ಯ ಕೀ ಪರಿಣಾ ಲೇನೇ ಕೇ ನಿಮಿತ್ತ ಮಾಕ್ಷೇಪ ಕರೇ, ಅಬ ತಿಸ
ಕೇ ಉತ್ತರ ಮೇಂ ಶಿಷ್ಯ ಗುರು ಕೇ ಪ್ರತಿ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಹತಾ ಹೈ ಕಿ, ಜ್ಞಾನೀ ಸಂಪೂರ್ಣ
ವ್ಯವಹಾರೋಂ ಕೋ ಮಿಥ್ಯಾ ಜಾನತಾ ಹೈ, ಔರ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನುಕೂಲ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ
ಜೋ ಭೋಗ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತೇ ಹೈಂ ಉನ ಕೋ ಆತ್ಮವಿಲಾಸ ಮಾನತಾ ಹೈ. ಆನಂದ
ಕೀ ವಾರ್ತಾ ಹೈ ಕಿ, ಜೋ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನೀ ಹೈ ವಹ ಅಪನೇ ಆತ್ಮಾ ಕೋ ಸಂಪೂರ್ಣ
ಜಗತ್ ಕಾ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಜಾನತಾ ಹೈ, ವಹೀ ಧೈರ್ಯವಾನ್ ಹೈ, ಅರ್ಥಾತ್ ಉಸ ಕಾ ಚಿತ್ತ
ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಆಸಕ್ತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕೇ ಅನುಸಾರ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಏ
ನಿಷಯೋಂ ಕೀ ಕ್ರೀಡಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ರಮಣ ಕರನೇವಾಲೇ ತಿಸ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಸಂಸಾರ
ಕೇ ವಿಷೇಂ ದೇಹಾಭಿಮಾನ ಕರನೇವಾಲೇ ಸೂಖಾಃ ಸೇ ತುಲ್ಯತಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ,
ಸೋಈ ಗೀತಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನ್ನೇ ಕಹಾ ಹೈ-”ತತ್ಸವಿತ್ತ ಮಹಾಬಾಹೋ
ಗುಣಕರ್ಮವಿಭಾಗಯೋಃ | ಗುಣಾ ಗುಣೇಷು ವರ್ತತ ಇತಿ ಮತ್ವಾ ನ ಸಜ್ಜತೇ ||”
ಅರ್ಥಾತ್ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನೀ ಸಂಪೂರ್ಣ ವ್ಯವಹಾರೋಂ ಮೇಂ ರಹತಾ ಹೈ ಪರಂತು ಕಿಸೀ
ಕಾರ್ಯ ಕಾ ಅಭಿಮಾನ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ವಹ ಜಾನತಾ ಹೈ ಕಿ, ಗುಣ
ಗುಣೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವರ್ತತೇ ಹೈಂ, ಮೇರೀ ಕೋಈ ಹಾನಿ ನಹೀಂ ಹೈ, ಮೈಂ ತೋ
ಸಾಕ್ಷೀ ಹೂಂ || ೧ ||

ಯತ್ಪದಂಪ್ರೇಪ್ಸವೋದೀನಾಃ ಶಕಾದ್ಯಾಃ ಸರ್ವದೇವತಾಃ |

ಅಹೋತತ್ರಸ್ಥಿತೋಯೋಗೀನಹರ್ಷಮುಪಗಚ್ಛತಿ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹೋ ಶಕಾದ್ಯಾಃ ಸರ್ವದೇವತಾಃ ಯತ್ಪದಮ್ ಪ್ರೇಪ್ಸವಃ (ಸಂತಃ) ದೀನಾಃ
ವರ್ತಂತೇ ತತ್ರ ಸ್ಥಿತಃ ಯೋಗೀ ಹರ್ಷಮ್ ನ ಉಪಗಚ್ಛತಿ || ೨ ||

ಕೋ ತಹಾಂ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹೈ ಕಿ, ಸಾಂಸಾರಿಕ ವ್ಯವಹಾರೋಂ ಕಾ ವರ್ತಾವ
ಕರನೇವಾಲಾ ಜ್ಞಾನೀ ಸಂಸಾರೀ ಪುರುಷ ಕೋ ತುಲ್ಯ ಕೋಂ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ತಿಸ
ಕಾ ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಬಡೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕೀ ವಾರ್ತಾ ಹೈ, ಹೇ ಗುರೋ! ಇಂದ್ರ
ಆದಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ದೇವತಾ ಜಿಸ ಆತ್ಮಪದ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಕರತೇ ಹುಏ ಆತ್ಮಪದ ಕೀ
ಪ್ರಾಪ್ತಿ ನ ಹೋನೇ ಸೇ ದೀನತಾ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತೇ ಹೈಂ, ತಿಸ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪ
ಆತ್ಮಪದ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತ ಅರ್ಥಾತ್ ತತ್ ತ್ವಮ್ ಪದಾರ್ಥ ಕೇ ಐಕ್ಯಜ್ಞಾನ ಸೇ ಆತ್ಮಪದ
ಕೇ ವಿಷೇಂ ವರ್ತಮಾನ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನೀ ವಿಷಯಭೋಗ ಸೇ ಸುಖ ಕೋ ನಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತ
ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ತಿಸ ವಿಷಯಸುಖ ಕಾ ನಾಶ ಹೋನೇಪರ ಶೋಕ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ
|| ೨ ||

ತಜ್ಞಾಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಪಾಪಾಭ್ಯಾಂ ಸ್ವಶೋಹ್ಯಂತನಂ ಜಾಯತೇ |

ನಹ್ಯಾಕಾಶಸ್ಯಧೂಮೇನದೃಶ್ಯಮಾನಾಪಿಸಂಗತಿಃ || ೩ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಯಥಾ) ಹಿ ಆಕಾಶಸ್ಯ ಧೂಮೇನ (ಸಹ) ದೃಶ್ಯಮಾನಾ ಅಪಿ (ಸಂಗತಿಃ) ನ
(ಅಸ್ತಿ ತಥಾ) ಹಿ ತಜ್ಞಾಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಪಾಪಾಭ್ಯಾಂ ಅಂತಃ ಸ್ವರ್ಶಃ ನ ಜಾಯತೇ || ೩ ||

ಅಬ ಯಹ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನೀ ಪುಣ್ಯ ಔರ ಪಾಪ ಸೇ ಲಿಪ್ತ ನಹೀಂ
ಹೋತಾ ಹೈ 'ತತ್ ತ್ವಮ್' ಪದಾರ್ಥ ಕೀ ಏಕತಾ ಕೋ ಜಾನನೇವಾಲೇ ತತ್ವಜ್ಞಾನೀ ಕೋ
ಅಂತಃಕರಣ ಕೇ ಧರ್ಮ ಜೋ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪ ತಿನ ಸೇ ಸಂಬಂಧ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ,
ವಹ ವೇದೋಕ್ತ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧ ಕೇ ಬಂಧನ ಮೇಂ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕೋಂಕಿ ಜಿಸ
ಕೋ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ, ಉಸ ಕೇ ಅಂತಃಕರಣ ಮೇಂ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಕಾ
ಸಂಬಂಧ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಧೂಮ ಆಕಾಶ ಮೇಂ ಜಾತಾ ಹೈ, ಪರಂತು
ಉಸ ಧೂಮ ಕಾ ಆಕಾಶ ಸೇ ಸಂಬಂಧ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಗೀತಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಕಹಾ ಹೈ
ಕಿ, "ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಃಸಂವರ್ತಕರ್ಮಣಿ ಭಸ್ಮಸಾತ್ಪುರುತೇ ತಥಾ " ಅರ್ಥಾತ್ ಜ್ಞಾನರೂಪೀ
ಅಗ್ನಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕರ್ಮೋ ಕೋ ಭಸ್ಮ ಕರ ದೇತಾ ಹೈ || ೩ ||

ಆತ್ಮೈವೇದಂ ಜಗತ್ ಸರ್ವ ಜ್ಞಾತಂ ಯೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ |

ಯದೃಚ್ಛಯಾವರ್ತಮಾನಂತಂನಿಷೇಧುಂಕ್ಷಮೇತಕಃ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ಇದಮ್ ಸರ್ವಮ್ ಜಗತ್ ಆತ್ಮಾ ಏವ (ಇತಿ) ಜ್ಞಾತಮ್
ತಮ್ ಯದೃಚ್ಛಯಾ ವರ್ತಮಾನಮ್ ಕಃ ನಿಷೇದ್ಮಮ್ ಕ್ಷಮೇತ || ೪ ||

ತಹಾಂ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹೈ ಕಿ, ಜ್ಞಾನೀ ಕರ್ಮ ಕರತಾ ಹೈ ಔರ ಉಸ ಕೋ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯ ಕಾ ಸ್ಪರ್ಶ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಯಹ ಕೈ ಸೇ ಹೋ ಸಕತಾ ಹೈ ತಿಸ ಕಾ ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಜಿಸ ಜ್ಞಾನೀ ಮಹಾತ್ಮಾನೇ “ಯಹ ದೃಶ್ಯಮಾನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಆತ್ಮಾಂ ಹೀ ಹೈ | ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಾನ ಲಿಯಾ ಔರ ತದನಂತರ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕೇ ವಶೀಭೂತ ಹೋಕರ ವರ್ತತಾ ಹೈ, ಉಸ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಕೋಈ ರೋಕ ನಹೀಂ ಸಕತಾ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ವೇದವಚನ ಭೀ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ನ ರೋಕ ಸಕತಾ ಹೈ ನ, ಪುವೃತ್ತ ಕರ ಸಕತಾ ಹೈ. ಕೋಂಕಿ “ಪ್ರಬೋಧನೀಯ ಏವಾಸೋ ಸುಪ್ರೋ ರಾಜೇ ಬಂದಿಭಿಃ “ ಅರ್ಥಾತ್ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಬಂದೀ (ಭಾಟ) ರಾಜಾ ಕೇ ಚರಿತ್ರೋಂ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹೈಂ ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ವೇದ ಭೀ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನೀ ಕಾ ಬಖಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ || ೪ ||

ಆಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಬಪರ್ಯಂತೇ ಭೂತಗ್ರಾಮೇ ಚತುರ್ವಿಧೇ |

ವಿಜ್ಞಾನ್ಯೈವಹಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಮಿಚ್ಛಾನಿಚ್ಛಾವಿಸರ್ಜನೇ || ೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹಿ ಆಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಬಪರ್ಯಂತೇ ಚತುರ್ವಿಧೇ ಭೂತಗ್ರಾಮೇ ವಿಜ್ಞಾನ್ಯ ಏವ ಇಚ್ಛಾನಿಚ್ಛಾವಿಸರ್ಜನೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (ಅಸ್ತಿ) || ೫ ||

ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಜ್ಞಾನೀ ಅಪನೀ ಇಚ್ಛಾ ಕೇ ಅನುಸಾರ ವರ್ತತಾ ಹೈ, ಯಾ ದೇವೇಚ್ಛಾ ಸೇ ವರ್ತತಾ ಹೈ ? ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಉತ್ತರ ದೇತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸೇ ತೃಣಪರ್ಯಂತ ಚಾರ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಪ್ರಾಣಿಯೋಂ ಸೇ ಭರೇ ಹುಏ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಇಚ್ಛಾ ಔರ ಅನಿಚ್ಛಾ ಯಹ ದೋ ಪದಾರ್ಥ ಕಿಸೀ ಕೇ ದೂರ ಕರನೇ ಸೇ ದೂರ ನಹೀಂ ಹೋತೇ ಹೈಂ ಪರಂತು ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಐಸೀ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೈ ಕಿ, ನ ಉಸ ಕೋ ಇಚ್ಛಾ ಹೈ, ನ ಅನಿಚ್ಛಾ ಹೈ || ೫ ||

ಆತ್ಮಾನಮದ್ರಯಂ ಕಶ್ಚಿನ್ನಾನಾತಿ ಜಗದೀಶ್ವರಮ್ |

ಯದ್ವೇತ್ತಿ ತತ್ಸ ಕುರುತೇ ನಭಯಂ ತಸ್ಯ ಕುತ್ರಚಿತ್ || ೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಕಶ್ಚಿತ್ ಜಗದೀಶ್ವರಮ್ ಆತ್ಮಾನಮ್ ಅದ್ವಯಮ್ ಜಾನಾತಿ; ಸಃ ಯತ್ ವೇತ್ತಿ ತತ್ ಕುರುತೇ; ತಸ್ಯ ಕುತ್ರಚಿತ್ ಭಯಮ್ ನ (ಭವತಿ) || ೬ ||

ಅಬ ಇಸ ವಾರ್ತಾ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಸರ್ವಥಾ ನಿರ್ಭಯ ಹೋತಾ ಹೈ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಸೇ ದ್ವೈತಪ್ರಪಂಚ ಕೋ ದೂರ ಕರನೇವಾಲೇ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಭಯ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಪರಂತು ಅದ್ವಿತೀಯ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೋ ಹಜಾರೋಂ ಮೇಂ ಕೋಈ ಏಕ ಹೀ ಜಾನತಾ ಹೈ ಔರ ಅದ್ವಿತೀಯ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕಾ ಜ್ಞಾನ ಹೋನೇ ಕೇ ಅನಂತರ ಕೋಈ ಕರ್ಮ ಕರೇ ಅಥವಾ ನ ಕರೇ ತೋ ಭೀ ವಹ ಇಸ ಲೋಕ ತಥಾ ಪರಲೋಕ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಭಯ ಕೋ ನಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ || ೬ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಮನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಸಾನ್ವಯಭಾಷಾಟೀಕಯಾ
ಸಹಿತಂ ಶಿಷ್ಯವ್ರೋಕ್ತಾನುಭವೋಲ್ಲಾಸಷಟ್ಪಂ ಚತುರ್ಥ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೪ ||

=====

ಅಥ ಪಂಚಮಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೫.

ನತೇ ಸಂಗೋಽಸ್ಮಿ ಕೇನಾಪಿ ಕಿಂ ಶುದ್ಧಸ್ತ್ಯ- ಕಾ ತುಮಿಚ್ಛಸಿ ||

ಸಂಘಾತವಿಲಯಂ ಕುರ್ವನ್ನೇವ-ಮೇವಲಯಂ ವ್ರಜ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ !) ತೇ ಕೇನ ಅಪಿ ಸಂಗಃ ನ ಅಸ್ಮಿ; ಶುದ್ಧಃ (ತ್ವಮ್) ಕಿಮ್ ತ್ಯಮ್
(ಉಪಾದಾತುಂ ಚ) ಇಚ್ಛಸಿ; ಸಂಘಾತವಿಲಯಮ್ ಕುರ್ವನ್ ಏವಮ್ ಏವ ಲಯಮ್
ವ್ರಜ || ೧ ||

ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಶಿಷ್ಯ ಕೀ ಪರೀಕ್ಷಾ ಲೇಕರ ಉಸ ಕೋ ದೃಢ ಉಪದೇಶ ದಿಯಾ, ಅಬ
ಚಾರ ಶ್ಲೋಕೋಂ ಸೇ ಗುರು ಲಯ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತೂ
ಶುದ್ಧಬುದ್ಧಸ್ವರೂಪ ಹ್ಯೆ, ಅಹಂಕಾರಾದಿ ಕಿಸೀಕೇ ಭೀ ಸಾಧ ತೇರಾ ಸಂಬಂಧ ನಹೀಂ
ಹ್ಯೆ, ಸೋ ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧಬುದ್ಧ ಮುಕ್ತಸ್ವಭಾವ ತೂ ತ್ಯಾಗನೇ ಕೋ ಓರ ಗ್ರಹಣ ಕೋ ಕಿಸ
ಕೋ ಇಷ್ಟಾ ಕರತಾ ಹ್ಯೆ ಅರ್ಥಾತ್ ತೇರೇ ತ್ಯಾಗನೇ ಔರ ಗ್ರಹಣ ಕರನೇ ಯೋಗ್ಯ ಕೋಈ
ಪದಾರ್ಥ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ, ತಿಸ ಕಾರಣ ಸಂಘಾತ ಕಾ ನಿಷೇಧ ಕರತಾ
ಹುಆ ಲಯ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋ ಅರ್ಥಾತ್ ದೇಹಾದಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಸ್ತು ಜಡ ಹ್ಯೆಂ ಉಸ
ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಔರ ಮಿಥ್ಯಾ ಜಾನ || ೧ ||

ಉದೇತಿ ಭವತೋ ವಿಶ್ವಂ ವಾರಿಧೇರಿವ ಬುದ್ಧುದಃ |

ಇತಿ ಜ್ಞಾತೃಷ್ಯಕಮಾತ್ಮಾನಮೇವಮೇವ ಲಯಂ ವ್ರಜ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ !) ವಾರಿಧೇಃ ಬುದ್ಧದ ಇವ ಭವತಃ ವಿಶ್ವಮ್ ಉದೇತಿ; ಇತಿ ಏಕಮ್
ಆತ್ಮಾನಮ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಏವಮ್ ಏವ ಲಯಮ್ ವ್ರಜ || ೨ ||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಯಹ ಜಗತ್ ಅಪನೀ ಭಾವನಾ ಸೇ ಹುಆ ಹ್ಯೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಲ
ಸೇ ಬುಲಬುಲೇ ಭಿನ್ನ ನಹೀಂ ಹೋತೇ ಹ್ಯೆಂ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ತುರು (ಆತ್ಮಾ) ಸೇ ಯಹ
ಜಗತ್ ಭಿನ್ನ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ, ಸಜಾತೀಯ ವಿಜಾತೀಯ ಔರ ಸ್ವಂಗತ ಯೇ ತೀನ ಭೇದ ಆತ್ಮಾ
ಕೇ ವಿಷೇಂ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆಂ ಆತ್ಮಾ ಏಕ ಹ್ಯೆ, ಸೋ ಮೇಂ ಹೀ ಹೂಂ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಾನಕರ
ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಲಯ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋ, (ಏಕ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ ಔರ ಶೂದ್ರ ಆದಿ ಅನೇಕ ಭೇದ ಹ್ಯೆಂ. ಯಹ ಸಜಾತೀಯ
ಭೇದ ಕಹಾತಾ ಹ್ಯೆ, ಔರ ಮನುಷ್ಯ, ಪಶು, ಪಕ್ಷೀ ಯಹ ಜೋ ಭಿನ್ನ ೨ ಜಾತಿ ಹ್ಯೆಂ. ಸೋ

ವಿಜಾತೀಯ ಭೇದ ಹೈಂ ತಥಾ ಏಕ ದೇಹ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಹಾಥ, ಚರಣ, ಮುಖ ಇತ್ಯಾದಿ ಜೋ ಭೇದ ಹೈಂ ಸೋ ಸ್ವಗತ ಭೇದ ಕಹಾತಾ ಹೈ) || ೨ ||

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಪ್ಯವಸ್ತುತ್ವಾದಿಶ್ವಂನಾಸ್ಯಮಲೇತ್ವಯಿ |

ರಜ್ಜುಸರ್ಪ ಇವ ವ್ಯಕ್ತಮೇವಮೇವ ಲಯಂ ವ್ರಜ || ೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮ್ ಅಪಿ ವ್ಯಕ್ತಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ರಜ್ಜುಸಃ ಇವ ಅವಸ್ತುತ್ವಾತ್ ಅಮಲೇ ತ್ವಯಿ ನ ಅಸ್ತಿ: (ತಸ್ಮಾತ್) ಏವಮ್ ಏವ ಲಯಮ್ ವ್ರಜ || ೩ ||

ತಹಾಂ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹೈ ಕಿ, ಜಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಹಾರ ಔರ ಸರ್ಪ ಆದಿ ಕಾ ಭೇದ ಪ್ರತೀತ ಹೋತಾ ಹೈ ತೋ ಫಿರ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹಾರ ಆದಿ ಕೋ ವಿಲಯ ಹೋ ಸಕತಾ ಹೈ ? ತಿಸ ಕಾ ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ರಜ್ಜು ಅರ್ಥಾತ್ ಡೋರೇ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸರ್ಪ ಕೀ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರತೀತಿ ಹೋತೀ ಹೇ ಪರಂತು ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ವಹ ಸರ್ಪ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಇಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಯಹ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪ್ರತೀತ ಹೋನೇವಾಲಾ ಜಗತ್ ನಿರ್ಮಲ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ನಹೀಂ ಹೈ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೀ ಜಾನಕರ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಲೀನ ಹೋ || ೩ ||

ಸಮದುಃಖಸುಖಃಪೂರ್ಣಆಶಾನ್ಯೈರಾಶ್ಯಯೋಃಸಮಃ |

ಸಮಜೀವಿತಮೃತ್ಯುಃಸನ್ನೇವಮೇವ ಲಯಂ ವ್ರಜ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹೇ (ಶಿಷ್ಯ !) ಪೂರ್ಣಃ ಸಮದುಃಖಸುಖಃ (ತಥಾ.) ಆಶಾನ್ಯೈರಾಶ್ಯಯೋಃ ಸಮಃ ಸನ್ ಏವಮ್ ಏವ ಲಯಂ ವ್ರಜ || ೪ ||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತೂ (ಆತ್ಮಾ) ಆತ್ಮಾನಂದ ಸೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ಪ್ರಾರಬ್ಧವಶ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಖ ಸುಖ ಔರ ದುಃಖ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸಮದೃಷ್ಟಿ ಕರನೇವಾಲಾ ತಥಾ ಆಶಾ ಔರ ನಿರಾಶಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸಮದೃಷ್ಟಿ ಕರನೇವಾಲಾ ಔರ ಜೀವನ ತಥಾ ಮರಣ ಕೇ ಸಮದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ದೇಖತಾ ಹುಆ ಬ್ರಹ್ಮದೃಷ್ಟಿರೂಪ ಲಯ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋ || ೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಭಾಷಾಟೀಕಯಾ ಸಹಿತಮಾಚಾರ್ಯೋಕ್ತ ಲಯಚತುಷ್ಟಯಂ ನಾಮ ಪಂಚ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೫ ||

=====

ಅಥ ಷಷ್ಠಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೬.

ಆಕಾಶವದನಂತೋಽಹಂ ಘಟವತ್ಪ್ರಾಕೃತಂ ಜಗತ್ |

ಇತಿ ಜ್ಞಾನಂ ತಥೈತಸ್ಯ ನ ತ್ಯಾಗೋ ನ ಗ್ರಹೋ ಲಯಃ ||

ಜಂಅನ್ವಯ:- ಅಹಮ್ ಆಕಾಶವತ್ ಅನಂತಃ, ಪ್ರಾಕೃತಮ್ ಜಗತ್ ಘಟವತ್ ಇತಿ ಜ್ಞಾನಮ್ (ಅನುಭವಸಿದ್ಧಮ್), ತಥಾ ಏತಸ್ಯ ತ್ಯಾಗಃ ನ, ಗ್ರಹಃ ನ, ಲಯಃ (ನ) || ೧ ||

ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಪಂಚಮ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ಗುರುನೇ ಲಯಮಾರ್ಗ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕಿಯಾ, ಅಬ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶ್ನ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಆತ್ಮಜೋ ಅನಂತರೂಪ ಹೈ ಉಸ ಕಾ ದೇಹಾದಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ ನಿವಾಸ ಕರನಾ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಘಟೇಗಾ ? ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಆತ್ಮ ಆಕಾಶ ಕೀ ಸಮಾನ ಅನಂತರೂಪ ಹೈ ಔರ ಪ್ರಕೃತಿ ಕಾ ಕಾರ್ಯ ಜಗತ್ ಘಟ ಕೀ ಸಮಾನ ಆತ್ಮ ಕಾ ಅವಚ್ಛೇದಕ ಔರ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಆಕಾಶ ಘಟಾದಿ ಮೇಂ ವ್ಯಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮ ದೇಹ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವ್ಯಾಪ್ತ ಹೈ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಜೋ ಜ್ಞಾನ ಹೈ, ಸೋ ವೇದಾಂತಸಿದ್ಧ ಔರ ಅನುಭವಸಿದ್ಧ ಹೈ, ಇಸ ಮೇಂ ಕುಲ ಸಂದೇಹ ನಹೀಂ ಹೈ ತಿಸ ಕಾರಣ ಉಸ ಆತ್ಮ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ನಹೀಂ ಹೈ ಔರ ಗ್ರಹಣ ನಹೀಂ ಹೈ, ತಥಾ ಲಯ ನಹೀಂ ಹೈ | ॥ ೧ ॥

ಮಹೋದಧಿರಿವಾಹಂ ಸ ಪ್ರಪಂಚೋ ವೀಚಿಸನಿಮಃ |

ಇತಿ ಜ್ಞಾನಂ ತಥೈತಸ್ಯ ನ ತ್ಯಾಗೋ ನ ಗ್ರಹೋ ಲಯಃ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸಃ ಅಹಮ್ ಮಹೋದಧಿಃ ಇವ, ಪ್ರಪಂಚಃ ವೀಚಿಸನಿಮಃ ಇತಿ ಝಾನಮ್ (ಅನುಭವಸಿದ್ಧಮ್); ತಥಾ ಏತಸ್ಯ ತ್ಯಾಗಃ ನ, ಗ್ರಹಃ ನ, ಜ್ಯಃ (ನ) || ೧ ||

ಇಸ ಘಟ ಔರ ಆಕಾಶ ಕೇ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಸೇ ದೇಹ ಔರ ಆತ್ಮ ಕೇ ಭೇದ ಕೀ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹೈ, ತಹಾಂ ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ವಹ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಮೈಂ (ಆತ್ಮ) ಸಮುದ್ರ ಕೀ ಸಮಾನ ಹೂಂ ಔರ ಪ್ರಪಂಚ ತರಂಗೋಂ ಕೀ ಸಮಾನ ಹೈ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಜ್ಞಾನ ಅನುಭವಸಿದ್ಧ ಹೈ, ತಿಸ ಕಾರಣ ಇಸ ಆತ್ಮ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಗ್ರಹಣ ಔರ ಲಯ ಹೋನಾ ಸಂಭವ ನಹೀಂ ಹೈ || ೧ ||

ಅಹಂಸಶುಕ್ರಿಸಂಕಾಶೋ ರೂಪ್ಯವದಿಶ್ವಕಲ್ಪನಾ |

ಇತಿಜ್ಞಾನಂತಥೈತಸ್ಯ ನ ತ್ಯಾಗೋನ ಗ್ರಹೋಲಯಃ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸಃ ಅಹಮ್ ಶುಕ್ರಿಸಂಕಾಶಃ, ವಿಶ್ವಕಲ್ಪನಾ ರೂಪ್ಯವತ್, ಇತಿ ಜ್ಞಾನಮ್ ತಥಾ ಏತಸ್ಯ, ತ್ಯಾಗಃ ನ, ಗ್ರಹಃ ನ, ಲಯಃ (ನ) || ೨ ||

ಇಸ ಸಮುದ್ರ ಔರ ತರಂಗೋಂ ಕೇ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಸೇ ಆತ್ಮ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವಿಕಾರ ಕೀ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹೈ ಇಸ ಶಿಷ್ಯ ಕೇ ಸಂದೇಹ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಸೀಪೀ ಕೇ ವಿಷೇಂ ರಜತ ಕಲ್ಪಿತ ಹೋತಾ ಹೈ ಇಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಯಹ ಜಗತ್ ಕಲ್ಪಿತ ಹೈ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ವಾಸ್ತವಿಕ ಜ್ಞಾನ ಹೋನೇಪರ ಆತ್ಮ ಕಾ ತ್ಯಾಗ, ಗ್ರಹಣ ಔರ ಲಯ ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತಾ ಹೈ || ೨ ||

ಅಹಂ ವಾ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಸರ್ವಭೂತಾನ್ಯಥೋ ಮಯಿ |

ಇತಿ ಜ್ಞಾನಂ ತಥೈತಸ್ಯ ನ ತ್ಯಾಗೋನ ಗ್ರಹೋ ಲಯಃ || ೪ ||

ಕೀ ಅನ್ವಯ: ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಅಹಮ್ ಅಥೋ ವಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಮಯಿ ಇತಿ ಜ್ಞಾನಮ್ (ಅನುಭವಸಿದ್ಧಮ್); ತಥಾ ಏತಸ್ಯ ತ್ಯಾಗಃ ನ, ಗ್ರಹಃ ನ, ಲಯಃ (ನ) || ೪ ||

ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ ಕಿ, ಸೀಪೀ ಔರ ರಜತಕೋಂ ಜೋ ದೃಷ್ಟಾಂತ ದಿಖಾಯಾ ತಿಸ ಸೇ ತೋ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಪರಿಚ್ಛಿವ್ರತಾ ಅರ್ಥಾತ್ ಏಕದೇಶೀಪನಾರೂಪ ದೋಷ ಆತಾ ಹ್ಯೇ ತಹಾಂ ಕಹತೇ ಹ್ಯೇಂ ಕಿ, ಮ್ಯೆಂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಯೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸತ್ತಾರೂಪ ಸೇ ಸ್ಥಿತ ರಹತಾ ಹೂಂ, ಇಸ ಕಾರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಣೀ ಮುರು ಅಧಿಷ್ಠಾನರೂಪ ಕೇ ವಿ ಹೀ ಸ್ಥಿತ ಹ್ಯೇಂ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಜ್ಞಾನ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಪ್ರತಿಪಾದನ ಕಿಯಾ ಹ್ಯೇ, ಐಸಾ ಜ್ಞಾನ ಹೋನೇಪರ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಗ್ರಹಣ ಔರ ಲಯ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ || ೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದೃಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಭಾಷಾಟೀಕಯಾ ಸಹಿತಂ ಶಿಷ್ಯೋಕ್ತಮುತ್ತರಚತುಷ್ಟಂ ನಾಮ ಷಷ್ಠಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೬ ||

=====

ಅಥ ಸಪ್ತಮಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೭.

ಭಯ್ಯನಂತಮಹಾಂಭೋಧೌ ವಿಶ್ವಪೋತ ಇತಸ್ತತಃ |

ಭ್ರಮತಿ ಸಾಂತವಾತೇನ ನ ಮಮಾಸ್ತ್ಯಸಹಿಷ್ಣುತಾ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅನಂತಮಹಾಂಭೋಧೀ ಮಾಯೇ ಸ್ವಾಂತವಾತೇನ ವಿಶ್ವಪೋತಃ ಇತಸ್ತತಃ ಭ್ರಮತಿ; ಮಮ ಅಸಹಿಷ್ಣುತಾ ನ ಅಸ್ತಿ || ೧ ||

ಪಂಚಮ ಪ್ರಕರಣ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಗುರುನೇ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ವರ್ಣನ ಕಿಯಾ ಕಿ, ಲಯ ಯೋಗ ಕಾ ಆಶ್ರಯ ಕಿಯೇ ಬಿನಾ ಸಾಂಸಾರಿಕ ವ್ಯವಹಾರೋಂ ಕಾ ವಿಕ್ಷೇಪ ಅವಶ್ಯ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ, ತಿಸ ಕೇ ಉತ್ತರ ಮೇಂ ಷಷ್ಠ ಪ್ರಕರಣ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಶಿಷ್ಯನೇ ಕಹಾ ಕಿ, ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಭಾವ ತಿಸ ಕಾರಣ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ತ್ಯಾಗ, ಗ್ರಹಣ, ಲಯ ಆದಿ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ, ಅಬ ಇಸ ಕಥನಕಾ ಹೀ ಪಾಂಚ ಶ್ಲೋಕೋಂ ಸೇ ವಿವೇಚನ ಕರತೇ ಹ್ಯೇಂ ಕಿ, ಮ್ಯೆಂ ಚೈತನ್ಯಮಯ. ಅನಂತ ಸಮುದ್ರ ಹೂಂ ಔರ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಸಂಸಾರರೂಪೀ ನೌ ಕಾ ಮನರೂಪೀ ವಾಯು ಕೇ ವೇಗ ಸೇ ಚಾರೋಂ ಓರ ಕೋ ಘೂಮತೀ ಹ್ಯೇ ತಿಸ ಸಂಸಾರರೂಪೀ ನೌ ಕಾ ಕೇ ಭ್ರಮಣ ಸೇ ಮೇರಾ ಮನ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಚಲಾಯಮಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ನೌ ಕಾ ಸೇ ಸಮುದ್ರ ಚಲಾಯಮಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ || ೧ ||

ಮಯ್ಯನಂತಮಹಾಂಭೋಧೌ ಜಗದೀಚಿಃಸ್ವಭಾವತಃ |

ಉದೇತು ವಾಸ್ತಮಾಯಾತುನ ಮೇ ವೃದ್ಧಿರ್ನ ಚ ಕ್ಷತಿಃ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅನಂತಮಹಾಂಭೋಧೌ ಮಯಿ ಸ್ವಭಾವತಃ ಜಗದ್ವಿಚಿಃ ಉದೇತು; ವಾ ಅಸ್ತಮ್ ಆಯಾತು, ಮೇ ವ್ಯದ್ವಿಃ ನ ಕ್ಷತಿಃ ಚ ನ || ೨ ||

.ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಯಹ ವರ್ಣನ ಕಿಯಾ ಕಿ, ಸಂಸಾರ ಕೇ ವ್ಯವಹಾರೋಂ ಸೇ ಆತ್ಮಾ ಕೀ ಕೋಈ ಹಾನಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ ಔರ ಅಬ ಯಹ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಸಂಸಾರ ಕೀ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಔರ ಲಯ ಸೇ ಭೀ ಆತ್ಮಾ ಕೀ ಕೋಈ ಹಾನಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ, ಮ್ಯಂ ಚೈತನ್ಯಮಯ ಅನಂತರೂಪ ಸಮುದ್ರ ಹೂಂ, ತಿಸ ಮೇರೇ (ಆತ್ಮಾಕೇ) ವಿಷೇಂ ಸ್ವಭಾವ ಸೇ ಸಂಸಾರರೂಪೀ ತರಂಗ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೇ ಹ್ಯಂ ಔರ ನಷ್ಟ ಹೋ ಜಾತೇ ಹ್ಯಂ, ತಿನ ಸಂಸಾರರೂಪೀ ತರಂಗೋಂ ಕೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋನೇ ಸೇ ಮೇರಾ ಕೋಈ ಲಾಭ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ ಔರ ನಷ್ಟ ಹೋನೇ ಸೇ ಹಾನಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ ಕ್ಯೂಂಕಿ, ಮೇಂ ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ ಹೂಂ ಇಸ ಕಾರಣ ಮೇರೀ ಉತ್ಪತ್ತಿ ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತೀ ಹ್ಯೆ ಔರ ಮ್ಯಂ ಅನಂತ ಹೂಂ ಇಸ ಕಾರಣ ಮೇರಾ ಲಯ (ನಾಶ) ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತಾ ಹ್ಯೆ || ೨ ||

ಮಯ್ಯನಂತಮಹಾಂಭೋಧೌ ವಿಶ್ವನಾಮ ವಿಕಲ್ಪನಾ |

ಅತಿಶಾಂತೋನಿರಾಕಾರ ಏತದೇವಾಹಮಾಸ್ಥಿತಃ || ೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅನಂತಮಹಾಂಭೋಧೌ ಮಯಿ ವಿಶ್ವಮ್ ವಿಕಲ್ಪನಾ ನಾಮ (ಅತಃ) ಅಹಮ್ ಅತಿಶಾಂತಃ ನಿರಾಕಾರಃ ಏತತ್ ಏವ ಮಾಸ್ಥಿತಃ (ಅಸ್ಥಿ) || ೩ ||

ಇಸ ಕಹೇ ಹುಏ ಸಮುದ್ರ ಔರ ತರಂಗ ಕೇ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಸೇ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಪರಿಣಾಮೀಪನೇ ಕೀ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ, ತಿಸ ಶಂಕಾ ಕೀ ನಿವೃತ್ತಿ ಕೇ ಅರ್ಥ ಕಹತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಅನಂತಸಮುದ್ರರೂಪ ಜೋ ಮ್ಯಂ ತಿಸ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಜಗತ್ ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನಾಮಾತ್ರ ಹ್ಯೆ ಸತ್ಯ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ, ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ಮೇಂ ಶಾಂತ ಕಹಿಯೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಕಾರರಹಿತ ಔರ ನಿರಾಕಾರ ತಥಾ ಕೇವಲ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಕಾ ಆಶ್ರಿತ ಹೂಂ || ೩ ||

ನಾತ್ಮಾ ಭಾವೇಷು ನೋ ಭಾವಸ್ತತ್ರಾನಂತೇ ನಿರಂಜನೇ |

ಇತ್ಯಸಕ್ರೋಸ್ವಹ ಶಾಂತ ಏತದೇವಾಹಮಾಸ್ಥಿತಃ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮಾವೇಷು ಆತ್ಮಾ ನ, ಅನಂತೇ ನಿರಂಜನೇ ತತ್ರ ಭಾವಃ ನೋ ಇತಿ ಮಾಮ್ ಮಸಕ್ತಃ ಭಸ್ಪೃಹಃ ಶಾಂತಃ ಏತತ್ ಏವ ಆಶ್ರಿತಃ (ಅಸ್ಥಿ) || ೪ ||

ಅಬ ಆತ್ಮಾ ಕೀ ಶಾಂತಸ್ವರೂಪತಾಕಾ ಹೀ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ದೇಹ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಪದಾರ್ಥೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆತ್ಮಪನಾ ಅರ್ಥಾತ್ ಸತ್ಯಪನಾ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ, ಕ್ಯೂಂಕಿ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಪದಾರ್ಥ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೇ ಹ್ಯಂ ಔರ ನಷ್ಟ ಹೋತೇ ಹ್ಯಂ ಔರ ದೇಹ-ಇಂದ್ರಿಯಾದಿರೂಪ ಉಪಾಧಿ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ, ಕ್ಯೂಂಕಿ ಆತ್ಮಾ ಅನಂತ ಔರ ನಿರಂಜನ ಹ್ಯೆ, ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ಇಚ್ಛಾರಹಿತ ಔರ ಶಾಂತ ತಥಾ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಕಾ ಆಶ್ರಿತ ಹೂಂ || ೪ ||

ಅಹೋ ಚಿನ್ಮಾತ್ರಮೇವಾಹಮಿಂದ್ರಜಾಲೋಪಮಂ ಜಗತ್ |

ಅತೋ ಮಮ ಕಥಂ ಕುತ್ರ ಹೇಯೋಪಾದೇಯಕಲ್ಪನಾ || ೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹೋ ಅಹಮ್ ಚಿನ್ಮಾತ್ರಮ್ ಏವ ಜಗತ್ ಇಂದ್ರಜಾಲೋಪಮಮ್ ಅತಃ
ಮಮ ಹೇಯೋಪಾದೇಯಕಲ್ಪನಾ ಕುತ್ರ ಕಥಮ್ (ಸ್ಯಾತ್) || ೫ ||

ಆತ್ಮಾ ಇಚ್ಛಾದಿರಹಿತ ಹೈ ಇಸ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಔರ ಹೇತು ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಅಹೋ
ಮೈಂ ಅಲೌಕಿಕ ಚೈತನ್ಯಮಾತ್ರ ಹೂಂ ಔರ ಜಗತ ಇಂದ್ರಜಾಲ ಕಹಿಯೇ ಬಾಜೀಗರ ಕೇ
ಚರಿತ್ರೋಂ ಕೀ ಸಮಾನ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಕಿಸೀ ಪದಾರ್ಥ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಮೇರೇ ಗ್ರಹಣ
ಕರನೇ ಕೀ ಔರ ತ್ಯಾಗನೇ ಕೀ ಕಲ್ಪನಾ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋ ಸಕತೀ ಹೈ ? ಅರ್ಥಾತ್ ನ ತೋ
ಮೈಂ ಕಿಸೀ ಪದಾರ್ಥ ಕೋ ತ್ಯಾಗತಾ ಹೂಂ ಔರ ನ ಗ್ರಹಣ ಕರತಾ ಹೂಂ || ೫ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಯಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ | ಭಾಷಾರ್ಥೀಕಯಾ
ಸಹಿತಮನುಭವಪಂಚಕವಿವರಣಂ ನಾಮ ಸಪ್ತಮಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೭ ||

ಅಧಾಷ್ಟಮಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ಲ.

ವ ತದಾಬಂಧೋ ಯದಾ ಚಿತ್ತಂ ಕಿಂಚಿದ್ವಾಂಛತಿ ಶೋಚತಿ |

ಕಿಂಚಿನ್ಮುಂಚತಿ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ಕಿ-ಕಾಶ್ಚಿದ್ವ್ಯಷ್ಟತಿ ಕುಪ್ಯತಿ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯದಾ ಚಿತ್ತಮ್ ಕಿಂಚಿತ್ ವಾಂಛತಿ ಶೋಚತಿ ಕಿಂಚಿತ್ ಮುಂಚತಿ ಗೃಹ್ಣಾತಿ
ಕಿಂಚಿತ್ ಹ್ಯಷ್ಟತಿ ಕುಪ್ಯತಿ ತದಾ ಬಂಧಃ ಭವತಿ || ೧ ||

ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಛಃ ಪ್ರಕರಣೋಂಕರ ಕೇ ಅಪನೇ ಶಿಷ್ಯ ಕೀ ಸರ್ವಧಾ ಪರೀಕ್ಷಾ ಲೇಕರ,
ಬಂಧಮೋಕ್ಷ ಕೀ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ವರ್ಣನ ಕರನೇ ಕೇ ಮಿಷ ಸೇ ಗುರು ಅಪನೇ ಶಿಷ್ಯ ಕೇ
ಅನುಭವ ಕೀ ಚಾರ ಶ್ಲೋಕೋಂ ಸೇ ಪ್ರಶಂಸಾ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತೇಂನೇ ಜೋ
ಕಹಾ ಕಿ, ಮೇರೇ ಕೋ (ಆತ್ಮಾಕೋ) ಕುಛ ತ್ಯಾಗ ಕರನಾ ಔರ ಗ್ರಹಣ ಕರನಾ ನಹೀಂ ಹೈ
ಸೋ ಸತ್ಯ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ, ಜಬ ಚಿತ್ತ ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಕರತಾ ಹೈ, ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಕಾ
ಶೋಕ ಕರತಾ ಹೈ, ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರತಾ ಹೈ, ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಕಾ ಗ್ರಹಣ ಕರತಾ ಹೈ,
ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಸೇ ಪ್ರಸನ್ನ ಹೋತಾ ಹೈ, ಅಥವಾ ಕೋಪ ಕರತಾ ಹೈ ತಬ ಹೀ ಜೀವ ಕಾ
ಬಂಧ ಹೋತಾ ಹೈ || ೧ ||

ತದಾ ಮುಕ್ತಿಯದಾ ಚಿತ್ತಂ ನ ವಾಂಛತಿ ನ ಶೋಚತಿ |

ನಮುಂಚತಿನ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ನಹ್ಯಷ್ಟತಿ ನಕುಪ್ಯತಿ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯದಾ ಚಿತ್ತಮ ನ ವಾಂಛತಿ ನ ಶೋಚತಿ ನ ಮುಂಚತಿ ನ ಹಾತಿ ನ ಏಜ್ಯತಿ
ನ ಕುಪ್ಯತಿ || ೨ ||

ಜಬ ಚಿತ್ತ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ, ಶೋಕ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ; ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಕಾ ತ್ಯಾಗ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ, ಗ್ರಹಣ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ, ತಥಾ ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸೇ ಪ್ರಸನ್ನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೈ ಔರ ಕಾರಣ ಹೋನೇಪರ ಭೀ ಕೋಪ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ ತಬ ಹೀ ಜೀವ ಕೀ ಮುಕ್ತಿ ಹೋತೀ ಹ್ಯೈ || ೨ ||

ತದಾ ಬಂಧೋ ಯದಾ ಚಿತ್ತಂ ಸಕ್ತಂ ಕಾಸ್ವಪಿ ದೃಷ್ಟಿಷು |
ತದಾ ಮೋಕ್ಷೋ ಯದಾ ಚಿತ್ತಮಸಕ್ತಂ ಸರ್ವದೃಷ್ಟಿಷು || ೩ ||

ಅಂಧಯ:ಯದಾ ಚಿತ್ತಮ್ ಕಾಸು ಅಪಿ ದೃಷ್ಟಿಷು ಸಕ್ತಮ್ ತದಾ ಬಂಧಃ, ಯದಾ ಚಿತ್ತಮ್ ಸರ್ವದೃಷ್ಟಿಷು ಅಸಕ್ತಮ್ ತದಾ ಮೋಕ್ಷಃ || ೩ ||

ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷ ಕಾ ಭಿನ್ನ ೨ ವರ್ಣನ ಕಿಯಾ ಅಬ ದೋನೋಂ ಇಕಟಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯೈಂ, ಜಿಸ ಕಾ ಚಿತ್ತ ಆತ್ಮಭಿನ್ನ ಕಿಸೀ ಭೀ ಜಡ ಪದಾರ್ಥ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆಸಕ್ತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೈ, ತಬ ಜೀವ ಕಾ ಬಂಧ ಹೋತಾ ಹ್ಯೈ ಔರ ಜಬ ಚಿತ್ತ ಆತ್ಮಭಿನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಡ ಪದಾರ್ಥೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆಸಕ್ತಿರಹಿತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೈ, ತಬ ಹೀ ಜೀವ ಕಾ ಮೋಕ್ಷ ಹೋತಾ ಹ್ಯೈ || ೩ ||

ಯದಾ ನಾಹಂ ತದಾ ಮೋಕ್ಷೋ ಯದಾಹ ಬಂಧನಂ ತದಾ ||
ಮತ್ಸ್ಯೇತಿಹೇಲಯಾಕಿಂಚಿನ್ಮಾಗೃಹಾಣವಿಮುಂಚಮಾ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯದಾ ಅಹಮ್ ನ ತದಾ ಮೋಕ್ಷಃ, ಯದಾ ಅಹಮ್ ತದಾ ಬಂಧನಮ್ ಇತಿ ಮತ್ಸ್ಯಾ ಹೇಲಯಾ ಕಿಂಚಿತ್ ಮಾ ಗೃಹಾಣ ಮಾ ವಿಮುಂಚ || ೪ ||

ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಷಯೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಚಿತ್ತ ಆಸಕ್ತ ನ ಹೋಯ ಐಸೀ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋನೇಪರ ಭೀ ಅಹಂಕಾರ ದೂರ ಹುಏ ಬಿನ್ಯಾ

ಮುಕ್ತಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೈ ಯ ಹೀ ಕಹತೇ ಹ್ಯೈಂ ಕಿ, ಜಬತಕ ಮ್ಯೈಂ ದೇಹ ಹೂಂ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಅಭಿಮಾನ ರಹತಾ ಹ್ಯೈ ತಬತಕ ಹೀ ಯಹ ಸಂಸಾರಬಂಧನ ರಹತಾ ಹ್ಯೈ ಔರ ಜಬ ಮ್ಯೈಂ ಆತ್ಮಾ ಹೂಂ, ದೇಹ ನಹೀಂ ಹೂಂ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಅಭಿಮಾನ ದೂರ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೈ, ತಬ ಮೋಕ್ಷ ಹೋತಾ ಹ್ಯೈ. ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಾನಕರ ವ್ಯವಹಾರ ದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ನ ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಕೋ ಗ್ರಹಣ ಕರ ನ ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ || ೪ ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಭಾಷಾಟೀಕಯಾ ಸಹಿತಂ ಗುರುಪ್ರೋಕ್ತಂ ಬಂಧಮೋಕ್ಷವ್ಯವಸ್ಥಾ ನಾಮಾಷ್ಟಮಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೮ ||

=====

ಅಥ ನವಮಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೯.

ಕೃತಾಕೃತೇಚದಂದ್ರಾನಿಕದಾಶಾಂತಾನಿಕಸ್ಯ ವಾ |

ಏವಂ ಜ್ಞಾತೈಹ ನಿರ್ವದಾದ್ಯವತ್ಯಾಗಪರೋಽವತೀ || ೧ ||

ಅಂಧಯಃಕೃತಾಕೃತೇ ದ್ವಂದ್ವಾನಿ ಕಸ್ಯ ಕದಾ ವಾ ಶಾಂತಾ ಏವಮ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಇಹ ನಿರ್ವೇದಾತ್ ತ್ಯಾಗಪರಃ ಅವತೀ ಭವ || ೧ ||

ಉಪರ ಕೇ ಪ್ರಕರಣ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಗುರುನೇ ಕಹಾ ಕಿ, “ ನ ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಕೋ ಗ್ರಹಣ ಕರ ನ ತ್ಯಾಗ ಕರ ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶ್ನ ಕರತಾ ಹೈ, ತ್ಯಾಗ ಕೀ ಕ್ಯಾ ರೀತಿ ಹೈ ? ತಿಸ ಕೇ ಸಮಾಧಾನ ಮೇಂ ಗುರು ಆರ ಶ್ಲೋಕೋಂ ಸೇ ವೈರಾಗ್ಯ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಕೃತ ಔರ ಭಕ್ಯತ ಅರ್ಥಾತ್ ಯಹ ಕರನಾ ಚಾಹಿಯೇ, ಯಹ ನಹೀಂ ಕರನಾ

ಚಾಹಿಯೇ, ಇತ್ಯಾದಿ ಅಭಿನಿವೇಶ ಔರ ಸುಖದುಃಖ, ಶೀತ, ಉಷ್ಣ ಆದಿ ದ್ವಂದ್ವ ಕಿಸೀ ಕೇ ಕ ಭೀ ಶಾಂತ ಹುಖ ಹೈಂ ? ಅರ್ಥಾತ್ ಕ ಭೀ ಕಿಸೀ ಕೇ ನಿವೃತ್ತ ನಹೀಂ ಹುಖ. ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಾನಕರ ಇನ ಕೃತ ಅಕೃತ ಔರ ಸುಖದುಃಖಾದಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವಿರಕ್ತಿ ಹೋನೇ ಸೇ ತ್ಯಾಗಪರಾಯಣ ಔರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪದಾರ್ಥೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆಗ್ರಹ ಕಾ ತ್ಯಾಗನೇವಾಲಾ ಹೋ || ೧ ||

ಕಸ್ಯಾಪಿ ತಾತ ಧನ್ಯಸ್ಯ ಲೋಕಚೇಷ್ಟಾವಲೋಕನಾತ್ |

ಜೀವಿತೇಚ್ಛಾ ಬುಭುಕ್ವಾ ಚ ಬುಭುತ್ಸೋ-ಪಶಮಂ ಗತಾಃ || ೨ ||

ಅನ್ವಯಃ:- ಹೇ ತಾತ ! ಲೋಕಚೇಷ್ಟಾವಲೋಕನಾತ್ ಕಸ್ಯ ಅಪಿ ಧನ್ಯಸ್ಯ ಜೀವಿತೇಚ್ಛಾ ಬುಭುಕ್ವಾ ಬುಭುತ್ವಾ ಚ ಉಪಶಮಮ್ ಗತಾಃ || ೨ ||

ಚಿತ್ತ ಕೇ ಧರ್ಮೋಂ ಕಾ ತ್ಯಾಗರೂಪ ವೈರಾಗ್ಯ ತೋ ಕಿಸೀಕೋ ಹೀ ಹೋತಾ ಹೈ, ಸಬ ಕೋ ನಹೀಂ, ಯಹ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹೈಂ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಸಹಸ್ರೋಂ ಮೇಂ ಸೇ ಕಿಸೀ ಏಕ ಧನ್ಯ ಪುರುಷಕೀ ಹೀ ಸಂಸಾರ ಕೀ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಔರ ನಾಶರೂಪ ಚೇಷ್ಟಾ ಕೇ ದೇಖನೇ ಸೇ ಜೀವನ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಔರ ಭೋಗ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ತಥಾ ಜಾನನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನಿವೃತ್ತ ಹೋತೀ ಹೈ | || ೨ ||

ಅನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವಮೇವೇದಂ ತಾಪತ್ರಿತಯದೂಷಿತಮ್ |

ಅಸಾರಂನಿಂದಿತಂಹೇಯಮಿತಿನಿಶ್ಚಿತ್ಯಶಾಮ್ಯತಿ ೩

ಅನ್ವಯಃ:- ತಾಪತ್ರಿತಯದೂಷಿತಮ್ ಇದಮ್ ಸರ್ವಮ್ ಏವ ಅನಿತ್ಯಮ್ ಅಸಾರಮ್ ನಿಂದಿತಮ್ ಹೇಯಮ್ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ (ಜ್ಞಾನೀ) ಶಾಮ್ಯತಿ || ೩ ||

ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷೋಂ ಕೀ ಜೋ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಆಸಕ್ತಿ ನಷ್ಟ ಹೋ ಜಾತೀ ಹೈ ಉಸ ಮೇಂ ಕ್ಯಾ ಕಾರಣ ಹೈ ? ತಹಾಂ ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಯಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಅನಿತ್ಯ ಹೈ, ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಆತ್ಮಾ ಕೀ ಸತ್ತಾ ಸೇ ಸ್ಫುರಿತ ಹೋತಾ ಹೈ, ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ಕಲ್ಪನಾಮಾತ್ರ ಹೈ ಔರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ,

ಆಧಿದೈವಿಕ ಔರ ಆಧಿಭೌತಿಕ ಇನ ತೀನೋಂ ದುಃಖೋಂ ಸೇ ದೂಷಿತ ಹೋ ರಹಾ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ತುಚ್ಛ ಹೈ, ಝೂರಾ ಹೈ, ಐಸಾ ನಿಶ್ಚಯ ಕರ ಕೇ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಉದಾಸೀನತಾ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ || ೩ ||

ಕೋಽಸೌ ಕಾಲೋ ವಯಃ ಕಿಂವಾ ಯತ್ರ ದ್ವಂದ್ವಾನಿ ನೋ ನೃಣಾಮ್ |

ತಾನ್ಯುಪೇಕ್ಷ್ಯ ಯಥಾಪ್ರಾಪ್ತವರ್ತಿಃ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯತ್ರ ನೃಣಾಮ್ ದ್ವಂದ್ವಾನಿ ನೋ (ಸಂತಿ) ಅಸೌ ಕಃ ಕಾಲಃ ಕಿಮ್ ವಯಃ ತಾನಿ ಉಪೇಕ್ಷ್ಯ ಯಥಾಪ್ರಾಪ್ತವರ್ತಿಃ (ಸನ್) ಸಿದ್ಧಿಮ್ ಅವಾಪ್ನುಯಾತ್ || ೪ ||

ಅಬ ಯಹ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಸುಖದುಃಖಾದಿ ದ್ವಂದ್ವ ತೋ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮೋಂ ಕೇ ಅನುಸಾರ ಅವಶ್ಯ ಹೀ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋಂಗೆ ಪರಂತು ತಿನ ಸುಖದುಃಖಾದಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಇಚ್ಛಾ ಔರ ಅನಿಚ್ಛಾ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಕೇ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಏ ಸುಖದುಃಖಾದಿ ದ್ವಂದ್ವೋಂ ಕೋ ಭೋಗತಾ ಹುಆ ಮುಕ್ತಿ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಐಸಾ ಕೌನಸಾ ಕಾಲ ಹೈ ಕಿ, ಜಿಸ ಮೇಂ ಮನುಷ್ಯ ಕೋ ಸುಖದುಃಖಾದಿ ಇಂದ್ರೋಂ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ನ ಹೋ ಔರ ಐಸೀ ಕೌನಸೀ ಅವಸ್ಥಾ ಹೈ ಕಿ, ಜಿಸಮೇಂ

ಮನುಷ್ಯ ಕೋ ಸುಖ ದುಃಖ ಆದಿ ನ ಹೋ ? ಅರ್ಥಾತ್ ಜಿಸ ಮೇಂ ಮನುಷ್ಯ ಕೋ ಸುಖ ದುಃಖಾದಿ ನಹೀಂ ಹೋತೇ ಹೋ ಐಸಾ ನ ಕೋಈ ಸಮಯ ಹೈ ಔರ ನ ಕೋಈ ಐಸೀಅವಸ್ಥಾ ಹೈ.ಸರ್ವ ಕಾಲ ಮೇಂ ಔರ ಸಬ ಅವಸ್ಥಾಓಂ ಮೇಂ ಸುಖ ದುಃಖ ತೋ ಹೋತೇ ಹೀ ಹೈಂ ಐಸಾ ಜಾನಕರ ತಿನ ಸುಖ ದುಃಖಾದಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪ ಕೋ ತ್ಯಾಗನೇವಾಲಾ ಪುರುಷ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಏ ಸುಖದುಃಖಾದಿ ಕೋ ಆಸಕ್ತಿರಹಿತ ಭೋಗಕರ ಸಿದ್ಧಿ ಕಹಿಯೇ ಮುಕ್ತಿ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ || ೪ ||

ನಾನಾ ಮತಂ ಮಹರ್ಷೀಣಾಂ ಸಾಧೂನಾಂ ಯೋಗಿನಾಂ ತಥಾ |

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿರ್ವೇದಮಾಪನ್ನಃ ಕೋ ನಶಾಮ್ಯತಿ ಮಾನವಃ || ೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮಹರ್ಷೀಣಾಮ್ ಸಾಧೂನಾಮ್ ತಥಾ ಯೋಗಿನಾಮ್ ನಾನಾ ಮತಮ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿರ್ವೇದಮ್ ಆಪನ್ನಃ ಕಃ ಮಾನವಃ ನ ಶಾಮ್ಯತಿ || ೫ ||

ಅಬ ಇಸ ವಾರ್ತಾ ಕೋ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಕೇ ಸಿವಾಯ ಅನ್ಯತ್ರ ಕಿಸೀ ವಿಷಯಮೇಂ ಭೀ ನಿಷ್ಠಾ ನ ಕರೇ | ಋಷಿಯೋಂ ಕೇ ಭಿನ್ನ ೨ ರೀತಿ ಕೇ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಮತ ಹೈಂ, ತಿನ ಮೇಂ ಕೋಈ ಹೋಮ ಕರನೇ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹೈಂ, ಕೋಈ ಮಂತ್ರ ಜಪ ಕರನೇ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹೈಂ, ಕೋಈ ಚಾಂದ್ರಾಯಣ ಆದಿ ವ್ರತೋಂ ಕೀ ಮಹಿಮಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹೈಂ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಧು ಕಹಿಯೇ ಭಕ್ತಪುರುಷಕಿ ಭೀ ಅನೇಕ ಭೇದ ಔರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹೈಂ. ಜೈ ಸೇ ಕಿ, ಶೈವ ಶಾಕ್ತ ವೈಷ್ಣವ ಆದಿ ತಥಾ ಯೋಗಿಯೋಂ ಕೇ ಮತ ಭೀ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಹೈಂ, ತಿಸ ಮೇಂ ಕೋಈ

ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ ಕೀ ಸಾಧನಾ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಆರ ಕೋಈ ವತ್ಸೋಂ ಕೀ ಗಣನಾ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಭಿನ್ನ ೨

ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಮತ ಹೋನೇ ಕೇ ಕಾರಣ ತಿನ ಸಬ ಕೋ ತ್ಯಾಗಕರ ವೈರಾಗ್ಯ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಆ ಕೋನ ಪುರುಷ ಶಾಂತಿ ಕೋ ನಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ ? ಕಿಂತು ಶಾಂತಿ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋಗಾ ಹೀ || ೫ ||

ಕೃತ್ವಾ ಮೂರ್ತಿಪರಿಜ್ಞಾನಂ ಚೈತನ್ಯಸ್ಯ ನ ಕಿ ಗುರುಃ |

ನಿರ್ವೇದಸಮತಾಯುಕ್ತ್ಯಾಯಸ್ತಾರಯತಿಸಂಸೃತೇಃ || ೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಿರ್ವೇದಸಮತಾಯುಕ್ತ್ಯಾ ಚೈತನ್ಯಸ್ಯ ಮೂರ್ತಿಪರಿಜ್ಞಾನಮ್ ಕೃತ್ವಾ ಯಃ ನ ಕಿಂ ಗುರುಃ (ಸಃ) ಸಂಸೃತೇಃ ತಾರಯತಿ || ೬ ||

ಅಬ ಯಹ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಕರ್ಮಾದಿ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಕೇ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠಾಕಾ ಹೀ ಆಶ್ರಯ ಕರನಾ ಚಾಹಿಯೇ, ನಿರ್ವೇದ ಕಹಿಯೇ ವೈರಾಗ್ಯ ಅರ್ಥಾತ್ ವಿಷಯೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆಸಕ್ತಿ ನ ಕರನಾ ಔರ ಸಮತಾ ಕಹಿಯೇ ಶತ್ರುಮಿತ್ರಾದಿ ಸಬ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸಮದೃಷ್ಟಿ ರಖನಾ ಅರ್ಥಾತ್ ಸರ್ವತ್ರ ಆತ್ಮದೃಷ್ಟಿ ಕರನಾ ತಥಾ ಯುಕ್ತಿ ಶ್ರುತಿಯೋಂ ಕೇ ಅನುಸಾರ ಶಂಕಾಓಂ ಕಾ ಸಮಾಧಾನ ಕರನಾ, ಇನ ಕೇ ದ್ವಾರಾ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪ ಕಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಕರ ಕೇ ಭಿರ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಗುರು ಕಾ ಆಶ್ರಯ ನ ಕರನೇವಾಲಾ ಪುರುಷ ಅಪನೇ ಆತ್ಮ ಕೋ ತಥಾ ಔರೋಂಕೋ ಭೀ ಸಂಸಾರ ಸೇ ತಾರ ದೇತಾ ಹ್ಯೆ || ೬ ||

ಪಶ್ಯ ಭೂತವಿಕಾರಾಂಸ್ತ್ವಂ ಭೂತಮಾತ್ರಾನಯಧಾರ್ಥತಃ |

ತತ್ಕ್ಷಣಾದ್ಬಂಧನಿರ್ಮುಕ್ತಃಸ್ವರೂಪಸ್ತೋ ಭವಿಷ್ಯಸಿ

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ !) ಭೂತವಿಕಾರಾನ್ ಯಧಾರ್ಥತಃ ಭೂತಮಾತ್ರಾನ್ ಪಶ್ಯ (ಏವಮ್) ತ್ವಮ್ ತತ್ಕ್ಷಣಾತ್ ಬಂಧನಿರ್ಮುಕ್ತಃ ಸ್ವರೂಪಸ್ತಃ ಭವಿಷ್ಯಸಿ || ೭ ||

ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಕೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರನೇ ಕಾ ಉಪಾಯ ಕಹತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಭೂತವಿಕಾರ ಕಹಿಯೇ ದೇಹ ಇಂದ್ರಿಯ ಆದಿ ಕೋ ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ಜಡ ಜೋ ಪಂಚಮಹಾಭೂತ ತಿನ ಕಾ ವಿಕಾರ ಜಾನ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಮತ ಜಾನ ಯದಿ ಗುರು, ಶ್ರುತಿ ಔರ ಅನುಭವ ಸೇ ಐಸಾ ನಿಶ್ಚಯ ಕರ ಲೇಗಾ ತೋ ತಾತ್ಕಾಲಹಿ ಸಂಸಾರಬಂಧನ ಸೇ ಮುಕ್ತ ಹೋಕರ ಶರೀರ ಆದಿ ಸೇ ವಿಲಕ್ಷಣ ಜೋ ಆತ್ಮ ತಿಸ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತಿ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋಯಗಾ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಶರೀರ ಆದಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆತ್ಮಭಿನ್ನ ಜಡತ್ವ ಆದಿ ಕಾ ಜ್ಞಾನ ಹೋನೇಪರ ತಿನ ಶರೀರ ಆದಿ ಕಾ ಸಾಕ್ಷೀ ಜೋ ಆತ್ಮ ಸೋ ಶೀಘ್ರ ಹೀ ಜಾನಾ ಜಾತಾ ಹ್ಯೆ || ೭ ||

ವಾಸನಾ ಏವ ಸಂಸಾರ ಇತಿ ಸರ್ವಾ ವಿಮುಂಚತಾಃ |

ತತ್ತ್ವಾಗೋವಾಸನಾತ್ಯಾಗಾತ್ಸ್ಮಿತಿರದ್ಯಯಧಾತಧಾ ಲ

ಅನ್ವಯ:- ಸಂಸಾರಃ ವಾಸನಾಃ ಏವ ಇತಿ ತಾಃ ಸರ್ವಾಃ ವಿಮುಂಚ, ವಾಸನಾತ್ಯಾಗಾತ್
ತತ್ತ್ವಾಗಃ ಅದ್ಯ ಸ್ಮಿತಿಃ ತಧಾ ಯಧಾ || ಲ ||

ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಹೋನೇಪರ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಕೇ ವಿಷೇಂ ನಿಷ್ಠಾ ಹೋನೇ ಕೇ
ಲಿಯೇ ವಾಸನಾ ಕೇ ತ್ಯಾಗ ಕರನೇ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ವಿಷಯೇಂ ಕೇ
ವಿಷೇಂ ವಾಸನಾ ಹೋನಾ ಹೀ ಸಂಸಾರ ಹ್ಯೆ, ಇಸ ಕಾರಣ ಹೇ ಶಿಷ್ಯ! ತಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ
ವಾಸನಾಓಂ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ವಾಸನಾ ಕೇ ತ್ಯಾಗ ಸೇ ಆತ್ಮನಿಷ್ಠಾ ಹೋನೇಪರ ತಿಸ ಸಂಸಾರ
ಕಾ ಸ್ವಯಂ ತ್ಯಾಗ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೆ ಔರ ವಾಸನಾಓಂ ಕೇ ತ್ಯಾಗ ಹೋನೇ
ಪರ ಭೀ ಸಂಸಾರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಶರೀರ ಕೀ ಸ್ಮಿತಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮೋಂ ಕೇ ಅನುಸಾರ ರಹತೀ
ಹ್ಯೆ || ಲ ||

ಲಾ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಮಾ
ಭಾಷಾಟೀಕಯಾ ಸಹಿತಂ ಗುರುಪ್ರೋಕ್ತಂ ನಿರ್ವೇದಾಷ್ಟಕಂ ನಾಮ ನವಮಂಪ್ರಕರಣಂ
ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೯ ||

=====

ಅಥ ದಶಮಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೧೦.

ವಿಹಾಯ ವೈರಿಣಂ ಕಾಮಮರ್ಥ ಚಾನರ್ಥಸಂಕುಲಮ್ |

ಧರ್ಮಮಪ್ಯೇತಯೋಹತುಂ ಸರ್ವತ್ರಾನಾದರಂ ಕುರು || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ವೈರಿಣಮ್ ಕಾಮಮ್ ಅನರ್ಥಸಂಕುಲಮ್ ಅರ್ಥಮ್ ಚ (ತಧಾ)
ಏತಯೋಃ ಹೇತುಮ್ ಧರ್ಮಮ್ ಅಪಿ ವಿಹಾಯ ಸರ್ವತ್ರ ಅನಾದರಮ್ ಕುರು ||
೧ ||

ಪೂರ್ವ ಮೇಂ ವಿಷಯೇಂ ಕೇ ಬಿನಾ ಭೀ ಸಂತೋಷರೂಪ ಸೇ ವೈರಾಗ್ಯ ಕಾ ವರ್ಣನ
ಕಿಯಾ, ಅಬ ವಿಷಯತ್ಯುಷ್ಣಾ ಕೇ ತ್ಯಾಗ ಕಾ ಗುರು ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹ್ಯೆ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ! ಜ್ಞಾನ
ಕಾ ಶತ್ರು ಜೋ ಕಾಮ ತಿಸ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಔರ ಜಿಸ ಕೇ ವೈದಾ ಕರನೇ ಮೇಂ, ರಕ್ಷಾ ಕರನೇ
ಮೇಂ ತಧಾ ಖರ್ಚ ಕರನೇ ಮೇಂ ದುಃಖ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ ಐಸೇ ಸರ್ವಧಾ ದುಃಖೋಂ ಸೇ
ಭರೇ ಹುಏ ಅರ್ಥ ಕಹಿಯೇ ಧನ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ, ತಧಾ ಕಾಮ ಔರ ಅರ್ಥ ದೋನೋಂ ಕಾ
ಹೇತು ಜೋ ಧರ್ಮ ತಿಸ ಕಾ ಭೀ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಔರ ತದ್ನಂತರ ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮರೂಪ
ತ್ರಿವರ್ಗ ಕೇ ಹೇತು ಜೋ ಸಕಾಮ ಕರ್ಮ ತಿನ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆಸಕ್ತಿ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ || ೧ ||

ಸ್ವಪ್ನೇಂದ್ರಜಾಲವತ್ಪಶ್ಯ ದಿನಾನಿ ತ್ರೀಣಿ ಪಂಚ ವಾ |

ಮಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಧನಾಗಾರದಾರದಾಯಾದಿಸಂಪದಃ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ !) ತ್ರೀಣಿ ಪಂಚ ವಾ ದಿನಾನಿ (ಸ್ಥಾಯಿನ್ಯಃ) ಮಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಧನಾಗಾರದಾರ ಮಾಯಾದಿಸಂಪದಃ ಸ್ವಪ್ನೇಂದ್ರಜಾಲವತ್ ಪಶ್ಯ || ೨ ||

ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಸ್ತ್ರೀ, ಪುತ್ರಾದಿ ಔರ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಸುಖ ದೇನೇವಾಲೇ ಜೋ ಕರ್ಮ ತಿನ ಕಾ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ತ್ಯಾಗ ಹೋ ಸಕತಾ ಹೈ ತಹಾಂ ಗುರು ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತಿನ ಅಧವಾ ಪಾಂಚ ದಿನ ರಹನೇವಾಲೇ ಮಿತ್ರ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ಧನ, ಸ್ಥಾನ, ಸ್ತ್ರೀ ಔರ ಕುಟುಂಬೀ ಆದಿ ಸಂಪತ್ತಿಯೋಂ ಕೋ ಸ್ವಪ್ನ ಔರ ಇಂದ್ರಜಾಲ ಕೀ ಸಮಾನ ಅನಿತ್ಯ ಜಾನ || ೨ ||

ಯತ್ರಯತ್ರ ಭವೇತ್ಯಷ್ಟಾ ಸಂಸಾರಂ ವಿದ್ಧಿ ತತ್ರ ವೈ |
ಪ್ರೌಢವೈರಾಗ್ಯಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ವೀತತ್ಯಷ್ಟಃ ಸುಖೀಭವ ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ವೈ ಯತ್ರ ಯತ್ರ ತ್ಯಷ್ಟಾ ಭವೇತ್ ತತ್ರ ಸಂಸಾರಮ್ ವಿದ್ಧಿ (ತಸ್ಮಾತ್)
ಪ್ರೌಢವೈರಾಗ್ಯಮ್ ಆಶ್ರಿತ್ಯ ವೀತತ್ಯಷ್ಟಃ (ಸನ್) ಸುಖೀ ಭವ || ೨ ||

ಅಬ ಯಹ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮೋಂ ಮೇಂ ಅನಾದರ ಕರನಾ ರೂಪ ವೈರಾಗ್ಯ ಹೀ ಮೋಕ್ಷರೂಪ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಕಾ ಕಾರಣ ಹೈ, ಜಹಾಂ ೨ ವಿಷಯೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ತ್ಯಷ್ಟಾ ಹೋತೀ ಹೈ ತಹಾಂ ಹೀ ಸಂಸಾರ ಜಾನ, ಕ್ರೋಂಕಿ, ವಿಷಯೋಂ ಕೀ ತ್ಯಷ್ಟಾ ಹೀ ಕರ್ಮೋಂ ಕೇ ದ್ವಾರಾ ಸಂಸಾರ ಕಾ ಹೇತು ಹೋತೀ ಹೈ, ತಿಸ ಕಾರಣ ದೃಢ ವೈರಾಗ್ಯ ಕಾ ಅವಲಂಬನ ಕರಕೇ, ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಇಚ್ಛಾರಹಿತ ಹೋಕರ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಕೀ ನಿಷ್ಠಾ ಕರ ಕೇ ಸುಖೀ ಹೋ || ೨ ||

ತ್ಯಷ್ಟಾಮಾತ್ರಾತ್ಮ ಕೋ ಬಂಧಸ್ತನ್ನಾಶೋಮೋಕ್ಷ ಉಚ್ಯತೇ |
ಭಾಸಂಸಕ್ತಿಮಾತ್ರೇಣ ಪ್ರಾಪ್ನಿತುಷ್ಟಿಮುಹುರ್ಮುಹುಃ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಬಂಧಃ ತ್ಯಷ್ಟಾಮಾತ್ರಾತ್ಮಕಃ ತನ್ನಾಶಃ ಮೋಕ್ಷಃ ಉಚ್ಯತೇ, ಭವಾಸಂಸಕ್ತಿಮಾತ್ರೇಣ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ ಪ್ರಾಪ್ನಿತುಷ್ಟಿಃ (ಸ್ಯಾತ್) || ೪ ||

ಜಾಲಪರೋಕ್ತ ವಿಷಯಕೋ ಹೀ ಅನ್ಯ ರೀತಿಸೇ ಕಹತೇ ಹೈಂ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ! ತ್ಯಷ್ಟಾಮಾತ್ರ ಹೀ ಬಡ್ಃ ಭಾರೀ ಬಂಧನ ಹೈ ಔರ ತಿಸ ತ್ಯಷ್ಟಾಮಾತ್ರ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಹೀ ಮೋಕ್ಷ ಕಹಾತಾ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಸಂಸಾರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆಸಕ್ತಿ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಕೇ ಬಾರಂಬಾರ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹುಆ ಸಂತೋಷ ಹೀ ಮೋಕ್ಷ ಕಹಾತಾ ಹೈ || ೪ ||

ತ್ವಮೇಕಶ್ಚೇತನ ಶುದ್ಧೋಜಡಂ ವಿಶ್ವಮಸತ್ತಥಾ |

ಅ-ವಿದ್ಯಾಪಿ ನ ಕಿಂಚಿತ್ಸಾ ಕಾ ಬುಭುತ್ಸಾ ತಥಾಪಿತೇ ಖ

ಅನ್ವಯ:- ತ್ವಮ್ ಏಕಃ ಚೇತನಃ ಶುದ್ಧಃ (ಆಸಿ) ವಿಶ್ವಮ್ ಜಡಮ್ ತಥಾ ಅಸತ್ (ಅಸ್ಮಿ)
ಅವಿದ್ಯಾ ಆಪಿ ಕಿಂಚಿತ್ ನ, ತಥಾ ತೇ ಸಾ ಬುಭುತ್ಸಾ ಅಪಿ ಕಾ ? || ೫ ||

ತಹಾಂ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹೈ ಕಿ, ಯದಿ ತ್ಯಷ್ಟಾಮಾತ್ರ ಹೀ ಬಂಧನ ಹೈ ತಬ ತೋ ಆತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕೀ ತ್ಯಷ್ಟಾ ಭೀ ಬಂಧನ ಹೋ ಜಾಯಗೀ ? ತಹಾಂ ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಇಸ ಸಂಸಾರ ಮೇಂ ಆತ್ಮಾ, ಜಗತ್ ಔರ ಅವಿದ್ಯಾ ಯೇ ತೀನ ಹೀ ಪದಾರ್ಥ ಹೈಂ, ತಿನ ತೀನೋಂ ಮೇಂ ಆತ್ಮಾ (ತೂ) ತೋ ಅದ್ವಿತೀಯ, ಚೇತನ ಔರ ಶುದ್ಧ ಹೈ, ತಿನ ಜೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಪೂರ್ಣರೂಪ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ಜಾನನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ (ತ್ಯಷ್ಟಾ) ಬಂಧನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಆತ್ಮಭಿನ್ನ ಜಡ ಪದಾರ್ಥೋಕ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಇಚ್ಛಾ ಕರನಾ ಹೀ ತ್ಯಷ್ಟಾ ಕಹಾತೀ ಹೈ ಕ್ರೋಂಕಿ ಜಡ ಔರ ಅನಿತ್ಯ ಹೋನೇ ಕೇ ಕಾರಣ ಜಗತ್ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಇಚ್ಛಾ ಕರನಾ ವಂಧ್ಯಾಪುತ್ರ ಕೀ ಸಮಾನ ಮಿಥ್ಯಾ ಹೈ, ಉಸ ಇಚ್ಛಾ ಸೇ ಕಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಕೀ ಸಿದ್ಧಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಯಾ ಕೇ ಜಾನನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ (ತ್ಯಷ್ಟಾ) ಕರನಾ ಭೀ ನಿರರ್ಥಕ ಹೀ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಮಾಯಾ ಸತ್ರೂಪಕರ ಕೇ ಅಥವಾ ಅಸತ್ರೂಪಕರ ಕೇ ಕಹನೇ ಮೇಂ ನಹೀಂ ಆತೀ ಹೈ || ೫ ||

ರಾಜ್ಯಂ ಸುತಾಃಕಲತ್ರಾಣಿಶರೀರಾಣಿಸುಖಾನಿಚ |

ಸಂಸಕ್ತಸ್ಯಾಪಿನಷ್ಟಾನಿತವಜನ್ಮನಿಜನ್ಮನಿ || ೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸಂಸಕ್ತಸ್ಯ ಅಪಿ ತವ ರಾಜ್ಯಮ್ ಸುತಾಃ ಕಲತ್ರಾಣಿ ಶರೀರಾಣಿ ಸುಖಾನಿ ಚ ಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮನಿ ನಷ್ಟಾನಿ || ೬ ||

ಅಬ ಸಂಸಾರ ಕೀ ಜಡತಾ ಔರ ಅನಿತ್ಯತಾ ಕೋ ದಿಖಾತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ರಾಜ್ಯ, ಪುತ್ರ, ಸ್ತ್ರೀ, ಶರೀರ ಔರ ಸುಖ ಇನ ಕೇ ವಿಷೇಂ ತೈಂನೇ ಅತ್ಯಂತ ಹೀ ಪ್ರೀತಿ ಕೀ ತಬ ಭೀ ಜನ್ಮಜನ್ಮ ಮೇಂ ನಷ್ಟ ಹೋ ಗಯೇ, ಇಸ ಕಾರಣ ಸಂಸಾರ ಅನಿತ್ಯ ಹೈ ಐಸಾ ಜಾನನಾ ಚಾಹಿಯೇ || ೬ ||

ಅಲಮರ್ಥೇನ ಕಾಮೇನ ಸುಕೃತೇನಾಪಿ ಕರ್ಮಣಾ |

ಏಭ್ಯಃ ಸಂಸಾರಕಾಂತಾರೇನ ವಿಶ್ರಾಂತಮಭೂನ್ಮನಃ || ೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅರ್ಥೇನ ಕಾಮೇನ ಸುಕೃತೇನ ಕರ್ಮಣಾ ಅಪಿ ಅಲಮ್, (ಯತಃ) ಸಂಸಾರಕಾಂತಾರೇ ಏಭ್ಯಃ ಮನಃ ವಿಶ್ರಾಂತಮ್ ನ ಅಭೂತ್ || ೭ ||

ಅಬ ಧರ್ಮಅರ್ಥಕಾಮರೂಪ ತ್ರಿವರ್ಗ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಕಾ ನಿಷೇಧ ಕರತೇ ಹೈಂ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ! ಧನ ಕೇ ವಿಷೇ, ಕಾಮ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಔರ ಸಕಾಮ ಕರ್ಮೋಂ ಕೇ ವಿಷೇ ಭೀ ಕಾಮನಾ ನ ಕರ ಕೇ ಅಪನೇ ಆನಂದಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಪರಿಪೂರ್ಣ ರಹೇ, ಕ್ರೋಂಕಿ, ಸಂಸಾರರೂಪೀ ದುರ್ಗಮಮಾರ್ಗ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಭ್ರಮತಾ ಹುಆ ಮನ ಇನ ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮ ಸೇ ವಿಶ್ರಾಮ ಕೋ ಕದಾಪಿ ನಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋಯಗಾ ತೋ ಕದಾಪಿ ಸಂಸಾರಬಂಧನ ಕಾ ನಾಶ ನಹೀಂ ಹೋಯಗಾ || ೭ ||

ಕೃತಂ ನ ಕತಿ ಜನ್ಮಾನಿ ಕಾಯೇನ ಮನಸಾ ಗಿರಾ |

ದುಃಖಮಾಯಾಸದಂ ಕರ್ಮ ತದದ್ಯಾಪ್ಯುಪರಮ್ಯತಾಮ್ || ೮ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ !) ಆಯಾಸದಮ್ ದುಃಖಮ್ ಕರ್ಮ ಕಾಯೇನ ಮನಮಾ ಗಿರಾ ಕತಿ ಜನ್ಮಾನಿ ನ ಕೃತಮ್ ತತ್ ಅದ್ಯ ಅಪಿ ಉಪರಮ್ಯತಾಮ್ || ೮ ||

ಅಬ ಕ್ರಿಯಾಮಾತ್ರ ಕೇ ತ್ಯಾಗ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಮಹಾಕ್ಲೇಶ ಔರ ದುಃಖೋಂ ಕಾ ದೇನೇವಾಲಾ ಕರ್ಮಕಾಯ, ಮನ ಔರ ವಾಣೀ ಸೇ ಕಿತನೇ ಜನ್ಮೋಂಪರ್ಯಂತ ನಹೀಂ ಕಿಯಾ ? ಅರ್ಥಾತ್ ಅನೇಕ ಜನ್ಮೋಂ ಮೇಂ ಕಿಯಾ, ಔರ ತಿನ ಜನ್ಮಜನ್ಮ ಮೇಂ ಕಿಯೇ ಹುಬ ಕರ್ಮೋಂ ಸೇ ತ್ಯಂನೇ ಅನರ್ಥ ಹೀ ಪಾಯಾ, ತಿಸ ಕಾರಣ ಅಬ ತೋ ತಿನ ಕರ್ಮೋ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ || ೮ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಮನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಭಾಷಾಟೀಕಯಾ ಸಹಿತಂ ಗುರುವ್ರೋಕ್ತಮುಪಶಮಾಷ್ಟಕಂ ನಾಮ ದಶಮಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೧೦ ||

=====

ಅಧ್ಯೈಕಾದಶಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೧೧.

ಭಾವಾಭಾವವಿಕಾರಶ್ಚ ಸ್ವಭಾವಾದಿತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ |

ನಿರ್ವಿಕಾರೋ ಗತಕ್ಲೇಶಃ ಸುಖೇನೈವೋಪಶಾಮ್ಯತಿ || ೧ ||

ಮ ಅನ್ವಯ:- ಭಾವಾಭಾವವಿಕಾರಃ ಸ್ವಭಾವಾತ್ (ಜಾಯತೇ) ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ (ಪುರುಷಃ) ನಿರ್ವಿಕಾರಃ ಗತಕ್ಲೇಶಃ ಚ (ಸನ್) ಸುಖೇನ ಏವ ಉಪಶಾಮ್ಯತಿ || ೧ ||

ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಶಾಂತಿ ಜ್ಞಾನ ಸೇ ಹೀ ಹೋತೀ ಹ್ಯೇ ಅನ್ಯಥಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೇ, ಇಸ ಕಾ ಬೋಧ ಕರನೇ ಕೇ ನಿಮಿತ್ತ ಆರ ಶ್ಲೋಕೋಂ ಸೇ ಜ್ಞಾನ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹುಬ ಪ್ರಥಮ ಜ್ಞಾನ ಕೇ ಸಾಧನೋಂ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ, ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಕಾ ಭಾವ ಔರ ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಕಾ ಅಭಾವ ಯಹ ಜೋ ವಿಕಾರ ಹ್ಯೇ ಸೋ ತೋ ಸ್ವಭಾವ ಕಹಿಯೇ ಮಾಯಾ ಔರ ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರ ಕೇ ಅನುಸಾರ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ, ಆತ್ಮಾ ಕೇ ಸಕಾಶ ಸೇ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ಏಸಾ ನಿಶ್ಚಯ ಚಿಸ ಪುರುಷ ಕೋ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ವಹ ಪುರುಷ ಅನಾಯಾಸ ಸೇ ಹೀ ಶಾಂತಿ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೇ || ೧ ||

ಈಶ್ವರಃ ಸರ್ವನಿರ್ಮಾತಾ ನೇಹಾನ್ಯ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ ||

ಅಂತರ್ಗಲಿತಸರ್ವಾಶಃ ಶಾಂತಃ ಕ್ವಾಪಿನ ಸಜ್ಜತೇ ೨

ಅನ್ವಯ:- ಇಹ ಸರ್ವನಿರ್ಮಾತಾ ಈಶ್ವರಃ, ಅನ್ಯಃ ನ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ (ಪುರುಷಃ) ಅಂತರ್ಗಲಿತಸರ್ವಾಶಃ ಶಾಂತಃ (ಸನ್) ಕ ಅಪಿ ನ ಸಜತೇ || ೨ ||

ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ ಕಿ, ಮಾಯಾ ತೋ ಜಡ ಹ್ಯೈ ಉಸ ಕೇ ಸಕಾಶ ಸೇ ಭಾವಾಭಾವರೂಪ ಸಂಸಾರ ಕೀ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋ ಸಕತೀ ಹ್ಯೈ ? ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹ್ಯೈಂ ಕಿ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ರಚನೇವಾಲಾ ಏಕ ಈಶ್ವರ ಹ್ಯೈ, ಅನ್ಯ ಜೀವ ಜಗತ್ ಕಾ ರಚನೇವಾಲಾ ನಹೀಂ ಹ್ಯೈ, ಕ್ಯೋಂಕಿ ಜೀವ ಈಶ್ವರ ಕೇ ವಶೀಭೂತ ಹ್ಯೈಂ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ನಿಶ್ಚಯ ಕರನೇವಾಲಾ ಪುರುಷ ಬಸೇ ನಿಶ್ಚಯ ಕೇ ಪ್ರಭಾವ ಸೇ ಹೀ ದೂರ ಹೋ ಗಈ ಹ್ಯೈ ಸಬ ಪ್ರಕಾರ ಕೀ ತೃಷ್ಣಾ ಜಿಸ ಕೀ ಐಸಾ ಔರ ಶಾಂತ ಕಹಿಯೇ ನಿಶ್ಚಲ ಚಿತ್ತ ಹೋಕರ ಕಹೀಂ ಭೀ ಆಸಕ್ತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೈ || ೨ ||

ಆಪದಃ ಸಂಪದಃ ಕಾಲೇ ದೈವಾದೈವೇತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ |

ತೃಪ್ತಃಸ್ವಸ್ಥೋಂದ್ರಿಯೋ ನಿತ್ಯಂ ನ ವಾಂಛತಿ ನ ಶೋಚತಿ || ೩ ||

ಅನ್ವಯಃ ಕಾಲೇ ಆಪದಃ ಸಂಪದಃ (ಚ) ದೇವಾತ್ ಏವ (ಭವಂತಿ | ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ ತೃಪ್ತಃ (ಪುರುಷಃ) ನಿತ್ಯಮ್ ಸ್ವಸ್ಥೋಂದ್ರಿಯಃ (ಸನ್) ನ ವಾಂಛತಿ ನ ಶೋಚತಿ || ೩ ||

ತಹಾಂ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹ್ಯೈ ಕಿ, ಯದಿ ಈಶ್ವರ ಹೀ ಸಂಸಾರ ಕೋ ರಚನೇವಾಲಾ ಹ್ಯೈ ತೋ ಕಿನ್ ಹೀ ಪುರುಷೋಂ ಕೋ ದರಿದ್ರೀ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ, ಕಿನ್ ಹೀ ಕೋ ಧನೀ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ ಔರ ಕಿನ್ ಹೀ ಕೋ ಸುಖೀ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ ತಥಾ ಕಿನ್ ಹೀ ಕೋ ದುಃಖೀ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ. ಇಸ ಕಾರಣ ಈಶ್ವರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವೈಷಮ್ಯ ಔರ ನೈರ್ಘಣ್ಯ ದೋಷ ಆವೇಗಾ | ತಹಾಂ ಕಹತೇ ಹ್ಯೈಂ ಕಿ, ಕಿಸೀ ಸಮಯ ಮೇಂ ಆಪತ್ತಿಯೇಂ ಔರ ಕಿಸೀ ಸಮಯ ಮೇಂ ಸಂಪತ್ತಿಯೇಂ ಯೇ ಅಪನೇ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಸೇ ಹೋತೀ ಹ್ಯೈಂ, ಇಸ ಕಾರಣ ಈಶ್ವರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವೈಷಮ್ಯ ಔರ ನೈರ್ಘಣ್ಯದೋಷ ನಹೀಂ ಲಗ ಸಕತಾ. ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ನಿಶ್ಚಯ ಕರನೇವಾಲಾ ಪುರುಷ ಸಬ ಪ್ರಕಾರ ಕೀ ತೃಷ್ಣಾಓಂ ಸೇ ರಹಿತ ಔರ ವಿಷಯೋಂ ಸೇ ಚಲಾಯಮಾನ ನಹೀಂ ಹುಈ ಹ್ಯೈಂ ಇಂದ್ರಿಯೇಂ ಜಿಸ ಕೀ ಐಸಾ ಹೋಕರ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಸ್ತು ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ ಔರ ನಷ್ಟ ಹುಈ ವಸ್ತು ಕಾ ಶೋಕ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ || ೩ ||

ಸುಖದುಃಖೇಜನ್ಮಮೃತ್ಯೂ ದೈವಾದೈವೇತಿನಿಶ್ಚಯೀ |

ಸಾಧ್ಯಾದಶೀನಿರಾಯಾಸಃಕುರ್ವನ್ನಪಿನಲಿಪ್ಯತೇ || ೪ ||

7 ಅನ್ವಯಃ:- ಸುಖದುಃಖೇ, ಜನ್ಮಮೃತ್ಯೂ ದೈವಾತ್ ಏವ (ಭವಂತಿ) ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ, ಸಾಧ್ಯಾದಶೀ, ನಿರಾಯಾಸಃ (ಪುರುಷಃ ಕರ್ಮಾಣಿ) ಕುರ್ವನ್ ಅಪಿ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ || ೪ ||

ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ ! ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ನಿಶ್ಚಯಯುಕ್ತ ಪುರುಷ ಭೀ ಕರ್ಮ ಕರತಾ ಹುಆ ದೇಖನೇ ಮೇಂ ಆತಾ ಹ್ಯೈ ಸೋ ಕ್ಯೈ ಸೇ ಹೋ ಸಕತಾ ಹ್ಯೈ ? ತಿಸ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹ್ಯೈಂ ಕಿ, ಕರ್ಮ ಕೇ ಫಲರೂಪ ಸುಖದುಃಖ ಔರ ಜನ್ಮಮೃತ್ಯು ಪ್ರಾರಧ ಕೇ ಅನುಸಾರ ಹೋತೇ ಹ್ಯೈಂ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ನಿಶ್ಚಯವಾಲಾ ಪುರುಷ ಬಸೀ ದೃಷ್ಟಿ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯೈ ಕಿ, ಅಮುಕ ಕರ್ಮ ಮುರ್ಝೇ ಕರನಾ ಚಾಹಿಯೇ ಔರ ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ

ಕರ್ಮ ಕರನೇ ಮೇಂ ಪರಿಶ್ರಮ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ, ಔರ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಕರ್ಮ ಕರ ಕೇ ಲಿಪ್ತ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಅರ್ಥಾತ್ ಪಾಪಪುಣ್ಯರೂಪ ಫಲಕಾ ಭೋಗನೇವಾಲಾ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಉಸ ಪುರುಷ ಕೋ ಮೈಂ ಕತಾ ಹೂಂ, ಐಸಾ ಅಭಿಮಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ || ೪ ||

ಚಿಂತಯಾಜಾಯತೇದುಃಖಂನಾನ್ಯಥೇಹೇತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ |
ತಯಾಹೀನಃಸುಖೀ ಶಾಂತಃಸರ್ವತ್ರಗಲಿತಸ್ವಹಃ ||

ಅನ್ವಯ:- ಇಹ ದುಃಖಮ್ ಚಿಂತಯಾ ಜಾಯತೇ, ಅನ್ಯಥಾ ನ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ (ಪುರುಷಃ) ತಯಾ ಹೀನಃ (ಸನ್) ಸುಖೀ ಶಾಂತಃ ಸರ್ವತ್ರ ಗಲಿತಸ್ವಹಃ (ಭವತಿ) || ೫ ||

ತಹಾಂ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹೈ ಕಿ, ಯಹ ಕೈ ಸೇ ಹೋ ಸಕತಾ ಹೈ ಕಿ, ಕರ್ಮ ಕರಕೇ ಭೀ ಪಾಪಪುಣ್ಯರೂಪ ಫಲ ಕಾ ಭೋಕ್ತಾ ನ ಹೋತಾ ಹೇ ? ತಹಾಂ ಕಹತೇ ಹೈಂ, ಇಸ ಸಂಸಾರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ದುಃಖಮಾತ್ರ ಚಿಂತಾ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕಿಸೀ ಅನ್ಯ ಕಾರಣ ಸೇ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ನಿಶ್ಚಯವಾಲಾ ಚಿಂತಾರಹಿತ ಪುರುಷ ಶಾಂತಿ ತಥಾ ಸುಖ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಔರ ಉಸ ಪುರುಷ ಕೀ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಷಯೋಂ ಸೇ ಅಭಿಲಾಷಾ ದೂರ ಹೋ ಜಾತೀ ಹೈ || ೫ ||

ನಾಹಂದೇಹೋ ನ ಮೇ ದೇಹೋ ಬೋಧೋಽಹಮಿತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ |
ಕೈವಲ್ಯಮಿವ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋ ನ ಸ್ಮರತ್ಯಕೃತಂ ಕೃತಮ್ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹಮ್ ದೇಹಃ ನ, ಮೇ ದೇಹಃ ನ, (ಕಿಂತು) ಅಹಮ್ ಬೋಧಃ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ (ಪುರುಷಃ) ಕೈವಲ್ಯಮ್ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಇವ ಕೃತಮ್ ಅಕೃತಮ ನ ಸ್ಮರತಿ || ೬ ||

ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಸಾಧನೋಂ ಸೇ ಯುಕ್ತ ಜ್ಞಾನಿಯೋಂ ಕೀ ದಶಾ ಕೋ ನಿರೂಪಣ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ-ಮೈಂ ದೇಹ ನಹೀಂ ಹೂಂ ತಥಾ ಮೇರಾ ದೇಹ ನಹೀಂ ಹೈ, ಕಿಂತು ಮೇಂ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ಹೂಂ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಸ ಪುರುಷ ಕಾ ನಿಶ್ಚಯ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ, ವಹ ಪುರುಷ ಜ್ಞಾನ ಕೇ ದ್ವಾರಾ ಅಭಿಮಾನ ಕಾ ನಾಶ ಹೋನೇ ಕೇ ಕಾರಣ ಮುಕ್ತಿದಶಾ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಏ ಪುರುಷ ಕೀ ಸಮಾನ ಕರ್ಮ ಅಕರ್ಮ ಕಾ ಸ್ಮರಣ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಉಸ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಲಿಪ್ತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ || ೬ ||

ಆಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಬಪರ್ಯಂತಮಹಮೇವೇತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ | ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಃ ಶುಚಿಃ ಶಾಂತಃಪ್ರಾಪ್ತಾ-
ಪ್ರಾಪ್ತವಿನಿರ್ವೃತಃ || ೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಆಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಬಪರ್ಯಂತಮ್ ಅಹಮ್ ಏವ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ (ಪುರುಷಃ) ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಃ ಶುಚಿಃ (ತಥಾ) ಶಾಂತಃ (ಸನ್) ಪ್ರಾಪ್ತಾಪ್ರಾಪ್ತ ವಿನಿರ್ವೃತಃ (ಭವತಿ) || ೭ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸೇ ಲೇಕರ ತ್ಯಣಪರ್ಯಂತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಮೇಂ ಹೀ ಹೂಂ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ನಿಶ್ಚಯವಾಲೇ ಪುರುಷ ಕೇ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪ ನಷ್ಟ ಹೋ ಜಾತೇ ಹ್ಯಂ, ವಿಷಯಾಸಕ್ತರೂಪ ಮಲ ಸೇ ರಹಿತ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೆ, ಉಸ ಪುರುಷ ಕಾ ಮಹಾಪವಿತ್ರ ಜೋ ಆತ್ಮಾ ಸೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಔರ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಸ್ತು ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಸೇ ರಹಿತ ಹೋಕರ ಪರಮ ಸಂತೋಷ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ || ೭ ||

ನಾನಾಶ್ಚರ್ಯಮಿದಂ ವಿಶ್ವಂ ನ ಕಿಂಚಿದಿತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ | ನಿರ್ವಾಮನಃ ಸ್ಫೂರ್ತಿಮಾತ್ರೋ
ನ ಕಿಂಚಿದಿತಿ ಶಾಮ್ಯತಿ || ೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಾನಾಶ್ಚರ್ಯಮ್ ಇದಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ಕಿಂಚಿತ್ ನ, ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ (ಪುರುಷಃ)
) ನಿರ್ವಾಸನಃ ಸ್ಫೂರ್ತಿಮಾತ್ರಃ (ಸನ್) ನ ಕಿಂಚಿತ್ ಇತಿ ಶಾಮ್ಯತಿ || ೮ ||

ತಹಾಂ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ ಕಿ, ಜ್ಞಾನೀ ಕೇ ಸಂಕಲ್ಪ, ವಿಕಲ್ಪ ಸ್ವಯಂ ಹೀ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ನಷ್ಟ ಹೋ ಜಾತೇ ಹ್ಯಂ ಅಧಿಷ್ಠಾನರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಜ್ಞಾನ ಹೋನೇಪರ ಜಗತ್ ಕಲ್ಪಿತ ಪ್ರತೀತ ಹೋನೇ ಲಗತಾ ಹ್ಯೆ ಔರ ನಾನಾರೂಪವಾಲಾಜಗತ್ ಭೀ ಜ್ಞಾನ ಕಾ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಹೀ ಪ್ರತೀತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ ಕಿ, ಯಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಮೇರೀ (ಆತ್ಮಾಕೀ) ಸತ್ತಾ ಸೇ ಹೀ ಸ್ಫುರಿತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ ಐಸಾ ನಿಶ್ಚಯ ಹೋತೇ ಹೀ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಸನಾ ನಷ್ಟ ಹೋ ಜಾತೀ ಹ್ಯೆ ಔರ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೆ ಔರ ಉಸ ಕೋ ಕೋಈ ವ್ಯವಹಾರ ಶೇಷ ನಹೀಂ ರಹತಾ ಹ್ಯೆ, ಇಸ ಕಾರಣ ಶಾಂತಿ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೆ ಔರ ಉಸಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಕಾರ್ಯಕಾರಣರೂಪ ಉಪಾಧಿನಷ್ಟ ಹೋ ಜಾತೀ ಹ್ಯೆ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಸ್ವಪ್ನ ಕೀ ಸಮಾನ ಭಾಸನೇ ಲಗತಾ ಹ್ಯೆ || ೮ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಮನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಭಾಷಾಟೀಕಯಾ
ಸಹಿತಂ ಜ್ಞಾನಾಷ್ಟಕಂ ನಾಮೈಕಾದಶಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೧೧ ||

=====

ಅಥ ದ್ವಾದಶಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೧೨.

ಕಾಯಕೃತ್ಯಾಸಹಃಪೂರ್ವ ತತೋ ವಾಗ್ವಿಸ್ತರಾಸಹಃ |

ಅಥಚಿಂತಾಸಹಸ್ತಸ್ಮಾದೇವಮೇವಾಹಮಾಸ್ಥಿತಃ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಪೂರ್ವಮ್ ಕಾಯಕೃತ್ಯಾಸಹಃ, ತತಃ ವಾಗ್ವಿಸ್ತರಾಸಹಃ, ಅಥ ಚಿಂತಾಸಹಃ,
ತಸ್ಮಾತ್ ಅಹಮ್ ಏವಮ್ ಏವ ಆಸ್ಥಿತಃ (ಅಸ್ಥಿ) || ೧ ||

ಪೂರ್ವ ಪ್ರಕರಣ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಜ್ಞಾನಾಷ್ಟಕ ಸೇ ವರ್ಣನ ಕಿಯೇ ಹುಏ ವಿಷಯಕೋ ಹೀ ಶಿಷ್ಯ ಅಪನೇ ವಿಷೇಂ ದಿಖತಾ ಹ್ಯೆ ಶಿಷ್ಯ ಕಹತಾ ಹ್ಯೆ ಕಿ ಹೇ ಗುರೋ ! ಪ್ರಯಮ ಮ್ಯಂನೇ ಆಪ ಕೀ ಕೃಪಾ ಸೇ ಕಾಯಿಕ ಕ್ರಿಯಾಓಂ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕಿಯಾ, ತದನಂತರ ವಾಣೀ

ಕೇ ಜಪರೂಪ ಕರ್ಮ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕಿಯಾ ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ಮನ ಕೇ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪರೂಪ ಕರ್ಮ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕಿಯಾ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಮೈಂ ಸಬ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ವ್ಯವಹಾರೋಂ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಕೇ ಕೇವಲ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ಆಶ್ರಯ ಕರ ಕೇ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೧ ||

ಪ್ರೀತ್ಯಭಾವೇನ ಶಬ್ದಾದೇರದೃಶ್ಯತ್ವೇನ ಚಾತ್ಮನಃ |
ವಿಕ್ಷೇಪೈಕಾಗ್ರಹದಯ ಏವಮೇವಾಹಮಾಸ್ಥಿತಃ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಶಬ್ದಾದೇಃ ಪ್ರೀತ್ಯಭಾವೇನ, ಆತ್ಮನಃ ಚ ಅದೃಶ್ಯತ್ವೇನ ವಿಕ್ಷೇಪೈಕಾಗ್ರಹ್ಯದಯಃ ಅಹಮ್ ಏವಮ್ ಏವ ಆಸ್ಥಿತಃ (ಅಸ್ಥಿ) || ೨ ||

ಉಪರೋಕ್ತ ತೀನ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಕಾಯಿಕ ಆದಿ ವ್ಯಾಪಾರೋಂ ಕೇ ತ್ಯಾಗನೇ ಮೇಂ ಕಾರಣ ದಿಖಾತಾ ಹೈ ಕಿ ನಾಶವಾನ್ ಫಲ ಕೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಕರನೇವಾಲೇ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಪ್ರೀತಿ ನ ಹೋನೇ ಸೇ ಔರ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ಅದೃಶ್ಯ ಹೋನೇ ಸೇ ಮೇರಾ ಹೃದಯ ತೀನೋಂ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ವಿಶೇಪೋಂ ಸೇ ರಹಿತ ಔರ ಏಕಾಗ್ರ ಹೈ, ಅರ್ಥಾತ್ ನಾಶವಾನ್ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಫಲ ದೇನೇವಾಲೇ ಜಪ ಆದಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಪ್ರೀತಿ ನ ಹೋನೇ ಸೇ ತೋ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಜಪರೂಪ ವಿಕ್ಷೇಪ ನಹೀಂ ಹೈ ಔರ ಆತ್ಮಾ ಅದೃಶ್ಯ ಹೈ ಇಸ ಕಾರಣ ಆತ್ಮಾ ಧ್ಯಾನ ಕಾ ವಿಷಯ ನಹೀಂ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಚಿಂತಾರೂಪ ಮನ ಕಾ ವಿಕ್ಷೇಪ ಭೀ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ನಹೀಂ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಮೈಂ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕರ ಕೇ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೨ ||

ಸಮಾಧ್ಯಾಸಾದಿವಿಕ್ಷಿಪ್ತೌ ವ್ಯವಹಾರಃ ಸಮಾಧಯೇ |
ಏವಂ ವಿಲೋಕ್ಯನಿಯಮಮೇವಮೇವಾಹಮಾಸ್ಥಿತಃ || ೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸಮಾಧ್ಯಾಸಾದಿವಿಕ್ಷಿಪ್ತೌ (ಸತ್ಯಾಮ್) ಸಮಾಧಯೇ ವ್ಯವಹಾರಃ (ಭವತಿ), ಏವಮ್ ನಿಯಮಮ್ ವಿಲೋಕ್ಯ ಅಹಮ್ ಏವಮ್ ಏವ ಆಸ್ಥಿತಃ (ಅಸ್ಥಿ) || ೩ ||

ತಹಾಂ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹೈ ಕಿ, ಕಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ವಿಕ್ಷೇಪ ನ ಹೋನೇಪರ ಭೀ ಸಮಾಧಿ ಕೇ ಅರ್ಥ ತೋ ವ್ಯವಹಾರ ಕರನಾ ಹೀ ಪಡೇಗಾ ತಿಸ ಕಾ ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಯದಿ ಕರ್ತೃತ್ವ ಭೋಕ್ತೃತ್ವ ಕಾ ಅಧ್ಯಾಸರೂಪ ವಿಕ್ಷೇಪ ಹೋತಾ ಅರ್ಥಾತ್ ಮೈಂ ಕರ್ತೃ ಹೂಂ, ಮೈಂ ಭೋಕ್ತಾ ಹೂಂ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಿಥ್ಯಾ ಅಧ್ಯಾಸರೂಪವಿಷೇಕ್ಷ ಯದಿ ಹೋತಾ ತೋ ಉಸ ಕೀ ನಿವೃತ್ತಿ ಕೇ ಅರ್ಥ ಸಮಾಧಿ ಕೇ ನಿಮಿತ್ತ ವ್ಯವಹಾರ ಕರನಾ ಪಡತಾ ಹೈ; ಯದಿ ಐಸಾ ಅಧ್ಯಾಸ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ತೋ ಸಮಾಧಿ ಕೇ ನಿಮಿತ್ತ ವ್ಯವಹಾರ ನಹೀಂ ಕರನಾ ಪಡತಾ ಹೈ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ನಿಯಮ ಕೋ ದೇಖಕರ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಕಾ ಆಶ್ರಯ ಲೇನೇವಾಲೇ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಅಧ್ಯಾಸ ನ ಹೋನೇ ಕೇ ಕಾರಣ ಸಮಾಧಿಶೂನ್ಯ ಮೇಂ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೩ ||

ಹೇಯೋಪಾದೇಯವಿರಹಾದೇವಂ ಹರ್ಷವಿಷಾದಯೋಃ |

ಅಭಾವಾದದ್ಯಹೇಬ್ರಹ್ಮನ್ನೇವಮೇವಾಹಮಾಸ್ಥಿತಃ || ೪ ||

ಅನ್ವಯಃ ಹೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ! ಹೇಯೋಪಾದೇಯವಿರಹಾತ್ ಏವಮ್ ಹವಿಷಾದಯೋಃ
ಅಭಾವಾತ್ ಅದ್ಯ ಅಹಮ್ ಏವಮ್ ಏವ ಆಸ್ಥಿತಃ (ಅಸ್ಥಿ) || ೪ ||

ಶಿಷ್ಯ ಕಹತಾ ಹೈ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ ! ಮೈಂ ತೋ ಪೂರ್ಣಸ್ವರೂಪ ಹೂಂ ಇಸ ಕಾರಣ
ಕಿಸ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರೂಂ ? ಔರ ಕಿಸ ಕಾ ಗ್ರಹಣ ಕರೂಂ? ಅರ್ಥಾತ್ ನ ಮೇರೇ ಕೋ ಕುಛ
ತ್ಯಾಗನೇ ಯೋಗ್ಯ ಹೈ ಔರ ನ ಕುಛ ಗ್ರಹಣ ಕರನೇ ಯೋಗ್ಯ ಹೈ, ಇಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಮೇರೇ
ಕೋ ಕಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಹರ್ಷ ಶೋಕ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೈ, ಮೈಂ ತೋ ಇಸ ಸಮಯ ಕೇವಲ
ಅತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೪ ||

ಆಶ್ರಮಾನಾಶ್ರಮಂ ಧ್ಯಾನಂ ಚಿತ್ತಸ್ವೀಕೃತವರ್ಜನಮ್ |

ವಿಕಲ್ಪಮಮವೀಕ್ಷ್ಯತೈರೇವಮೇವಾಹಮಾಸ್ಥಿತಃ || ೫ ||

ಅನ್ವಯಃ:- ಆಶ್ರಮಾನಾಶ್ರಮಮ್ ಧ್ಯಾನಮ್ ಚಿತ್ತಸ್ವೀಕೃತವರ್ಜನಮ್ ಏತ್ಯಃ ಏವ ಮಮ
ವಿಕಲ್ಪಮ್ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಅಹಮ್ ಏವಮ್ ಏವ ಆಸ್ಥಿತಃ (ಅಸ್ಥಿ) || ೫ ||

ಮೈಂ ಮನ ಔರ ಬುದ್ಧಿ ಸೇ ಪರೇ ಹೂಂ, ಇಸ ಕಾರಣ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಕೇ
ವಿಷೇಂ ವಿಹಿತ ಧ್ಯಾನ ಕರ್ಮ ಔರ ಸಂಕಲ್ಪ, ವಿಕಲ್ಪ ನಹೀಂ ಹೈಂ, ಮೈಂ ಸಬ ಕಾ ಸಾಕ್ಷೀ
ಹೂಂ ಐಸಾ ವಿಚಾರ ಕರ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೫ ||

ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಮಜ್ಞಾನಾದ್ಯಧೈವೋಪರಮಸ್ತಥಾ |

ಬುದ್ಧಾಸಮ್ಯಗಿದಂತತ್ತ್ವಮೇವಮೇವಾಹಮಾಸ್ಥಿತಃ || ೬ ||

ಅನ್ವಯಃ:- ಯಥಾ ಅಜ್ಞಾನಾತ್ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಮ್ ತಥಾ ಏವ ಉಪರಮಃ (ಭವತಿ),
ಇದಮ್ ತತ್ತ್ವಮ್ ಸಮ್ಯಕ ಬುದ್ಧಾ ಅಹಮ್ ಏವಮ್ ಏವ ಆಸ್ಥಿತಃ (ಅಸ್ಥಿ) || ೬ ||

ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ (ಕರ್ಮ ಕರನಾ) ಅಜ್ಞಾನ ಸೇ ಹೀ ಹೋತಾ ಹೈ ತಿಸ
ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ಮ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಭೀ ಅಜ್ಞಾನ ಸೇ ಹೀ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ
ತ್ಯಾಗನಾ ಔರ ಗ್ರಹಣ ಕರನಾ ಕುಛ ಭೀ ನಹೀಂ ಬನತಾ ಹೈ, ಇಸ ತತ್ತ್ವ ಕೋ ಯಥಾರ್ಥ
ರೀತಿಸೇ ಜಾನಕರ ಮೈಂ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಹೀ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೬ ||

ಅಚಿಂತ್ಯಂ ಚಿಂತ್ಯಮಾನೋಽಪಿ ಚಿಂತಾರೂಪಂ ಭಜತ್ಯಸೌ |

ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ತದ್ಭಾವನಂ ತಸ್ಮಾದೇವ-ಮೇವಾಹಮಾಸ್ಥಿತಃ || ೭ ||

ಅನ್ವಯಃ:- ಅಚಿಂತ್ಯಮ್ ಚಿಂತ್ಯಮಾನಃ ಅಪಿ ಅಸೌ ಚಿಂತಾರೂಪಮ್ ಭಜತಿ, ತಸ್ಮಾತ್
ತದ್ಭಾವನಮ್ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಅಹಮ್ ಏವಮ್ ಏವ ಆಸ್ಥಿತಃ (ಅಸ್ಥಿ) || ೭ ||

ಅಚಿಂತ್ಯ ಜೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೈ ತಿಸ ಕೋ ಚಿಂತನ ಕರತಾ ಹುಆ ಭೀ ಯಹ ಪುರುಷ
ಆತ್ಮಚಿಂತಾಮಯ ರೂಪ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ, ತಿಸ ಕಾರಣ ಬ್ರಹ್ಮ ಕೇ ಚಿಂತನ
ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಕೇ ಮೈಂ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿತ್ರಂ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೭ ||

ಏವಮೇವ ಕೃತಂ ಯೇನ ಸ ಕೃತಾರ್ಥೋ ಭವೇದ-ಸೌ |
ಏವಮೇವ ಸ್ವಭಾವೋ ಯಃಸ ಕೃತಾರ್ಥೋ ಭವೇದಸೌ || ೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯೇನ ಏವಮ್ ಏವ ಕೃತಮ್ ಸಃ ಅಸೌ ಕೃತಾರ್ಥಃ ಭವೇತ್, ಯಃ ಏವಮ್
ಏವ ಸ್ವಭಾವಃ ಸಃ ಅಸೌ ಕೃತಾರ್ಥಃ ಭವೇತ್ || ೮ ||

ಜಿಸ ಪುರುಷನೇ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೋ ಸಾಧನೋಂ ಕೇ ದ್ವಾರಾ
ಸರ್ವಕ್ರಿಯಾರಹಿತ ಕಿಯಾ ಹೈ ವಹ ಕೃತಾರ್ಥ ಹೈ ಔರ ಜೋ ಬಿನಾ ಸಾಧನೋಂಕೇ
ಹೀ ಸ್ವಭಾವ ಸೇ ಕ್ರಿಯಾರಹಿತ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ಜ್ಞಾನವಾಲಾ ಹೈ, ಉಸ ಕೇ
ಕೃತಾರ್ಥ ಹೋನೇ ಮೇಂ ತೋ ಕಹನಾ ಹೀ ಕ್ಯಾ ಹೈ || ೮ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದೃಷ್ಣಾವಕ್ರಮುನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಭಾಷಾಟೀಕಯಾ
ಸಹಿತಮೇವಮೇವಾಷ್ಟಕಂ ನಾಮ ದ್ವಾದಶಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೧೨ ||

=====

ಅಥ ತ್ರಯೋದಶಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೧೩.

ಅಕಿಂಚನಭವಂಸ್ವಾಸ್ತ್ಯಂ ಕೌಪೀನತ್ವೇಽಪಿದುರ್ಲಭಮ್ |

ತ್ಯಾಗಾದಾನೇವಿಹಾಯಾಸ್ವಾದಹಮಾಸೇಯಧಾಸುಖಮ್ ೧

ಅನ್ವಯ:- ಕೌಪೀನತ್ವೇ ಅಪಿ ಅಕಿಂಚನಭವಮ್ ಸ್ವಾಸ್ತ್ಯಮ್ ದುರ್ಲಭಮ್ , ಅಸ್ಮಾತ್
ಅಹಮ್ ತ್ಯಾಗಾದಾನೇ ವಿಹಾಯ ಯಧಾಸುಖಮ್ ಆ ಸೇ || ೧ ||

ಅಬ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಅವಸ್ಥಾ ಕಾ ಫಲ ಜೋ ಪರಮ ಸುಖ ತಿಸ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ
ಹೈಂ, ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಷಯೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆಸಕ್ತಿ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರನೇ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ
ಹೋನೇವಾಲೀ ಚಿತ್ತ ಕೀ ಸ್ಥಿರತಾ, ಕೋಪೀನಮಾತ್ರ ಮೇಂ ಆಸಕ್ತಿ ಕರನೇ ಸೇ ಭೀ ನಹೀಂ
ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತೀ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಮೈಂ ತ್ಯಾಗ ಔರ ಗ್ರಹಣ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆಸಕ್ತಿ ಕಾ ತ್ಯಾಗ
ಕರ ಕೇ ಸರ್ವದಾ ಸುಖರೂಪ ಸೇ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೧ ||

ಕುತ್ರಾಪಿ ಖೇದಃಕಾಯಸ್ಯ ಜಿಹ್ವಾ ಕುತ್ರಾಪಿ ವಿದ್ಯತೇ |

ಮನಃ ಕುತ್ರಾಪಿತತ್ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಪುರುಷಾರ್ಥೇಽಸ್ಥಿತಃಸುಖಂ ೨

ಅನ್ವಯ:- ಕುತ್ರ ಅಪಿ ಕಾಯಸ್ಯ ಖೇದಃ (ಭವತಿ) ಕುತ್ರ ಅಪಿ ಜಿಹ್ವಾ (ವಿದ್ಯತೇ) ಕುತ್ರ ಅಪಿ
ಮನಃ (ವಿದ್ಯತೇ) (ಅತಃ) ತತ್ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸುಖಮ್ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸ್ಥಿತಃ (ಅಸ್ಥಿ) || ೨ ||

ಯದಿ ವ್ರತತೀರ್ಥಾದಿ ಸೇವನ ಕರೇ ತೋ ಶರೀರ ಕೋ ಖೇದ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಯದಿ ಗೀತಾಭಾಗವತಾದಿ ಸ್ತೋತ್ರೋಂ ಕಾ ಪಾರ ಕಿಯಾ ಜಾಯ ತೋ ಜಿಹ್ವಾ ಕೋ ಖೇದ ಹೋತಾ ಹೈ, ಔರ ಯದಿ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿ ಕೀ ಜಾಯ ತೋ ಮನ ಕೋ ಖೇದ ಹೋತಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಮೈಂ ಇನ ತೀನೋಂ ದುಃಖೋಂ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಕೇ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೨ ||

ಕೃತಂ ಕಿಮಪಿ ನೈವಸ್ಯಾದಿತಿ ಸಚಿಂತ್ಯ ತ-ತ್ತ್ವತಃ |

ಯದಾ ಯತ್ಕರ್ತುಮಾಯಾತಿ ತತ್ಕೃತ್ವಾ ಸೇ ಯಥಾಸುಖಮ್ || ೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಕೃತಮ್ ಕಿಮ್ ಅಪಿ ತತ್ತ್ವತಃ ನ ಏವ ಸ್ಯಾತ್ ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಯದಾ ಯತ್ ಕರ್ತುಮ್ ಆಯಾತಿ ತತ್ ಕೃತ್ವಾ ಯಥಾಸುಖಮ್ ಆ ಸೇ || ೩ ||

ವಾದೀ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ವಾಣೀ ಮನ ಔರ ಶರೀರ ಇನ ತೀನೋಂ ಕೇ ವ್ಯಾಪಾರ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಹೋನೇ ಸೇ ತೋ ತತ್ಕಾಲ ಶರೀರ ಕಾ ನಾಶ ಹೋ ಜಾಯಗಾ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ತ್ಯಾಗ ಸೇ ಅನ್ನಜಲ ಕಾ ಭೀ ತ್ಯಾಗ ಹೋ ಜಾಯಗಾ, ಫಿರ ಶರೀರ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ರಹ ಸಕೇಗಾ ? ತಿಸ ಕಾ ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ, ಕಿ ಶರೀರ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಸೇ ಕಿಯಾ ಹುಆ ಕೋಈ ಕರ್ಮ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತಾ ಹೈ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ವಿಚಾರ ಕರ ಜೋ ಕರ್ಮ ಕರನಾ ಪಡತಾ ಹೈ ಉಸ ಕರ್ಮ ಕೋ ಅಹಂಕಾರರಹಿತ ಕರ ಕೇ ಮೈಂ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೩ ||

ಕರ್ಮನೈಷ್ಯಮ್ಯನಿರ್ಬಂಧಭಾವಾ ದೇಹಸ್ಯಯೋಗಿನಃ|

ಸಂಯೋಗಾಯೋಗವಿರಹಾದಹಮಾ ಸೇ ಯಥಾಸುಖಮ್ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಕರ್ಮನೈಷ್ಯಮ್ಯನಿರ್ಬಂಧಭಾವಾಃ ದೇಹಸ್ಯಯೋಗಿನಃ (ಭವಂತಿ) ಅಹಮ್ (ತು) ಸಂಯೋಗಾಯೋಗವಿರಹಾತ್ ಯಥಾಸುಖಮ್ ಆ ಸೇ || ೪ ||

ತಹಾಂ ವಾದೀ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಯಾ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗ ಮೇಂ ನಿಷ್ಠಾ ಕರೇ ಯಾ ನಿಷ್ಕರ್ಮಮಾರ್ಗಮೇಂ ಹೀ ನಿಷ್ಠಾ ಕರೇ ಏಕಸಾಧ ದೋನೋಂ ಮಾರ್ಗೋಂಪರ ಚಲನಾ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋ ಸಕೇಗಾ ? ತಹಾಂ ಕಹತೇ ಹೈಂ, ಕರ್ಮ ಔರ ನಿಷ್ಕರ್ಮ ತೌ ದೇಹ ಕಾ ಅಭಿಮಾನ ಕರನೇವಾಲೇ ಯೋಗೀಕೋ ಹೀ ಹೋತೇ ಹೈಂ ಔರ ಮೈಂ ತೋ ದೇಹ ಕೇ ಸಂಯೋಗ ಔರ ವಿಯೋಗ ದೋನೋಂ ಕೋ ತ್ಯಾಗಕರ ಸುಖರೂಪ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೪ ||

ಅರ್ಥಾನೌ ನ ಮೇ ಸ್ಥಿತ್ಯಾ ಗತ್ಯಾ ನ ಶಯನೇನ ವಾ|

ತಿಷ್ಠನ್ ಗಚ್ಛನ್ ಸ್ವಪನ ತಸ್ಮಾದಹಮಾ ಸೇ ಯಥಾಸುಖಮ್ || ೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸ್ಥಿತಾಸ್ತಾ ಗತಾಸ್ತಾ (ಚ) ಮೇ ಅರ್ಥಾನೌ ನ ವಾ ಶಯನೇನ (ಚ) ನ ತಸ್ಮಾತ್ ತಿಷ್ಠನ್ ಗಚ್ಛನ್ ಸ್ವಪನ್ ಯಥಾಸುಖಮ್ ಆ ಸೇ || ೫ ||

ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ಕೇ ವಿಷೇ ಭೀ ಮೇರೇ ಕೋ ಅಭಿಮಾನ ನಹೀಂ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಸ್ಥಿತಿ, ಗತಿ ತಥಾ ಶಯನ ಆದಿ ಸೇ ಮೇರಾ ಕೋ ಈ ಹಾನಿ, ಲಾಭ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಮೈಂ ಖಡಾ ರಹೂಂ ವಾ ಚಲತಾ ರಹೂಂ ಅಥವಾ ಶಯನ ಕರತಾ ರಹೂಂ ತೋ ಉಸ ಮೇಂ ಮೇರೀ ಆಸಕ್ತಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಮೈಂ ತೋ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೫ ||

ಸ್ವಪತೋ ನಾಸ್ತಿ ಮೇ ಹಾನಿಃ ಸಿದ್ಧಿಯತ್ನವತೋ ನ-ವಾ |
ನಾಶೋಲ್ಲಾಸೌ ವಿಹಾಯಾಸ್ಮಾದಹಮಾ ಸೇ ಯಥಾ-ಸುಖಮ್ || ೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮೇ ಸ್ವಪತಃ ಹಾನಿಃ ನ ಅಸ್ತಿ ಯತ್ನವತಃ ವಾ ಸಿದ್ಧಿಃ ನ (ಅಸ್ತಿ); ಅಸ್ಮಾತ್ ನಾಶೋಲ್ಲಾಸೌ ವಿಹಾಯ ಅಹಮ್ ಯಥಾಸುಖಮ್ ಆಸೇ || ೬ ||

ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯತ್ನೋಂ ಕೋ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಕೇ ಶಯನ ಕರೂಂ ತೋ ಮೇರೀ ಕಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಕೀ ಹಾನಿ ನಹೀಂ ಹೈ ಔರ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಉದ್ಯಮ ಕರೂಂ ತೋ ಮೇರಾ ಕಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಲಾಭ ನಹೀಂ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ತ್ಯಾಗ ಔರ ಸಂಗ್ರಹ ಕೋ ಛೋಡಕರ ಮೈಂ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೬ ||

ಸುಖಾದಿರೂಪಾನಿಯಮಂ ಭಾವೇಷ್ವಾಲೋಕ್ಯಭೂರಿಶಃ |
ಶುಭಾಶುಭೇವಿಹಾಯಾಸ್ಮಾದಹಮಾಸೇಯಥಾಸುಖಮ್ || ೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮಾವೇಷು ಭೂರಿಶಃ ಸುಖಾದಿರೂಪಾನಿಯಮಮ್ ಆಲೋಕ್ಯ ಅಸ್ಮಾತ್ ಅಹಮ್ ಶುಭಾಶುಭೇ ವಿಹಾಯ ಯಥಾಸುಖಮ್ ಆ ಸೇ || ೭ ||

ಭಾವ ಜೋ ಜನ್ಮ ತಿನ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಅನೇಕ ಸ್ಥಾನೋಂ ಮೇಂ ಸುಖದುಃಖಾದಿ ಧರ್ಮೋ ಕೀ ಅನಿತ್ಯತಾ ಕೋ ದೇಖಕರ ಔರ ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ಶುಭ ಔರ ಅಶುಭ ಕರ್ಮೋ ಕೋ ತ್ಯಾಗಕರ ಮೈಂ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೭ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಾನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಭಾಷಾಟೀಕಯಾ ಸಹಿತಂ ಯಥಾಸುಖಸಪ್ತಕಂ ನಾಮ ತ್ರಯೋದಶಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೧೩ ||

=====

ಅಥ ಚತುರ್ದಶಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೧೪.
ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಶೂನ್ಯಚಿತ್ತೋಯಃಪ್ರಮಾದಾದ್ಯಾವಭಾವನಃ ||
ನಿದ್ರಿತೋಬೋಧಿತ ಇವ ಕ್ಷೀಣಸಂಸರಣೋ ಹಿ ಸಃ ||

ಅನ್ವಯ:- ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಶೂನ್ಯಚಿತ್ತಃ ಪ್ರಮಾದಾತ್ ಭಾವಭಾವನಃ ಯಃ ನಿದ್ರಿತಃ ಇವ
ಬೋಧಿತಃ (ಭವತಿ) ಸಃ ಹಿ ಕ್ಷಿಣಸಂಸರಣಃ || ೧ ||

ಅಬ ಶಿಷ್ಯ ಅಪನೀ ಸುಖರೂಪ ಅವಸ್ಥಾ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಅಪನೇ ಸ್ವಭಾವ
ಸೇ ತೋ ಚಿತ್ತ ಕೇ ಧರ್ಮೋ ಸೇ ರಹಿತ ಹೈ ಔರ ಬುದ್ಧಿ ಕೇ ದ್ವಾರಾ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮೋಂ
ಕೇ ವಶೀಭೂತ ಹೋಕರ ಅಜ್ಞಾನ ಕೇ ಕಾರಣ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪ ಕೀ ಭಾವನಾ ಕರತಾ
ಹೈ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಕೋಈ ಪುರುಷ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಶಯನ ಕರತಾ ಹೋಯ ಉಸ ಕೋ
ಕೋಈ ಪುರುಷ ಜಗಾಕರ ಕಾಮ ಕರಾವೇ ತೋ ವಹ ಕಾಮ ಉಸ ಪುರುಷ ಕೇ ಮನ ಕೀ
ಇಚ್ಛಾ ಕೇ ಅನುಸಾರ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕಿಂತು ಅನ್ಯ
ಪುರುಷ ಕೇ ವಶೀಭೂತ ಹೋಕರ ಕಾರ್ಯ ಕರತಾ ಹೈ ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ಉಸ
ಕಾ ಚಿತ್ತ ಕಾರ್ಯ ಕೇ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪ ಸೇ ರಹಿತ ಹೋತಾ ಹೈ ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ
ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪ ಕರನೇವಾಲೇ ಪುರುಷ ಕಾ ಚಿತ್ತ ವಿಷಯೋಂ
ಸೇ ಶಾಂತ ಅರ್ಥಾತ್ ಸಂಸಾರರಹಿತ ಹೋತಾ ಹೈ || ೧ ||

ಕಧನಾನಿ ವ ಮಿತ್ರಾಣಿಕ ಮೇ ವಿಷಯದಸ್ಯವಃ |

ಕಶಾಸ್ತ್ರಂ ಕ ಚ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಯದಾ ಮೇ ಗಲಿತಾಸ್ವಹಾರ

ಅನ್ವಯ:- ಯದಾ ಮೇ ಸ್ವಾಹಾ ಗಲಿತಾ (ತದಾ) ಮೇ ಧನಾನಿ ವ, ಮಿತ್ರಾಣಿ ಕ,
ವಿಷಯದಸ್ಯವಃ ಕ್ಷ, ಶಾಸ್ತ್ರಮ್ ಕ್ಷ, ವಿಜ್ಞಾನಮ್ ಚ ಕ್ಷ || ೨ ||

ವಿಷಯವಾಸನಾ ಸೇ ರಹಿತ ಪೂರ್ಣರೂಪ ಜೋ ಮೈಂ ಹೂಂ ತಿಸ ಮೇರೀ ಯದಿ ಇಚ್ಛಾ
ನಷ್ಟ ಹೋ ಗಈ ತೋ ಫಿರ ಮೇರೇ ಧನ ಕಹಾಂ, ಮಿತ್ರವರ್ಗ ಕಹಾಂ, ವಿಷಯರೂಪ
ಲುಟೇರೇ ಕಹಾಂ ಔರ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕಹಾಂ ಅರ್ಥಾತ್ ಇನ ಮೇಂ ಸೇ ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಭೀ ಮೇರೀ
ಆಸಕ್ತಿ ನಹೀಂ ರಹತೀಹೈ || ೨ ||

ವಿಜ್ಞಾತೇ ಸಾಕ್ಷಿಪುರುಷೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಚೇಶ್ವರೇ |

ನೈರಾಶ್ಯೇಬಂಧಮೋಕ್ಷೇಚನ ಚಿಂತಾ ಮುಕ್ತಯೇ ಮಮ || ೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸಾಕ್ಷಿಪುರುಷೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿ ಈಶ್ವರೇ ಚ ವಿಜ್ಞಾತೇ ಬಂಧಮೋಕ್ಷೇಚ
ನೈರಾಶ್ಯೇ (ಸತಿ) ಮಮ ಮುಕ್ತಯೇ ಚಿಂತಾ ನ || ೩ ||

ದೇಹ, ಇಂದ್ರಿಯ ಔರ ಅಂತಃಕರಣ ಕೇ ಸಾಕ್ಷೀ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಮಾನ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಕಾ ಜ್ಞಾನ
ಹೋನೇಪರ ಪುರುಷ ಕೋ ಬಂಧ ತಥಾ ಮೋಕ್ಷಕೀ
ಆಶಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ ಔರ ಮುಕ್ತಿ ಕೇ ಲಿಯೇ ಭೀ ಚಿಂತಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ || ೩ ||

ಅಂತರ್ವಿಕಲ್ಪಶೂನ್ಯಸ್ಯ ಬಹಿಃಸ್ವಚ್ಛಂದ-ಚಾರಿಣಃ |

ಭ್ರಾಂತಸ್ಯೇವ ದಶಾಸ್ತಾಸ್ತಾಸ್ತಾಹ-ಶಾ ಏವ ಜಾನತೇ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಂತರ್ವಿಕಲ್ಪಶೂನ್ಯಸ್ಯ ಭ್ರಾಂತಸ್ಯ ಇವ ಬಹಿಃಸ್ವಚ್ಛಂದಚಾರಿಣಃ (ಜ್ಞಾನಿನಃ) ತಾಃ ತಾಃ ದಶಾಃ ತಾದೃಶಾಃ ಏವ ಜಾನತೇ || ೪ ||

ಅಂತಃಕರಣ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪ ಸೇ ರಹಿತ ಔರ ಬಾಹರ ಭ್ರಾಂತ (ಪಾಗಲ) ಪುರುಷ ಕೀ ಸಮಾನ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಹೋಕರ ವಿಚರನೇವಾಲೇ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ತಿನ ತಿನ ದಶಾಓಂ ಕೋ ತೈ ಸೇ ಹೀ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಜಾನತೇ ಹೈಂ || ೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಗೀತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಭಾಷಾಟೀಕಯಾ ಸಹಿತಂ ಶಾಂತಿಚತುಷ್ಟಯಂ ನಾಮ ಚತುರ್ದಶಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೧೪ ||

=====

ಅಥ ಪಂಚದಶಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೧೫.

ಯಥಾತಥೋಪದೇಶೇನ ಕೃತಾರ್ಥಃಸತ್ತ್ವಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ||

ಆಜೀವಮಪಿಜಿಜ್ಞಾಸುಃ ಪರಸ್ತತ್ರ ವಿಮುಹ್ಯತಿ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸತ್ತ್ವಬುದ್ಧಿಮಾನ (ಶಿಷ್ಯಃ) ಯಥಾ ತಥಾ ಉಪದೇಶೇನ ಕೃತಾರ್ಥಃ (ಭವತಿ), ಪರಃ ಆಜೀವಮ್ ಜಿಜ್ಞಾಸುಃ ಅಪಿ ತತ್ರ ವಿಮುಹ್ಯತಿ || ೧ ||

ಯದ್ಯಪಿ ಗುರುನೇ ಶಿಷ್ಯ ಕೇ ಅರ್ಥ ಪಹಿಲೇ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕಿಯಾ ಹೈ ತಥಾ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಮೇಂ ಐಸಾ ನಿಯಮ ಹೈ ಕಿ, ಕರಿನ ಸೇ ಜಾನನೇ ಯೋಗ್ಯ ಹೋನೇ ಕೇ ಕಾರಣ ಶಿಷ್ಯೋಂ ಕೇ ಅರ್ಥ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ ಕಾ ಬಾರಂಬಾರ ಉಪದೇಶ ಕರನಾ ಚಾಹಿಯೇ ಔರ ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷದ್ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಗುರುನೇ ಶಿಷ್ಯ ಕೇ ಅರ್ಥ ಬಾರಂಬಾರ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕಿಯಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಗುರು ಭಿರ ಭೀ ಶಿಷ್ಯ ಕೇ ಅರ್ಥ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ ಕಾ ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹುಏ ಪ್ರಥಮ ಜ್ಞಾನ ಕೇ ಅಧಿಕಾರೀ ಔರ ಅನಧಿಕಾರೀ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಜಿಸ ಕೀ ಬುದ್ಧಿ ಸಾತ್ವಿ ಕೀ ಹೋತೀ ಹೈ ವಹ ಶಿಷ್ಯ ಯಥಾಕಥಂಚಿತ್ ಉಪದೇಶ ಶ್ರವಣ ಕರಕೇ ಭೀ ಕೃತಾರ್ಥ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ಸತ್ತ್ವಯುಗ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಕೇವಲ ಏಕ ಅಕ್ಷರ ಬ್ರಹ್ಮ ಜೋ ಓಂ ಕಾರ ತಿಸಕೇ ಹೀ ಉಪದೇಶಮಾತ್ರ ಸೇ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯ ಕೃತಾರ್ಥ ಹೋಗಯೇ ಅರ್ಥಾತ್ ಜ್ಞಾನ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋಗಯೇ ಔರ ಜಿನ ಕೀ ತಾಮಸೀ ಬುದ್ಧಿ ಹೋತೀ ಹೈ, ಉನ ಕೋ ಮರಣಪರ್ಯಂತ ಉಪದೇಶ ಕರೋ ತಬ ಭೀ ಉನ ಕೋ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕಾ ಜ್ಞಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕಿಂತು ಮಹಾಮೋಹ ಮೇಂ ಪಡ್ೇ ರಹತೇ ಹೈಂ, ಪ್ರಹ್ಲಾದಜೀ ಕಾ ಪುತ್ರ ವಿರೋಚನ ದೈತ್ಯ ಥಾ ಉನ ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಜೀನೇ ಅನೇಕ ಬಾರ ಉಪದೇಶ ಕಿಯಾ, ತೋ ಭೀ ವಹ ಮಹಾಮೋಹಯುಕ್ತ ಹೀ ರಹಾ, ಕ್ರೋಂಕಿ ವಹ ತಾಮಸೀ ಬುದ್ಧಿವಾಲಾ ಥಾ || ೧ ||

ಮೋಕ್ಷೋ ವಿಷಯವೈರಸ್ಯ ಬಂಧೋ ವೈಷಯಿ ಕೋ ರಸಃ |

ಏತಾವದೇವ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಯಥೇಚ್ಛಸಿ ತಥಾ ಕುರು || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ವಿಷಯವೈರಸ್ಯಮ್ ಮೋಕ್ಷಃ, ವೈಷಯಿಕಃ ರಸಃ ಬಂಧಃ ವಿಜ್ಞಾನಮ್
ಏತಾವತ್ ಏವ; ಯಥಾ ಇಚ್ಛಸಿ ತಥಾ ಕುರು || ೨ ||

ಅಬ ಬಂಧ ಔರ ಮೋಕ್ಷ ಕಾ ಸ್ವರೂಪ ದಿಖಾತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ವಿಷಯೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆಸಕ್ತಿ
ನ ಕರನಾ ಯ ಹೀ ಮೋಕ್ಷ ಹ್ಯ ಔರ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಪ್ರತಿ ಕರನಾ ಯ ಹೀ ಬಂಧನ ಹ್ಯ,
ಇತನಾ ಹೀ ಗುರು ಔರ ವೇದಾಂತ ಕೇ ವಾಕ್ಯೋಂ ಸೇ ಜಾನನೇ ಯೋಗ್ಯ ಹ್ಯ, ಇಸ ಕಾರಣ
ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಜ್ಯಸೀ ತೇರೀ ರುಚಿ ಹೋ ವೈಸಾ ಕರ || ೨ ||

ವಾಗ್ವಿಪ್ರಾಜ್ಞಮಹೋದ್ಯೋಗಂಜನಂ ಮೂಕಜಡಾಲಸಮ್ |

ಕರೋತಿತತ್ತ್ವಬೋಧೋಽಯಮತಸ್ತೃಕ್ರೋ ಬುಭುಕ್ಸುಭಿಃ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಯಮ್ ತತ್ತ್ವಬೋಧಃ ವಾಗ್ವಿಪ್ರಾಜ್ಞಮಹೋದ್ಯೋಗಮ್ ಜನಮ್
ಮೂಕಜಡಾಲಸಮ್ ಕರೋತಿ ಅತಃ ಬುಭುಕ್ಸುಭಿಃ ತ್ಯಕ್ತಃ || ೨ ||

ಅಬ ಇಸ ಬಾತ ಕಾ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಕೇ ಸಿವಾಯ ಕಿಸೀ ಅನ್ಯ ಸೇ
ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿ ಕಾ ನಾಶ ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತಾ ಹ್ಯ, ಯಹ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ವಾಚಾಲ
ಪುರುಷ ಕೋ ಮೂಕ (ಗೂಂಗಾ) ಕರ ದೇತಾ ಹ್ಯ, ಪಂಡಿತ ಕೋ ಜಡ ಕರ ದೇತಾ ಹ್ಯ,
ಪರಮ ಉದ್ಯೋಗೀ ಪುರುಷಕೋ ಭೀ ಆಲಸೀ ಕರ ದೇತಾ ಹ್ಯ, ಕ್ರೋಂಕಿ, ಮನ ಕೇ
ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಲಗನೇ ಸೇ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ವಾಣೀ ಮನ ಔರ ಶರೀರ ಕೀ ವೃತ್ತಿಯೇ
ನಷ್ಟ ಹೋ ಜಾತೀ ಹ್ಯಂ ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ವಿಷಯಭೋಗ ಕೀ ಲಾಲಸಾ ಕರನೇವಾಲೇ
ಪುರುಷೋಂನೇ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಕಾ ಅನಾದರ ಕರ ರಖಾ ಹ್ಯ || ೨ ||

ನ ತ್ವಂ ದೇಹೋ ನ ತೇ ದೇಹೋ ಭೋಕ್ತಾ ಕರ್ತಾ ನ ವಾ ಭವಾನ್ |

ಚಿದ್ರೂಪೋಽಸಿ ಸದಾ ಸಾಕ್ಷೀನಿರಪೇಕ್ಷಃ ಸುಖಂ ಚರ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತ್ವಮ್ ದೇಹಃ ನ, (ತಥಾ) ತೇ ದೇಹಃ ನ, ಭವಾನ್ ಕರ್ತಾ ವಾ
ಭೋಕ್ತಾ ನ, (ಯತಃ) (ಭವಾನ್) ಚಿದ್ರೂಪಃ ಸದಾ ಸಾಕ್ಷೀ ಅಸಿ, (ಅತಃ) ನಿರಪೇಕ್ಷಃ (ಸನ್)
ಸುಖಂ ಚರ || ೪ ||

ಅಬ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕೇ ಅರ್ಥ ಉಪದೇಶ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತೂ
ದೇಹರೂಪ ನಹೀಂ ಹ್ಯ ತಥಾ ತೇರಾ ದೇಹ ನಹೀಂ ಹ್ಯ ಕ್ರೋಂಕಿ ತೂ ಜೈತನ್ಯರೂಪ ಹ್ಯ
ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ತೂ ಕರ್ಮೋಂ ಕಾ ಕರನೇವಾಲಾ ತಥಾ ಕರ್ಮಫಲ ಕಾ ಭೋಗನೇವಾಲಾ
ನಹೀಂ ಹ್ಯ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಕರ್ಮ ಕರನಾ ಔರ ಫಲ ಭೋಗನಾ ಯಹ ಮನ ಔರ ಬುದ್ಧಿ ಕೇ
ಧರ್ಮ ಹ್ಯಂ ಔರ ತೂ ತೋ ಮನ ಔರ ಬುದ್ಧಿ ಸೇ ಭಿನ್ನ ಸಾಕ್ಷೀಮಾತ್ರ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಹ್ಯ
ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಘಟ ಕಾ ದೇಖನೇವಾಲಾ ಘಟ ಸೇ ಭಿನ್ನ ಹೋತಾ ಹ್ಯ, ಇಸ ಕಾರಣ ಹೇ ಶಿಷ್ಯ
! ದೇಹ ಕೇ ಸಂಬಂಧೀ ಜೋಸ್ತೀಪುತ್ರಾದಿ ತಿನ ಸೇ ಉದಾಸೀನ ಹೋಕರ ಸುಖಪೂರ್ವಕ
ವಿಚರ || ೪ ||

ರಾಗದ್ವೇಷೌ ಮನೋಧರ್ಮೋ ನ ಮನಸ್ತೇ ಕದಾಚನ |

ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪೋಽಸಿ ಬೋಧಾತ್ಮಾನಿರ್ವಿಕಾರಃ ಸುಖಂ ಚರ || ೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ರಾಗದ್ವೇಷೌ ಮನೋಧರ್ಮೀ (ಭವತಃ) ಮನಃ ತೇ (ಸಂಬಂಧಿ) ಕದಾಚನ ನ (ಭವತಿ), (ಯತಃ ತ್ವಮ್) ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಃ ಬೋಧಾತ್ಮಾ ಅಸಿ, (ಅತಃ) ನಿರ್ವಿಕಾರಃ (ಸನ್) ಸುಖಂ ಚರ || ೫ ||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ರಾಗ ಔರ ದ್ವೇಷ ಆದಿ ಮನ ಕೇ ಧರ್ಮ ಹೈಂ ತೇರೇ ನಹೀಂ ಹೈಂ ಔರ ತೇರಾ ಮನ ಕೇ ಸಾಧ ಕದಾಪಿ ಸಂಬಂಧ ನಹೀಂ ಹೈ, ಕ್ರೋಂ ಕಿ ತೂ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪರಹಿತ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ತೂ ರಾಗಾದಿವಿಕಾರರಹಿತ ಹೋಕರ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ವಿಚರ || ೫ ||

ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಚಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಚಾತ್ಮನಿ |

ವಿಜ್ಞಾನಿರಹಂಕಾರೋನಿರ್ಮಮಸ್ತ್ವಂ ಸುಖೀಭವ || ೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಚ ಆತ್ಮಾನಮ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಚ ಆತ್ಮನಿ ವಿಜ್ಞಾನಯಿ ತ್ವಮ್ ನಿರಹಂಕಾರಃ ನಿರ್ಮಮಃ (ಸನ್) ಸುಖೀ ಭವ || ೬ ||

ಆತ್ಮಾ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಯೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಕಾರಣರೂಪ ಸೇ ಸ್ಥಿತ ಹೈ, ಔರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಣೀ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಅಧ್ಯಸ್ತ ಹೈಂ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಾನಕರ ಮಮತಾ ಔರ ಅಹಂಕಾರರಹಿತ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಸ್ಥಿತ ಹೋ || ೬ ||

ವಿಶ್ವ ಸ್ಪುರತಿ ಯತ್ರೇದಂ ತರಂಗಾ ಇವ ಸಾಗರೇ |

ತತ್ತ್ವಮೇವ ನ ಸಂದೇಹಶ್ಚಿನ್ಮೂತ ವಿಜ್ವರೋ ಭವ || ೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯತ್ರ ಇದಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ಸಾಗರೇ ತರಂಗಾ ಇವ ಸ್ಪುರತಿ, ತತ್ ತ್ವಮ್ ಏವ (ಅತ್ರ) ಸಂದೇಹಃ ನ, (ಅತಃ) ಹೇ ಚಿನ್ಮೂತ ! (ತ್ವಮ್) ವಿಜ್ವರಃ ಭವ || ೭ ||

ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಸಮುದ್ರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಜೋ ತರಂಗ ಹೈಂ ವೇ ಕಲ್ಪಿತ ಔರ ಅನಿತ್ಯ ಹೈಂ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಸ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಯಹ ವಿಶ್ವ ಕಲ್ಪಿತ ಹೈ ವಹ ತೂ ಹೀ ಹೈ, ಇಸ ಮೇಂ ಕುಲ ಸಂದೇಹ ನಹೀಂ

ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಹೇ ಚೈತನ್ಯರೂಪ ಶಿಷ್ಯ ! ತೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂತಾಪರಹಿತ ಹೋ || ೭ ||

ಶ್ರದ್ಧಸ್ವ ತಾತ ಶ್ರದ್ಧಸ್ವ ನಾತ್ರ ಮೋಹಂ ಕುರುಷ್ವ ಭೋಃ |

ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪೋಭಗವಾನಾತ್ಮಾ ತ್ವಂ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪರಃ || ೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಭೋಃ ತಾತ ! ಶ್ರದ್ಧಸ್ವ ಶ್ರದ್ಧಸ್ವ, ಅತ್ರ ಮೋಹಮ್ ನ ಕುರುಷ್ವ (ಯತಃ) ತ್ವಮ್ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಃ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪರಃ ಆತ್ಮಾ (ಅಸಿ) || ೮ ||

ಹೇ ತಾತ ! ಗುರು ಔರ ವೇದಾಂತ ಕೇ ವಚನೋಂಪರ ವಿಶ್ವಾಸ ಕರ, ವಿಶ್ವಾಸ ಕರ, ಆತ್ಮಾ ಕೀ ಚೇತನಸ್ವರೂಪತಾ ಕೇ ವಿಷಯ ಮೇಂ ಮೋಹ ಕಹಿಯೇ ಸಂಶಯವಿಪರ್ಯಯಸ್ವರೂಪ ಅಜ್ಞಾನ ಮತ ಕರ, ಕ್ರೋಂಕಿ ತೂ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ, ಸರ್ವಶಕ್ತಿಮಾನ, ಪ್ರಕೃತಿಸೇ ಪರ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಹೈ || ೮ ||

ಗುಣೈಃ ಸಂವೇಷ್ಟಿತೋ ದೇಹಸ್ತಿಷ್ಠತ್ಯಾಯಾತಿ ಯಾತಿ ಚ |
ಆತ್ಮಾ ನ ಗಂತಾ ನಾಗಂತಾ ಕಿಮೇನಮನುಶೋಚಸಿ || ೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ಗುಣೈಃ ಸಂವೇಷ್ಟಿತಃ ದೇಹಃ ತಿಷ್ಠತಿ ಆಯಾತಿ ಯಾತಿ ಚ ಆತ್ಮಾ ನ ಗಂತಾ ನ ಆಗಂತಾ (ಅತಃ) ಏನಮ್ ಕಿಮ್ ಅನುಶೋಚಸಿ || ೯ ||

ಗುಣ ಕಹಿಯೇ ಇಂದ್ರಿಯ ಆದಿ ಸೇ ವೇಷ್ಟಿತ ದೇಹ ಹೀ ಸಂಸಾರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ರಹತಾ ಹೈ, ಆತಾ ಹೈ ಔರ ಜಾತಾ ಹೈ ಔರ ಆತ್ಮಾ ತೋ ನ ಜಾತಾ ನ ಆತಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಮೈಂ ಜಾಊಂಂಗಾ, ಮೇರಾ ಮರಣ ಹೋಗಾ ಇತ್ಯಾದಿ ದೇಹ ಕೇ ಧರ್ಮೋಂ ಸೇ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಶೋಕ ಮತ ಕರ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಆತ್ಮಾ ತೋ ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ ಔರ ನಿತ್ಯಸ್ವರೂಪ ಹೈ || ೯ ||

ದೇಹಸ್ತಿಷ್ಠತು ಕಲ್ಪಾಂತಂ ಗಚ್ಛತ್ಸಚೈವ ವಾ ಪುನಃ |
ವ ವೃದ್ಧಿಃ ಕ್ಷ ಚ ವಾ ಹಾನಿಸ್ತವ ಚಿನ್ಮಾತ್ರರೂಪಿಣಃ || ೧೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ದೇಹಃ ಕಲ್ಪಾಂತಮ್ ತಿಷ್ಠತು ವಾ ಪುನಃ ಅದ್ಯ ಏವ ಗಚ್ಛತುಃ; ಚಿನ್ಮಾತ್ರರೂಪಿಣಃ ತವ ಕ್ಷ ಹಾನಿಃ ವಾ ಕ್ಷ ಚ ವೃದ್ಧಿಃ || ೧೦ ||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಯಹ ದೇಹ ಕಲ್ಪಪರ್ಯಂತ ಸ್ಥಿತ ರಹೇ, ಅಥವಾ ಅಬ ಹೀ ನಷ್ಟ ಹೋ ಜಾಯ ತೋ ಉಸ ಸೇ ತೇರೀ ನ ಹಾನಿ ಹೋತೀ ಹೈ ಔರ ನ ವೃದ್ಧಿ ಹೋತೀ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ತೂ ತೋ ಕೇವಲ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಹೈ || ೧೦ ||

ತ್ವಯ್ಯನಂತಮಹಾಂಭೋಧೌ ವಿಶ್ವವೀಚಿಃ ಸ್ವಭಾವತಃ |
ಉದೇತುವಾಸ್ತಮಾಯಾತುನತೇವೃದ್ಧಿರ್ನವಾಕ್ಷತಿಃ || ೧೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅನಂತಮಹಾಂಭೋಧೌ ತ್ವಯಿ ಸ್ವಭಾವತಃ ವಿಶ್ವವೀಚಿಃ ಉದೇತು ವಾ ಅಸ್ತಮ್ ಆಯಾತು ತೇ ವೃದ್ಧಿಃ ನ ವಾ ಕ್ಷತಿಃ ನ || ೧೧ ||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತೂ ಚೈತನ್ಯ ಅನಂತಸ್ವರೂಪ ಹೈ ಔರ ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಸಮುದ್ರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ತರಂಗ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೀ ಹೈಂ ಔರ ಲೀನ ಹೋ ಜಾತೀ ಹೈಂ, ತಿಸ ಪ್ರಕಾರ ತೇರೇ (ಆತ್ಮಾಕೇ) ವಿಷೇಂ ಸ್ವಭಾವ ಸೇ ಸಂಸಾರ ಕೀ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಔರ ಲಯ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ, ತಿಸ ಸೇ ತೇರೀ ಕಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಕೀ ಹಾನಿ ಅಥವಾ ವೃದ್ಧಿ ನಹೀಂ ಹೈ || ೧೧ ||

ತಾತಚಿನ್ಮಾತ್ರರೂಪೋಽಸಿನ ತೇ ಭಿನ್ನಮಿದಂಜಗತ್ |

ಅತಃಕಸ್ಯಕಥಂಕುತ್ರಹೇಯೋಪಾದೇಯಕಲ್ಪನಾ || ೧೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹೇ ತಾತ ! (ತ್ವಮ್) ಚಿನ್ಮಾತ್ರರೂಪಃ ಅಸಿ, ಇದಮ್ ಜಗತ್ ತೇ ಭಿನ್ನಮ್ ನ, ಅತಃ ಹೇಯೋಪಾದೇಯಕಲ್ಪನಾ ಕಸ್ಯ ಕುತ್ರ ಕಥಮ್ (ಸ್ಯಾತ್) || ೧೨ ||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತೂ ಚೈತನ್ಯಮಾತ್ರಸ್ವರೂಪ ಹ್ಯೈ, ಯಹ ಜಗತ್ ತುಯು ಸೇ ಭಿನ್ನ ನಹೀಂ ಹ್ಯೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ತ್ಯಾಗನಾ ಔರ ಗ್ರಹಣ ಕರನಾ ಕಹಾಂ ಬನ ಸಕತಾ ಹ್ಯೈ ಔರ ಕಿಸ ಕಾ ಹೋ ಸಕತಾ ಹ್ಯೈ ಔರ ಕಿಸ ಮೇಂ ಹೋ ಸಕತಾ ಹ್ಯೈ || ೧೨ ||

ಏಕಸ್ಮಿನ್ನವ್ಯಯೇಶಾಂತೇಚಿದಾಕಾಶೇಮಲೇತ್ವಯಿ |
ಕುತೋಜನ್ಮಕುತೋಕಮಕುತೋಽಹಂಕಾರಏವಚ || ೧೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಏಕಸ್ಮಿನ್ ಅವ್ಯಯೇ ಶಾಂತೇ ಚಿದಾಕಾಶೇ ಅಮಲೇ ತ್ವಯಿ ಜನ್ಮ ಕುತಃ ಕರ್ಮ ಕುತಃ, ಅಹಂಕಾರಃ ಚ ಏವ ಕುತಃ || ೧೩ ||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತೂ ಅವಿನಾಶೀ, ಏಕ, ಶಾಂತ, ಚೈತನ್ಯಕಾಶಸ್ವರೂಪ ಔರ ನಿರ್ಮಲಾಕಾಶಸ್ವರೂಪ ಹ್ಯೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ತೇರಾ ಜನ್ಮ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೈ ತಥಾ ತೇರೇ ವಿಷೇಂ ಅಹಂಕಾರ ಹೋನಾ ಭೀ ನಹೀಂ ಘಟ ಸಕತಾ ಹ್ಯೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಕೋಈ ದ್ವಿತೀಯ ವಸ್ತು ಹೋಯ ತೋ ಅಹಂಕಾರ ಹೋತಾ ಹ್ಯೈ, ತಥಾ ತೇರೇ ವಿಷೇಂ ಜನ್ಮ ಹೋನಾ ಭೀ ನಹೀಂ ಬನ ಸಕತಾ ಹ್ಯೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಅಹಂಕಾರ ಕೇ ಬಿನಾ ಕರ್ಮ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ತೂ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪ ಹ್ಯೈ || ೧೩ ||

ಯತ್ತ್ವಂ ಪಶ್ಯಸಿ ತತ್ರೇಕಸ್ವಮೇವ ಪ್ರತಿಭಾಸ ಸೇ | ಕಿಂ ಪ್ರಥಕ್ ಭಾಸತೇ ಸ್ವರ್ಣಾತ್ಕಟಕಾಂಗದನೂಪುರಮ್ || ೧೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯತ್ ತ್ವಮ್ ಪಶ್ಯಸಿ ತತ್ರ ತ್ವಮ್ ಏವ ಏಕಃ ಪ್ರತಿಭಾಸಸೇ; ಕಟಕಾಂಗದನೂಪುರಮ್ ಕಿಮ್ ಸ್ವರ್ಣಾತ್ ಪ್ರಥಕ್ ಭಾಸತೇ || ೧೪ ||

ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಟಕ, ಬಾಜೂಬಂದ ಔರ ನೂಪುರ ಆದಿ ಆಭೂಷಣೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಏಕ ಸುವರ್ಣ ಹೀ ಭಾಸತಾ ಹ್ಯೈ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಸ ೨ ಕಾರ್ಯ ಕೋ ತೂ ದೇಖತಾ ಹ್ಯೈ ತಿಸ ೨ ಕಾರ್ಯ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಏಕ ಕಾರಣ ಸ್ವರೂಪ ತೂ ಹೀ (ಆತ್ಮಾ ಹೀ) ಭಾಸತಾ ಹ್ಯೈ || ೧೪ ||

ಅಯಂ ಸೋಽಹಮಯಂ ನಾಹಂ ವಿಭಾಗಮಿತಿ ಸಂತ್ಯಜ |
ಸರ್ವಮಾತ್ಮೇತಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ನಿಃಸಂಕಲ್ಪಃಸುಖೀಭವ || ೧೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸಃ ಅಯಮ್ ಅಹಮ್, ಅಯಮ್ ಅಹಮ್ ನ ಇತಿ ವಿಭಾಗಮ್ ಸಂತ್ಯಜ, (ತಥಾ) ಸರ್ವಮ್ ಆತ್ಮಾ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ನಿಃಸಂಕಲ್ಪಃ (ಸನ್) ಸುಖೀ ಭವ || ೧೫ ||

ಯಹ ಜೋ ಸಂಪೂರ್ಣ ದೇಹ ಆದಿ ಪದಾರ್ಥ ಹೈಂ ತಿನ ಕಾ ಮೈಂ ಸಾಕ್ಷೀ ಹೂಂ ಔರ ಮೈಂ ದೇಹ, ಇಂದ್ರಿಯ ಆದಿರೂಪ ನಹೀಂ ಹೂಂ ಅಥವಾ ಯಹ ಮೈಂ ಹೂಂ ಔರ ಯಹ ಮೈಂ ನಹೀಂ ಹೂಂ, ಇಸ ಭೇದ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ ಔರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಆತ್ಮಾ ಹೀ ಹೈ ಐಸಾ ನಿಶ್ಚಯ ಕರಕೇ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪೋಂ ಕೋ ತ್ಯಾಗಕರ ಸುಖೀ ಹೋ || ೧೫ ||

ತವೈವಾಜ್ಞಾನತೋ ವಿಶ್ವಂ ತ್ವಮೇಕಃ ಪರಮಾರ್ಥತಃ |

ತ್ವತ್ಪೋಽನೋ ನಾಸ್ತಿ ಸಂಸಾರೀ ನಸಂಸಾರೀಚ ಕಶ್ಚನ || ೧೬ ||

ಅನ್ವಯ:-ವಿಶ್ವಮ್ ತವ ಅಜ್ಞಾನತಃ ಏವ (ಭವತಿ), ಪರಮಾರ್ಥತಃ ತ್ವಮ್ ಏಕಃ (ಏವ ಅತಃ) ಸಂಸಾರೀ ತ್ವತ್ತಃ ಅನ್ಯಃ ನ ಅಸ್ತಿ; ಅಸಂ. ಸಾರೀ ಚ ಕಶ್ಚನ (ತ್ವತ್ತಃ ಅನ್ಯಃ) ನ (ಅಸ್ತಿ) || ೧೬ ||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತೇರೇ ಅಜ್ಞಾನ ಸೇ ಹೀ ವಿಶ್ವ ಭಾಸತಾ ಹೈ, ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ಸಂಸಾರ ಕೋಈ ನಹೀಂ ಹೈ, ಪರಮಾರ್ಥಸ್ವರೂಪ ಅದ್ವಿತೀಯ ತೂ ಏಕ ಹೀ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ತುರು ಸೇ ಅನ್ಯ ಕೋಈ ಸಂಸಾರೀ ಅಥವಾ ಅಸಂಸಾರೀ ನಹೀಂ ಹೈ || ೧೬ ||

ಭ್ರಾಂತಿಮಾತ್ರಮಿದಂ ವಿಶ್ವಂ ನ ಕಿಂಚಿದಿತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ |

ನಿರ್ವಾಸನಃಸ್ಪೃತಿಮಾತ್ರೋ ನ ಕಿಂಚಿದಿವ ಶಾಮ್ಯತಿ || ೧೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಇದಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ಭ್ರಾಂತಿಮಾತ್ರಮ್ ಕಿಂಚಿತ್ ನ, ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ (ಪರುಷಃ) ನಿರ್ವಾಸನಃ ಸ್ಪೃತಿಮಾತ್ರಃ (ಸನ್) ನ ಕಿಶ್ಚಿತ ಶಾಮ್ಯತಿ || ೧೭ ||

ಯಹ ವಿಶ್ವ ಭ್ರಾಂತಿಮಾತ್ರ ಸೇ ಕಲ್ಪಿತ ಹೈ, ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ಕಿಂಚಿನಾತ್ರ ಭೀ ಸತ್ಯ ನಹೀಂ ಹೈ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಸ ಕೋ ನಿಶ್ಚಯ ಹುಆ ಹೈ ವಹ ಪುರುಷ ವಾಸನಾರಹಿತ ಔರ ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪ ಹೋಕರ ಕೇವಲ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಶಾಂತಿ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ || ೧೭ ||

ಏಕ ಏವ ಭವಾಂಭೋಧಾವಾಸೀದಸ್ತಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ | ನತೇಬಂಧೋಽಸ್ತಿ ಮೋಕ್ಷೋ ವಾ ಕೃತಕೃತ್ಯಃಸುಖಂ ಚರ || ೧೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಭವಾಂಭೋಧೌ ಏಕಃ ಏವ ಅಸೀತ್, ಅಸ್ತಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ, (ಅತಃ) ತೇ ಬಂಧಃ ವಾ ಮೋಕ್ಷಃ ನ ಅಸ್ತಿ (ಅತಃ ತ್ವಮ್) ಕೃತಕೃತ್ಯಃ (ಸನ್) ಸುಖಂ ಚರ || ೧೮ ||

ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್ ಔರ ವರ್ತಮಾನರೂಪ ತ್ರಿಕಾಲಮೇಂ ಭೀ ಇಸ ಸಂಸಾರಸಮುದ್ರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ತೂ ಹೀ ಧಾ ಔರ ತೂ ಹೀ ಹೈ ತಥಾ ತೂ ಹೀ ಹೋಗಾ ಅರ್ಥಾತ್ ಇಸ ಸಂಸಾರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸದಾ ಏಕ ತೂ ಹೀ ರಹಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ತೇರಾ ಬಂಧ ಔರ ಮೋಕ್ಷ ನಹೀಂ ಹೈ, ಸೋ ಕೃತಾರ್ಥ ಹುಆ ತೂ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ವಿಚರ || ೧೮ ||

ಮಾ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಾಭ್ಯಾಂ ಚಿತ್ತಂ ಕ್ಷೋಭಯ ಚಿನ್ಮಯ |

ಉಪಶಾಮ್ಯ ಸುಖಂ ತಿಷ್ಠ ಸ್ವಾತ್ಮನ್ಯಾನಂದವಿಗ್ರಹೇ || ೧೯ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಹೇ ಶಿಷ್ಯ !) ಚಿನ್ಮಯ ! ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಾಭ್ಯಾಮ್ ಚಿತ್ತಮ್ ಮಾ ಕ್ಷೋಭಯ ಉಪಶಾಮ್ಯ ಆನಂದವಿಗ್ರಹೇ ಸ್ವಾತ್ಮನಿ ಸುಖಮ್ ತಿಷ್ಠ || ೧೯ ||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತೂ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಹೈ, ಸಂಕಲ್ಪ ಔರ ವಿಕಲ್ಪೋಂ ಸೇ ಚಿತ್ತ ಕೋ ಚಲಾಯಮಾನ ಮತ ಕರ, ಕಿಂತು ಚಿತ್ತ ಕೋ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪೋಂ ಸೇ ಶಾಂತ ಕರ ಕೇ ಆನಂದರೂಪಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಸ್ಥಿತ ಹೋ || ೧೯ ||

ತ್ಯಜೈವ ಧ್ಯಾನಂ ಸರ್ವತ್ರ ಮಾ ಕಿಂಚಿದ್ವೌದಿಧಾರಯ ||

ಆತ್ಮಾ ತ್ವಂ ಮುಕ್ತ ಏವಾಸಿ ಕಿಂ ವಿಮೃಶ್ಯ ಕರಿಷ್ಯಸಿ || ೨೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸರ್ವತ್ರ ಏವ ಧ್ಯಾನಮ್ ತ್ಯಜ, ಹದಿ ಕಿಂಚಿತ್ ಅಪಿ ಮಾ ಧಾರಯ , ಆತ್ಮಾ ತ್ವಮ್ ಮುಕ್ತಃ ಏವ ಅಸಿ, (ಅತಃ) ವಿಮೃಶ್ಯ ಕಿಮ್ ಕರಿಷ್ಯಸಿ || ೨೦ ||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಸರ್ವತ್ರ ಹೀ ಧ್ಯಾನ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರ, ಕುಛ ಭೀ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪ ಹೃದಯ ಕೇ ವಿಷೇಧಾರಣ ಮತ ಕರ, ಕೋಂಕಿ ಆತ್ಮರೂಪ ತೂ ಸದಾ ಮುಕ್ತ ಹೀ ಹೈ, ಫಿರ ವಿಚಾರ (ಧ್ಯಾನ) ಕರ ಕೇ ಔರ ಕ್ಯಾ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತ ಕರೇಗಾ || ೨೦ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಭಾಷಾಟೀಕಯಾ ಸಹಿತಂ ತತ್ತೋಪದೇಶವಿಂಶತಿಕಂ ನಾಮ ಪಂಚದಶಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೧೯ ||

=====

ಅಥ ಷೋಡಶಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೧೬.

ಆಚಕ್ಷ್ಣ ಶ್ಲೃಣು ವಾತಾತ ನಾನಾಶಾಸ್ತ್ರಾಣ್ಯನೇಕಶಃ |

ತಥಾಪಿ ನ ತವ ಸ್ವಾಸ್ತ್ಯಂ ಸರ್ವವಿಸ್ಮರಣಾಹತೇ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹೇ ತಾತ ! ನಾನಾಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಅನೇಕಶಃ ಆಚಕ್ಷ್ಣ ವಾ ಶ್ಲೃಣು ತಥಾಪಿ ಸರ್ವವಿಸ್ಮರಣಾತ್ ಋತೇ ತವ ಸ್ವಾಸ್ತ್ಯಮ್ ನ ಸ್ಯಾತ್ || ೧ ||

ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಕೇ ಉಪದೇಶ ಸೇ ಜಗತ್ ಕೋ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಸೇ ದೇಖನಾ ಔರ ತೃಷ್ಣಾ ಕಾ ನಾಶ ಕರನಾ ಹೀ ಮುಕ್ತಿ ಕಹಾತೀ ಹೈ, ಯಹ ವಿಷಯ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹೈಂ, ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತೂ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಶಾಸ್ತ್ರೋಂ ಕೋ ಅನೇಕ ಬಾರ ಅನ್ಯ ಪುರುಷೋಂ ಕೇ ಅರ್ಥ ಉಪದೇಶ ಕರ ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಬಾರ ಶ್ರವಣ ಕರ ಪರಂತು ಸಬ ಕೋ ಭೂಲೇ ಬಿನಾ ಅರ್ಥಾತ್ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಸ್ತು ಕೇ ಭೇದ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕಿಯೇ ಬಿನಾ ಸ್ವಸ್ವತಾ ಅರ್ಥಾತ್ ಮುಕ್ತಿ ಕದಾಪಿ ನಹೀಂ ಹೋಗೀ ಕಿಂತು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಸ್ತುಂ ಮೇಂ ಭೇದ ದೃಷ್ಟಿ ಕಾ ತ್ಯಾಗ

ಕರನೇ ಸೇ ಹೀ ಮೋಕ್ಷ ಹೋಗಾ | ತಹಾಂ ಶಿಷ್ಯ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಸುಷುಪ್ತಿ ಅವಸ್ಥಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಕಾ ಭೀ ಭಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಇಸ ಕಾರಣ ಸುಷುಪ್ತಿ ಅವಸ್ಥಾ ಮೇಂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಯೋಂ ಕಾ ಮೋಕ್ಷ ಹೋ ಜಾನಾ ಚಾಹಿಯೇ | ಇಸ ಶಂಕಾ ಕಾ ಗುರು ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ ಸುಷುಪ್ತಿ ಮೇಂ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಸ್ತುಂ ಕಾ ಭಾನ ತೋ ನಹೀಂ ರಹತಾ ಹೈ ಪರಂತು ಏಕ ಅಜ್ಞಾನ ಕಾ ಭಾನ ತೋ ರಹತಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಮೋಕ್ಷ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಕಾ ತೋ ಅಜ್ಞಾನಸಹಿತ ಜಗನ್ಮಾತ್ರ ಕಾ ಜ್ಞಾನ ನಹೀಂ ರಹತಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಉಸ ಕಾ ಮುಕ್ತಿ ಹುಇಹಾ ಸಮರ್ಪುನಾ ಚಾಹಿಯೆ || ೧ ||

ಭೋಗಂ ಕರ್ಮ ಸಮಾಧಿ ವಾ ಕುರು ವಿಜ್ಞ ತಥಾಪಿ ತೇ |

ಚಿತ್ತಂ ನಿರಸ್ತಸರ್ವಾಶಮತ್ಯರ್ಥರೋಚಯಿಷ್ಯತಿ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹೇ ವಿಜ್ಞ ! (ತ್ವಮ್) ಭೋಗಮ್ ಕರ್ಮ ವಾ ಸಮಾಧಿಮ್ ಕುರು ತಥಾಪಿ ತೇ ಚಿತ್ತಮ್ ಅತ್ಯರ್ಥಮ್ ನಿರಸ್ತಸರ್ವಾಶಮ್ ರೋಚಯಿಷ್ಯತಿ || ೨ ||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ತೂ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನ ಹೋಕರ ವಿಷಯಭೋಗ ಕರ ಅಥವಾ ಸಕಾಮ ಕರ್ಮ ಕರ ಅಥವಾ ಸಮಾಧಿ ಕೋ ಕರ ತಥಾಪಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಸ್ತುಂ ಕೇ ವಿಸ್ಮರಣ ಸೇ ಸಬ ಪ್ರಕಾರ ಕೀ ಆಶಾ ಸೇ ರಹಿತ ತೇರಾ ಚಿತ್ತ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿ ಹೀ ಅಧಿಕ ರುಚಿ ಕೋ ಉತ್ಪನ್ನ ಕರೇಗಾ || ೨ ||

ಆಯಾಸಾತ್ಸಕಲೋ ದುಃಖೀ ನೈನಂ ಜಾನಾತಿ ಕಶ್ಚನ |

ಅನೇನೈವೋಪದೇಶೇನ ಧನ್ಯಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ನಿರ್ವೃತಿಮ್ || ೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸಕಲಃ ಆಯಾಸಾತ್ ದುಃಖೀ (ಭವತಿ), (ಪರಂತು) ಏನಮ್ ಕಶ್ಚನ ನ ಜಾನಾತಿ; ಅನೇನ ಉಪದೇಶೇನ ಏವ ಧನ್ಯಃ ನಿರ್ವೃತಿಮ್ ಮಾಮೋತಿ || ೩ ||

ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರ ವಿಷಯ ಕೇ ಪರಿಶ್ರಮ ಸೇ ದುಃಖೀ ಹೋತೇ ಹೈಂ ಪರಂತು ಕೋಈ ಇಸ ವಾರ್ತಾ ಕೋ ನಹೀಂ ಜಾನತಾ | ಕ್ರೋಂಕಿ ವಿಷಯಾನಂದ ಕೇ ವಿಷೇಂ ನಿಮಗ್ನ ಹೋತಾ ಹೈ, ಜೋ ಭಾಗ್ಯವಾನ್ ಪುರುಷ ಹೋತಾ ಹೈ ವಹ ಸದ್ಗುರು ಸೇ ಇಸ ಉಪದೇಶ ಕೋ ಗ್ರಹಣ ಕರ ಕೇ ಪರಮ ಸುಖ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ || ೩ ||

ವ್ಯಾಪಾರೇಬಿದ್ಯತೇ ಯಸ್ತು ನಿಮೇಷೋನ್ಮೇಷಯೋರಪಿ |

ತಸ್ಯಾಲಸ್ಯಧುರೀಣಸ್ಮ ಸುಖಂ ನಾನ್ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯಚಿತ್ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಃ ತು ನಿಮೇಷೋನ್ಮೇಷಯೋಃ ಅಪಿ ವ್ಯಾಪಾರೇ ಬಿದ್ಯತೇ ಆಲಸ್ಯಧುರೀಣಸ್ಯ ತಸ್ಯ (ಏವ) ಸುಖಮ್ (ಭವತಿ), ಅನ್ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯಚಿತ್ ನ || ೪ ||

ಜೋ ಪುರುಷ ನೇತ್ರೋಂ ಕೇ ನಿಮೇಷ ಉನ್ನೇಷ ಕೇ ವ್ಯಾಪಾರ ಮೇಂ ಅರ್ಥಾತ್ ನೇತ್ರೋಂ ಕೇ ಖೋಲನೇಮೂಂದನಮೇಂ ಭೀ ಪರಿಶ್ರಮ ಮಾನಕರ ದುಃಖಿತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಇಸ ಪರಮ ಅಲಸೀಕೋ ಹೀ ಅರ್ಥಾತ್ ಉಸ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಪುರುಷಕೋ ಹೀ ಪರಮ ಸುಖ ಮಿಲತಾ ಹೈ, ಅನ್ಯ ಕಿಸೀಕೋ ಹೀ ನಹೀಂ || ೪ ||

ಇದಂ ಕೃತಮಿದಂ ನೇತಿ ದ್ವಂದ್ವೈರ್ಮುಕ್ತಂ ಯದಾ ಮನಃ |

ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷೇಷು ನಿರಪೇಕ್ಷಂ ತದಾ ಭವೇತ್ || ೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಇದಮ್ ಕೃತಮ್, ಇದಮ್ ನ (ಕೃತಮ್), ಇತಿ ದ್ವಂದ್ವೈಃ ಯದಾ ಮನಃ ಮುಕ್ತಮ್ (ಭವತಿ) ತದಾ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷೇಷು ನಿರಪೇಕ್ಷಮ್ ಭವೇತ್ || ೫ ||

ಜಿಸ ಕೇ ಮನ ಕಾ ದ್ವೈತಭಾವ ನಷ್ಟ ಹೋ ಜಾಯ ಅರ್ಥಾತ್ ಯಹ ಕಾರ್ಯ ಕರನಾ ಚಾಹಿಯೇ, ಯಹ ನಹೀಂ ಕರನಾ ಚಾಹಿಯೇ, ಯಹ ವಿಧಿನಿಷೇಧರೂಪೀ ಇಂದ್ರ ಜಿಸ ಕೇ ಮನ ಸೇ ದೂರ ಹೋ ಜಾಯ, ವಹ ಪುರುಷ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ ಔರ ಮೋಕ್ಷ ಇನ ಚಾರೋಂಮೇಂ ಭೀ ಇಚ್ಛಾ ನ ಕರೇ, ಕ್ರೋಂಕಿ ವಹ ಪುರುಷ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಅವಸ್ಥಾ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ || ೫ ||

ವಿರಕ್ತೋ ವಿಷಯದ್ವೇಷ್ಯಾ ರಾಗೀ ವಿಷಯಲೋಲುಪಃ |

ಗ್ರಹಮೋಕ್ಷವಿಹೀನಸ್ತು ನ ವಿರಕ್ತೋ ನರಾಗವಾನ್ || ೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ವಿರಕ್ತಃ ವಿಷಯದ್ವೇಷ್ಯಾ (ಭವತಿ), ರಾಗೀ ವಿಷಯಲೋಲುಪಃ (ಭವತಿ) ಗ್ರಹಮೋಕ್ಷವಿಹೀನಃ ತು ನ ವಿರಕ್ತಃ (ಭವತಿ) ನ ರಾಗವಾನ್ (ಭವತಿ) || ೬ ||

ಜೋ ಪುರುಷ ವಿಷಯ ಸೇ ದ್ವೇಷ ಕರತಾ ಹೈ ವಹ ವಿರಕ್ತ ಕಹಾತಾ ಹೈ ಔರ ಜೋ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಅತಿಲಾಲಸಾ ಕರತಾ ಹೈ ವಹ ರಾಗೀ (ಕಾಮುಕ) ಕಹಾತಾ ಹೈ, ಪರಂತು ಜೋ ಗ್ರಹಣ ಔರ ಮೋಕ್ಷ ಸೇ ರಹಿತ ಜ್ಞಾನೀ ಹೋತಾ ಹೈ, ವಹ ನ ವಿಷಯೋಂ ಸೇ ದ್ವೇಷ ಕರತಾ ಹೈ, ಔರ ನ ವಿಷಯೋಂ ಸೇ ಪ್ರೀತಿ ಕರತಾ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಪ್ರಾರಬ್ಧಯೋಗಾನುಸಾರ ಜೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋಯ ಉಸ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ ಔರ

ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಸ್ತು ಕೇ ಮಿಲನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ ಇಸ ಕಾರಣ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಪುರುಷ ವಿರಕ್ತ ಔರ ರಾಗೀ ದೋನೋಂ ಸೇ ವಿಲಕ್ಷಣ ಹೋತಾ ಹೈ || ೬ ||

ಹೇಯೋಪಾದೇಯತಾ ತಾವತ್ಸಂಸಾರವಿಟಪಾಂಕುರಃ |

ಸ್ವಹಾ ಜೀವತಿ ಯಾವ? ನಿರ್ವಿಚಾರದಶಾಸ್ವದಮ್ || ೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಿರ್ವಿಚಾರದಶಾಸ್ವದಮ್ ಸ್ವಹಾ ಯಾವತ್ ಜೀವತಿ ತಾವತ್ ವೈ ಹೇಯೋಪಾದೇಯತಾ ಸಂಸಾರವಿಟಪಾಂಕುರಃ (ಭವತಿ) || ೭ ||

ತಹಾಂ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹೈ ಕಿ, ಜ್ಞಾನಿಯೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ತೋ ತ್ಯಾಗ ಔರ
ಗ್ರಹಣ ಕಾ ವ್ಯವಹಾರ ದೇಖನೇ ಮೇಂ ಆತಾ ಹೈ | ತಹಾಂ ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ ಜಿಸ
ಸಮಯಪರ್ಯಂತ ಅಜ್ಞಾನದಶಾ ಕೇ ನಿವಾಸ ಕರನೇ ಕಾ ಸ್ಥಾನರೂಪ ಇಚ್ಛಾ ರಹತೀ
ಹೈ ತಿಸ ಸಮಯಪರ್ಯಂತ ಹೀ ಪುರುಷ ಕಾ ಗ್ರಹಣ ಕರನಾ ಔರ ತ್ಯಾಗನಾರೂಪ
ಸಂಸಾರರೂಪೀ ವ್ಯಕ್ತ ಕಾ ಅಂಕುರ ರಹತಾ ಹೈ ಔರ ಜ್ಞಾನಿಯೋಂ ಕಾ ತೋ ಇಚ್ಛಾ ನ
ಹೋನೇ ಕೇ ಕಾರಣ ತ್ಯಾಗನಾ ಔರ ಗ್ರಹಣ ಕರನಾ ದೇಖನೇ ಮಾತ್ರ ಹೋತೇ ಹೈಂ || ೭ ||

ಪ್ರವೃತ್ತೌ ಜಾಯತೇ ರಾಗೋ ನಿವೃತ್ತೌ ದ್ವೇಷ ಏವ ಹಿ |

ನಿದ್ವಂದ್ರೋ ಬಾಲವದ್ವೀಮಾನೇವಮೇವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ || ೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹಿ ಪ್ರವೃತ್ತೌ ರಾಗಃ, ನಿವೃತ್ತೌ ಏವ ದ್ವೇಷಃ ಜಾಯತೇ (ಅತಃ) ಧೀಮಾನ್
ಬಾಲವತ್ ನಿಷಂದ್ರಃ (ಸನ್) ಏವಮ್ ಏವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ಭವೇತ್ ೮

ಯದಿ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಪ್ರೀತಿ ಕರೇ ತೋ ಪ್ರೀತಿ ದಿನಪರ ದಿನ ಬಧತೀ ಜಾತೀ ಹೈ ಔರ
ವಿಷಯೋಂ ಸೇ ದ್ವೇಷಪೂರ್ವಕ ನಿವೃತ್ತ ಹೋಯ

ತೋ ದಿನಪರ ದಿನ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ದ್ವೇಷ ಹೋತಾ ಜಾತಾ ಹೈ; ಇಸ ಕಾರಣ
ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಶುಭ ಔರ ಅಶುಭ ಕೇ ವಿಚಾರರಹಿತ ಜೋ ಬಾಲಕ ತಿಸ ಕೀ ಸಮಾನ
ರಾಗದ್ವೇಷರಹಿತ ಹೋಕರ ಸಂಗಪೂರ್ವಕ ಜೋ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕರನಾ
ಔರ ದ್ವೇಷಪೂರ್ವಕ ಜೋ ವಿಷಯೋಂ ಸೇ ನಿವೃತ್ತ ಹೋನಾ ಇನ ದೋನೋಂ ಸೇ
ರಹಿತ ಹೋಕರ ರಹೇ ಔರ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಜೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋಯ ಉಸ ಮೇಂ
ಪ್ರವೃತ್ತ ಹೋಯ ಔರ ಅಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನ ಕರೇ || ೮ ||

ಹಾತುಮಿಚ್ಛತಿ ಸಂಸಾರಂ ರಾಗೀದುಃಖಜಿಹಾಸಯಾ |

ವೀತರಾಗೋಹಿ ನಿರ್ಮುಕ್ತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನಪಿ ನ ಬಿದ್ಯತಿ || ೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ರಾಗೀ ದುಃಖಜಿಹಾಸಯಾ ಸಂಸಾರಮ್ ಹಾತುಮ್ ಇಚ್ಛತಿ; ಹಿ ವೀತರಾಗಃ
ನಿರ್ಮುಕ್ತಃ (ಸನ್) ತಸ್ಮಿನ್ ಅಪಿ ನ ಬಿದ್ಯತಿ || ೯ ||

ಜೋ ವಿಷಯಾಸಕ್ತ ಪುರುಷ ಹೈ ವಹ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖ ಭೋಗನೇ ಕೇ ಅನಂತರ,
ದುಃಖೋಂ ಕೇ ದೂರ ಹೋನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಕರ ಕೇ ಸಂಸಾರ ಕೋ ತ್ಯಾಗ ಕರನೇ ಕೀ
ಇಚ್ಛಾ ಕರತಾ ಹೈ ಔರ ಜೋ ವೈರಾಗ್ಯವಾನ್ ಪುರುಷ ಹೈ ವಹ ದುಃಖೋಂ ಸೇ ರಹಿತ
ಹುಆ ಸಂಸಾರ ಮೇಂ ರಹಕರ ಭೀ ಖೇದ ಕೋ ನಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ || ೯ ||

ಯಸ್ಯಾಭಿಮಾನೋ ಮೋಕ್ಷೇಽಪಿ ದೇಹೇಽಪಿ ಮಮತಾ ತಥಾ |

ನ ಚ ಜ್ಞಾನೀ ನ ವಾ ಯೋಗೀ ಕೇವಲಂ ದುಃಖಭಾಗಸೌ || ೧೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷೇ ಅಪಿ ಅಭಿಮಾನಃ ತಥಾ ದೇಹೇ ಅಪಿ ಮಮತಾ ಅಸೌ ನ ಚ
ಜ್ಞಾನೀ ನ ವಾ ಯೋಗೀ (ಕಿಂತು) ಕೇವಲಮ್ ದುಃಖಭಾಗ್ ೧೦

ಜಿಸ ಪುರುಷ ಕೋ ಐಸಾ ಅಭಿಮಾನ ಹೈ ಕಿ, ಮೈಂ ಮುಕ್ತ ಹೂಂ, ತ್ಯಾಗೀ ಹೂಂ, ಮೇರಾ ಶರೀರ ಉಪವಾಸ ಆದಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಕಷ್ಟ ಸಹನೇ ಮೇಂ ಸಮರ್ಥ ಹೈ ಔರ ಜಿಸ ಕಾ ದೇಹ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಮಮತ್ವ ಹೈ, ವಹ ಪುರುಷ ನ ಜ್ಞಾನೀ ಹೈ, ನ ಯೋಗೀ ಹೈ ಕಿಂತು ಕೇವಲ ದುಃಖೇ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಉಸ ಕಾ ಅಭಿಮಾನ ಔರ ಮಮತಾ ದೂರ ನಹೀಂ ಹುಏ ಹೈಂ || ೧೦ ||

ಹರೋ ಯಾಪದೇಷ್ಯಾ ತೇ ಹರಿಃ ಕಮಲಜೋಽಪಿ ವಾ |
ತಥಾಪಿ ನ ತವ ಸ್ವಾಸ್ತ್ಯಂ ಸರ್ವವಿಸ್ಮರಣಾಹತೇ || ೧೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯದಿ ಹರಿಃ ವಾ ಹರಿಃ (ಅಥವಾ) ಕಮಲಜಃ ಅಪಿ ತೇ ಉಪದೇಷ್ಯಾ (ಸ್ವಾತ) ತಥಾಪಿ ಸರ್ವವಿಸ್ಮರಣಾತ್ ಋತೇ ತವ ಸ್ವಾಸ್ತ್ಯಮ ನ ಸ್ಯಾತ್ || ೧೧ ||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸದಾಶಿವ ತಥಾ ವಿಷ್ಣು ಭಗವಾನ್ ಔರ ಬ್ರಹ್ಮಾಜೀ ಯೇ ತೀನೋಂ ಮಹಾಸಮರ್ಥ ಭೀ ತೇರೇ ಕೋ ಉಪದೇಶ ಕರೇಂ, ತೌ ಭೀ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಕೃತ, ಅನಿತ್ಯ ವಸ್ತುಂ ಕೀ ವಿಸ್ಮೃತಿ ಬಿನಾ ತೇರಾ ಚಿತ್ತ ಶಾಂತಿ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ನಹೀಂ ಹೋಯಗಾ ಔರ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತದಶಾ ಕಾ ಸುಖ ಪ್ರಾಪ್ತ ನಹೀಂ ಹೋಯಗಾ || ೧೧ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದೃಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಭಾಷಾಟೀಕಯಾ ಸಹಿತಂ ವಿಶೇಷೋಪದೇಶಂ ನಾಮ ಷೋಡಶಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೧೬ ||

=====

ಅಥ ಸಪ್ತದಶಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೧೭.

ತೇನ ಜ್ಞಾನಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಫಲಂ ತಥಾ |
ತ್ಯಪ್ತಃ ಸ್ವಚ್ಛೇಂದ್ರಿಯೋ ನಿತ್ಯಮೇ- ಕಾ ಕೀ ರಮತೇ ತು ಯಃ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಃ ತು ತ್ಯಪ್ತಃ ಸ್ವಚ್ಛೇಂದ್ರಿಯಃ (ಸನ್) ನಿತ್ಯಮ್ ಏ ಕಾ ಕೀ ರಮತೇ; ತೇನ ಜ್ಞಾನಫಲಂ ತಥಾ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಫಲಮ್ ಪ್ರಾಪ್ತಮ್ || ೧ ||

ಅಬ ಅನ್ಯ ಪುರುಷೋಂಕೀ ಭೀ ಜ್ಞಾನ ಮೇಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹೋನೇ ಕೇ ಅರ್ಥ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಕೇ ಫಲ ಕಾ ನಿರೂಪಣ ಕರನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಕರತೇ ಹುಏ ಗುರು ಪ್ರಥಮ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಕೀ ದಶಾ ಕಾ ನಿರೂಪಣ ಕರತೇ ಹೈಂ ಜೋ ಪುರುಷ ಇಂದ್ರಿಯೋಂ ಕೋ ವಿಷಯೋಂ ಸೇ ಹಟಾಕರ ಔರ ಅಪನೇ ಸ್ವರೂಪಮೇಂ ಹೀ ತ್ಯಪ್ತ ಹೋಕರ ವಿಷಯಸಂಯೋಗ ಕೇ ಬಿನಾ ಇಕಲಾ ಹೀ ಸದಾ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ರಮಣ ಕರತಾ ಹೈ, ಉಸ ಪುರುಷನೇ ಹೀ ಜ್ಞಾನ ಕಾ ತಥಾ ಯೋಗ ಕಾ ಫಲ ಪಾಯಾ ಹೈ || ೧ ||

ನ ಕದಾಚಿಜಗತ್ಯಸ್ಮಿತ್ತತ್ತ್ವಜ್ಞೋ ಹಂತ ಬಿದ್ಯತಿ |
ಯತ ಏಕೇನ ತೇನೇದಂ ಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಡಲಮ್ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹಂತ ! ತತ್ವಜ್ಞಃ ಕದಾಚಿತ್ ಅಸ್ಮಿನ್ ಜಗತಿ ನ ವಿದ್ಯತಿ; ಯತಃ ಏಕೇನ ಇದಂ
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಡಲಮ್ ಪೂರ್ಣಮ್ || ೨ ||

ಹೇ ಶಿಷ್ಯ ! ಇಸ ಸಂಸಾರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆತ್ಮತತ್ವಜ್ಞಾನೀ ಕದಾಪಿ ಖೇದ ಕೋ ನಹೀಂ
ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹ್ಯ, ಕ್ರೋಂಕಿ ತಿಸ ಇಕಲೇ ಸೇ ಹೀ ಯಹ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಡಲ ಪೂರ್ಣ
ಹ್ಯ, ಸೋ ದೂಸರೇ ಕೇ ನ ಹೋನೇ ಸೇ ಖೇದ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋ ಸಕತಾ ಹ್ಯ, ಸೋಈ
ಶ್ರುತಿಮೇಂ ಭೀ ಕಹಾ ಹ್ಯ “ದ್ವಿತೀಯಾ? ಭಯಂ ಭವತಿ || ೨ ||

ನಜಾತು ವಿಷಯಾಃ ಕೇಪಿ ಸ್ವಾರಾಮಂ ಹರ್ಷಯಂತ್ಯಮೀ |
ಸಲ್ಲಕೀಪಲ್ಲವಪ್ರೀತಭಿವೇಭಂ ನಿಂಬಪಲ್ಲವಾಃ || ೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸಲ್ಲಕೀಪಲ್ಲವಪ್ರೀತಮ್ ಇಭಂ ನಿಂಬಪಲವಾಃ ಇವ ಅಮೀ ಕೇ ಅಪಿ
ವಿಷಯಾಃ ಸ್ವಾರಾಮಂ ಜಾತು ನ ಹರ್ಷಯಂತಿ || ೩ ||

ಜೋ ನಿರಂತರ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ರಮತಾ ಹ್ಯ, ವಹ ಆತ್ಮಾರಾಮ ಕಹಾತಾ ಹ್ಯ, ತಿಸ
ಆತ್ಮಾರಾಮ ಪುರುಷ ಕೋ ಜಗತ್ ಕೇ ಕೋಈ ವಿಷಯ ಕ್ಯಾ ಪುಸನ್ನ ಕರ ಸಕತೇ ಹ್ಯಂ, ಜಿಸ
ಪ್ರಕಾರ ಏಕ ಮಹಾಮದೋನ್ಮತ್ತ ಹಸ್ತೀ ವನ ಮೇಂ ಹಜಾರ ಹಸ್ತಿಯೋಂ ಕೇ ಝಂಡ
ಮೇಂ ವಿಹಾರ ಕರತಾ ಹ್ಯ ಔರ ಪರಮ ಮಧುರಸ್ವಾದವಾಲೀ ಸಲ್ಲಕೀನಾಮಕ ಲತಾ ಕೇ
ಕೋಮಲ ಪತ್ತೋಂ ಕಾ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕ ಭಕ್ಷಣ ಕರತಾ ಹ್ಯ, ಔರ ಕಡುವೇ ನೀಮ ಕೇ
ಪತ್ತೋಂ ಸೇ ಪುಸನ್ನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಜ್ಞಾನೀ ಭೀ ಪರಮ ಮಧುರ
ಆತ್ಮಾ ಕಾ ಸ್ವಾದ ಲೇತಾ ಹ್ಯ ಔರ ವಿಷಯೋಂ ಕೇ ಸುಖೋಂ ಕೋ ಪರಮ ಕಡುಆ
ಜಾನಕರ ತ್ಯಾಗ ದೇತಾ ಹ್ಯ ಅರ್ಥಾತ್ ಉನ ಕೀ ಓರ ದೃಷ್ಟಿ ಭೀ ನಹೀಂ ದೇತಾ ಹ್ಯ || ೩ ||

ಯಸ್ತು ಭೋಗೇಷು ಭುಕ್ತೇಷು ನ ಭವತ್ಯಧಿವಾಸಿತಾ |
ಅಭುಕ್ತೇಷು ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷೀ ತಾಹಶೋ ಭವದುಲಭಃ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಃ ತು ಭುಕ್ತೇಷು ಭೋಗೇಷು ಅಧಿವಾಸಿತಾ ನ ಭವತಿ; (ತಥಾ) ಅಭುಕ್ತೇಷು
ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷೀ (ಭವತಿ) ತಾದೃಶಃ (ಪುರುಷಃ) ಭವದುರ್ಲಭಃ || ೪ ||

ಜಿಸ ಕೀ ಭೋಗೇ ಹುಖ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಆಸಕ್ತಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯ, ಔರ ನಹೀಂ
ಭೋಗೇ ಹುಖ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಅಭಿಲಾಷಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯ, ಐಸಾ ಪುರುಷ
ಸಂಸಾರ ಮೇಂ ದುರ್ಲಭ ಹ್ಯ ಅರ್ಥಾತ್ ಕರೋಡೋಂ ಮೇಂ ಏಕ ಆದಮೀ ಹೋತಾ
ಹ್ಯ || ೪ ||

ಬುಭುಕ್ಷುರಿಹ ಸಂಸಾರೇ ಮುಮುಕ್ಷುರಪಿ ದೃಶ್ಯತೇ |
ಭೋಗಮೋಕ್ಷನಿರಾಕಾಂಕ್ಷೀವಿರಲೋಹಿ ಮಹಾಶಯಃ || ೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಇಹ ಸಂಸಾರೇ ಬುಭುಕ್ಷುಃ ಮುಮುಕ್ಷುಃ ಅಪಿ ದೃಶ್ಯತೇ ಹಿ ಭೋಗಮೋಕ್ಷನಿರಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಮಹಾಶಯಃ ವಿರಲಃ || ೫ ||

ಇಸ ಸಂಸಾರ ಮೇಂ ವಿಷಯಭೋಗ ಕೀ ಅಭಿಲಾಷಾ ಕರನೇವಾಲೇ ಭೀ ಬಹುತ ದೇಖನೇ ಮೇಂ ಆತೇ ಹ್ಯಂ ಔರ ಮೋಕ್ಷ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಕರನೇವಾಲೇ ಭೀ ಬಹುತ ದೇಖನೇ ಮೇಂ ಆತೇ ಹ್ಯಂ ಪರಂತು ವಿಷಯಭೋಗ ಔರ ಮೋಕ್ಷ ದೋನೋಂ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನ ಕರನೇವಾಲಾ ತಥಾ ಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಅಂತಃಕರಣ ಲಗಾನೇವಾಲಾ ವಿರಲಾ ಹೀ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ, ಸೋಈ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾನ್ನೇ ಭಗವದ್ವೀತಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಕಹಾ ಹ್ಯೆ ಕಿ "ಯತತಾಮಪಿ ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಕಶ್ಚಿನ್ನಾಂ ವೇತ್ರಿ ತತ್ವತಃ" || ೫ ||

ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷೇಷುಜೀವಿತೇ ಮರಣೇ ತಥಾ |

ಕಸ್ಯಾಪ್ಯುದಾರಚಿತ್ತಸ್ಯಹೇಯೋಪಾದೇಯತಾನ ಹಿ || ೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷೇಷು ಜೀವಿತೇ ತಥಾ ಮರಣೇ ಕಸ್ಯ ಅಪಿ ಉದಾರಚಿತ್ತಸ್ಯ ಹಿ ಹೇಯೋಪಾದೇಯತಾನ || ೬ ||

ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ ಔರ ಮೋಕ್ಷ ಯೇ ಚಾರ ಪರಮ ಫಲ ಹ್ಯಂ, ಇನ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಯೋಂ ಕಾ ಅಂತಃಕರಣ ಬಂಧಾ ಹ್ಯೆ ತಥಾ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಯೋಂ ಕೋ ಜನ್ಮಮರಣ ಕಾ ಭಯ ರಹತಾ ಹ್ಯೆ, ಪರಂತು ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಕಾ ಮನ ಧರ್ಮಾದಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ ನಹೀಂ ಬಂಧತಾ ಹ್ಯೆ ಔರ ಜೋ ಜ್ಞಾನೀ ತಿನ ಧರ್ಮಾದಿಕ ಕೋ ಸುಖರೂಪ ಜಾನಕರ ಗ್ರಹಣ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯೆ ಔರ ದುಃಖರೂಪ ಜಾನಕರ ತ್ಯಾಗತಾ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ, ತಥಾ ಜೀವನಮರಣ ಸೇ ಅಪನೀ ಕುಲ ವ್ಯದ್ಧಿ ಔರ ಹಾನಿ ನಹೀಂ ಸಮರ್ಪುತಾ ಹ್ಯೆ ಐಸಾ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋಈ ವಿರಲಾ ಹೀ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ || ೬ ||

ವಾಂಛಾ ನ ವಿಶ್ವವಿಲಯೇ ನ ದ್ವೇಷಸ್ತಸ್ಯ ಚ ಸ್ಥಿತೌ |

ಯಥಾ ಜೀವಿಕಯಾ ತಸ್ಮಾದ್ವನ್ಯ ಆಸ್ತೇ ಯಥಾಸುಖಮ್ || ೭ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಯಸ್ಯ) ವಿಶ್ವವಿಲಯೇ ವಾಂಛಾ ನ, ತಸ್ಯ ಸ್ಥಿತೌ ಚ ದೇಷಃ ನ (ಅಸ್ತಿ) ತಸ್ಮಾತ್ ಧನ್ಯಃ (ಸಃ) ಯಥಾಜೀವಿಕಯಾ ಯಥಾಸುಖಮ್ ಆಸ್ತೇ || ೭ ||

ಜೋ ಜ್ಞಾನೀ ಹ್ಯೆ, ಉಸ ಕೋ ಇಸ ವಿಶ್ವ ಕೇ ನಾಶ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ ತಥಾ ತಿಸ ವಿಶ್ವ ಕೀ ಸ್ಥಿತಿಸೇ ದ್ವೇಷ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ, ಕ್ಯೋಂಕಿ ವಹ ಜ್ಞಾನೀ ತೋ ಜಾನತಾ ಹ್ಯೆ ಕಿ, ಸದಾ ಸರ್ವತ್ರ ಏಕ

ಬ್ರಹ್ಮ ಹೀ ಪ್ರಕಾಶ ಕರ ರಹಾ ಹ್ಯೆ ಔರ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಸಾರ ದೇಹ ಕೋ ಧಾರಣ ಕರತಾ ಹ್ಯೆ ತಥಾ ಸದಾ ಸುಖರೂಪ ರಹತಾ ಹ್ಯೆ ಐಸಾ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಧನ್ಯ ಹ್ಯೆ || ೭ ||

ಕೃತಾರ್ಥೋಽನೇನ ಜ್ಞಾನೇನೇತ್ಯೇವಂ ಗಲಿತಧೀಃ ಕೃತೀ |

ಪಶ್ಯನ್ ಶೃಣ್ವನ್ ಸ್ವಶನ ಜಿಘನಶ್ಚನ್ನಾಸ್ತೇ ಯಥಾಸುಖಮ್ || ೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅನೇನ ಜ್ಞಾನೇನ (ಅಹಮ್) ಕೃತಾರ್ಥಃ ಇತಿ ಏವಮ್ ಗಲಿ. ತಥೀಃ ಕೃತೀ ಪಶ್ಯನ್ ಶೃಣ್ವನ್ ಸ್ಪೃಶನ್ ಜಿಘ್ರನ್ ಅನನ್ ಯಥಾಸುಖಮ್ ಆಸ್ತೇ || ೮ ||

ಇಸ “ ತತ್ವಮಸಿ ” ಆದಿ ಮಹಾವಾಕ್ಯ ಕೇ ಜ್ಞಾನ ಸೇ ಮ್ಯಂ ಕೃತಾರ್ಥ ಹೋಗಯಾ ಹೂಂ ಐಸಾ ನಿಶ್ಚಯ ಹೋನೇ ಸೇ ದೇಹಾದಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಜಿಸ ಕೀ ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿ ನಷ್ಟ ಹೋ ಗಈ ಹ್ಯೇ, ಐಸಾ ಜ್ಞಾನೀ ದೇಖತಾ ಹುಆ, ಶ್ರವಣ ಕರತಾ ಹುಆ, ಸ್ಪರ್ಶ ಕರತಾ ಹುಆ, ಸೂಂಘತಾ ಹುಆ ತಥಾ ಭಕ್ಷಣ ಕರತಾ ಹುಆ ಭೀ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಹೀ ಸ್ಥಿತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ಅರ್ಥಾತ್ ಮ್ಯಂ ಜ್ಞಾನ ಸೇ ಕೃತಾರ್ಥ ಹೋಗಯಾ ಐಸೀ ಬುದ್ಧಿ ಕೇ ಕಾರಣ, ಬಾಹ್ಯ ಇಂದ್ರಿಯೋಂ ಕಾ ವ್ಯಾಪಾರ ಹೋನೇಪರ ಭೀ ಮೂರ್ಖ ಕೀ ಸಮಾನ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಖೇದ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ || ೮ ||

ಶೂನ್ಯಾ ದೃಷ್ಟಿವೃಥಾ ಚೇಷ್ಯಾ ವಿಕಲಾನೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ |

ನ ಸ್ಪೃಹಾ ನ ವಿರಕ್ತಿರ್ವಾ ಕ್ಷೀಣಸಂಸಾರಸಾಗರೇ || ೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ಕ್ಷೀಣಸಂಸಾರಸಾಗರೇ (ಪುರುಷೇ) ದೃಷ್ಟಿಃ ಶೂನ್ಯಾ, ಚೇಷ್ಯಾ ವೃಥಾ, ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ವಿಕಲಾನಿ, ಸ್ಪೃಹಾ ನ ವಾ ವಿರಕ್ತಿಃ ನ || ೯ ||

ಜಿಸ ಜ್ಞಾನೀ ಕಾ ಸಂಸಾರಸಾಗರ ಕ್ಷೀಣ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೇ ಉಸ ಕೋ ವಿಷಯಭೋಗ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೇ ಔರ ವಿಷಯೋಂ ಸೇ ವಿರಕ್ತಿ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೇ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ದೃಷ್ಟಿ ಕಹಿಯೇ ಮನ ಕಾ ವ್ಯಾಪಾರ ಶೂನ್ಯ ಕಹಿಯೇ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪರಹಿತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ಔರ ಚೇಷ್ಯಾ ಕಹಿಯೇ ಶರೀರ ಕಾ ವ್ಯಾಪಾರ ವೃಥಾ ಕಹಿಯೇ ಫಲ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಸೇ ರಹಿತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ತಥಾ ನೇತ್ರ ಆದಿ ಇಂದ್ರಿಯೇ ವಿಕಲ ಕಹಿಯೇ ಸಮೀಪ ಮೇಂ ಆಯೇ ಹುಏ ಭೀ ವಿಷಯೋಂ ಕೋ ಯಥಾರ್ಥ ರೂಪ ಸೇ ನ ಜಾನನೇವಾಲೀ ಹೋತೀ ಹ್ಯೇಂ ಸೋಈ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಕಹಾ ಭೀ ಹ್ಯೇ ಕಿ “ ಯಸ್ಮಿನ್ ಜಾಗ್ರತಿ ಭೂತಾನಿ ಸಾ ನಿಶಾ ಪಶ್ಯತೋ ಮುನೇಃ ” || ೯ ||

ನ ಜಾಗರ್ತಿ ನ ನಿದ್ರಾತಿ ನೋನ್ಮೀಲತಿ ನ ಮೀಲತಿ |

ಅಹೋ ಪರದಶಾ ಕಾಪಿ ವರ್ತತೇ ಮುಕ್ತಚೇತಸಃ || ೧೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ನ ಜಾಗರ್ತಿ ನ ನಿದ್ರಾತಿ ನ ಉನ್ಮೀಲತಿ ನ ಮೀಲತಿ, ಅಹೋ ಮುಕ್ತಚೇತಸಃ ಕಾ ಅಪಿ ಪರದಶಾ ವರ್ತತೇ || ೧೦ ||

ನ ಜಾಗತಾ ಹ್ಯೇ, ನ ಶಯನ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ, ನ ನೇತ್ರೋಂ ಕೇ ಪಲಕೋಂ ಕೋ ಖೋಲತಾ ಹ್ಯೇ, ನ ಮೀಚತಾ ಹ್ಯೇ ಅರ್ಥಾತ್ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಷಯೋಂ ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪ ದೇಖತಾ

ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹೈ ಕಿ, ಮುಕ್ತ ಹೈ ಚಿತ್ತ ಜಿಸ ಕಾ ಏಸೇ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಕೋಈ ಪರಮ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ದಶಾ ಹೈ || ೧೦ ||

ಸರ್ವತ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ ಸ್ವಸ್ಥಃ ಸರ್ವತ್ರ ವಿಮಲಾಶಯಃ |

ಸಮಸ್ತವಾಸನಾಮುಕ್ತೋ ಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವತ್ರ ರಾಜತೇ || ೧೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವತ್ರ ಸ್ವಸ್ಥಃ ಸರ್ವತ್ರ ವಿಮಲಾಶಯಃ (ಚ) ದೃಶ್ಯತೇ; (ತಥಾ) ಸಮಸ್ತವಾಸನಾಮುಕ್ತಃ (ಸನ್) ಸರ್ವತ್ರ ರಾಜತೇ || ೧೦ ||

ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಸುಖ ದುಃಖಾದಿ ಸರ್ವತ್ರ ಸ್ವಸ್ಥ ಚಿತ್ತ ರಹನೇವಾಲಾ ಔರ ಶತ್ರು ಮಿತ್ರ ಆದಿ ಸಬ ಕೇ ವಿಷೇಂ ನಿರ್ಮಲ ಅಂತಃಕರಣವಾಲಾ (ಸಮದರ್ಶೀ) ದೀಖತಾ ಹೈ ಔರ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಸನಾಓಂ ಸೇ ರಹಿತ ಹೋಕರ ಸಬ ಅವಸ್ಥಾಓಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವಿರಾಜಮಾನ ಹೋತಾ ಹೈ || ೧೦ ||

ಪಶ್ಯನ್ ಶೃಣ್ವನ್ ಸ್ತಶನ ಜಿಘನಶ್ಚನ್ಯೂಹ್ಯನ್ವದನ್ ವಜನ್ |

ಈಹಿತಾನೀಹಿತೈರ್ಮುಕ್ತೋ ಮುಕ್ತ ಏವ ಮಹಾಶಯಃ || ೧೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಪಶ್ಯನ್ ಶೃಣ್ವನ್ ಸ್ತಶನ ಜಿವನ್ ಅನನ್ ಗೃಹ್ಯನ್ ವದನ ವಜನ (ಆಪ) ಈಹಿತಾನೀಹಿತಃ ಮುಕ್ತಃ ಮಹಾಶಯಃ ಮುಕ್ತಃ ಏವ || ೧೧ ||

ದೇಖತಾ ಹುಆ, ಸುನತಾ ಹುಆ, ಸ್ಪರ್ಶ ಕರತಾ ಹುಆ, ಸೂಂಘತಾ ಹುಆ, ಗ್ರಹಣ ಕರತಾ ಹುಆ, ಭೋಜನ ಕರತಾ ಹುಆ, ಕಥನ ಕರತಾ ಹುಆ ತಥಾ ಗಮನ ಕರತಾ ಹುಆ ಭೀ ಇಚ್ಛಾ ಔರ ದ್ವೇಷ ಸೇ ರಹಿತ ಬ್ರಹ್ಮ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಚಿತ್ತ ಲಗಾನೇವಾಲಾ ಮುಕ್ತ ಹೀ ಹೈ || ೧೧ ||

ಸುಖೇ ದುಃಖೇ ನರೇ ನಾಯಾಂ ಸಂಪತ್ತು ಚ ವಿಪತ್ತುಚ |

ವಿಶೇಷೋ ನೈವ ಧೀರಸ್ಯ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮದರ್ಶಿನಃ || ೧೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸುಖೇ ದುಃಖೇ, ನರೇ ನಾ-ಮ್ ಸಂಪತ್ತು, ಚ ವಿಪತ್ತು, ಚ ಧೀರಸ್ಯ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮದರ್ಶಿನಃ ವಿಶೇಷಃ ನ ಏವ || ೧೨ ||

ಸಂಪೂರ್ಣ ವಸ್ತುಓಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಏಕ ಆತ್ಮದೃಷ್ಟಿ ಕರನೇವಾಲೇ ಜಿಸ ಧೀರ ಪುರುಷ ಕಾ ಮನ ಸುಖ ಕೇ ವಿಷ ಔರ ಸ್ತ್ರೀವಿಲಾಸ ಕೇ ವಿಷೇಂ ತಥಾ ಸಂಪತ್ತಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಪ್ರಸನ್ನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಮಹಾದುಃಖ ತಥಾ ವಿಪತ್ತಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಕಂಪಾಯಮಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ವಹೀ ಮುಕ್ತ ಹೈ || ೧೨ ||

ನ ಹಿಂಸಾ ನೈವ ಕಾರುಣ್ಯಂ ನೌದ್ವತ್ಯಂ ನ ಚ ದೀನತಾ |

ನಾಶ್ಚರ್ಯ ನೈವ ಚ ಕ್ಷೋಭಃ ಕ್ಷೀಣ ಸಂಸರಣೇ ನರೇ || ೧೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಕ್ಷೀಣಸಂಸರಣೇ ನರೇ ಹಿಂಸಾ ನ, ಕಾರುಣ್ಯಮ್ ನ, ಔದ್ವತ್ಯಮ್ ನ, ದೀನತಾ ಚ ಏವ ನ, ಆಶ್ಚರ್ಯಮ್ ನ, ಕ್ಷೋಭಃ ಚ ಏವ ನ || ೧೬ ||

ಜಿಸ ಪುರುಷ ಕಾ ಸಂಸಾರ ಕ್ಷೀಣ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೇ ಅರ್ಥಾತ್ ದೇಹಾಭಿಮಾನ ದೂರ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೇ ಉಸ ಕಾ ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುರೂಪ ಬಂಧನ ದೂರ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೇ, ಐಸೇ ಜ್ಞಾನೀ ಕೇ ಮನ ಮೇಂ ಹಿಂಸಾ ಕಹಿಯೇ ಪರದ್ರೋಹ ನಹೀಂ ಹೋ ಜಾತಾ, ದಯಾಲತಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೇ, ಉದ್ವತತಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೇ, ದೀನತಾ ನಹೀಂ ರಹತೀ ಹ್ಯೇ, ಆಶ್ಚರ್ಯ ನಹೀಂ ರಹತಾ ಹ್ಯೇ ಔರ ಕ್ಷೋಭ ಭೀ ನಹೀಂ ರಹತಾ ಹ್ಯೇ, ಕ್ಷೋಂಕಿ ಜ್ಞಾನೀ ಕಾ ಏಕ ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೇ || ೧೬ ||

ನಮುಕ್ತೋ ವಿಷಯದ್ವೇಷ್ವಾ ನ ವಾ ವಿಷಯಲೋಲುಪಃ |
ಅಸಂಸಕ್ತಮನಾ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಪ್ರಾಪ್ತಮುಪಾಶ್ರುತೇ || ೧೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮುಕ್ತಃ ವಿಷಯದ್ವೇಷ್ವಾ ನ (ಭವತಿ), ವಾ ವಿಷಯಲೋಲುಪಃ (ಚ) ನ (ಭವತಿ,), (ಕಿಂತು) ನಿತ್ಯಮ್ ಅಸಂಸಕ್ತಮನಾಃ (ಸನ) ಪ್ರಾಪ್ತಾಪ್ರಾಪ್ತಮ್ ಉಪಾಇನುತೇ || ೧೭ ||

ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಪುರುಷ ವಿಷಯೋಂ ಸೇ ದ್ವೇಷ (ವಿಷಯೋಂ ಕಾ ತ್ಯಾಗ) ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ ಔರ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಆಸಕ್ತ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ಕಿಂತು ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿರಹಿತ ಹ್ಯೇ ಮನ ಜಿಸ ಕಾ ಐಸಾ ಹೋಕರ ನಿತ್ಯ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕೇ ಅನುಸಾರ ಪ್ರಾಪ್ತ ಔರ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ಕೋ ಭೋಗತಾ ಹ್ಯೇ || ೧೭ ||

ಸಮಾಧಾನಾಸಮಾಧಾನಹಿತಾಹಿತವಿಕಲ್ಪನಾಃ |
ಶೂನ್ಯಚಿತ್ತೋ ನ ಜಾನಾತಿ ಕೈವಲ್ಯಮಿವ ಸಂಸ್ಥಿತಃ || ೧೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಶೂನ್ಯಚಿತ್ತಃ ಕೈವಲ್ಯಮ್ ಸಂಸ್ಥಿತಃ ಇವ ಸಮಾಧಾನಾಸಮಾಧಾನಹಿತಾಹಿತವಿಕಲ್ಪನಾ ನ ಜಾನಾತಿ || ೧೮ ||

ಶೂನ್ಯ ಹ್ಯೇ ಚಿತ್ತ ಜಿಸ ಕಾ ಐಸಾ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ವಿದೇಹ ಕೈವಲ್ಯದಶಾ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಏ ಕೀ ಸಮಾನ ಸಮಾಧಾನ,
ಅಸಮಾಧಾನ, ಹಿತ ಔರ ಅಹಿತ ಕೀ ಕಲ್ಪನಾ ಕೋ ನಹೀಂ ಜಾನತಾ ಹ್ಯೇ, ಕ್ಷೋಂಕಿ ಉಸ ಕಾ ಮನ ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೇ || ೧೮ ||

ನಿರ್ಮಮೋ ನಿರಹಂಕಾರೋ ನ ಕಿಂಚಿದಿತಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ತಃ |
ಅಂತರ್ಗಲಿತಸರ್ವಾಶಃ ಕುರ್ವನಪಿ ಕರೋತಿ ನ || ೧೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಿರ್ಮಮಃ ನಿರಹಂಕಾರಃ ಕಿಂಚಿತ್ ನ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತಃ ಅಂತರ್ಗಃ ಲಿತಸರ್ವಾಶಃ
ಕುರ್ವನ್ ಅಪಿ ನ ಕರೋತಿ || ೧೯ ||

ಜಿಸ ಕೀ ಸ್ತ್ರೀಪುತ್ರಾದಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಮಮತಾ ದೂರ ಹೋ ಗಕ್ ಹೈ ಔರ ಜಿಸ ಕಾ
ದೇಹಾಭಿಮಾನ ದೂರ ಹೋ ಗಯಾ ಹೈ ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೇ ಅನ್ಯ ದ್ವಿತೀಯ ಕೋಕ್
ವಸ್ತು ನಹೀಂ ಹೈ ಐಸಾ ಜಿ ಸೇ ನಿಶ್ಚಯ ಹೋ ಗಯಾ ಹೈ ಔರ ಜಿಸ ಕೀ ಭೀತರ ಕೀ ಆಶಾ
ನಷ್ಟ ಹೋ ಗಕ್ ಹೈ ಐಸಾ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ವಿಷಯಭೋಗ ಕರತಾ ಹುಆ ಭೀ ನಹೀಂ
ಕರತಾ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಉಸ ಮೇಂ ಆಸಕ್ತಿ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ || ೧೯ ||

ಮನಃಪ್ರಕಾಶಸಂಮೋಹಸ್ವಪ್ನಜಾಡ್ಯವಿವರ್ಜಿತಃ |
ದಶಾಂ ಕಾಮಪಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋ ಭವೇದಲಿತಮಾನಸಃ || ೨೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮನಃಪ್ರಕಾಶಸಂಮೋಹಸ್ವಪ್ನಜಾಡ್ಯವಿವರ್ಜಿತಃ | ಗಲಿತಮಾನಸಃ ಕಾಮ
ಅಪಿ ದಶಾಮ್ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಭವೇತ್ || ೨೦ ||

ಜಿಸ ಕೇ ಮನ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಮೋಹ ನಹೀಂ ಹೈ ಐಸಾ ಜೋ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಹೈ ಉಸ ಕೇ
ಮನ ಕಾ ಪ್ರಕಾಶ ತಥಾ ಅಜ್ಞಾನರೂಪೀ ಜಡತ್ವ ನಿವೃತ್ತ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ ತಿಸ ಜ್ಞಾನೀ
ಕೀ ಕೋಕ್ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ
ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಗೀತಾ | ದಶಾ ಹೋತೀ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಉಸ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ದಶಾ ಕಿಸೀ ಕೇ ಜಾನನೇ
ಮೇಂ ನಹೀಂ ಆತೀ ಹೈ || ೨೦ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಭಾಷಾಟೀಕಯಾ
ಸಹಿತಂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಿಶತಿಕಂ ನಾಮ ಸಪ್ತದಶಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ ||
೧೭ ||

ಅಷ್ಟಾದಶಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೧೮.
ಯಸ್ಯ ಬೋಧೋದಯೇ ತಾವತ್ಸ್ವಪ್ನವದ್ಭವತಿ ಭ್ರಮಃ |
ತಸ್ಮೈ ಸುಖೈಕರೂಪಾಯ ನಮಃಶಾಂತಾಯ ತೇಜಸೇ || ೧ ||

ಅನ್ವಯಃ ಯಸ್ಯ ಬೋಧೋದಯೇ ಭ್ರಮಃ ಸ್ವಮವತ್ ಭವತಿ; ತಾವತ್ ತಸ್ಮೈ
ಸುಖೈಕರೂಪಾಯ ಶಾಂತಾಯ ತೇಜ ಸೇ ನಮಃ || ೧ ||

ಇಸ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ಶಾಂತಿ ಕೀ ಪ್ರಧಾನತಾ ವರ್ಣತ ಕರತೇ ಹುಏ ಪ್ರಥಮ ಶಾಂತಿ ಕಾ
ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹೈಂ ತಹಾಂ ಭೀ ಪ್ರಥಮ ಶಾಂತ ಆತ್ಮಾ ಕೋ ನಮಸ್ಕಾರ ಕರತೇ ಹೈಂ,
ಜಿಸ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ಜ್ಞಾನ ಹೋತೇ ಹೀ ಯಹ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಂಸಾರ ಸ್ವಪ್ನ ಕೀ ಸಮಾನ ಮಿಥ್ಯಾ
ಭಾಸನೇ ಲಗತಾ ಹೈ, ಪ್ರಥಮ ತಿಸ ಸುಖರೂಪ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಶಾಂತಸಂಕಲ್ಪಸ್ವರೂಪ
ಆತ್ಮಾ ಕೇ ಅರ್ಥ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೈ || ೧ ||

ಅರ್ಜಯಿತ್ವಾಽಖಿಲಾನರ್ಥಾನ್ ಭೋಗಾನಾಪ್ನೋತಿ ಪುಷ್ಕಲಾನ್ |

ನಹಿ ಸರ್ವಪರಿತ್ಯಾಗಮಂತರೇಣ ಸುಖೀ ಭವೇತ್ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಖಿಲಾನ್ ಅರ್ಥಾನ್ ಅರ್ಜಯಿತ್ವಾ ಪುಷ್ಕಲಾನ್ ಭೋಗಾನ ಆಪ್ನೋತಿ, ಸರ್ವಪರಿತ್ಯಾಗಮಂತರೇಣ ಸುಖೀ ನಹಿ ಭವೇತ್ || ೨ ||

ಯಹಾಂ ಶಾಂತಸಂಕಲ್ಪಸ್ವರೂಪಕೋ ಹೀ ಸುಖರೂಪ ಕಹಾ, ತಿಸ ಕಾರಣ ಶಂಕಾ ಹೋತೀ ಹೈ ಕಿ, ಧನೀ ಪುರುಷ ಭೀ ತೋ ಸುಖೀ ಹೋತಾ ಹೈ ಫಿರ ಶಾಂತಸಂಕಲ್ಪಕೋ ಹೀ ಸುಖರೂಪ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಹಾ ? ತಿಸ ಕಾ ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿ ಪುರುಷ ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ಸ್ತ್ರೀ ಔರ ಪುತ್ರ ಆದಿ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥೋಂ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಕರ ಕೇ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಭೋಗೋಂಕೋ ಹೀ ಭೋಗತಾ ಹೈ, ಸುಖರೂಪ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಉನ ಭೋಗೋಂ ಕೇ ನಷ್ಟ ಹೋನೇಪರ ಫಿರ ದುಃಖ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪೋಂ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕಿಯೇ ಬಿನಾ ಸುಖರೂಪ ಕದಾಪಿ ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತಾ || ೨ ||

ಕರ್ತವ್ಯದುಃಖಮಾರ್ತಂಡಜ್ವಾಲಾದಗ್ಧಾಂತರಾತ್ಮನಃ |

ಕುತಃ ಪ್ರಶಮಪೀಯೂಷಧಾರಾಸಾರಮೃತೇ ಸುಖಮ್ || ೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಕರ್ತವ್ಯದುಃಖಮಾರ್ತಂಡಜ್ವಾಲಾದಗ್ಧಾಂತರಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಶಮಪೀಯೂಷಧಾರಾಸಾರಾ ಮೃತೇ ಸುಖಂ ಕುತಃ ? || ೩ ||

ಮಿಥ್ಯಾರೂಪ ಜೋ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪ ಹೈ ಉನ ಕೋ ತುಚ್ಛ ಜಾನನಾ ಹೀ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಹೈ, ಜೈ ಸೇ ವಂಧ್ಯಾಪುತ್ರ ಕೋ ಮಿಥ್ಯಾರೂಪ ಜಾನ ಲೇನಾ ಹೀ ತ್ಯಾಗ ಹೈ ಕ್ರೋಂಕಿ ಮಿಥ್ಯಾರೂಪ ವಸ್ತು ಕಾ ಅನ್ಯ ಕಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತಾ, ಯಹ ವಿಷಯ ಅನ್ಯ ರೀತಿಸೇ ದಿಖಾತೇ ಹೈಂ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಜೋ ಕರ್ಮ ಉನ ಕರ್ಮೋಂ ಸೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋನೇವಾಲೇ ಜೋ ದುಃಖ ವಹೀ ಹುಆ ಸೂರ್ಯ ಕೀ ಕಿರಣೋಂ ಕಾ ಅತ್ಯಂತ ತೀಕ್ಷ್ಣ ತಾಪ ತಿಸ ಸೇ ದಗ್ಧ ಹುಆ ಹೈ ಅಂತಃಕರಣ ಜಿಸ ಕಾ ಐಸೇ ಪುರುಷ ಕೋ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪ ಕೀ ಶಾಂತಿರೂಪ ಅಮೃತಧಾರಾ ಕೀ ವೃಷ್ಟಿ ಕೇ ಬಿನಾ ಸುಖ ಕಹಾಂ ಸೇ ಹೋ ಸಕತಾ ಹೈ ? || ೩ ||

ಭವೋಽಯಂ ಭಾವನಾಮಾತ್ರೋ ನ ಕಿಂಚಿತ್ಪರಮಾರ್ಥತಃ |

ನಾಸ್ತ್ಯಭಾವಃ ಸ್ವಭಾವಾನಾಂ ಭಾವಾಭಾವವಿಭಾವಿನಾಮ್ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಯಮ್ ಭವಃ ಭಾವನಾಮಾತ್ರಃ ಪರಮಾರ್ಥತಃ ಕಿಂಚಿತ್ ನ (ಅಸ್ತಿ); ಭಾವಾಭಾವವಿಭಾವಿನಾಮ್ ಸ್ವಭಾವಾನಾಮ್ ಅಭಾವಃ ನ ಅಸ್ತಿ || ೪ ||

ಸಂಸಾರರೂಪಿ ವಿಷ ಕೋ ದೂರ ಕರನೇವಾಲಾ ಹೋನೇ ಕೇ ಕಾರಣ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪ ಕೇ ಶಾಂತಿರೂಪ ಕೋ ಅಮೃತರೂಪ ಕರ ಕೇ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ ಯಹ ಸಂಸಾರ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರ ಹ್ಯೇ, ವಾಸ್ತವದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ಏಕ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ಸಿವಾಯ ದೂಸರಾ ಕುಲೈ ನಹೀಂ ಹ್ಯೇ, ಯಹಾಂ ವಾದೀ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ ಕಿ ಭಾವರೂಪ ಜೋ ದೃಶ್ಯಮಾನ ಜಗತ್ ಹ್ಯೇ ಸೋ ನಷ್ಟ ಹೋನೇ ಕೇ ಅನಂತರ ಅಭಾವರೂಪ ಶೂನ್ಯ ಹೋ ಜಾತಾ ಹ್ಯೇ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ತೋ ಶೂನ್ಯವಾದೀ ಕಾ ಮತ ಸಿದ್ಧ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ? ಇಸ ಕೇ ಉತ್ತರ ಮೇಂ ಶ್ರೀಗುರು ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಜೀ ಕಹತೇ ಹ್ಯೇಂ, ಕಿ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರ ಜಗತ್ ಕೇ ನಾಶ ಹೋನ ಕೇ ಅನಂತರ ಸತ್ಯಸ್ವಭಾವ ಆತ್ಮಾ ಅಖಂಡರೂಪ ಸೇ ವಿರಾಜಮಾನ ರಹತಾ ಹ್ಯೇ, ಇಸ ಕಾರಣ ಸಂಸಾರ ಕಾ ನಾಶ ಹೋನೇ ಕೇ ಅನಂತರ ಶೂನ್ಯ ನಹೀಂ ರಹತಾ ಹ್ಯೇ, ಕಿಂತು ಉಸ ಸಮಯ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಕೇವಲಾನಂದರೂಪ ಮುಕ್ತ ಆತ್ಮಾ ರಹತಾ ಹ್ಯೇ || ೪ ||

ನ ದೂರಂ ನ ಚ ಸಂಕೋಚಾಲ್ಪಬ್ಧಮೇವಾತ್ಮನಃ ಪದಮ್ |

ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಂ ನಿರಾಯಾಸಂ ನಿರ್ವಿಕಾರಂ ನಿರಂಜನಮ್ || ೫ ||

ಅನ್ವಯಃ:ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಮ್ ನಿರಾಯಾಸಮ್ ನಿರ್ವಿಕಾರಮ್ ನಿರಂಜನಮ್ ಆತ್ಮನಃ ಪದಮ್ ನ ದೂರಮ್ ನ ಚ ಸಂಕೋಚಾತ್ (ಕಿಂತು) ಲಬ್ಧಮ್ ಏವ (ಅಸ್ತಿ) || ೫ ||

ವಾದೀ ಪ್ರಶ್ನ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ ಕಿ, ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪ ಕೀ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೋತೇ ಹೀ ಆತ್ಮಾ ಕೋ ಅಮೃತತ್ವ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋ ಜಾತೀ ಹ್ಯೇ ? ತಹಾಂ ಕಹತೇ ಹ್ಯೇಂ ಕಿ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ದೂರ ನಹೀಂ ಹ್ಯೇ ಕಿಂತು ಸದಾ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹ್ಯೇ; ಔರ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಹ್ಯೇ ಸದಾ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪರಹಿತ ಹ್ಯೇ, ನಿರಾಯಾಸ ಕಹಿಯೇ ಶ್ರಮ ಕೇ ಬಿನಾ ಹೀ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹ್ಯೇ, ವಿಕಾರ ಜೋ ಜನ್ಮ ಔರ ಮೃತ್ಯು ತಿನ ಸೇ ರಹಿತ ಹ್ಯೇ ಔರ ನಿರಂಜನ ಕಹಿಯೇ ಮಾಯಾ (ಅವಿದ್ಯಾ) ರೂಪ ಉಪಾಧಿರಹಿತ ಹ್ಯೇ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಂಠ ಮೇಂ ಧಾರಣ ಕೀ ಹುಈ ಮಣಿ ಭೂಲ ಸೇ ದೂಸರೇ ಸ್ಥಾನ ಮೇಂ ಡೂಂಡನೇ ಸೇ ನಹೀಂ ಮಿಲತೀ ಹ್ಯೇ ಔರ ವಿಸ್ಮೃತಿ ಕೇ ದೂರ ಹೋತೇ ಹೀ ಕಂಠ ಮೇಂ ಪ್ರತೀತ ಹೋ ಜಾತೀ ಹ್ಯೇ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಅಜ್ಞಾನ ಸೇ ಆತ್ಮಾ ದೂರ ಪ್ರತೀತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ಪರಂತು ಜ್ಞಾನ ಹೋನೇಪರ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೀ ಹ್ಯೇ || ೫ ||

ವ್ಯಾಮೋಹಮಾತ್ರವಿರತೌ ಸ್ವರೂಪಾದಾನಮಾತ್ರತಃ |

ವೀತಶೋಕಾ ವಿರಾಜಂತೇ ನಿರಾವರಣದೃಷ್ಟಯಃ || ೬ ||

ಅನ್ವಯಃ:- ನಿರಾವರಣದೃಷ್ಟಯಃ ವ್ಯಾಮೋಹಮಾತ್ರವಿರತೌ ಸ್ವರೂಪಾದಾನಮಾತ್ರತಃ ವೀತಶೋಕಾಃ (ಸಂತಃ) ವಿರಾಜಂತೇ || ೬ ||

ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಸೇ ಆತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೋತೀ ಹ್ಯೇ ಐಸಾ ಜೋ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರೋಂ ಕೋ ವ್ಯವಹಾರ ಹ್ಯೇ ಸೋ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ? ಔರ ಯದಿ ಆತ್ಮಾ ನಿತ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೀ ಹ್ಯೇ ತೋ ಗುರು ಕೇ ಉಪದೇಶ ಔರ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸ ಕೀ ಕ್ಯಾ ಅವಶ್ಯಕತಾ ಹ್ಯೇ, ತಹಾಂ ಕಹತೇ ಹ್ಯೇಂ ಕಿ ಕೇವಲ

ಅಜ್ಞಾನರೂಪಿ ಮೋಹ ಕಾ ಪರದಾ ಪಡ ರಹಾ ಹೈ, ತಿಸ ಸೇ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕಾ ಪ್ರಕಾಶ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ | ಇಸ ಕಾರಣ ಸಮುದ್ರ ಉಪದೇಶ ಸೇ ಮೋಹ ಕೋ ದೂರ ಕರ ಕೇ ಜಿಸ ಸೇ ಸ್ವರೂಪ ಕಾ ನಿಶ್ಚಯ ಕಿಯಾ ಹೈ, ಐಸಾ ಜೋ ಜ್ಞಾನೀ ಹೈ, ವಹ ಜಗತ್ ಮೇಂ ಶೋಭಾಯಮಾನ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಉಸ ಕೀ ದೃಷ್ಟಿಪರ ಫಿರ ಮೋಹರೂಪಿ ಪರದಾ ನಹೀಂ ಪಡತಾ ಹೈ || ೬ ||

ಸಮಸ್ತಂ ಕಲ್ಪನಾಮಾತ್ರಮಾತ್ಮಾ ಮುಕ್ತಃಸನಾತನಃ |

ಇತಿ ವಿಜ್ಞಾಯ ಧೀರೋ ಹಿ ಕಿಮಭ್ಯಸ್ಯತಿ ಬಾಲವತ್ || ೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸಮಸ್ತಮ್ ಕಲ್ಪನಾಮಾತ್ರಮ್, ಆತ್ಮಾ ಸನಾತನಃ ಮುಕ್ತಃ ಧೀರಃ ಇತಿ ವಿಜ್ಞಾಯ ಹಿ ಬಾಲವತ್ ಕಿಮ್ ಅಭ್ಯಸ್ಯತಿ || ೭ ||

ಯಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಕಲ್ಪನಾಮಾತ್ರ ಹೈ ಔರ ಆತ್ಮಾ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತ ಹೈ; ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಾನಕರ ಕ್ಯಾ ಬಾಲಕ ಕೀ ಸಮಾನ ಸಾಂಸಾರಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ಕರತಾ ಹೈ ? ಅರ್ಥಾತ್ ಕದಾಪಿ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ || ೭ ||

ಆತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಭಾವಾಭಾವೌ ಚ ಕಲ್ಪಿತೌ |

ನಿಷ್ಯಾಮಃ ಕಿಂ ವಿಜಾನಾತಿ ಕಿಂ ಬ್ರೂತೇ ಚ ಕರೋತಿ ಕಿಮ್ || ೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಆತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ, ಭಾವಾಭಾವೌ ಚ ಕಲ್ಪಿತೌ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ನಿಷ್ಯಾಮಃ (ಸನ್) ಕಿಂ ವಿಜಾನಾತಿ, ಕಿಂ ಬ್ರೂತೇ, ಕಿಂ ಚ ಕರೋತಿ || ೮ ||

ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಲ್ಪನಾಮಾತ್ರ ಹೈ, ಇಸ ಜ್ಞಾನ ಕಾ ಮೂಲ ಕಾರಣ ಜೋ ತತ್ತ್ವಂಪದಾರ್ಥ ಕಾ ಐಕ್ಯಜ್ಞಾನ ಉಸೀ ಕೋ ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಆತ್ಮಾ ಕಹಿಯೇ, ಜೀವಾತ್ಮಾ ಜೋ ತ್ವಮ್ ' ಪದಾರ್ಥ ಹೈ ಔರ ಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ತ್ವದಾರ್ಥ ಹೈ, ಯೇ ದೋನೋಂ ಅಭಿನ್ನ ಹೈಂ ಔರ ಅಧಿಷ್ಠಾನರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಹೋನೇಪರ ಭಾವ, ಅಭಾವರೂಪಸಂಪೂರ್ಣ ಘಟಾದಿ ದೃಶ್ಯ ಪದಾರ್ಥ ಕಲ್ಪಿತ ಹೈಂ ಐಸಾ ನಿಶ್ಚಯ ಕರ ಕೇ ನಿಷ್ಯಾಮ ಹೋತಾ ಹುಆ ಜ್ಞಾನೀ ಕ್ಯಾ ಜಾನತಾ ಹೈ ಕ್ಯಾ ಕಹತಾ ಹೈ ? ಔರ ಕ್ಯಾ ಕರತಾ ಹೈ ? ಅರ್ಥಾತ್ ಮನ ಕೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರ ಹೋನೇ ಕೇ ಕಾರಣ ನ ಕುಲೈ ಜಾನತಾ ಹೈ, ನ ಕುಲೈ ಕಹತಾ ಹೈ, ಔರ ನ ಕುಲೈ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿಂತು ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಮೇಂ ಸ್ಥಿತ ಹೋತಾ ಹೈ || ೮ ||

ಅಯಂ ಸೋಽಹಮಯಂ ನಾಹಮಿತಿ ಕ್ಷೀಣಾ ವಿಕಲ್ಪನಾಃ |

ಸರ್ವಮಾತ್ಮೇತಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ತೂಷ್ಣೀಭೂತಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ || ೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸರ್ವಮ್ ಆತ್ಮಾ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ತೂಷ್ಣೀಭೂತಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ ಅಯಮ್ ಸಃ ಅಹಮ್, ಅಯಮ್ ಅಹಮ್ ನ ಇತಿ ವಿಕಲ್ಪನಾಃ ಕ್ಷೀಣಾಃ (ಭವಂತಿ) || ೯ ||

ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಸೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಲ್ಪನಾ ನಿವೃತ್ತ ಹೋ ಜಾತೀ ಹೈ ಯಹ ದಿಖಾತೇ ಹೈಂ | ಜಿಸ ಪುರುಷ ಕೋ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪ ಭಾಸತಾ ಹೈ ವಹ ಪುರುಷ ಮುನಿವೃತ್ತರೂಪೀ ಯೋಗದಶಾ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಉಸ ಪುರುಷ ಕಾ ಮನ ವೃತ್ತಿರಹಿತ ಹೋಕರ ಬ್ರಹ್ಮ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಏಕಾಕಾರ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ ತದನಂತರ ಉಸ ಪುರುಷ ಕೋ ಅಪನಾ ತಥಾ ಪರ ಕಾ ಜ್ಞಾನ ನಹೀಂ ರಹತಾ ಹೈ, ಅರ್ಥಾತ್ ಮೈಂ ಧ್ಯಾನ ಕರತಾ ಹೂಂ ಔರ ದೂಸರಾ ಪುರುಷ ಅನ್ಯ ಕಾರ್ಯ ಕರತಾ ಹೈ, ಯಹ ಅಜ್ಞಾನ ದೂರ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ, ತಾತ್ಪರ್ಯ ಯಹ ಹೈ ಕಿ, ಉಸ ಪುರುಷ ಕೀ ಕಲ್ಪನಾಮಾತ್ರ ನಷ್ಟ ಹೋ ಜಾತೀ ಹೈ || ೯ ||

ನ ವಿಕ್ಷೇಪೋ ನ ಚೈಕಾಗ್ರಯಂ ನಾತಿಬೋಧೋ ನ ಮೂಢತಾ |

ನ ಸುಖಂ ನ ಚ ವಾ ದುಃಖಮುಪಶಾಂತಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ || ೧೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಉಪಶಾಂತಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ ವಿಕ್ಷೇಪಃ ನ, ಐಕಾಗ್ರ್ಯಮ್ ಚ ನ, ಅತಿಬೋಧಃ ನ, ಮೂಢತ | ನ, ಸುರಕ್ಮ ನ ವಾ, ದುಃಖಮ್ ಚ ನ (ಭವತಿ) || ೧೦ ||

ಅಬ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪರಹಿತ ಪುರುಷ ಕಾ ಸ್ವರೂಪ ದಿಖಾತೇ ಹೈಂ, ಜೋ ಪುರುಷ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪರಹಿತ ಹೋಕರ ಶಾಂತಿ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಉಸ ಶಾಂತಸ್ವಭಾವ ಯೋಗೀ ಕೇ ಮನ ಕೋ ಕಿಸೀ ಬಾತ ಕಾ ವಿಕ್ಷೇಪ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಏಕಾಗ್ರತಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ, ಅತ್ಯಂತ ಜ್ಞಾನ ಅಧವಾ ಮೂಢತಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ, ಸುಖ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಔರ ದುಃಖ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ವಹ ಕೇವಲ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಸ್ವರೂಪ ಹೋತಾ ಹೈ | || ೧೦ ||

ಸ್ವಾರಾಜ್ಯೇ ಭೈಕ್ಷ್ಯವೃತ್ತೌ ಚ ಲಾಭಾಲಾಭೇ ಜನೇ ವನೇ |

ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ನ ವಿಶೇಷೋಽಸ್ತಿ ಯೋಗಿನಃ || ೧೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ ಸ್ವಾರಾಜ್ಯೇ ಮೈಕ್ಷ್ಯವೃತ್ತೀ ಲಾಭಾಲಾಭೇ ಜನೇ ವನೇ ಚ ವಿಶೇಷಃ ನ ಅಸ್ತಿ || ೧೧ ||

ಸಂಕಲ್ಪ ಔರ ವಿಕಲ್ಪ ಸೇ ರಹಿತ ಹೈ ಸ್ವಭಾವ ಜಿಸ ಕಾ ಐಸೇ ಯೋಗೀ (ಜ್ಞಾನೀ) ಕೋ ಸ್ವರ್ಗ ಕಾ ರಾಜ್ಯ ಮಿಲನೇಸೇ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಖ ವಸ್ತು ಸೇ ತಥಾ ಜನಸಮೂಹ ಮೇಂ ನಿವಾಸ ಹೋನೇ ಸೇ ಕುಛ ಪ್ರಸನ್ನತಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ ಔರ ಭಿಕ್ಷಾ ಮಾಂಗಕರ ನಿರ್ವಾಹ ಕರನೇಸೇ, ಕಿಸೀ ಪದಾರ್ಥ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ನ ಹೋನೇ ಸೇ ತಥಾ ನಿರ್ಜನ ಸ್ಥಾನ ಮೇಂ ರಹನೇ ಸೇ ಕುಛ ಅಪ್ರಸನ್ನತಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಉಸ ಕಾ ಮನ ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರ ಹೋತಾ ಹೈ || ೧೧ ||

ಕ್ಷ ಧರ್ಮಃ ಕ್ಷ ಚ ವಾ ಕಾಮಃ ಕ್ಷ ಚಾರ್ಥಃ ಕ್ಷ ವಿವೇಕಿತಾ |

ಇದಂ ಕೃತಮಿದಂ ನೇತಿ ದ್ವಂದ್ವೈರ್ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ || ೧೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಇದಮ್ ಕೃತಮ್, ಇದಮ್ ನ (ಕೃತಮ್), ಇತಿ ದ್ವಂದ್ವೋಃ ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ
ಧರ್ಮಃ ಕ್ಷ, ಕಾಮಃ ಚ ಕ್ಷ, ಅರ್ಥಃ ಕ್ಷ ವಾ ವಿವೇಕಿತಾ ಚ ಕ್ಷ || ೧೨ ||

ಯಹ ಕಿಯಾ, ಯಹ ನಹೀಂ ಕಿಯಾ ಇತ್ಯಾದಿ ದ್ವಂದ್ವೋಂ ಸೇ ರಹಿತ ಯೋಗೀ ಕೋ
ಧರ್ಮ ಕಹಾಂ, ಕಾಮ ಕಹಾಂ, ಅರ್ಥ ಕಹಾಂ ಔರ ಮೋಕ್ಷ ಕಾ ಉಪಾಯರೂಪ ಜ್ಞಾನ
ಕಹಾಂ ? ಕ್ಯೋಂಕಿ ಜಬ ಧರ್ಮಾದಿ ಕಾ ಕಾರಣ

ಅವಿದ್ಯಾ ಔರ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಾದಿ ಹೀ ನಹೀಂ ಹೋತೇ ತೋ ಧರ್ಮಾದಿ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ
ಹೋ ಸಕತೇ ಹ್ಯಂ || ೧೨ ||

ಕೃತ್ಯಂ ಕಿಮಪಿ ನೈವಾಸ್ತಿ ನ ಕಾಪಿ ಹ್ಯದಿ ರಂಜನಾ |

ಯಥಾಜೀವನಮೇವೇಹ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ || ೧೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ ಇಹ ಕಿಮ್ ಅಪಿ ಕೃತ್ಯಮ್ ನ ಏಕ ಅಸ್ತಿ, (ತಥಾ)
ಹ್ಯದಿ ಕಾ ಅಪಿ ರಂಜನಾ ನ (ಅಸ್ತಿ), ಕಿಂತು ಯಥಾಜೀವನಮ್ ಏವ (ಭವತಿ) || ೧೩ ||

ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಯೋಗೀ ಕೋ ಇಸ ಸಂಸಾರ ಮೇಂ ಕುಲ ಭೀ ಕರನೇ ಕೋ ನಹೀಂ ಹೋತಾ
ಹ್ಯ ಔರ ಹ್ಯದಯ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಕೋಈ ಅನುರಾಗ ಹೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯ, ತಥಾಪಿ
ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಪುರುಷ ಜೀವನ ಕೇ ಹೇತು ಅದ್ಯಷ್ಟ ಕೇ ಅನುಸಾರ ಕರ್ಮ ಕರತಾ ಹ್ಯ ||
೧೩ ||

ಕ್ಷ ಮೋಹಃ ಕ್ಷ ಚ ವಾ ವಿಶ್ವಂ ಕ್ಷ ತದ್ವಯಾನಂ ಕ್ಷ ಮುಕ್ತತಾ |

ಸರ್ವಸಂಕಲ್ಪಸೀಮಾಯಾಂ ವಿಶ್ರಾಂತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ || ೧೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸರ್ವಸಂಕಲ್ಪಸೀಮಾಯಾಮ್ ವಿಶ್ರಾಂತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ಮೋಹಃ ಕಾ
ವಿಶ್ವಮ್ ಕ್ಷ, ತದ್ವಯಾನಮ್ ಕ್ಷ ವಾ ಮುಕ್ತತಾ ಚ ಕ್ಷ || ೧೪ ||

ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಕಲ್ಪೋಂ ಕೀ ಸೀಮಾ ಕಹಿಯೇ ಅವಧಿ ಜೋ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ತಿಸ ಕೇ ವಿಷೇಂ
ವಿಶ್ರಾಮ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋನೇವಾಲೇ ಯೋಗೀ ಕೋ ಮೋಹ ಕಹಾಂ ? ಔರ ವಿಶ್ವ
ಕಹಾಂ ? ಔರ ವಿಶ್ವ ಕಾ ಚಿಂತನ

ಕಹಾಂ ? ತಥಾ ಮುಕ್ತಪನಾ ಕಹಾಂ ? ಕ್ಯೋಂಕಿ ವಹ ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪ ಹೋ ಜಾತಾ
ಹ್ಯೆ || ೧೪ ||

ಯೇನ ವಿಶ್ವಮಿದಂ ದೃಷ್ಟಂ ಸ ನಾಸ್ತಿತಿ ಕರೋತು ವ್ಯ |

ನಿರ್ವಾಸನಃ ಕಿಂ ಕುರುತೇ ಪಶ್ಯನ್ನಪಿ ನ ಪಶ್ಯತಿ || ೧೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯೇನ ಇದಮ್ ವಿಶ್ವಮ್ ದೃಷ್ಟಮ್ ಸಃ ವ್ಯೇ ನ ಅಸ್ತಿ, ಇತಿ ಕರೋತು (ಯಃ)
ಪಶ್ಯನ್ ಅಪಿ ನ ಪಶ್ಯತಿ (ಸಃ) ನಿರ್ವಾಸನಃ (ಸನ್) ಕಿಮ್ ಕುರುತೇ || ೧೫ ||

ಜಿಸನೇ ಯಹ ಘಟಾದಿ ವಿಶ್ವ ದೇಖಾ ಹ್ಯೇ, ವಹ ಕದಾಚಿತ್ ಘಟಾದಿ ವಿಶ್ವ ನಹೀಂ ಹ್ಯೇ ಬಸಾ ಜಾನೇ, ಪರಂತು ಜೋ ದೇಖತಾ ಹುಆ ಭೀ ನಹೀಂ ದೇಖತಾ ಹ್ಯೇ ವಹ ವಾಸನಾರಹಿತ ಹೋಕರ ಕ್ಯಾ ಕರೇ ? ಅರ್ಥಾತ್ ಕುಲ ಭೀ ನಹೀಂ ಅರ್ಥಾತ್ ಜಿಸ ಕೋ ವಾಸನಾಒಂ ಕಾ ಸಂಸಾರ ಹೀ ನಹೀಂ ಹ್ಯೇ ವಹ ತ್ಯಾಗ ಹೀ ಕ್ಯಾ ಕರೇ || ೧೫ ||

ಯೇನ ದೃಷ್ಟಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೋಽಹಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಚಿಂತಯೇತ್ |
ಕಿಂ ಚಿಂತಯತಿ ನಿಶ್ಚಿಂತೋ ದ್ವಿತೀಯಂ ಯೋನ ಪಶ್ಯತಿ || ೧೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯೇನ ಪರಮ ಬ್ರಹ್ಮ ದೃಷ್ಟಮ್ ಸಃ ಅಹಂ 'ಬ್ರಹ್ಮ' ಇತಿ ಚಿಂತಯೇತ್, ಯಃ (ತು) ದ್ವಿತೀಯಮ್ ನ ಪಶ್ಯತಿ (ಸಃ) ನಿಶ್ಚಿಂತಃ (ಸನ್) ಕಿಮ್ ಚಿಂತಯತಿ || ೧೬ ||

ಜೋ ಪುರುಷ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಕೋ ದೇಖೇ, ವಹ 'ಮ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೂಂ' ಬಸಾ ಚಿಂತನ ಕರೇ ಔರ ಜೋ ದ್ವಿತೀಯ ಕೋ ದೇಖತಾ ಹೀ ನಹೀಂ ಹ್ಯೇ, ವಹ ನಿಶ್ಚಿಂತ ಹೋಕರ ಕ್ಯಾ ಚಿಂತನ ನಹೀಂ ಕರೇಗಾ ? ಅರ್ಥಾತ್ ಕುಲ ಭೀ ಚಿಂತನ ನಹೀಂ ಕರೇಗಾ, ಅರ್ಥಾತ್ ಜಿಸ ಕೀ ದ್ವೈತದೃಷ್ಟಿ ನಹೀಂ ಹ್ಯೇ ಉ ಸೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಿಂತನ ಕರನೇಕೋ ಭೀ ಕೋಕ್ ಆವಶ್ಯಕತಾ ನಹೀಂ ಹ್ಯೇ || ೧೬ ||

ದೃಷ್ಟೋ ಯೇನಾತ್ಮವಿಕ್ಷೇಪೋ ನಿರೋಧಂ ಕುರುತೇ ತ್ಸೌ |
ಉದಾರಸ್ತು ನ ವೀಕ್ಷಿಪ್ತಃ ಸಾಧ್ಯಾಭಾವಾತ್ಕರೋತಿ ಕಿಮ್ || ೧೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯೇನ ಆತ್ಮವಿಕ್ಷೇಪಃ ದೃಷ್ಟಃ ಅಸೌ ತು ನಿರೋಧಮ್ ಕುರುತೇ, ಉದಾರಃ ತು ವೀಕ್ಷಿಪ್ತಃ ನ ಭವತಿ, (ಸಃ) ಸಾಧ್ಯಾಭಾವಾತ್ ಕಿಮ್ ಕರೋತಿ ? || ೧೭ ||

ಅಂತಃಕರಣ ಕಾ ವೀಕ್ಷೇಪ ಜಿಸ ಪುರುಷ ಕೇ ದೇಖನೇ ಮೇಂ ಆತಾ ಹೋ ವಹ ಮನ ಕೋ ವಶ ಮೇಂ ಕರನೇ ಕಾ ಉಪಾಯ ಕರೇ ಔರ ಜೋ ಸರ್ವತ್ರ ಏಕ ಬ್ರಹ್ಮಕೋ ಹೀ ದೇಖತಾ ಹ್ಯೇ, ಉಸ ಕೇ ತೋ ವೀಕ್ಷೇಪ ಹ್ಯೇ ಹೀ ನಹೀಂ, ಉಸ ಕೋ ಕುಲ ಸಾಧನೇ ಯೋಗ್ಯ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ಇಸ ಕಾರಣ ವಹ ಕುಲ ಸಾಧನ ಭೀ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ || ೧೭ ||

ಧೀರೋ ಲೋಕವಿಪರ್ಯಸ್ತೋ ವರ್ತಮಾನೋಽಪಿ ಲೋಕವತ್ |
ನಸಮಾಧಿನ ವೀಕ್ಷೇಪಂ ನ ಲೇಪ ಸ್ವಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಿ || ೧೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಲೋಕವಿಪರ್ಯಸ್ತಃ ಧೀರಃ ಲೋಕವತು ವರ್ತಮಾನಃ ಅಪಿ ಸ್ವಸ್ಯ ಸಮಾಧಿಮ್ ವೀಕ್ಷೇಪಮ್ ನ (ತಥಾ) ಲೇಪಮ್ (ಚ) ನ ಪಶ್ಯತಿ || ೧೮ ||

ಸಂಸಾರ ಕೇ ವೀಕ್ಷೇಪೋಂ ಸೇ ರಹಿತ ಧೀರ ಪುರುಷ ಸಂಸಾರೀ ಪುರುಷ ಕೀ ಸಮಾನ ವರ್ತಾವ ಕರತಾ ಹುಆ ಭೀ ಅಪನೇ ವಿಷೇಂ ಸಮಾಧಿ ಕೋ ನಹೀಂ ಮಾನತಾ ಹ್ಯೇ, ವೀಕ್ಷೇಪ ನಹೀಂ ಮಾನತಾ ಹ್ಯೇ, ತಥಾ ಕಿಸೀ ಕಾರ್ಯ ಮೇಂ ಆಸಕ್ತಿ ಭೀ ನಹೀಂ ಮಾನತಾ ಹ್ಯೇ || ೧೮ ||

ಭಾವಾಭಾವವಿಹೀನೋ ಯಸ್ತೃಪ್ತೋ ನಿರ್ವಾಸನೋ ಬುಧಃ |

ನೈವ ಕಿಂಚಿತ್ಕೃತಂ ತೇನ ಲೋಕದೃಷ್ಟಯಾ ವಿಕುರ್ವತಾ || ೧೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಃ ಬುಧಃ ತೃಪ್ತಃ ಭಾವಾಭಾವವಿಹೀನಃ (ತಥಾ) ನಿರ್ವಾಸನಃ (ಭವತಿ)
ಲೋಕದೃಷ್ಟಯಾ ವಿಕುರ್ವತಾ (ಅಪಿ) ತೇನ ಕಿಂಚಿತ್ ಏವ ಕೃತಮ್ || ೧೯ ||

ಜೋಜ್ಞಾನೀ ಹೈ ವಹ ಅಪನೇ ಆನಂದ ಸೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ ರಹತಾ ಹೈ | ಇಸ ಕಾರಣ ಕಿಸೀ
ಕೀ ಸ್ತುತಿ ನಿಂದಾ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ, ಲೋಕ ತೋ ಯಹ ದೇಖತೇ ಹೈ ಕಿ ಜ್ಞಾನೀ ಅನೇಕ
ಪ್ರಕಾರ ಕೀ ಕ್ರಿಯಾ ಕರತಾ ಹೈ, ಪರಂತು ಜ್ಞಾನೀ ಆಸಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಕೋಈ ಭೀ ಕ್ರಿಯಾ
ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ, ಕೋಂಕಿ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಅಭಿಮಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ || ೧೯ ||

ಪ್ರವೃತ್ತೌ ವಾ ನಿವೃತ್ತೌ ವಾ ನೈವ ಧೀರಸ್ಯ ದುರ್ಗ್ರಹಃ |

ಯದಾ ಯತ್ಕರ್ತುಮಾಯಾತಿ ತತ್ಕೃತ್ವಾ ತಿಷ್ಠತಃ ಸುಖಮ್ || ೨೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯದಾ ಯತ್ ಕರ್ತುಮ್ ಆಯಾತಿ ತತ್ ಸುಖಮ್ ಕೃತ್ವಾ ತಿಷ್ಠತಃ ಧೀರಸ್ಯ
ಪ್ರವೃತ್ತೌ ವಾ ನಿವೃತ್ತೌ ದುರ್ಗ್ರಹಃ ನ ಏವ (ಭವತಿ) || ೨೦ ||

ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕೇ ಅನುಸಾರ ಜೋ ಪ್ರವೃತ್ತ ಅಥವಾ ನಿವೃತ್ತ ಕರ್ಮ ಜಬ ಕರನೇ ಮೇಂ ಆವೇ,
ಉಸ ಕೋ ಅನಾಯಸ ಹೀ ಮೇಂ ಕರ ಕೇ ಸ್ಥಿತ ಹೋನೇವಾಲೇ
ಧೀರ ಪುರುಷ ಕೋ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಅಥವಾ ನಿವೃತ್ತಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ ದುರಾಗ್ರಹ ನಹೀಂ
ಹೋತಾ ಹೈ || ೨೦ ||

ನಿರ್ವಾಸನೋ ನಿರಾಲಂಬಃ ಸ್ವಚ್ಛಂದೋಮುಕ್ತವಂಧನಃ | ಕ್ಷಿಪ್ತಃ ಸಂಸ್ಕಾರವಾತೇನ
ಚೇಷ್ಟತೇ ಶುಷ್ಕಪರ್ಣವತ್ || ೨೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಿರ್ವಾಸನಃ ನಿರಾಲಂಬಃ ಸ್ವಚ್ಛಂದಃ ಮುಕ್ತಬಂಧನಃ (ಜ್ಞಾನೀ)
ಸಂಸ್ಕಾರವಾತೇನ ಕ್ಷಿಪ್ತಃ (ಸನ್) ಶುಷ್ಕಪರ್ಣವತ್ ಚೇಷ್ಟತೇ || ೨೧ ||

ಯಹಾಂ ವಾದೀ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ತುಮ ತೋ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ವಾಸನಾರಹಿತ ಕಹ
ರಹೇ ಹೋ ಫಿರ ವಹ ಪ್ರವೃತ್ತ ಅಥವಾ ನಿವೃತ್ತ ಕರ್ಮ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಸೇ ಕರತಾ ಹೈ ?
ತಹಾಂ ಕಹತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಜ್ಞಾನೀ ವಾಸನಾರಹಿತ ಹೈ, ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಕಿಸೀ ಕಾ ಆಧಾರ
ನಹೀಂ ಲೇನಾ ಪಡತಾ ಹ, ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ಸ್ವಾಧೀನ ಹೋತಾ ಹೈ, ತಥಾ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ
ರಾಗ ದ್ವೇಷ ನಹೀಂ ಹೈ ಪರಂತು ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕೇ ಅನುಸಾರ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಉಸ ಕೋ
ಕರತಾ ಹೈ. ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಪೃಥ್ವೀ ಕೇ ಊಪರ ಪಡ್ೇ ಹುಖ ಸೂಖೇ ಪತ್ನೋಂ ಮೇಂ
ಕಹಾಂ ಜಾನೇ ಕೀ ಅಥವಾ ಸ್ಥಿತ ಹೋನೇ ಕೀ ವಾಸನಾ (ಸಾಮರ್ಥ್ಯ) ನಹೀಂ ಹೋತೀ
ಹೈ ಪರಂತು ಜಿಸ ದಿಶಾ ಕಾ ವಾಯು ಆತಾ ಹೈ ಉಸೀ ದಿಶಾ ಕೋ ಪತ್ತೇಉಡನೇ ಲಗತೇ
ಹೈಂ, ಇಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಜ್ಞಾನೀ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕೇ ಅನುಸಾರ ಭೋಗಚೇಷ್ಟಾ ಕರತಾ ಹೈ || ೨೧ ||

ಅಸಂಸಾರಸ್ಯ ತು ಕ್ವಾಪಿ ನ ಹರ್ಷೋಽನ ವಿಷಾದತಾ | ಸ ಶೀತಲಮನಾ ನಿತ್ಯಂ ವಿದೇಹ
ಇವ ರಾಜತೇ || ೨೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಸಂಸಾರಸ್ಯ ತು ಕೇ, ಅಪಿ ಹರ್ಷಃ ನ (ಭವತಿ), ವಿಷಾದತಾ (ಚ) ನ (ಭವತಿ)
ನಿತ್ಯಮ್ ಶೀತಲಮನಾಃ ಸಃ ವಿದೇಹಃ ಇವ ರಾಜತೇ || ೨೧ ||

ಜಿಸ ಕೇ ಸಂಸಾರ ಕೇ ಹೇತು ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪ ದೂರ ಹೋ ಜಾತೇ ಹ್ಯಂ, ಉಸ ಅಸಾರೀ
ಪುರುಷ ಕೋ ನ ಹರ್ಷ ಹೋತಾ ಹ್ಯ ನ ವಿಷಾದ ಹೋತಾ ಹ್ಯ ಅರ್ಥಾತ ಉಸ ಕೇ
ಚಿತ್ತ ಮೇಂ ಹರ್ಷ ಆದಿಃ ಉರ್ಮಿ ನಹೀಂ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೀ ಹ್ಯಂ, ವಹ ನಿತ್ಯ ಶೀತಲ
ಮನವಾಲಾ ಮುಕ್ತ ಕೀ ಸಮಾನ ವಿರಾಜಮಾನ ಹೋತಾ ಹ್ಯ || ೨೧ ||

ಕುತ್ರಾಪಿ ನ ಜಿಹಾಸಾಸ್ತಿ ನಾಶೋವಾಪಿ ನ ಕುತ್ರಚಿತ್ |
ಆತ್ಮಾರಾಮಸ್ಯ ಧೀರಸ್ಯ ಶೀತಲಾಚ್ಚತರಾತ್ಮನಃ || ೨೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಶೀತಲಾಚ್ಚತರಾತ್ಮನಃ ಆತ್ಮಾರಾಮಸ್ಯ ಧೀರಸ್ಯ ಕುತ್ರ ಅಪಿ ಜಿಹಾಸಾ ನ (ಅಸ್ತಿ)
ವಾ ಕುತ್ರಚಿತ್ ಅಪಿ ನಾಶಃ ನ (ಅಸ್ತಿ) || ೨೨ ||

ಜೋ ಪುರುಷ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ರಮಣ ಕರತಾ ಹ್ಯ, ವಹ ಧೀರವಾನ ಹೋತಾ ಹ್ಯ ಔರ
ಉಸ ಪುರುಷ ಕಾ ಅಂತಃಕರಣ ಪರಮ ಪವಿತ್ರ ಔರ ಶೀತಲ ಹೋತಾ ಹ್ಯ ಉಸ ಕೋ ಕಿಸೀ
ವಸ್ತು ಕೇ ತ್ಯಾಗನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯ, ಔರ ಕಿಸೀ ವಸ್ತು ಕೇ ಗ್ರಹಣ ಕರನೇ ಕೀ
ಭೀ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಉಸ ಜ್ಞಾನೀ ಕೇ ರಾಗ ದ್ವೇಷ ಕಾ ಲೇಶಮಾತ್ರ
ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯ ಔರ ಉಸ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಕಹೀಂ ಅನರ್ಥ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ
ಹ್ಯ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಅನರ್ಥ ಕಾ ಹೇತು ಜೋ ಅಜ್ಞಾನ ಸೋ ಉಸ ಕೇ ವಿಷೇಂ ನಹೀಂ ಹೋತಾ
ಹ್ಯ || ೨೨ ||

ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಶೂನ್ಯಚಿತ್ತಸ್ಯ ಕುರ್ವತೋಽಸ್ಯ ಯದ್ಯಚ್ಚಯಾ |
ಪ್ರಾಕೃತಸ್ಯೇವ ಧೀರಸ್ಯ ನ ಮಾನೋ ನಾವಮಾನತಾ || ೨೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಶೂನ್ಯಚಿತ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಾಕೃತಸ್ಯ ಇವ ಯದ್ಯಚ್ಚಯಾ ಕುರ್ವತಃ ಅಸ್ಯ
ಮಾನಃ ನ (ವಾ) ಅವಮಾನತಾ ನ || ೨೩ ||

ಸ್ವಭಾವ ಸೇ ಹೀ ಜಿಸ ಕಾ ಚಿತ್ತ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪರೂಪ ವಿಕಾರ ಸೇ ರಹಿತ ಹ್ಯ ಔರ ಜೋ
ಪುರಬ್ಧಾನುಸಾರ ಪ್ರವೃತ್ತ ನಿವೃತ್ತ ಕರ್ಮೋ ಕೋ ಅಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಸಮಾನ ಕರತಾ ಹ್ಯ,
ಏಸೇ ಧೀರ ಕಹಿಯೇ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಮಾನ ಔರ ಅಪಮಾನ ಕಾ ಅನುಸಂಧಾನ ನಹೀಂ
ಹೋತಾ ಹ್ಯ || ೨೪ ||

ಕೃತಂ ದೇಹೇನ ಕರ್ಮೇದಂ ನ ಮಯಾ ಶುದ್ಧರೂಪಿಣಾ |
ಇತಿ ಚಿಂತಾನುರೋಧೀ ಯಃ ಕುರ್ವನ್ನಪಿ ಕರೋತಿ ನ || ೨೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಇದಮ್ ಕರ್ಮ ದೇಹೇನ ಕೃತಮ್ ಶುದ್ಧರೂಪಿಣಾ ಮಯಾ ನ (ಕೃತಮ್) ಯಃ
ಇತಿ ಚಿಂತಾನುರೋಧೀ (ಸಃ) ಕುರ್ವನ್ ಅಪಿ ನ ಕರೋತಿ || ೨೫ ||

ಸಂಪೂರ್ಣ ಕರ್ಮ ಕಿಯಾ ದೇಹ ಕರತಾ ಹೈ ಮೈಂ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೂಂ ಕ್ರೋಂಕಿ
ಮೈಂ ತೋ ಶುದ್ಧರೂಪ ಸಾಕ್ಷೀ ಹೂಂ. ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜೋ ವಿಚಾರತಾ ಹೈ, ವಹ ಪುರುಷ
ಕರ್ಮ ಕರತಾ ಹುಆ ಭೀ ಬಂಧನ ಕೋ ನಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ ಕ್ರೋಂಕಿ ಉಸ ಕೋ
ಕರ್ಮ ಕರನೇ ಕಾ ಅಭಿಮಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ || ೨೫ ||

ಅತದ್ವಾದೀವ ಕುರುತೇ ನ ಭವೇದಪಿ ಬಾಲಿಶಃ |

ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಃ ಸುಖೀ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಂಸರನಪಿಶೋಭತೇ || ೨೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಃ ಅತದ್ವಾದೀ ಇವ ಕುರುತೇ, (ತಥಾ)ಅಪಿ ಬಾಲಿಶಃ ನ ಭವೇತ್ (
ಅತಃ ಏವ) ಸಂಸರನ್ ಅಪಿ ಸುಖೀ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶೋಭತೇ || ೨೬ ||

ಕಿಯೇ ಹುಏ ಕಾರ್ಯ ಕೋ “ ಮೈಂ ಕರತಾ ಹೂಂ “ ಐಸೇ ನಹೀಂ ಕಹತಾ ಹುಆ
ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಪುರುಷ ಕಾರ್ಯ ಕೋ ಕರತಾ ಹುಆ ಭೀ ಮೂರ್ಖ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ,
ಕ್ರೋಂಕಿ ಅಂತಃಕರಣ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಜ್ಞಾನವಾನ ಹೋತಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ಸಂಸಾರ
ಕೇ ವ್ಯವಹಾರ ಕೋ ಕರತಾ ಹುಆ ಭೀ ಭೀತರ ಸುಖೀ ಔರ ಶೋಭಾಯಮಾನ ಹೋತಾ
ಹೈ || ೨೬ ||

ನಾನಾವಿಚಾರಸುಶ್ರಾಂತೋ ಧೀರೋ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಮಾಗತಃ |

ನ ಕಲ್ಮತೇನ ಜಾನಾತಿ ನ ಶೃಣೋತಿ ನ ಪಶ್ಯತಿ || ೨೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಾನಾವಿಚಾರಸುಶ್ರಾಂತಃ ವಿಶ್ರಾಂತಿಮ್ ಆಗತಃ ಧೀರಃ ನ ಕಲ್ಮತೇ ನ ಜಾನಾತಿ
ನ ಶೃಣೋತಿ ನ ಪಶ್ಯತಿ || ೨೭ ||

ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪರೂಪ ವಿಚಾರೋಂ ಸೇ ರಹಿತ ಹೋಕರ
ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವಿಶ್ರಾಮ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಆ ಧೀರ ಕಹಿಯೇ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ
ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪರೂಪ ಮನ ಕೇ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೋ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ, ಔರ ನ ಜಾನತಾ
ಹೈ ತಥಾ ಬುದ್ಧಿ ಕೇ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೋ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ, ಶಬ್ದ ಕೋ ನಹೀಂ ಸುನತಾ
ಹೈ, ರೂಪ ಕೋ ನಹೀಂ

ದೇಖತಾ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಇಂದ್ರಿಯಮಾತ್ರ ಕೇ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೋ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ ಕ್ರೋಂ
ಕಿ ಉ ಸೇ ಕರ್ತೃತ್ವ ಕಾ ಅಭಿಮಾನ ಕದಾಪಿ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ || ೨೭ ||

ಅಸಮಾಧೇರವಿಕ್ಷೇಪಾನ್ನ ಮುಮುಕ್ಷುರ್ನ ಚೇತರಃ |

ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಕಲ್ಪಿತಂ ಪಶ್ಯನ್ಪ್ರಹ್ಮೈವಾಸ್ತೇ ಮಹಾಶಯಃ || ೨೮ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಜ್ಞಾನೀ) ಅಸಮಾಧೇಃ ಮುಮುಕ್ಷುಃ ನ ಅವಿಕ್ಷೇಪಾತ್ ಇತರಃ ಚ ನ (ಸರ್ವಮ್) ಕಲ್ಪಿತಮ್ (ಇತಿ) ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಪಶ್ಯನ್ (ಅಪಿ) ಮಹಾಶಯಃ ಬ್ರಹ್ಮ ಏವ ಆಸ್ತೇ || ೨೮ ||

ಜ್ಞಾನೀ ಮುಮುಕ್ಷು ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಸಮಾಧಿ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯ ಔರ ಬದ್ಧ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಜ್ಞಾನೀ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವಿಕ್ಷೇಪ ಕಹಿಯೇ ದ್ವೈತ ಭ್ರಮ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯ, ಕಿಂತು ಯಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ದೃಶ್ಯಮಾನ ಜಗತ್ ಕಲ್ಪಿತ ಹ್ಯ ಬಸಾ ನಿಶ್ಚಯ ಕರ ಕೇ ತದನಂತರ ಬಾಧಿತ ಪುಪಂಚ ಕೀ ಪ್ರತೀತಿಸೇ ದೇಖತಾ ಹುಆ ಭೀ ನಿರ್ವಿಕಾರ ಚಿತ್ತ ಹೋತಾ ಹ್ಯ ಇಸ ಕಾರಣ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪ ಹೋಕರ ಸ್ಥಿತ ಹೋತಾ ಹ್ಯ || ೨೮ ||

ಯಸ್ಯಾಂತಃ ಸ್ಯಾದಹಂಕಾರೋ ನ ಕರೋತಿ ಕರೋತಿ ಸಃ |
ನಿರಹಂಕಾರಧೀರೇಣ ನ ಕಿಂಚಿದ್ಧಿ ಕೃತಂ ಕೃತಮ್ || ೨೯ ||

ಅನ್ವಯಃ ಯಸ್ಯ ಅಂತಃ ಅಹಂಕಾರಃ ಸ್ಯಾತ್ ಸಃ ನ ಕರೋತಿ (ಅಪಿ) ಕರೋತಿ ನಿರಹಂಕಾರಧೀರೇಣ ಹಿ ಕೃತಮ್ (ಅಪಿ) ಕಿಂಚಿತ್ ಕೃತಮ್ || ೨೯ ||

ತಹಾಂ ವಾದೀ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹ್ಯ ಕಿ, ಸಂಸಾರ ಕೋ ದೇಖತಾ ಹುಆ ಭೀ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋ ಸಕತಾ ಹ್ಯ ತಿಸ ಕಾ ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಜಿಸ ಕೇ ಅಂತಃಕರಣ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಅಹಂಕಾರ ಕಾ ಅಧ್ಯಾಸ ಹೋತಾ ಹ್ಯ, ವಹ ಪುರುಷ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ನ ಕರತಾ ಹುಆ ಭೀ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪ ಕರತಾ ಹ್ಯ ಕ್ರೋಂಕಿ ಉಸ ಕೋ ಕರ್ತೃತ್ವ ಕಾ ಅಧ್ಯಾಸ ಹೋತಾ ಹ್ಯ ಔರ ಅಹಂಕಾರರಹಿತ ಜೋ ಧೀರ ಕಹಿಯೇ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಹ್ಯ, ವಹ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ಕಾರ್ಯ ಕರತಾ ಹುಆ ಭೀ ಅಪನೀ ದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯ ಕ್ರೋಂಕಿ ಉಸ ಕೋ ಕರ್ತೃತ್ವ ಕಾ ಅಭಿಮಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯ || ೨೯ ||

ನೋದ್ವಿಗ್ನಂ ನ ಚ ಸಂತುಷ್ಟಮಕರ್ತೃಸ್ಸಂದವರ್ಜಿತಮ್ |
ನಿರಾಶಂ ಗತಸಂದೇಹಂ ಚಿತ್ತಂ ಮುಕ್ತಸ್ಯ ರಾಜತೇ || ೩೦ ||

ಅನ್ವಯಃ:- ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಚಿತ್ತಮ್ ಉದ್ವಿಗ್ನಮ್ ನ (ಭವತಿ) ಸಂತುಷ್ಟಮ್ ಚ ನಾ (ಭವತಿ) ಅಕರ್ತೃಸ್ಸಂದವರ್ಜಿತಮ್ ನಿರಾಶಮ್ ಗತಸಂದೇಹಮ್ ರಾಜತೇ || ೩೦ ||

ಜೋ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಪುರುಷ ಹ್ಯ ಉಸ ಕೇ ಚಿತ್ತ ಮೇಂ ಕ ಭೀ ಉದ್ವೇಗ (ಘಬಡ಼್ಾಹಟ) ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯ ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಸಂತೋಷ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಕರ್ತಾಪನೇ ಕೇ ಅಭಿಮಾನ ಕಾ ಉಸ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಲೇಶ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಉಸ ಕೋ ಆಶಾ ತಥಾ ಸಂದೇಹ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯ, ಕ್ರೋಂಕಿ ವಹ ತೋ ಸದಾ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಹ್ಯ || ೩೦ ||

ನಿರ್ವ್ಯಾತುಂ ಚೇಷ್ಟಿತುಂ ವಾಪಿ ಯಚ್ಚಿತ್ತಂ ನ ಪ್ರವರ್ತತೇ |

ನಿನಿಮಿತ್ತಮಿದಂ ಕಿಂತು ನಿರ್ಧಾರ್ಯಯತಿ ವಿಚೇಷ್ಟತೇ || ೨೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಚ್ಚಿತ್ತಮ್ ನಿರ್ಧಾರ್ಯತುಮ್ ಅಪಿ ವಾ ಚೇಷ್ಟಿತುಮ್ ನ ಪ್ರವರ್ತತೇ ಕಿಂತು ಇದಮ್ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಮ್ ನಿಯಾಯತಿ ವಿಚೇಷ್ಟತೇ || ೨೧ ||

ಜಿಸ ಜ್ಞಾನೀ ಕಾ ಚಿತ್ತ ಕಿಯಾರಹಿತ ಹೋಕರ ಸ್ಥಿತ ಹೋನೇ ಕೋ ಅಧವಾ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕ್ಲ್ವಾದಿರೂಪ ಚೇಷ್ಟಾ ಕರನೇ ಕೋ ಪ್ರವೃತ್ತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ಪರಂತು ಜ್ಞಾನೀ ಕಾ ಚಿತ್ತ ನಿಮಿತ್ತ ಕಹಿಯೇ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕ್ಲ್ವರಹಿತ ಹೋಕರ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ನಿಶ್ಚಲ ಸ್ಥಿತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ತಥಾ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಕೀ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕ್ಲ್ವರೂಪ ಚೇಷ್ಟಾ ಭೀ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ || ೨೧ ||

ತತ್ತ್ವಂ ಯಥಾರ್ಥಮಾಕಣ್ಯಂ ಮಂದಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಮೂಢತಾಮ್ |

ಅಧವಾ ಯಾತಿ ಸಂಕೋಚಮಮೂಢಃ ಕೋಽಪಿ ಮೂಢವತ್ || ೨೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮಂದಃ ಯಥಾರ್ಥಮ್ ತತ್ತ್ವಮ್ ಆಕರ್ಣ್ಯ ಮೂಢತಾಮ್ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಅಧವಾ ಸಂಕೋಚಮ್ ಆಯಾತಿ ಕಃ ಅಪಿ ಅಮೂಢಃ (ಅಪಿ) ಮೂಢವತ್ (ಭವತಿ) || ೨೨ ||

ಕೋಈ ಅಜ್ಞಾನೀ ಶ್ರುತಿಸೇ ಯಥಾರ್ಥತತ್ತ್ವ (ತತ್ ಔರ ತ್ವಮ್ ಪದಾರ್ಥ ಕೇ ಕಲ್ಪಿತ ಭೇದ) ಕೋ ಶ್ರವಣ ಕರ ಕೇ ಅಸಂಭಾವನಾ ಔರ ವಿಪರೀತ ಭಾವನಾಓಂ ಕೇ ದ್ವಾರಾ ಅರ್ಥಾತ್ ಸಂಶಯ ಔರ

ವಿಪರ್ಯಯ ಕರ ಕೇ ಮೂಢತಾ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ, ಅಧವಾ ತತ್-ತ್ವಮ್ ಪದಾರ್ಥ ಕೇ ಭೇದ ಕೋ ಜಾನನೇ ಕೇ ನಿಮಿತ್ತ ಸಂಕೋಚ ಕಹಿಯೇ ಚಿತ್ತ ಕೀ ಸಮಾಧಿ ಲಗಾತಾ ಹ್ಯೇ ಔರ ಕೋಈ ಜ್ಞಾನೀ ಭೀ ಬಾಹರ ಕೀ ಗತಿಸೇ ಮೂಢ ಕೀ ಸಮಾನ ಬಾಹರ ಕೇ ವ್ಯವಹಾರೋಂ ಕೋ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ || ೨೨ ||

ಏಕಾಗ್ರತಾ ನಿರೋಧೋ ವಾ ಮೂಢೈರಭ್ಯಸತೇ ಭೃಶಮ್ |

ಧೀರಾಃ ಕೃತ್ಯಂ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಸುಪ್ರವತ್ ಸ್ವಪದೇ ಸ್ಥಿತಾಃ || ೨೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮೂಢೈಃ ಏಕಾಗ್ರತಾ ವಾ ನಿರೋಧಃ ಭೃಶಮ್ ಅಭ್ಯಸ್ಯತೇ ಸ್ವಪದೇ ಸ್ಥಿತಾಃ ಧೀರಾಃ ಸುಪ್ರವತ್ ಕೃತ್ಯಮ್ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ || ೨೩ ||

ಜೋ ದೇಹಾಭಿಮಾನೀ ಮೂರ್ಖ ಹ್ಯಂ ವೇ ಮನ ಕೋ ವಶ ಮೇಂ ಕರನೇ ಕೇ ಅರ್ಥ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಪರಂತು ಉನ ಕಾ ಮನ ವಶ ಮೇಂ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ಔರ ಜೋ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನೀ ಧೈರ್ಯವಾನ್ ಪುರುಷ ಹ್ಯೇ, ವಹ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತಿ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ಉಸ ಕಾ ಮನ ತೋ ಸ್ವಭಾವ ಸೇ ಹೀ ವಶೀಭೂತ

ಹೋತಾ ಹೈ, ಜಿಸ ಪ್ರಕಾರ ನಿದ್ರಾ ಕೇ ಸಮಯ ಮೇಂ ಮನ ಕೀ ಚೇಷ್ಟಾ ಬಂದ ಹೋ ಜಾತೀ ಹೈ, ತಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಜ್ಞಾನ ಹೋನೇಪರ ಮನ ಕೀ ಚೇಷ್ಟಾ ಬಂದ ಹೋ ಜಾತೀ ಹೈ, ಕೋಂಕಿ ಅದ್ವೈತಾತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ಜ್ಞಾನ ಸೇ ಭ್ರಮಮಾತ್ರ ಕೀ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೋ ಜಾತೀ ಹೈ
 || ೨೨ ||

ಅಪ್ರಯತ್ನಾತ್ಪ್ರಯತ್ನಾದ್ರಾ ಮೂಢಾ ನಾಪೋತಿ ನಿತಿಮ್ |
 ತತ್ತ್ವನಿಶ್ಚಯಮಾತ್ರೇಣ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಭವತಿ ನಿರ್ವೃತಃ || ೨೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮೂಢಃ ಅಪ್ರಯತ್ನಾತ್ ವಾ ಪ್ರಯತ್ನಾತ್ (ಅಪಿ) ನಿವೃತಿಮ್ ನ ಆಮೋತಿ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ತತ್ತ್ವನಿಶ್ಚಯಮಾತ್ರೇಣ ನಿರ್ವೃತಃ ಭವತಿ || ೨೨ ||

ಜೋ ಮೂಢ ಪುರುಷ ಹೈ ಔರ ಜಿಸ ಕೋ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ನಹೀಂ ಹುಆ ಹೈ ವಹ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಕರ ಕೇ ಮನ ಕೋ ವಶ ಮೇಂ ಕರೇ ಅಥವಾ ನ ಕರೇ ತೌ ಭೀ ಉಸ ಕೋ ನಿವೃತ್ತಿ ಕಾ ಸುಖ ನಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಔರ ಜೋಆತ್ಮಜ್ಞಾನೀ ಹೇ ಉಸನೇ ತೋ ಜೋಂ ಹೀ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕಾ ನಿಶ್ಚಯ ಕಿಯಾ ಕಿ, ವಹ ಪರಮ ನಿವೃತ್ತಿ ಕೇ ಸುಖ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ || ೨೨ ||

ಶುದ್ಧಂ ಬುದ್ಧ್ವ ಪ್ರಿಯಂ ಪೂರ್ಣ ನಿಷ್ಪ್ರಪಂಚಂ ನಿರಾಮಯಮ್ |
 ಆತ್ಮಾನಂ ತಂ ನ ಜಾನಂತಿ ತತ್ರಾಭ್ಯಾಸಪರಾಜನಾಃ || ೨೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ತತ್ರ ಅಭ್ಯಾಸಪರಾಃ ಜನಾಃ ಶುದ್ಧಮ್ ಬುದ್ಧಮ್ ಪ್ರಿಯಮ್ ಪೂರ್ಣಮ್ ನಿಷ್ಪ್ರಪಂಚಮ್ ನಿರಾಮಯಮ್ ತಮ್ ಆತ್ಮಾನಮ್ ನ ಜಾನಂತಿ || ೨೩ ||

ಸದ್ಗುರು ಔರ ವೇದಾಂತವಾಕ್ಯೋಂ ಕೀ ಶರಣ ಲಿಯೇ ಬಿನಾ ದೇಹಾಭಿಮಾನ ದೂರ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ತಿಸ ದೇಹಾಭಿಮಾನ ಸೇ ಮನ ಜಗತ್ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಆಸಕ್ತ ರಹತಾ ಹೈ, ತಿಸ ಕಾರಣ ವಹ ಪುರುಷ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೋ ನಹೀಂ ಜಾನತಾ ಹೈ ಕೋಂಕಿ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪತಾ ಶುದ್ಧ ಹೈ, ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಹೈ ಔರ ಆನಂದರೂಪಪರಿಪೂರ್ಣ, ಸಂಸಾರ ಕೀ ಉಪಾಧಿ ಸೇ ರಹಿತ ತಥಾ ವಿವಿಧತಾಪರಹಿತ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ದೇಹಾಭಿಮಾನೀ ಪುರುಷ ಕೋ ಉಸ ಕಾ ಜ್ಞಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ || ೨೩ ||

ನಾಪೋತಿ ಕರ್ಮಣಾ ಮೋಕ್ಷಂ ವಿಮೂಢೋಽಭ್ಯಾಸರೂಪಿಣಾ |
 ಧನ್ಯೋ ವಿಜ್ಞಾನಮಾತ್ರೇಣ ಮುಕ್ತಸ್ತಿಷ್ಠತ್ಯವಿಕ್ರಿಯಃ || ೨೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ವಿಮೂಢಃ ಅಭ್ಯಾಸರೂಪಿಣಾ ಕರ್ಮಣಾ ಮೋಕ್ಷಮ್ ನ ಆಪೋತಿ ಧನ್ಯಃ ವಿಜ್ಞಾನಮಾತ್ರೇಣ ಅವಿಕ್ರಿಯಃ ಮುಕ್ತಃ ತಿಷ್ಠತಿ || ೨೪ ||

ಜೋ ಪುರುಷ ದೇಹಾಭಿಮಾನೀ ಹೈ ವಹ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸರೂಪ ಕರ್ಮ ಕರ ಕೇ ಮೋಕ್ಷ ಕೋ ನಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ ಕೋಂಕಿ, ಕರ್ಮಮಾತ್ರ ಸೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೋನಾ

ದುರ್ಲಭ ಹೈ, ಸೋಈ ಶ್ರುತಿಮೇಂ ಭೀ ಕಹಾ ಹೈ ಕಿ “ನ ಕರ್ಮಣಾ ನ ಪ್ರಜಯಾ ಧನೇನ ತ್ಯಾಗೇನ್ಯ ಕೇ ಅಮೃತತ್ವಮಾನಶಃ “ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಆದಿ ಕರ್ಮ ಸೇ ಮೋಕ್ಷ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಸಂತಾನ ಉತ್ಪನ್ನ ಕರನೇ ಸೇ ಮೋಕ್ಷ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಧನ ಪ್ರಾಪ್ತ ಕರನೇ ಸೇ ಮೋಕ್ಷ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಯದಿ ಕಿನ್ ಹೀ ಜ್ಞಾನಿಯೋಂ ಕೋ ಮೋಕ್ಷ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹುಈ ಹೈ ತೋ ದೇಹಾಭಿಮಾನ ಕೇ ತ್ಯಾಗ ಸೇ ಹೀ ಹುಈ ಹೈ ಇಸ ಕಾರಣ ಕೋಈ ಭಾಗ್ಯವಾನ್ ವಿರಲಾ ಪುರುಷ ಹೀ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾತ್ರ ಸೇ ತ್ಯಾಗ ದಿಯೇ ಹೈಂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪಾದಿ ಜಿಸನೇ ಐಸಾ ಹೋಕರ ಮುಕ್ತ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ || ೩೬ ||

ಮೂಢೋ ನಾಪ್ನೋತಿ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಯತೋ ಭವಿತುಮಿಚ್ಛತಿ |
ಅನಿಚ್ಛನ್ವಪಿ ಧೀರೋ ಹಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಭಾಕ್ || ೩೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯತಃ ಮೂಢಃ ಬ್ರಹ್ಮ ಮತಿಮ ಇಚ್ಛ ತ (ಅನ) ನತ್ ನ | ಆಪ್ನೋತಿ ಹಿ ಧೀರಃ ಅನಿಚ್ಛನ್ ಅಪಿ ಪರ ಕಹ ರೂಪಕ ಭವತಿ || ೩೭ ||

ಮೂಢಪುರುಷ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸರೂಪ ಕರ್ಮ ಕರ ಕೇ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪ ಹೋನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಕರತಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಬ್ರಹ್ಮ ಕೋ ನಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಜ್ಞಾತಾ ತೋ ಮೋಕ್ಷ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನ ಕರತಾ ಹೈ ತೋ ಭೀ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಕೇ ಸ್ವರೂಪ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ ಕ್ರೋಂಕಿ ಉಸ ಕಾ ದೇಹಾಭಿಮಾನ ದೂರ ಹೋ ಗಯಾ ಹೈ || ೩೭ ||

ನಿರಾಧಾರಾಗ್ರಹವ್ಯಗ್ರಾ ಮೂಢಾಃ ಸಂಸಾರಪೋಷಕಾಃ |

ಏತಸ್ಯಾನರ್ಥಮೂಲಸ್ಯ ಮೂಲಚ್ಛೇದಃ ಕೃತೋ ಬುಧೈಃಖಲ

ಅನ್ವಯ:- ಮೂಢಾಃ ನಿರಾಧಾರಾಃ ಗ್ರಹವ್ಯಗ್ರಾಃ ಸಂಸಾರಪೋಷಕಾಃ (ಭವಂತಿ); ಬುಧೈಃ ಅನರ್ಥಮೂಲಸ್ಯ ಏತಸ್ಯ ಮೂಲಚ್ಛೇದಃ ಕೃತಃ || ೩೮ ||

“ಮೂಢ ಜೋ ಅಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಹೈಂ ವೇ ಸದ್ಗುರು ಔರ ವೇದಾಂತವಾಕ್ರೋಂ ಕೇ ಆಧಾರ ಕೇ ಬಿನಾ ಹೀ ಕೇವಲ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸರೂಪ ಕರ್ಮ ಕರಕೇ ಹೀ ಮೈಂ ಮುಕ್ತ ಹೋ ಜಾಊಂಗೆ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ನಿರರ್ಥಕ ದುರಾಗ್ರಹ ಕರನೇವಾಲೇ ಔರ ಸಂಸಾರ ಕೋ ಪುಷ್ಪ ಕರನೇವಾಲೇ ಹೋತೇ ಹೈಂ, ಸಂಸಾರ ಕೋ ದೂರ ಕರನೇವಾಲಾ ಜೋ ಜ್ಞಾನ ಜಿಸ ಕಾ ಉನ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಲೇಶ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೈ ಔರ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಜೋ ಹೈಂ ಉನ್ನೋಂನೇ ಜನ್ಮಮರಣರೂಪಅನರ್ಥ ಕೇ ಮೂಲಕಾರಣ ಇಸ ಸಂಸಾರ ಕೋ ಜ್ಞಾನ ಕೇ ದ್ವಾರಾ ಮೂಲ ಸೇ ಹೀ ಛೇದನ ಕರ ದಿಯಾ ಹೈ || ೩೮ ||

ನಶಾಂತಿ ಲಭತೇ ಮೂಢೋ ಯತಃಶಮಿತುಮಿಚ್ಛತಿ |

ಧೀರಸ್ತತ್ತ್ವಂ ವಿನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಸರ್ವದಾ ಶಾಂತಮಾನಸಃ || ೩೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯತಃ ಮೂಢಃ ಶಮಿತುಮ್ ಇಚ್ಛತಿ (ಅತಃ) ಶಾಂತಿಮ್ ನ ಲಭತೇ; ಧೀರಃ ತತ್ತ್ವಮ್ ವಿನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಸರ್ವದಾ ಶಾಂತಮಾನಸಃ(ಭವತಿ) || ೨೯ ||

ಜೋಮೂಢ ಕಹಿಯೇ ದೇಹಾಭಿಮಾನೀ ಪುರುಷ ಹೈ ವಹ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಕೇ ದ್ವಾರಾ ಶಾಂತಿ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಕರತಾ ಹೈ, ಪರಂತು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಸೇ ಶಾಂತಿ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಔರ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ ಕಾ ನಿಶ್ಚಯ ಕರ ಕೇ ಸದಾ ಶಾಂತಮನ ರಹತಾ ಹೈ || ೨೯ ||

ಕಾತ್ಮನೋ ದರ್ಶನಂ ತಸ್ಯ ಯದ್ಯಷ್ಟಮವಲಂಬತೇ |
ಧೀರಾಸ್ತಂ ತನಪಶ್ಯಂತಿ ಪಶ್ಯಂತ್ಯಾತ್ಮಾನಮವ್ಯಯಮ್ || ೪೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯತ್ ದೃಷ್ಟಮ್ ಅವಲಂಬತೇ ತಸ್ಯ ಆತ್ಮನಃ ದರ್ಶನಮ್ ಕ; ತೇ ಧೀರಾಃ ತಮ್ ಪಶ್ಯಂತಿ (ಕಿಂತು) ತಮ್ ಅವ್ಯಯಮ್ ಆತ್ಮಾನಮ್ ಪಶ್ಯಂತಿ || ೪೦ ||

ಜೋ ಅಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ದೃಷ್ಟ ಪದಾರ್ಥೋಽಂ ಕೋ ಸತ್ಯ ಮಾನತಾ ಹೈ, ಉಸ ಕೋ ಅತ್ಮದರ್ಶನ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋ ಸಕ್ತಾ ಹೈ? ಪರಂತು ಧೈರ್ಯವಾನ್ ಪುರುಷ ತಿನ ದೃಷ್ಟ ಪದಾರ್ಥೋಽಂ ಕೋ ಸತ್ಯ ನಹೀಂ ಮಾನತಾ ಹೈ ಕಿಂತು ಏಕ ಅವಿನಾಶೀ ಆತ್ಮಾ ಕೋ ದೇಖತಾ ಹೈ || ೪೦ ||

ಕ ನಿರೋಧೋ ವಿಮೂಢೋಽಸ್ಯ ಯೋ ನಿಬಂಧಂ ಕರೋತಿ ವೈ |
ಸ್ವಾರಾಮಸ್ಯೈವ ಧೀರಸ್ಯ ಸರ್ವದಾಸಾವಕೃತ್ರಿಮಃ || ೪೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಃ ವೈ ನಿಬಂಧಮ್ ಕರೋತಿ, (ತಸ್ಯ) ವಿಮೂಢಸ್ಯ ನಿಗೇಧಃ ಕ; ಸ್ವಾರಾಮಸ್ಯ ಧೀರಸ್ಯ ಏವ ಅಸೋ ಸರ್ವದಾ ಅಕೃತ್ರಿಮಃ (ಭವತಿ) || ೪೧ ||

ಜೋ ಮೂಢ ದೇಹಾಭಿಮಾನೀ ಪುರುಷ ಶುಷ್ಕಚಿತ್ತನಿರೋಧ ಕೇ ವಿಷೇಂ ದುರಾಗ್ರಹ ಕರತಾ ಹೈ, ತಿಸ ಮೂಢ ಕೇ ಚಿತ್ತ ಕಾ ನಿರೋಧ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಹೋ ಸಕತಾ ಹೈ ? ಅರ್ಥಾತ್ ಉಸ ಕೇ ಚಿತ್ತ ಕಾ ನಿರೋಧ ಕದಾಪಿ ನಹೀಂ ಹೋ ಸಕತಾ ಹೈ, ಕೋಂಕಿ ಸಮಾಧಿ ಕೇ ಅನಂತರ ಅಜ್ಞಾನೀ ಕಾ ಚಿತ್ತ ಫಿರ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಯುಕ್ತ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ ಔರ ಆತ್ಮಾರಾಮ ಧೀರ ಪುರುಷ ಕೇ ಚಿತ್ತ ಕಾ ನಿರೋಧ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಹೀ ಹೋತಾ ಹೈ | ಕೋಂಕಿ ಉಸ ಕಾ ಚಿತ್ತ ಸಂಕಲ್ಪಾದಿರಹಿತ ನಿಶ್ಚಲ ಔರ ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರ ಹೋತಾ ಹೈ || ೪೧ ||

ಭಾವಸ್ಯ ಭಾವಕಃ ಕಶ್ಚಿನ್ನ ಕಿಂಚಿದ್ಭಾವಕೋಽಪರಃ |
ಉಭಯಾಭಾವಕಃ ಕಶ್ಚಿದೇವಮೇವ ನಿರಾಕುಲಃ || ೪೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಕಶ್ಚಿತ್ ಭಾವಸ್ಯ ಭಾವಕಃ ಅಪರಃ ನ ಕಿಂಚಿತ್ ಭಾವಕಃ ಏವಮ್ ಕಶ್ಚಿತ್ ಉಭಯಾಭಾವಕಃ ಏವ ನಿ ಕುಲಃ ಆಸ್ತೇ || ೪೨ ||

ಕೋಈ ನೈಯಾಯಿಕ ಆದಿ ಐಸಾ ಮಾನತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಯಹ ಜಗತ್ ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ಸತ್ಯ ಹೈ ಔರ ಕೋಈ ಶೂನ್ಯವಾದೀ ಐಸಾ ಮಾನತೇ ಹೈಂ ಕಿ, ಕುಛ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೈ ಔರ ಹಜಾರೋಂ ಮೇಂ ಏಕ ಆದಮೀಆತ್ಮಾ ಕಾ ಅನುಭವ ಕರನೇವಾಲಾಅಭಾವ ಔರ ಭಾವ ದೋನೋಂ ಕೋ ನ ಮಾನಕರ ಸ್ವಸ್ವಚಿತ್ತವಾಲಾ ರಹತಾ ಹೈ || ೪೨ ||

ಶುದ್ಧಮದ್ವಯಮಾತ್ಮಾನಂ ಭಾವಯಂತಿ ಕುಬುದ್ಧಯಃ |

ನತು ಜಾನಂತಿ ಸಂಮೋಹಾದ್ಯಾವಜ್ಞೀವಮನಿವೃಪತಾಃ || ೪೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಕುಬುದ್ಧಯಃ ಶುದ್ಧಮ್ ಅದ್ವಯಮ್ ಆತ್ಮಾನಮ್ ಭಾವಯಂತಿ, ಜಾನಂತಿ ತು ನ; ಸಂಮೋಹಾತ್ ಯಾವಜ್ಞೀವಮ್ ಅನಿವೃಪತಾಃ (ಭವಂತಿ) || ೪೩ ||

ಮೂಢಬುದ್ಧಿ ಅರ್ಥಾತ್ ದೇಹಾಭಿಮಾನೀ ಪುರುಷ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ಚಿಂತನ ಕರತೇ ಹೈಂ, ಪರಂತು ಜಾನತೇ ನಹೀಂ ಕ್ರೋಂಕಿ ಮೋಹ ಸೇ ಯುಕ್ತ ಹೋತೇ ಹೈಂ. ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ಜನ್ಮಭರ ಉನ ಕೀ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪೋಂ ಸೇ ನಿವೃತ್ತಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ, ಅತಏವ ಸಂತೋಷಕೋ ಭೀ ನಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತೇ ಹೈಂ || ೪೩ ||

ಮುಮುಕ್ಷೋರ್ಬುದ್ಧಿರಾಲಂಬಮಂತರೇಣ ನ ವಿದ್ಯತೇ |

ನಿರಾಲಂಬೈವ ನಿಷ್ಯಾಮಾ ಬುದ್ಧಿಮುಂಕ್ತಸ್ಯ ಸರ್ವದಾ || ೪೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮುಮುಕ್ಷೋಃ ಬುದ್ಧಿಃ ಆಲಂಬಮ್ ಅಂತರೇಣ ನ ವಿದ್ಯತೇ; ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿಃ ಸರ್ವದಾ ನಿರಾಲಂಬಾ ನಿಷ್ಯಾಮಾ ಏವ || ೪೪ ||

ಜಿಸ ಕೋ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ನಹೀಂ ಹುಆ ಹೈ ಐಸೇ ಮುಮುಕ್ಷುಪುರುಷ ಕೀ ಬುದ್ಧಿ ಸಧರ್ಮಕವಸ್ತುರೂಪ ಆಶ್ರಯ ಕೇ ಬಿನಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ ಔರ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಪುರುಷ ಕೀ ಬುದ್ಧಿ ಮುಕ್ತವಿಷಯಮೇಂ ಭೀ ಇಚ್ಛಾರಹಿತ ಔರ ಸದಾ ನಿರಾಲಂಬ (ನಿರ್ವಿಶೇಷ ಆತ್ಮಾನುರೂಪ) ಹೋತೀ ಹೈ || ೪೪ ||

ವಿಷಯದ್ವೀಪಿನೋ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಚಕಿತಾಃಶರಣಾರ್ಥಿನಃ |

ವಿಶಂತಿ ಝಟಿತಿ ಕೋಡಂ ನಿರೋಧೈಕಾಗ್ರಸಿದ್ಧಯೇ || ೪೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ವಿಷಯದ್ವೀಪಿನಃ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಚಕಿತಾಃ ಶರಣಾರ್ಥಿನಃ (ಮೂಢಾಃ) ನಿರೋಧೈಕಾಗ್ರಸಿದ್ಧಯೇ ಝಟಿತಿ ಕೋಡಮ್ ವಿಶಂತಿ || ೪೫ ||

ವಿಷಯರೂಪ ವ್ಯಾಘ್ರ ಕೋ ದೇಖಕರ ಭಯಭೀತ ಹುಏ, ರಕ್ಷಾ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಕರನೇವಾಲೇ ಅಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಹೀ ಜಲ್ಮೀ ಸೇ ಚಿತ್ತ ಕಾ ನಿರೋಧ ಔರ ಏಕಾಗ್ರತಾ ಕೋ ಸಿದ್ಧಿ ಕೇ ಅರ್ಥ ಗುಹಾ ಕೇ ಭೀತರ ಘುಸತೇ ಹೈಂ, ಜ್ಞಾನೀ ನಹೀಂ ಘುಸತೇ ಹೈಂ || ೪೫ ||

ನಿರ್ವಾಸನಂ ಹರಿಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೂಷ್ಣೀಂ ವಿಷಯದಂತಿನಃ |

ಪಲಾಯಂತೇನ ಶಕ್ತಾಸ್ತೇ ಸೇವಂತೇ ಕೃತಚಾಟವಃ || ೪೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ವಿಷಯದಂತಿನಃ ನಿರ್ವಾಸನಮ್ ಹರಿಮ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನ ಶಕ್ತಃ (ಸಂತಃ)
ತೂಷ್ಣೀಮ್ ಪಲಾಯಂತೇ ತೇ ಕೃತಚಾಟವಃ ಸೇವಂತೇ || ೪೬ ||

ವಾಸನಾರಹಿತ ಪುರುಷರೂಪ ಸಿಂಹ ಕೋ ದೇಖಕರ ವಿಷಯರೂಪೀ ಹಸ್ತೀ ಅಸಮರ್ಥ
ಹೋಕರ ಚುಪಚಾಪ ಭಾಗ ಜಾತೇ ಹ್ಯಂ ಔರ ತಿಸ ವಾಸನಾರಹಿತ ಪುರುಷ ಕೋ ಆಕರ್ಷಿತ
ಹೋಕರ ಸ್ವಯಂ ಸೇವನ ಕರತೇ

ನಮುಕ್ತಿಕಾರಿ ಕಾ ಧತ್ತೇ ನಿಃಶಂ ಕೋ ಯುಕ್ತಮಾನಸಃ |
ಪಶ್ಯನ್ ಶೃಣ್ವನ್ ಸ್ವಶನ ಜಿಘನಶ್ಚನ್ನಾಸ್ತೇ ಯಥಾಸುಖಮ್ || ೪೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಿಃಶಂಕಃ ಯುಕ್ತಮಾನಸಃ (ಜ್ಞಾನೀ) ಮುಕ್ತಿಕಾರಿಕಾಂ ನ ಧತ್ತೇಃ (ಕಿಂತು)
ಪಶ್ಯನ್ ಶೃಣ್ವನ್ ಸ್ಪೃಶನ್ ಜಿಘ್ರನ್ ಅನನ್ ಯಥಾಸುಖಮ್ ಆಸ್ತೇ || ೪೭ ||

ಅನಿಃಶಂಕ ಔರ ನಿಶ್ಚಲ ಮನವಾಲಾ ಜ್ಞಾನೀ ಯಮ ನಿಯಮ ಆದಿ ಯೋಗಕ್ರಿಯಾ ಕೋ
ಆಗ್ರಹ ಸೇ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯ, ಕಿಂತು ದೇಖತಾ ಹುಆ, ಸುನತಾ ಹುಆ, ಸ್ವರ್ಶ ಕರತಾ
ಹುಆ, ಸೂಂಘತಾ ಹುಆ ಔರ ಭೋಜನ ಕರತಾ ಹುಆ ಭೀ ಆತ್ಮಸುಖ ಕೇ ವಿಷೇ ಹೀ
ನಿಮಗ್ನ ರಹತಾ ಹ್ಯ || ೪೭ ||

ವಸ್ತುಶ್ರವಣಮಾತ್ರೇಣ ಶುದ್ಧಬುದ್ಧಿ ನಿರಾಕುಲಃ |
ನೈವಾಚಾರಮನಾಚಾರಮೌದಾಸ್ಯವಾನ ಪಶ್ಯತಿ || ೪೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ವಸ್ತುಶ್ರವಣಮಾತ್ರೇಣ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಃ ನಿರಾಕುಲಃ (ಜ್ಞಾನೀ) ಆಚಾರಮ್
ಅನಾಚರಮ್ ವಾ ಔದಾಸ್ಯಮ್ ನ ಏವ ಪಶ್ಯತಿ || ೪೮ ||

ಗುರು ಔರ ವೇದಾಂತವಾಕ್ಯೋಂ ಕೇ ದ್ವಾರಾ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ಶ್ರವಣಮಾತ್ರ
ಸೇ ಹುಆ ಹ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಆತ್ಮಾ ಕಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಜಿಸ ಕೋ ಔರ ನಿರಾಕುಲ ಅರ್ಥಾತ್
ಅಪನೇ ಸ್ವರೂಪಕೇ ವಿಷಂ ಸ್ಥಿತ ಜ್ಞಾನೀ ಆಚಾರ ಕೋ ವಾ ಅನಾಚಾರ ಕೋ ಅಥವಾ
ಉದಾಸೀನತಾ ಇನ ಕೀ ಓರ ದೃಷ್ಟಿ ನಹೀಂ ದೇತಾ ಹ್ಯ, ಕ್ಯೋಂಕಿ ವಹ ಬ್ರಹ್ಮಕಾರ
ಹೋತಾ ಹ್ಯ || ೪೮ ||

ಯದಾ ಯತ್ಕರ್ತುಮಯಾತಿ ತದಾ ತತ್ಕುರುತೇ ಮುಜುಃ |
ಶುಭ ವಾಪ್ಯಶುಭಂ ವಾಪಿ ತಸ್ಯ ಚೇಷ್ಯಾ ಹಿ ಬಾಲವತ್ || ೪೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯದಾ ಯತ್ ವಾ ಅಪಿ ಶುಭಮ್ ಅಪಿ ವಾ ಅಶುಭಮ್ ಕರ್ತುಮ್ ಆಯಾತಿ
ತದಾ ತತ್ ಮುಜುಃ (ಸನ್) ಕುರುತೇ (ಯತಃ) ಹಿ ತಸ್ಯ ಚೇಷ್ಯಾ ಬಾಲವತ್ (ಭವತಿ) ||
೪೯ ||

ಅಬ ಜೋ ಶುಭ ಅಥವಾ ಅಶುಭ ಕರ್ಮ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನುಸಾರ ಕರನಾ ಪಡ್ತಾ ಹೈ, ಉಸ ಕೋ ಆಗ್ರಹರಹಿತ ಹೋಕರ ಕರತಾ ಹೈ ಕೋಂಕಿ ತಿಸ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಚೇಷ್ಟಾ ಬಾಲಕ ಕೀ ಸಮಾನ ಹೋತೀ ಹೈ, ಅರ್ಥಾತ್ ವಹ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನುಸಾರ ಕರ್ಮ ಕರತಾ ಹೈ ರಾಗದ್ವೇಷ ಸೇ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ || ೪೯ ||

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತುಖಮಾಪ್ನೋತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಲ್ಲಭತೇ ಪರಮ್ |

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಿವೃತಿ ಗಚ್ಛೇತ್ಸಾತಂತ್ರ್ಯತೈರಮಂ ಪರಮ್ || ೫೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತ ಸುಖಮ್ ಆಪ್ನೋತಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತ್ ಪರಮೂ ಲಮತೇ; ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತ ನಿವೃತಿ ಗಚ್ಛೇತ್, ಸಾತಚ್ಯಾತ್ ಪರಮಮ್ ಪದಮಾ (ಪ್ರಾಮುಯಾತ್) || ೫೦ ||

ರಾಗದ್ವೇಷರಹಿತ ಪುರುಷ ಸುಖ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಪರಮ ಜ್ಞಾನ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ನಿತ್ಯ ಸುಖ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ ತಥಾ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವಿಶ್ರಾಮ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೇ || ೫೦ ||

ಅಕರ್ತೃತ್ವಮಭೋಕ್ತೃತ್ವಂ ಸ್ವಾತ್ಮನೋ ಮನ್ಯತೇ ಯದಾ |

ತದಾ ಕ್ಷೀಣಾ ಭವಂತೈವ ಸಮಸ್ತಾಶ್ಚಿತ್ತವೃತ್ತಯಃ || ೫೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯದಾ ಸ್ವಾತ್ಮನಃ ಅಕರ್ತೃತ್ವಮ್ ಅಭೋಕ್ತೃತ್ವಮ್ ಮನ್ಯತೇ ತದಾ ಏವ (ಅಸ್ಯ) ಸಮಸ್ತಾಃ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಯಃ ಕ್ಷೀಣಾಃ ಭವಂತಿ || ೫೧ ||

ಜಬ ಪುರುಷ ಅಪನೇ ವಿಷೇಂ ಕರ್ತಾಪನೇ ಕಾ ಔರ ಭೋಕ್ತಾಪನೇಕಾ ಅಭಿಮಾನ ತ್ಯಾಗ ದೇತಾ ಹೈ ತಬ ಹೀ ಉಸ ಪುರುಷ ಕೀ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ತ ಕೀ ವೃತ್ತಿ ಕ್ಷೀಣ ಹೋ ಜಾತೀ ಹೈಂ || ೫೧ ||

ಉಚ್ಛ್ರಾಖಲಾಪ್ಯಕೃತಿ ಕಾ ಸ್ಥಿತಿರಸ್ಯ ರಾಜತೇ |

ನ ತು ಸಸ್ಪೃಹಚಿತ್ತಸ್ಯ ಶಾಂತಿಮೂಂಢಸ್ಯ ಕೃತ್ರಿಮಾ || ೫೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಧೀರಸ್ಯ ಉಚ್ಛ್ರಾಖಲಾ ಅಪಿ ಅಕೃತಿ ಕಾ ಸ್ಥಿತಿಃ ರಾಜತೇ; ಸಸ್ಪೃಹಚಿತ್ತಸ್ಯ ಮೂಹಸ್ಯ ಕೃತ್ರಿಮಾ ಶಾಂತಿಃ ತು ನ (ರಾಜತೇ) || ೫೨ ||

ಜೋ ಪುರುಷ ನಿಃಸ್ಪೃಹಚಿತ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ ಉಸ ಧೈರ್ಯವಾನ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಶಾಂತಿರಹಿತ ಭೀ ಸ್ಥಿತಿ ಶೋಭಾಯಮಾನ ಹೋತೀ ಹೈ ಔರ ಇಚ್ಛಾ ಸೇ ಆಕುಲ ಹೈ ಚಿತ್ತ ಜಿಸಕಾ ಏಸೇ ಅಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಕೀ ಬನಾವಟೀ ಶಾಂತಿ ಶೋಭಿತ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ || ೫೨ ||

ವಿಲಸಂತಿ ಮಹಾಭೋಗವಿಶಂತಿ ಗಿರಿಗಹರಾನ್ |

ನಿರಸ್ತಕಲ್ಪನಾ ಧೀರಾ ಅಬದ್ಧಾ ಮುಕ್ತಬುದ್ಧಯಃ || ೫೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಬದ್ಧಾಃ ಮುಕ್ತಬುದ್ಧಯಃ ನಿರಸ್ತಕಲ್ಪನಾಃ ಧೀರಾಃ ಮಹಾಮೋಗೈಃ ವಿಲಸತಿ
ಗಿರಿಗಹ್ವರಾನ್ ವಿಶಂತಿ || ೫೩ ||

ಜಿನ ಜ್ಞಾನಿಯೋಂ ಕೀ ಕಲ್ಪನಾ ನಿವೃತ್ತ ಹೋ ಗಈ ಹೈ, ಜೋ ಆಸಕ್ತಿರಹಿತ ಹೈಂ, ತಥಾ
ಜಿನ ಕೀ ಬದ್ಧಿ ಅಭಿಮಾನರಹಿತ ಹೈ ವೇ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಕ ಭೀ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನುಸಾರ ಪ್ರಾಪ್ತ
ಹುಖ ಭೋಗೋಂ ಸೇ ವಿಲಾಸ ಕರತೇ ಹೈಂ ಔರ ಕ ಭೀ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನುಸಾರ ಪರ್ವತ ಔರ
ವನೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವಿಚರತೇ ಹೈಂ || ೫೩ ||

ಶ್ರೋತ್ರಿಯಂ ದೇವತಾಂ ತೀರ್ಥಮಂಗನಾಂ ಭೂಪತಿಂ ಪ್ರಿಯಮ್ |
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಧೀರಸ್ಯ ನ ಕಾಪಿ ಹೃದಿ ವಾಸನಾ || ೫೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಶ್ರೋತ್ರಿಯಮ್ ದೇವತಾಮ್ ತೀರ್ಥಮ್ ಸಂಪೂಜ್ಯ (ತಥಾ) ಅಂಗನಾಮ್
ಭೂಪತಿಮ್ ಪ್ರಿಯಮ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಧೀರಸ್ಯ ಹದಿ ಕಾ ಅಪಿ ವಾಸನಾ ನ (ಜಾಯತೇ) || ೫೪ ||

ವೇದಪಾರೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಔರ ದೇವತಾ ಕೀ ಪ್ರತಿಮಾ ತಥಾ ತೀರ್ಥಕಾ ಪೂಜನ ಕರ ಕೇ ಔರ
ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀ ರಾಜಾ ಔರ ಪ್ರಿಯ ಪುತ್ರಾದಿಕೋ ದೇಖಕರ ಭೀ ಜ್ಞಾನೀ ಕೇ ಹೃದಯ ಮೇಂ
ಕೋಈ ವಾಸನಾ ನಹೀಂ ಉತ್ಪನ್ನ ಹೋತೀ ಹೈ || ೫೪ ||

ಭೃತ್ಯಃ ಪುತ್ರೈಃ ಕಲತ್ರೈಶ್ಚ ದೌಹಿತ್ರೈಶ್ಚಾಪಿ ಗೋತ್ರಜೈಃ |
ವಿಹಸ್ಯ ಧಿಕ್ಯತೋ ಯೋಗೀ ನ ಯಾತಿ ವಿಕೃತಿ ಮನಾಕೂ || ೫೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯೋಗೀ ಭೃತ್ಯಃ ಪುತ್ರೈಃ ಕಲತ್ರೈಃ ದೌಹಿತ್ರೈಃ ಚ ಅಪಿ ಚ ಗೋತ್ರಜೈಃ ವಿಹಸ್ಯ
ಧಿಕ್ಯತಃ (ಅಪಿ) ಮನಾಕ ವಿಕೃತಿಮ್ ನ ಯಾತಿ || ೫೫ ||

ಸೇವಕ ಸ್ತ್ರೀ ಪುತ್ರ ದೌಹಿತ್ರ (ಧೇವತೇ) ಔರ ಅನ್ಯ ಗೋತ್ರಕೇ ಪುರುಷ ಭೀ ಯದಿ ಯೋಗೀ
ಕಾ ಉಪಹಾಸ ಕರೇಂ ಯಾ ಧಿಕಾರ ದೇವೇಂ ತೋ ಉಸ ಕಾ ಮನ ಕಿಂಚಿನ್ಯಾತ್ರ ಭೀ ಕೋಭ
ಕೋ ನಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕೋಂಕಿ ಉಸ ಜ್ಞಾನೀ ಕಾ ಮೋಹ ದೂರ ಹೋ
ಜಾತಾ ಹೈ || ೫೬ ||

ಸಂತುಷ್ಟೋಽಪಿ ನ ಸಂತುಷ್ಟಃ ಖಿನ್ನೋಽಪಿ ನ | ಚ ಖಿದ್ಯತೇ |
ತಸ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯದಶಾಂ ತಾಂ ತಾಂ ತಾಶಾ ಏವ ಜಾನತೇ || ೫೬ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಯೋಗೀ) ಸಂತುಷ್ಟಃ ಅಪಿ ಸಂತುಷ್ಟಃ ನ (ಭವತಿ); ಖಿನ್ನಃ ಅಪಿ ಚ ನ ಖಿದ್ಯತೇ;
ತಸ್ಯ ತಾಂ ತಾಂ ತಾದ್ಯಶಾಮ್ ಆಶ್ಚರ್ಯದಶಾಮ್. ತಾದ್ಯಶಾಃ ಏವ ಜಾನತೇ || ೫೬ ||

ಜ್ಞಾನೀ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ಸಂತೋಷಯುಕ್ತ ದೀಖತಾ ಹುಆಭೀ ಸಂತೋಷಯುಕ್ತ
ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿ ಸೇ ಖಿನ್ನ ದಖಿತಾ ಹುಆ ಭೀ ಖಿನ್ನ ನಹೀಂ
ಹೋತಾ ಹೈ, ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಇಸ ಪ್ರಕಾರಕೀ ದಶಾ ಕೋ ಜ್ಞಾನೀ ಹೀ ಜಾನತೇ ಹೈಂ || ೫೬ ||

ಕರ್ತವ್ಯತ್ಯೇವ ಸಂಸಾರೋ ನ ತಾಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ಸೂರಯಃ |

ಶೂನ್ಯಾಕಾರಾ ನಿರಾಕಾರಾ ನಿರ್ಮಿಕಾರಾನಿರಾಮಯಾಃ || ೫೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸಂಸಾರಃ ಕರ್ತವ್ಯತಾ ಏವ ಶೂನ್ಯಾಕಾರಾಃ ನಿರಾಕಾರಾಃ ನಿರ್ಮಿಕಾರಾಃ
ನಿರಾಮಯಾಃ ಸೂರಯಃ ತಾಮ್ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ || ೫೭ ||

ಕರ್ತವ್ಯತಾ ಕಹಿಯೇ ಮೇರಾ ಯಹ ಕರ್ತವ್ಯ ಹ್ಯೇ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಜೋ ಕಾರ್ಯ ಕಾ
ಸಂಕಲ್ಪ ಹ್ಯೇ ಸೋಈ ಸಂಸಾರ ಹ್ಯೇ ಪರಂತು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಕೇ ನಾಶ ಹೋನೇಪರ ಭೀ
ಜೋ ವರ್ತಮಾನ ರಹತೇ ಹ್ಯೇಂ ಔರ ಜೋ ನಿರಾಕಾರ ಕಹಿಯೇ ಘಟಾದಿಕೇ ಸೇ ಆಕಾರ ಸೇ
ರಹಿತ ಹ್ಯೇಂ ಔರ ಜೋ ಸರ್ವತ್ರ ಆತ್ಮದೃಷ್ಟಿ ಕರನೇವಾಲೇ ತಥಾ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪರೂಪೀ
ರೋಗಸೇ ರಹಿತ ಹ್ಯೇಂ ವೇ ಕದಾಪಿ ಕರ್ತವ್ಯತಾ ಕೋ ನಹೀಂ ದೇಖತೇ ಹ್ಯೇಂ ಅರ್ಥಾತ್
ಕಿಸೀ ಕಾರ್ಯ ಕೇ ಕರನೇ ಕಾ ಸಂಕಲ್ಪ ನಹೀಂ ಕರತೇ ಹ್ಯೇಂ || ೫೭ ||

ಅಕುರ್ವನ್ನಪಿ ಸಂಕ್ಷೋಭಾವ್ಯಗ್ರಃಸರ್ವತ್ರ ಮೂಢಧಿಃ |

ಕುರ್ವನ್ನಪಿ ತು ಕೃತ್ಯಾನಿ ಕುಶಲೋ ಹಿ ನಿರಾಕುಲಃ || ೫೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮೂಢಧಿಃ ಅಕುರ್ವನ್ ಅಪಿ ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಕ್ಷೋಭಾತ್ ವ್ಯಗ್ರಃ (ಭವತಿ); ಹಿ
ಕುಶಲಃ ತು ಕೃತ್ಯಾನಿ ಕುರ್ವನ್ ಅಪಿ ನಿರಾಕುಲಃ (ಭವತಿ) || ೫೮ ||

ಅಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಕರ್ಮೋ ಕೋ ನ ಕರತಾ ಹುಆ ಭೀ ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪ
ಕರನೇ ಕೇ ಕಾರಣ ವ್ಯಗ್ರ ರಹತಾ ಹ್ಯೇ, ಔರ ಜ್ಞಾನೀ ಕಾರ್ಯಾ ಕೋ ಕರತಾ ಹುಆ ಭೀ
ನಿರ್ಮಿಕಾರಚಿತ್ತ ರಹತಾ ಹ್ಯೇ ಕ್ಯೋಂಕಿ ವಹ ತೋ ಆತ್ಮಸುಖ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವಿರಾಜಮಾನ
ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ || ೫೮ ||

ಸುಖಮಾಸ್ತೇ ಸುಖಂ ಶೇತೇ ಸುಖಮಾಯಾತಿ ಯಾತಿ ಚ |

ಸುಖಂ ವಕ್ತಿ ಸುಖಂ ತೇ ವ್ಯವಹಾರೇಽಪಿ ಶಾಂತಧಿಃ || ೫೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ಶಾಂತಧಿಃ ವ್ಯವಹಾರೇ ಅಪಿ ಸುಖಮ್ ಆಸ್ತೇ; ಸುಖಮ್ ಶೇತೇ; ಸುಖಮ್
ಆಯಾತಿ; (ಸುಖಮ್) ಚ ಯಾತಿ; ಸುಖಮ್ ವಕ್ತಿ, ಸುಖಮ್ ಮುಂಕ್ತೇ || ೫೯ ||

ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕೇ ಅನುಸಾರ ವ್ಯವಹಾರ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವರ್ತಮಾನ ಭೀ ಆತ್ಮನಿಷ್ಠಾ
ಬುದ್ಧಿವಾಲಾ ಜ್ಞಾನೀ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಬೈರತಾ ಹ್ಯೇ, ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಶಯನ ಕರತಾ
ಹ್ಯೇ, ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಆತಾ ಹ್ಯೇ, ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಜಾತಾ ಹ್ಯೇ, ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಕಹತಾ ಹ್ಯೇ
ತಥಾ ಸುಖಪೂರ್ವಕ ಹೀ ಭೋಜನ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ ಅರ್ಥಾತ್ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇಂದ್ರಿಯೋಂ
ಕೇ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೋ ಕರತಾ ಹ್ಯೇ ಪರಂತು ಆಸಕ್ತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ ಕ್ಯೋಂಕಿ ಉಸ ಕಾ
ಚಿತ್ತ ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ || ೫೯ ||

ಸ್ವಭಾವಾದ್ಯಸ್ಯ ನೈವಾರ್ತಿಲಾಕವದ್ಯಾಹಾರಿಣಃ |

ಮಹಾತೂದ ಇವಾಕ್ನೋಭ್ಯೋ ಗತಕೇಶಃಶೋಭತೇ || ೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ವ್ಯವಹಾರಿಣಃ ಯಸ್ಯ ಸ್ವಭಾವಾತ್ ಲೋಕವತ್ ಆತಿಃ ನೈವ (ಭವತಿ ಕಿಂತು)

ಸಃ ಮಹಾದಃ ಇವ ಅಕ್ನೋಭ್ಯಃ ಗತಕ್ಲೇಶಃ ಶೋಭತೇ || ೬ ||

ವ್ಯವಹಾರ ಕರತೇ ಹುಬ ಭೀ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಸ್ವಭಾವ ಸೇ ಹೀ ಸಂಸಾರೀ ಪುರುಷ ಕೀ ಸಮಾನ ಖೇದ ನಹೀಂ ಹಾತಾ ಹೈ ಕಿಂತು ವಹ ಜ್ಞಾನೀ ಬಡ್ೇ ಜಲ ಕೇ ಸರಾವರ ಕೀ ಸಮಾನ ಚಲಾಯಮಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ನಿರ್ವಿಕಾರ ಸ್ವರೂಪ ಮೇಂ ಶೋಭಾಯಮಾನ ಹೋತಾ ಹೈ || ೬ ||

ನಿವೃತ್ತಿರಪಿ ಮೂಢಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿರುಪಜಾಯತೇ |

ಪ್ರವೃತ್ತಿರಪಿ ಧೀರಸ್ಯ ನಿವೃತ್ತಿಫಲಭಾಗಿನೀ || ೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮೂಢಸ್ಯ ನಿವೃತ್ತಿಃ ಅಪಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಉಪಜಾಯತೇ ಧೀರಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಅಪಿ ನಿವೃತ್ತಿಕಲಭಾಗಿನೀ (ಭವತಿ) || ೬ ||

ಅಮೂಢ ಕೀ ನಿವೃತ್ತಿ ಕಹಿಯೇ ಬಾಹೋಂದ್ರಿಯೋಂ ಕೋ ವಿಷಯೋಂ ಸೇ ನಿವೃತ್ತ ಕರನಾ ಭೀ ಪ್ರವೃತ್ತಿರೂಪ ಹೀ ಹೋತಾ ಹೈ ಕ್ಯೋಂಕಿ ಉಸ ಕೇ ಅಹಂಕಾರಾದಿ ದೂರ ನಹೀಂ ಹೋತೇ ಹ್ಯಂ ಔರ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಸಾಂಸಾರಿಕ ವ್ಯವಹಾರಮೇಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಭೀ ನಿವೃತ್ತಿರೂಪ ಹೀ ಹೋತೇ ಹೈ ಕ್ಯೋಂಕಿ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ 'ಅಹಂ ಕರೋಮಿ ' ಐಸಾ ಅಭಿಮಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ || ೬ ||

ಪರಿಗ್ರಹೇಷು ವೈರಾಗ್ಯಂ ಪ್ರಾಯೋ ಮೂಢಸ್ಯ ದೃಶ್ಯತೇ |

ದೇಹೇ ವಿಗಲಿತಾಶಸ್ಯ ವ ರಾಗಃಕ ವಿರಾಗತಾ || ೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮೂಢಸ್ಯ ಪ್ರಾಯಃ ಪರಿಗ್ರಹೇಷು ವೈರಾಗ್ಯಮ್ ದೃಶ್ಯತೇ; ದೇಹೇ ವಿಗಲಿತಾಶಸ್ಯ ವ ರಾಗಃ (ಸ್ಯಾತ್) ವ ವಿರಾಗಿತಾ (ಸ್ಯಾತ್) || ೭ ||

ಜೋ ಮೂರ್ಖ ದೇಹಾಭಿಮಾನೀ ಪುರುಷ ಹೈ ವಹೀ ಮೋಕ್ಷ ಕೀ ಇಚ್ಛಾಸೇ ಧನ, ಧಾಮ, ಸ್ತ್ರೀ, ಪುತ್ರಾದಿಕೋಂ ಕಾ ತ್ಯಾಗ ಕರತಾ ಹೈ ಔರ ಜಿಸ ಕಾ ದೇಹಾಭಿಮಾನ ದೂರ ಹೋ ಗಯಾ ಹೈ ಐಸೇ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಕಾ ಸ್ತ್ರೀಪುತ್ರಾದಿ ಕೇ ವಿಷೇಂ ನ ರಾಗ ಹೋತಾ ಹೈ, ನ ವಿರಾಗ ಹೋತಾ ಹೈ || ೭ ||

ಭಾವನಾಭಾವನಾಸಕ್ತಾ ದೃಷ್ಟಿಮೂಢಸ್ಯ ಸರ್ವದಾ |

ಭಾವ್ಯಭಾವನಯಾ ಸಾ ತು ಸ್ವಸ್ಥಸ್ಯಾದ್ಯಷ್ಟರೂಪಿಣೀ || ೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮೂಢಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಃ ಸರ್ವದಾ ಭಾವನಾಭಾವನಾಸಕ್ತಾ (ಭವತಿ) ಸ್ವಸ್ಥಸ್ಯ ತು ಸಾ ಭಾವ್ಯಭಾವನಯಾ ಅದೃಷ್ಟರೂಪಿಣೀ (ಭವತಿ) || ೮ ||

ಮೂರ್ಖ ದೇಹಾಭಿಮಾನೀ ಪುರುಷ ಕೀ ದೃಷ್ಟಿ ಸರ್ವದಾ ಸಂಕಲ್ಪ ಔರ ವಿಕಲ್ಪ ಕೇ
ವಿಷೇಂ ಆಸಕ್ತ ಹೋತೀ ಹೈ ಔರ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪಕೇ ವಿರ್ಷೇ ಸ್ಥಿತ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ದೃಷ್ಟಿ
ಯದ್ಯಪಿ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಯುಕ್ತಸೀ ದೀಖತೀ ಹೈ ಪರಂತು ತಥಾಪಿ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪ ಕೇ
ಲೇಪ ಸೇ ಶುದ್ಧ ರಹತೀ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ 'ಅಹಂ ಕರೋಮಿ ಐಸಾ ಅಭಿಮಾನ
ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ || ೬೩ ||

ಸರ್ವಾರಂಭೇಷು ನಿಷ್ಕಾಮೋ ಯಶ್ಚರೇದ್ವಾಲವನ್ಮುನಿಃ | ನ ಲೇಪಸ್ತಸ್ಯ ಶುದ್ಧಸ್ಯ
ಕ್ರಿಯಮಾಣೇಽಪಿ ಕರ್ಮಣಿ || ೬೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಃ ಮುನಿಃ ಬಾಲವತ್ ಸರ್ವಾರಂಭೇಷು ನಿಷ್ಕಾಮಃ ಚರೇತ್ ತಸ್ಯ ಶುದ್ಧಸ್ಯ
ಕರ್ಮಣಿ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇ ಅಪಿ ಲೇಪಃ ನ (ಭವತಿ) || ೬೪ ||

ತಹಾಃ ವಾದೀ ಶಂಕಾ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿ, ಯದಿ ಜ್ಞಾನೀ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪ ಕರ ಕೇ ಕ್ರಿಯಾ
ಕರತಾ ಹೈ ತೋ ಉಸ ಕೀ ದ್ವೈತಬುದ್ಧಿ ಕ್ರೋಂ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ ? ತಿಸ ಕಾ
ಸಮಾಧಾನ ಕರತೇ ಹೈಂ ಕಿಜೋ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಬಾಲಕ ಕೀ ಸಮಾನ ನಿಷ್ಕಾಮ
ಹೋಕರ ಪಾರಬ್ಧಾನುಸಾರ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಏ ಕರ್ಮೋ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಪ್ರವೃತ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ
ಉಸ ನಿರಂಹಕಾರ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಕರ್ಮ ಕರನೇಪರ ಭೀ ಕರ್ತೃತ್ವ ಕಾ ದೋಷ ನಹೀಂ
ಲಗತಾ ಹೈ ಕ್ರೋಂ ಕೇ ಉಸ ಕೋ ತೋ ಕರ್ತಾಪನೇ ಕಾ ಅಭಿಮಾನಹೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ
ಹೈ || ೬೪ ||

ಸ ಏವ ಧನ್ಯ ಆತ್ಮಜ್ಞಃ ಸರ್ವಭಾವೇಷು ಯಃ ಸಮಃ |
ಪಶ್ಯಂತ್ಯಣ್ಣನ್ಯಶ್ಚಿಘ್ನಶ್ಚನಿಸ್ತಷಮಾನಸಃ || ೬೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸಃ ಏವ ಆತ್ಮಜ್ಞಃ ಧನ್ಯಃ ಯಃ ಸರ್ವಭಾವೇಷು ಸಮಃ (ಭವತಿ ಅತ ಏವ ಸಃ)
ಪಶ್ಯನ್ ಶ್ಚಿಘ್ನನ್ ಸ್ಪೃಶನ್ ಜಿಘ್ರನ್ ಅನನ್ (ಅಪಿ) ನಿಸ್ತರ್ಷಮಾನಸಃ (ಭವತಿ) || ೬೫
||

ವಹೀ ಧೈರ್ಯವಾನ ಜ್ಞಾನೀ ಧನ್ಯ ಹೈ, ಜೋ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಾವೋಂ ಮೇಂ
ಸಮಾನಬುದ್ಧಿ ರಖತಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ವಹ ದೇಖತಾ ಹುಆ, ಶ್ರವಣ ಕರತಾ
ಹುಆ, ಸ್ಪರ್ಶ ಕರತಾ ಹುಆ, ಸಂಘತಾ ಹುಆ ಔರ ಭೋಜನ ಕರತಾ ಹುಆ ಭೀ ಸಬ
ಪ್ರಕಾರ ಕೀ ತೃಷ್ಣಾರಹಿತ ಮನವಾಲಾ ಹೋತಾ ಹೈ || ೬೫ ||

ಕಸಂಸಾರಕ ಚಾಭಾಸಃ ಕ್ವ ಸಾಧ್ಯಂ ಕ ಚ ಸಾಧನಮ್ |
ಆಕಾಶಸ್ಯೇವ ಧೀರಸ್ಯ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಸ್ಯ ಸರ್ವದಾ || ೬೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಆಕಾಶಸ್ಯ ಇವ ಸವದಾ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಸ್ಯ ಧೀರಸ್ಯ ಸಂತಾರಃ ಕ ಆಭಾಸಃ ಚ ಕ ಸಾಧ್ಯಮ್ ವ ಸಾಧನಮ್ ಚ ಕ || ೬೬ ||

ಜೋ ಧೈರ್ಯವಾನ ಜ್ಞಾನೀ ಹೈ, ವಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪರಹಿತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಉಸ ಕೋ ಸಂಸಾರ ಕಹಾಂ ? ಔರ ಸಂಸಾರಕಾಭಾನ ಕಹಾಂ ಔರ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಸಾಧ್ಯ ಕಹಾಂ ತಥಾ ಯಜ್ಞ ಆದಿ ಸಾಧನ ಕಹಾಂ ! ಕ್ರೋಂಕ ವಹ ಸದಾ ಆಕಾಶವತ್ ನಿರ್ಲೇಪ ಔರ ಕಲ್ಪನಾರಹಿತ ಹೋತಾ ಹೈ || ೬೬ ||

ಸ ಜಯತ್ಯರ್ಥಸಂನ್ಯಾಸೀ ಪೂರ್ಣಸ್ವರಸವಿಗ್ರಹಃ |
ಅಕೃತ್ರಿಮೋಽನವಚ್ಛಿನ್ನೇ ಸಮಾಧಿಯಸ್ಯ ವರ್ತತೇ || ೬೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಪೂರ್ಣಸ್ವರಮವಿಗ್ರಹಃ ಸಃ ಅರ್ಥಸಂನ್ಯಾಸೀ ಜಯತಿ ಯಸ್ಯ ಅನಬಚ್ಛಿನ್ನ ಅಕೃತ್ರಿಮಃ ಸಮಾಧಿಃ ವರ್ತತೇ || ೬೬ ||

ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಭಾವವಾಲಾ ಹೈ ಸ್ವರೂಪ ಜಿಸ ಕಾ ಏಸೇ ಅರ್ಥ ಕಹಿಯೇ ದೃಷ್ಟ ಔರ ಅದೃಷ್ಟ ಫಲ ಕೋ ತ್ಯಾಗನೇವಾಲೇ ಕೀ ಜಯ (ಸರ್ವೋಪರಿ ಉನ್ನತಿ) ಹೋತೀ ಹೈ, ಜಿಸ ಕಾ ಪೂರ್ಣಸ್ವರೂಪ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಮಾಧಿ ಹೋತಾ ಹೈ || ೬೬ ||

ಬಹುನಾತ್ರ ಕಿಮುಕ್ತೇನ ಜ್ಞಾತತತ್ತ್ವೋ ಮಹಾಶಯಃ |
ಭೇಗಮೋಕ್ಷನಿರಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಸದಾ ಸಾತ್ರನೀರಸಃ || ೬೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅತ್ರ ಬನಾ ಉಕ್ತತ ಕಿಮ್ ? (ಯತಃ) ಜ್ಞಾನತತ್ತ್ವಃ ಮಹಾಶಯಃ ಭೋಗಮೇ ಕ್ಷಾನರಾಕಾಂಕ್ಷ ಸದಾ ಸತ್ರ ನೀರಮಃ (ಭವತಿ || ೬೭ ||

ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಕೇ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಲಕ್ಷಣ ಹೈಂ ಉನ ಕಾ ಪೂರ್ಣರೀತಿಸೇ ತೋ ವರ್ಣನ ಕರನಾ ಕರಿನ ಹೈ ಪರಂತು ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷಕಾ ಏಕ ಸಾಧಾರಣ ಲಕ್ಷಣ ಯಹ ಹೈ ಕಿ ಯಹಾಂ ಜ್ಞಾನೀಕ ಬಹುತ ಲಕ್ಷಣ ಕಹನೇ ಸೇ ಕುಛ ಪ್ರಯೋಜನ ನಹೀಂ ಹೈ, ಕಂಬಲ ಸಾಧಾರಣ ಲಕ್ಷಣ ಯಹ ಹೈ ಕಿ, ಜ್ಞಾನೀ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ ಕಾ ಜಾನನೇವಾಲಾ, ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿ ಮನ, ಭೋಗ ಔರ ಮೋಕ್ಷಕೀ ಇಚ್ಛಾ ಸೇ ರಹಿತ ತಥಾ ಸದಾ ಯಾಗ ಆದಿ ಸಾಧನೋಂ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಪ್ರೀತಿ ನ ಕರನೇವಾಲಾ ಹೋತಾ ಹೈ || ೬೭ ||

ಮಹದಾದಿ ಜಗದ್ವೈತಂ ನಾಮಮಾತ್ರವಿಜೃಂಭಿತಮ್ |
ವಿಹಾಯ ಶುದ್ಧಬೋಧಸ್ಯ ಕಿಂ ಕೃತ್ಯಮವಶಿಷ್ಯತೇ || ೬೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ದೈತಮ್ ನಾಮಮಾತ್ರವಿಜೃಂಭಿತಮ್ ಮಹದಾದಿ ಜಗತ್ ವಿಹಾಯ ಶುದ್ಧಬೋಧಸ್ಯ ಕಿಮ್ ಕೃತ್ಯಮ್ ಅವಶಿಷ್ಯತೇ || ೬೮ ||

ದ್ವೈತ ರೂಪ ಸೇ ಭಸನೇವಾಲೇ, ನಾಮಮಾತ್ರ ಹೀ ಭಿನ್ನರೂಪಸೇ ಭಾಸಮಾನ, ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ ಆದಿ ಜಗತ್ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಕಲ್ಪನಾ ಕೋ ದೂರ ಕರ ಕೇ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ

ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಕ್ಯಾ ಕಃ ಕಾರ್ಯ ಕರನಾ ಬಾ ಕೀ ರಹತಾ ಹೈ ?
ಅರ್ಥಾತ್ ಕೋಃ ಕಾರ್ಯ ಕರನಾ ನಹೀಂ ರಹತಾ ಹೈ || ೬೯ ||

ಭ್ರಮಭೂತಮಿದಂ ಸರ್ವ ಕಿಂಚಿನ್ನಾಸ್ತೀತಿ ನಿಶ್ಚಯೀ |
ಅಧ್ಯಕ್ಷಸ್ವರಣಃ ಶುದ್ಧಃ | ಸ್ವಭಾವೇನೈವ ಶಾಮ್ಯತೇ || ೭೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಇದಮ್ ಸರ್ವಮ್ ಭ್ರಮಭೂತಮ್ (ಪರಮಾರ್ಥತಃ) ಕಿಂಚಿತ್ ನ ಅಸ್ತಿ ಇತಿ
ನಿಶ್ಚಯೀ ಅಲಕ್ಷ್ಯಸ್ಪೃಗ್ಣಃ ಶುದ್ಧಃ ಸ್ವಭಾವೇನ ಏವ ಶಾಮ್ಯತಿ || ೭೦ ||

ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಕಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಹೋನೇಪರ ಯಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವ 'ಭ್ರಮಮಾತ್ರ ಹೈ,
ಪರಮಾರ್ಥಹಾಷ್ಟ್ಯ ಸೇ ಕುಲ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೈ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಸ ಕಾ ನಿಶ್ಚಯ ಹುಆ ಹ
ರ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ ಚೇತನಸ್ವರೂಪ ತಥಾ ಸ್ವರೂಪ ಕೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಸೇ ದೂರ ಹೋ ಗಯಾ
ಹೈ ಅಜ್ಞಾನರೂಪ ಮಲ ಜಿಸ ಕಾ ಐಸಾ ಜ್ಞಾನೀ ಸ್ವಭಾವ ಸೇ ಹೀ ಶಾಂತಿ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ
ಹೋತಾ ಹೈ || ೭೦ ||

ಶುದ್ಧಸ್ವರಣರೂಪಸ್ಯ ದೃಶ್ಯಭಾವಮಪಶ್ಯತಃ |
ಕ ವಿಧಿಃ ಕ ಚ ವೈರಾಗ್ಯಂ ಕ ತ್ಯಾಗಃಕಶಮೋಽಪಿವಾ || ೭೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಶುದ್ಧಸ್ವರಣರೂಪಸ್ಯ ದೃಶ್ಯಭಾವಮ್ ಅಪಶ್ಯತಃ (ಜ್ಞಾನಿನಃ) ವಿಧಿಃ ಕ
ವೈರಾಗ್ಯಮ್ ವ ತ್ಯಾಗಃ ವ ಅಪಿ ವಾ ಶಮಃ ಚ ಕ || ೭೧ ||

ಶುದ್ಧ ಸ್ವರಣರೂಪ ಅರ್ಥಾತ್ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಚೇತನಸ್ವರೂಪ ಔರ ದೃಶ್ಯ ಪದಾರ್ಥೋಕೋ
ಭೀ ನ ದೇಖನೇವಾಲೇ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಕಿಸೀ ಕರ್ಮ ಕೇ ಕರನೇ ಕೀ ವಿಧಿ ಕಹಾಂ ? ಔರ
ವಿಷಯೋಂ ಸೇ ವೈರಾಗ್ಯ ಕಹಾಂ ? ಔರ ತ್ಯಾಗ ಕಹಾಂ? ತಥಾ ಶಾಂತಿಭೋ ಕರನಾ
ಕಹಾಂ? ಯಹ ಸಬ ತೋ ತಾ ಹೋ ಸಕತಾ ಹೈ ಜಬ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಪದಾರ್ಥಾಕ ವಿ ಹಾಟ
ಹೋತೀ ಹೈ || ೭೧ ||

ಸ್ವರತೋಽನಂತರೂಪೇಣ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಚ ನ ಪಶ್ಯತಃ |
ಕ್ಷ ಬಂಧಃ ಕ ಚ ವಾ ಮೋಕ್ಷಃ ವ ಹರ್ಷೇಃಕ್ ವಿಷಾದತಾ || ೭೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅನಂತರೂಪೇಣ ಸ್ವರತಃ ಪ್ರಕೃತಿಮ್ ಚ ನ ಪಶ್ಯತಃ (ಜ್ಞಾನಿನಃ) ಬಂಧ. ವ
ಮೋಕ್ಷ ಕಹಃ ಕ ವಾ ವಿಷಾಂತಾ ಚ ಕ || ೭೨ ||

ಜೋ ಜ್ಞಾನೀ ಹೈ ವಹ ಅನಂತರೂಪ ಕರ ಕೇ ಭಾಸತಾ ಹೈ ಔರ ಆತ್ಮಾಕೋಜಾನತಾ ಹೈ
ಔರ ದೇಹಾದೇ ಕೇ ವಿಷೇಂ ದೃಷ್ಟಿ ನಹೀಂ ಲಗಾತಾ ಹೈ, ಉಸ ಕೋ ಸಂಸಾರ ಕಾ ಬಂಧನ
ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಮೋಕ್ಷ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ, ಹರ್ಷ ನಹೀಂ ಹೋತಾ
ಹೈ ಔರ ವಿಷಾದ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ || ೭೨ ||

ಬುದ್ಧಿಪರ್ಯಂತಸಂಸಾರೇ ಮಾಯಾಮಾತ್ರ ವಿವತತೇ |

ನಿರ್ಮಪೋ ನಿರಹಂಕಾರೋ ನಿಷ್ಯಾಮಃ ಶೋಭತೇ ಬುಧಃ || ೨೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ಬುದ್ಧಿಪರ್ಯಂತಸಂಮಾರೇ ಮಾಯಾಮಾತ್ರಮ್ ವಿವರ್ತತೇ (ಅತಃ) ಬುಧಃ
ನಿರ್ಮಮಃ ನಿಹಿಂಕಾರಃ ನಿಷ್ಯಾಮಃ ಶೋಭತೇ || ೨ ||

ಯಹ ಜಗತ್ ಅಜ್ಞಾನ ಸೇ ಭಾಸತಾ ಹೈ ಔರ ಜ್ಞಾನ ಸೇ ಜಬ ಮಾಯಾಮಾತ್ರ (ಅಜ್ಞಾನ)
ನಿವೃತ್ತ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ ತಬ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ಆತ್ಮಾ ಹೀ ಶೇಷ ರಹತಾ ಹೈ ಇಸ ಕಾರಣ
ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಇಸ ಸಂಸಾರಮೇಂ ಮಮತಾ ಅಹಂಕಾರ ತಥಾ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ
ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರಾತ್ಮೇಕರ ಕೇ ಅತ್ಯಂತ ಶೋಭಾಯಮಾನ ಹೋತಾ ಹೈ
|| ೨೩ ||

ಅಕ್ಷಯಂ ಗತಸಂತಾಪಮಾತ್ಮಾನಂ ಪಶ್ಯತೋ ಮುನಃ |

ಕ ವಿದ್ಯಾ ಕಚ ವಾ ವಿಶ್ವಂಕ ದೇಹಾಹಂ ಮಮತಿ ವಾ || ೨೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಕ್ಷಯಮ್ ಗತಸಂತಾಪಮ್ ಆತ್ಮಾನಮ್ ಪಶ್ಯತಃ ಮುನೇಃ ವಿದ್ಯಾ ಕ ವಾ
ವಿಷಯಕ ದಹಃ ವಾ ಅಹಮ್ ಮಮ ಇತಿ ಚ ಕ || ೨೪ ||

ಅವಿನಾಶೀ ಸಂತಾಪರಹಿತ ಐಸೇ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕಾ ಜಿಸಕೋ ಜ್ಞಾನ ಹುಆ ಹೈ ಐಸೇ
ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ವಿದ್ಯಾ (ಶಾಸ್ತ್ರ) ಕಹಾಂ ? ಔರ ವಿಶ್ವ ಕಹಾಂ ? ಔರ ದೇಹ ಕಹಾಂ ? ತಥಾ
ಅಹಂಮಮಭಾವ ಕಹಾಂ ? ಕೋಂಕಿ ಉಸ ಕೋ ಆತ್ಮಾ ಸೇ ಭಿನ್ನ ಅನ್ಯ ಸ್ಪುರಣ ಹೀ
ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ || ೨೪ ||

ನಿರೋಧಾದಿನಿ ಕರ್ಮಾಣಿಜಹಾತಿ ಜಡಧೀಯದಿ |

ಮನೋರಥಾನ್ಪುಲಾಪಾಂಶ್ಚ ಕರ್ತುಮಾನೋತ್ಯತತ್ಕುಣಾತ್ || ೨೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಜಡಧೀಃ ಯದಿ ನಿರೋಧಾದಿನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಜಹಾತಿ (ತರ್ಹಿ) ಅತತ್ಕುಣಾತ್
ಮನೋರಥಾನ ಪುಲಾಪಾನ ಚ ಕರ್ತುಮ್ ಆನೋತಿ || ೨೫ ||

ಜೋ ಮೂಢಬುದ್ಧಿ ದೇಹಾಭಿಮಾನೀ ಪುರುಷ ಹೈ ವಹ ಅತಿ ಪರಿಶ್ರಮ ಕರ ಕೇ ಮನ
ಕಾ ನಿರೋಧ ಕರತಾ ಹೈ ಪರಂತು ನಿರೋಧ ಸಮಾಧಿಕೇ ಛೊಟತೇ ಹೀ ಉಸ ಕಾ ಮನ
ಫಿರ ತುರಂತ ಹೀ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಸೇ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪ ಕರನೇ ಲಗತಾ ಹೈ ಔರ ಪ್ರಲಾಪ
ಆದಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರೋಂ ಕೋ ಕರನೇ ಲಗತಾ ಹೈ ಇಸ ಕಾರಣ ಜ್ಞಾನ ಕೇ ಬಿನಾ
ನಿರೋಧ ಕುಛ ಕಾಮ ನಹೀಂ ದೇತಾ ಹೈ || ೨೫ ||

ಮಂದಃ ಶ್ರುತ್ವಾಪಿ ತದ್ವಸ್ತು ನ ಜಹಾತಿ ವಿಮೂಢತಾಮ್ |

ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪೋ ಬಹಿಯತ್ಯಾದಂತವಿಷಯಲಾಲಸಃ || ೨೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮಂದಃ ತತ್ ವಸ್ತು ಶ್ರುತ್ವಾ ಅಪಿ ವಿಮೂಢತಾಮ್ ನ ಜಹಾತಿ (ಅತಃ ಮೂಢಃ
) ಯತ್ಯಾತ್ ಬಹಿಃ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಃ ಅಂತಃ ವಿಷಯಲಾಲಸಃ (ಭವತಿ) || ೨೬ ||

ಜೋ ದೇಹಾಭಿಮಾನೀ ಮೂಢ ಪ್ರರುಷ ಹೈ ವಹ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರಕೇ ಅನೇಕ
ಗ್ರಂಥೋಂ ಕೇ ದ್ವಾರಾ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೋ ಸುನಕರ ಭೀ ದೇಹಾಭಿಮಾನ ಕೋ ನಹೀಂ
ತ್ಯಾಗತಾ ಹೈ. ಯದ್ಯಪಿ ಅತಿ ಪರಿಶ್ರಮ ಕರಕೇ ಊಪರ ಸೇ ತ್ಯಾಗ ದಿಖಾತಾ ಹೈ ಪರಂತು
ಮನ ಮೇಂ ಅನೇಕ ವಿಷಯವಾಸನಾ ರಹತೀ ಹೈ || ೨೬ ||

ಜ್ಞಾನಾಇಲಿತ ಕಾ ಯೋ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯಾಪಿ ಕರ್ಮಕೃತ್ |
ನಾಪ್ರೋತ್ಯವಸರಂ ಕರ್ತುಂ ವಕ್ತುಮೇವ ನ ಕಿಂಚನ || ೨೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಃ ಜ್ಞಾನಾತ್ ಗಲಿತಕರ್ಮಾ (ಸಃ) ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯಾ ಕರ್ಮಕಾ ಅಪಿ
ಕಿಂಚನ ಕರ್ತುಮ್ ನ ವಕ್ತುಮ ಏವ (ಚ) ಅವಸರಮ್ ನ ಆಮೋತಿ || ೨೭ ||

ಜ್ಞಾನೀ ಲೋಕಾಚಾರ ಕೇ ಅನುಸಾರ ಕರ್ಮ ಕರತಾ ಹೈ ಪರಂತು ಜ್ಞಾನ ಕೇ ಪ್ರತಾಪಲೇ
ಕರ್ಮಫಲ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ ಕ್ರೋಂಕಿ ವಹ ಕೇವಲ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ
ವಿಷೇಂ ಲೀನ ರಹತಾ ಹೈ ತಿಸ ಸೇ ಉಸ ಕೋ ಕರ್ಮ ಕರನೇ ಕಾ ಅಧವಾ ಕಹನೇ ಕಾ
ಅವಸರ ನಹೀಂ ಮಿಲತಾ ಹೈ || ೨೮ ||

ಕತಮಃವ ಪ್ರಕಾಶೋವಾ ಹಾನ ಕ ಚ ನ ಕಿಂಚನ | ನಿರ್ವಿಕಾರಸ್ಯ ಧೀರಸ್ಯ ನಿರಾತಂಕಸ್ಯ
ಸರ್ವದಾ || ೨೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸರ್ವದಾ ನಿರಾತಂಕಸ್ಯ ನಿರ್ವಿಕಾರಸ್ಯ ಧೀರಸ್ಯ ತಮಃ ಕವಾ ಪ್ರಕಾಶಃ ಕ
ಹಾನಮ್ ಚ ಕ (ತಸ್ಯ) ಕಿಶ್ಚನ ನ (ಭವತಿ) || ೨೮ ||

ಜೋ ಜ್ಞಾನೀ ಹೈ ವಹ ನಿರ್ವಿಕಾರ ಹೋತಾ ಹೈ, ಉಸ ಕೋ ಕಾಲ ಆದಿ ಕಾ ಭಯ ನಹೀಂ
ಹೋತಾ ಹೈ, ಉಸ ಕೋ ಅಂಧಕಾರ ಕಾ ಭಾನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಪ್ರಕಾಶ ಕಾ ಭಾನ
ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಉಸಕೋ ಕಿಸೀ ಬಾತ ಕೀ ಹಾನಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ, ಭಯ ನಹೀಂ
ಹೋತಾ ಹೈ, ವಹ ಸರ್ವದಾ ಮುಕ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ || ೨೯ ||

ವ ಧೈರ್ಯ ಕ ವಿವೇಕಿತ ವ ನಿರಾತಂಕತಾಪಿವಾ | ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯಸ್ವಭಾವಸ್ಯ
ನಿಃಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ || ೨೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ತಿರ್ವಾಚ್ಯಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ನಿಃಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ ಧೈರ್ಯಮ ಕವಿವೇಕಿತ್ವಮ್
ಕ ಅಪಿ ಚ ನಿರಾತಂಕತಾ ಕ || ೨೯ ||

ಜ್ಞಾನೀ ಕಾ ಸ್ವಭಾವ ಕಿಸೀ ಕೇ ಧ್ಯಾನ ಮೇಂ ನಹೀಂ ಆತಾ ಹೈ | ಕ್ರೋಂಕಿ ಜ್ಞಾನೀ
ಸ್ವಭಾವರಹಿತ ಹೋತಾ ಹೈ ಉಸ ಕಾ ಧೀರಜಪನಾ, ಜ್ಞಾನೀಪನಾ ತಥಾ ನಿರ್ಭಯಪನಾ
ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ || ೩೦ ||

ನಸ್ವಗೋಂ ನೈವ ನರ ಕೋ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿನ ಚೈವ ಹಿ |

ಬಹುನಾತ್ರ ಕಿಮುಕ್ತೇನ ಯೋಗದೃಷ್ಟಿಯಾನ ಕಿಂಚನ || ೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅತ್ರ ಬಹುನಾ ಉಕ್ತೇನ ಕಿಮ ಯೋಗದೃಷ್ಟಿಯಾ ಸ್ವರ್ಗಃ ನ ನರಕಃ ನ ಏವ ಹಿ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಃ ಚ ಏವ ನ, ಕಿಶ್ಚನ ನ (ಭವತಿ) || ೮ ||

ಜಿಸ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಸರ್ವತ್ರ ಆತ್ಮದೃಷ್ಟಿ ಹೋ ಜಾತೀ ಹ್ಯ ಉಸಕೋ ಸ್ವರ್ಗ, ನರ್ಕ ಔರ ಮುಕ್ತಿ ಆದಿ ಕಾ ಭೇದ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯ ಅರ್ಥಾತ್ ಅಧಿಕ ಕಹನೇ ಸೇ ಕ್ಯಾ ಪ್ರಯೋಜನ ಹ್ಯ, ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಕೋ ಕಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಕಾ ಭೀ ಭೇದ ನಹೀಂ ಭಾಸತಾ ಹ್ಯ || ೮ ||

ನೈವಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೇ ಲಾಭಂ ನಾಲಾಭೇನಾನುಶೋಚತಿ |
ಧೀರಸ್ಯ ಶೀತಲಂ ಚಿತ್ತಮಮೃತೇನೈವ ಪೂರಿತಮ್ || ೮ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಧೀರಃ) ಲಾಮಮ್ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೇ ನ ಏವಮ್ ಅಲಾಮೇನ ಅನುಶೋಚತಿ ನ (ಅತಃ) ಧೀರಸ್ಯ ಚಿತ್ತಮ್ ಅಮೃತೇನ ಪೂರಿತಮ್ ಶೀತಲಮಾ ಏವ (ಭವತಿ) || ೮ ||

ಜೋ ಜ್ಞಾನೀ ಹ್ಯ ವಹ ಲಾಭ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯ ಔರ ಲಾಭ ನಹೀಂ ಹೋತೇ ತೋ ಶೋಕ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯ ಔರ ಇಸ ಕಾರಣ ಹೀ ಧೈರ್ಯವಾನ್ ಜ್ಞಾನೀ ಕಾ ಚಿತ್ತಜ್ಞಾನಾಮೃತ ಸೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಔರ ಇಸೀ ಕಾರಣ ಶೀತಲ ಕಹಿಯೇ ತಾಪತ್ರಯರಹಿತ ಹೋತಾ ಹ್ಯ || ೮ ||

ನಶಾಂತಂ ಸೌತಿ ನಿಷ್ಯಾಮೋ ನ ದುಷ್ಟಮಪಿ ನಿಂದತಿ |
ಸಮದುಃಖಸುಖಸ್ತೃಪ್ತಃ ಕಿಂಚಿತ್ಕೃತ್ಯಂ ನ ಪಶ್ಯತಿ || ೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಿಷ್ಯಾಮಃ ಶಾಂತಮ್ ನ ಸೌತಿ; ದುಷ್ಟಮ್ ಅಪಿ ನ ನಿಂದತಿ, ಏಸಃ (ಸನ) ಸಮದುಃಖಸುಖಃ (ಭವತಿ) (ನಿಷ್ಯಾಮತ್ವಾತ್) ಕಿಶ್ಚಿತ್ ಕೃತ್ಯಮ್ ನ ಪಶ್ಯತಿ || ೯ ||

ಜೋ ಪುರುಷ ಕಾಮನಾಶೂನ್ಯ ಜ್ಞಾನೀ ಹ್ಯ ವಹ ಕಿಸೀ ಶಾಂತ ಪುರುಷ ಕೋ ದೇಖಕರ ಪ್ರಶಂಸಾ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯ ಔರ ದುಷ್ಟ ಕೋ ದೇಖಕರ ನಿಂದಾ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯ ಕೋಂಕಿ ವಹ ಅಪನೇ ಜ್ಞಾನರೂಪೀ ಅಮೃತ ಸೇ ತೃಪ್ತ ಹೋತಾ ಹ್ಯ ತಿಸ ಕಾರಣ ಸುಖದುಃಖ ಕೀ ಕಲ್ಪನಾ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹ್ಯ, ತಥಾ ಕಿಸೀ ಕೃತ್ಯ ಕೋ ನಹೀಂ ದೇಖತಾ ಹ್ಯ || ೯ ||

ಧೀರೋ ನ ದ್ವೇಷ್ಠಿ ಸಂಸಾರಮಾತ್ಮಾನಂ ನ ದಿದೃಕ್ಷತಿ |
ಹರ್ಷಾಮರ್ಷವಿನಿರ್ಮುಕ್ತೋ ನ ತೋನಚಜೀವತಿ || ೧೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಹರ್ಷಾಮರ್ಷವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಃ ಧೀರಃ ಸಂಸಾರಮ್ ನ ದೇಟಿ; ಆತ್ಮಾನಮ್ ನ ದಿದೃಕ್ಷತಿ; ನ ಮೃತಃ (ಭವತಿ); ನ ಚ ಜೀವತಿ || ೧೦ ||

ಜೋ ಧೈರ್ಯವಾನ ಅರ್ಥಾತ್ ಜ್ಞಾನೀ ಹೈ ವಹ ಸಂಸಾರ ಕಾ ದ್ವೇಷ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ
ತಥಾ ಆತ್ಮಾ ಕೋ ದೇಖನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ, ಕ್ರೋಧಿಂಕಿ ವಹ ಸ್ವಯಂ ಹೀ
ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಹೈ ಇಸ ಕಾರಣ ಉಸಕೋ ಹರ್ಷ ತಥಾ ಶೋಕ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ
ಜನ್ಮಮರಣರಹಿತ ಹೋತಾ ಹೈ || ೮೩ ||

ನಿಃಸ್ನೇಹಃ ಪುತ್ರದಾರಾದೌ ನಿಷ್ಕಾಮೋ ವಿಷಯೇಷು ಚ |
ನಿಶ್ಚಿಂತಃಸ್ವಶರೀರೇಽಪಿ ನಿರಾಶಃ ಶೋಭತೇ ಬುಧಃ || ೮೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಪುತ್ರಾರಾದೀ ನಿಃಸ್ನೇಹಃ, ವಿಷಯೇಷು ಚ ನಿಷ್ಕಾಮಃ, ಸ್ವಶರೀರೇ ಮಪಿ
ನಿಶ್ಚಿಂತಃ; ನಿರಾಶಃ, ಬುಧಃ ಶೋಭತೇ || ೮೪ ||

ಪುತ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ಆದಿ ಕೇ ವಿಷೇಪ್ರೀತಿ ನ ಕರನೇವಾಲಾ, ವಿಷಯೋಂಕೇ ನಾದಿಕ ಕೀ ಚಿಂತಾ ನ
ಕರನೇವಾಲಾ, ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವತ್ರ ಆಶಾರಹಿತ ಜ್ಞಾನೀ ಶೋಭಾ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ
ಹೈ || ೮೪ ||

ತುಷ್ಠಿಃ ಸರ್ವತ್ರ ಧೀರಸ್ಯ ಯಥಾ ಪತಿತವರ್ತಿನಃ |
ಸ್ವಚ್ಛಂದಂ ಚರತೋ ದೇಶಾನ್ಯವಾಸ್ತ-ಮಿತಶಾಯಿನಃ || ೮೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯತ್ರಾಸ್ತಮಿತಶಾಯಿನಃ ದೇಶಾನ್ ಸ್ವಚ್ಛಂದಮ್ ಚರತಃ, ವಧಾಪತಿತವರ್ತಿನಃ
ಧೀರಸ್ಯ ಸರ್ವತ್ರ ತುಷ್ಠಿಃ (ಧವನಿ) || ೮೫ ||

ಜೋ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ಹೈ, ಉಸ ಕೋ ಜೋ ಕುಛ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನುಸಾರ ಮಿಲ ಜಾಯ
ಉಸಸ ಹೀ ವಹ ವರ್ತಾವ ಕರತಾ ಹೈ ಔರ ಪರಮ ಸಂತೋಪಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ
ಹೈ, ತದನಂತರ ಅಪನೀ ದೃಷ್ಟಿ ಜಿಧರ ಕೋ ಉರ ಜಾತೀ ಹೈ ಉನೀ ದೇಶೋಂ ಮೇಂ
ವಿಚರತಾ ಹೈ ಔರ ಜಹಾಂ ಹೀ ಸೂರ್ಯ ಅಸ್ತ ಹೋಯ ತಹಾಂ ಹೀ ಶಯನ ಕರತಾ ಹೈ
|| ೮೫ ||

ಪತತೂಹೇತು ವಾ ದೇಹೋ ನಾಸ್ಯ ಚಿಂತಾ ಮಹಾತ್ಮನಃ |
ಸ್ವಭಾವಭೂಮಿವಿಶ್ರಾಂತಿವಿಸ್ಮೃತಾಶೇಷಸಂಸ್ಕೃತೇಃ || ೮೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ದೇಹಃ ಪತತು ವಾ ಉದೇತು, ಸ್ವಭಾವಭೂಮಿವಿಶ್ರಾಂತಿವಿಸ್ಮೃತಾಶೇಷಸಂಸ್ಕೃತೇಃ
ಮಹಾತ್ಮನಃ ಅಸ್ಯ ಚಿಂತಾ ನ (ಭವತಿ) || ೮೬ ||

ದೇಹ ನಷ್ಟ ಹೋಯ ಅಥವಾ ರಹೇ ಪರಂತು ಅಪನೇ ಸ್ವರೂಪರೂಪೀ ಭೂಮಿ ಕೇ
ವಿಶ್ರಾಮಕರ ಕೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಸಾರಕೋಭೂಲನೇವಾಲೇ ಜ್ಞಾನೀಕೋ ಇಸ ದೇಹ ಕೀ
ಚಿಂತಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ || ೮೬ ||

ಅಕಿಂಚನಃ ಕಾಮಚಾರೋ ನಿಂದ್ರಶ್ಚಿನ್ನಸಂಶಯಃ |
ಅಸಕ್ತಃ ಸರ್ವಭಾವೇಷು ಕೇವಲೋ ರಮತೇ ಬುಧಃ || ೮೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಕಿಂಚನಃ ಕಾಮಚಾರಃ ನಿಈಂದಃ ಭಿನ್ನಸಂಶಯಃ ಸರ್ವಭಾವೇಷು ಅಸಕ್ತಃ
ವೃಧಃ ಕೇವಲಃ ರಮತೇ || ೮೭ ||

ಜೋ ಜ್ಞಾನೀ ಹೈ ವಹ ಇಕಲಾ ಹೀ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ರಮತಾ ಹೈ, ಕುಲ ಪಾಸ
ನಹೀಂ ರಖತಾ ಹೈ, ತಥಾಪಿಪನೀ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಬರ್ತಾ ಕರತಾ ಹೈ, ಸುಖದುಃಖತೇ
ರಹಿತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಸಂಶಯ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಸಂಪೂರ್ಣ
ವಿಷಯೋಂ ಸೇ ವಿರಕ್ತ ರಹತಾ ಹೈ || ೮೭ ||

ನಿರ್ಮಮಃ ಶೋಭತೇ ಧೀರಃ ಸಮಲೋಷ್ವಾಶ್ವಕಾಂಚನಃ |
ಸುಭಿನ್ನಹೃದಯಗ್ರಂಥಿವಿನಿಧೂತರಜಸ್ತಮಃ || ೮೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಿರ್ಮಮಃ ಸಮಲೋಷ್ವಾಶ್ವಕಾಂಚನಃ ಸುಭಿನ್ನಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಃ
ವಿನಿಧೂತರಜಸ್ತಮಃ ಧೀರಃ ಶೋಭತೇ || ೮೮ ||

ಮಮತಾ ಕಾ ತ್ಯಾಗನೇವಾಲಾ, ಮಟ್ಟೀ. ಪತ್ನರ ಔರ ಸುವರ್ಣಕೋ ಸಮಾನ
ಮಾನನೇವಾಲಾ ಆರ ದೂರ ಹೋ ಗಳ ಹೈ ಹೃದಯ ಕೀ ಅಜ್ಞಾನರೂಪೀ ಗ್ರಂಥಿ
ಜಿಸ ಕೀ ಐಸಾ ಔರ ದೂರ ಹೋ ಗಯೇ ಹೈಂ ರಜ ಔರ ತಮಗುಣ ಜಿಸ ಕೇ ಐಸಾ ಜ್ಞಾನೀ
ಶೋಭಾ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ || ೮೮ ||

ಸರ್ವತ್ರಾನವಧಾನಸ್ಯ ನ ಕಿಂಚಿದ್ವಾಸನಾ ಹೃದಿ |
ಮುಕ್ತಾತ್ಮಾನೋ ವಿತ್ಯಪ್ತಸ್ಯ ತುಲನಾ ಕೇನ ಜಾಯತೇ || ೮೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸರ್ವತ್ರ ಅನವಧಾನಸ್ಯ ಹದಿ ಕಿಶ್ಚಿತ್ ವಾಸನಾ ನ (ಭವತಿ); (ಅತಃ)
ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಃ ವಿತ್ಯಪ್ತಸ್ಯ (ತಸ್ಯ) ಕೇನ ತುಲನಾ ಜಾಯತೇ || ೮೯ ||

ಜಿಸ ಕೀ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಷಯೋಂ ಮೇಂ ಆಸಕ್ತಿ ನಹೀಂ ಹೈ ಔರ ಜಿಸಕೇ ಹೃದಯ ಕೇ
ವಿಷೇಂ ಕಿಚಿನ್ಮಾತ್ರ ಭೀ ವಾಸನಾ ನಹೀಂ ಹೈ ಔರ ಜೋ ಮಾತ್ಮಾನಂದ ಕೇ ವಿಷೇಂ ತೃಪ್ತ
ಹೈ, ಐಸೇ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷಕೀ ಸಮಾನ ತ್ರಿಲೋ ಕೀ ಮೇಂ ಕೌನ ಹೋ ಸಕತಾ
ಹೈ || ೮೯ ||

ಜಾನನ್ನಪಿ ನ ಜಾನಾತಿ ಪಶ್ಯನ್ನಪಿ ನ ಪಶ್ಯತಿ | ಬ್ರುವನ್ನಪಿ ನ ಚ ಬ್ರೂತೇ ಕೋಽನ್ಯೋಃ
ನಿವಾಸನಾಹತೇ || ೯೦ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಯಃ) ಜಾನನ್ ಅಪಿ ನ ಜಾನಾತಿ, ಪಶ್ಯನ್ ಅಪಿ ನ ಪಶ್ಯತಿ ಬ್ರೂನ್ ಅಪಿ ಚ
ನ ಬ್ರೂತೇ; (ಸಃ) ನಿರ್ವಾಸನಾತ್ ಋತೇ ಅನ್ಯಃ ಕಃ ? || ೯೦ ||

ಜೋ ಜಾನತಾ ಹುಆ ಭೀ ನಹೀಂ ಜಾನತಾ ಹೈ, ದೇಖತಾ ಹುಆಭೀ ನಹೀಂ ದೇಖತಾ ಹೈ,
ಬೋಲತಾ ಹುಆ ಭೀ ನಹೀಂ ಬೋಲತಾ ಹೈ, ಐಸಾ ಪುರುಷ ಜ್ಞಾನೀ ಕೇ ಸಿವಾಯ ಜಗತ್

ಮೇಂ ಔರ ದೂಸರಾ ಕೌನ ಹೈ ? ಅರ್ಥಾತ್ ಕೋಈ ನಹೀಂ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ
ಅಭಿಮಾನ ತಥಾ ವಾಸನಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ || ೯ ||

ಭಿಕ್ಷುವಾ ಭೂಪತಿವಾಪಿ ಯೋ ನಿಷ್ಕಾಮಃ ಸ ಶೋಭತೇ |
ಭಾವೇಷು ಗಲಿತಾ ಯಸ್ಯ ಶೋಭನಾಶೋಭನಾ ಮತಿಃ || ೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಸ್ಯ ಮಾವೇಷು ಶೋಮನಾಶೋಮನಾ ಮತಿಃ ಗಲಿತಾ, (ಏತಾಹುಶಃ ಯಃ)
ನಿಷ್ಕಾಮಃ ಸಃ ಭಿಕ್ಷುಃ ವಾ ಅಪಿ ವಾ ಭೂಪತಿಃ ಶೋಭತೇ || ೯ ||

ಜಿಸ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಶುಭ ಪದಾರ್ಥೋಂ ಮೇಂ ಇಚ್ಛಾ ಬುದ್ಧಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ
ಔರ ಅಶುಭ ಪದಾರ್ಥೋಂ ಮೇಂ ದ್ವೇಷಬುದ್ಧಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹೈ ಐಸಾ ಜೋ
ಕಾಮನಾರಹಿತ ಜ್ಞಾನೀ ಹೈ ವಹ ರಾಜಾಹೋ ತೋ ವಿದೇಹ (ಜನಕ) ಸಮಾನ ಶೋಭಿತ
ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಭಿಕ್ಷು ಹೋಯ ತೋ ಪರಮ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯಮುನಿ ಕೀ
ಸಮಾನ ಶಾಭಾಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋತಾ ಹೈ ಕ್ರೋಂ ಕಿ ಆತ್ಮಾನದ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಮನ
ಪುರುಷಕೋ ರಾಜ್ಯ ಬಂಧನ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ ಔರ ತ್ಯಾಗ ಮಾಕ್ಷದಾಯಕ ನಹೀಂ
ಹೋತಾ ಹೈ | ೯ ||

ಕಸ್ವಾಚ್ಚಂಧ ಕಸಂಕೋಚಃಕವಾ ತತ್ವವಿ ನಿಶ್ಚಯಃ |
ನಿರ್ವ್ಯಾಜಾವಭೂತಸ್ಯ ಚರಿತಾರ್ಥಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ || ೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಿಯಾಜಾವಭೂತಸ್ಯ ಚರಿತಾರ್ಥಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ ಸ್ವಾನ್ವಂಧಮ್ ಕ
ಸಂಕೋಚಃ ಕ ವಾ ತತ್ತ್ವಂವನಿಶ್ಚಯಃ ಕ || ೯ ||

ಜಿಸ ಪುರುಷ ಕಾ ಮನ ಕಪಟರಹಿತ ಔರ ಕೋಮಲತಾಯುಕ್ತ ಹೈ ಔರ ಜಿಸನೇ
ಆತ್ಮಜ್ಞಾನರೂಪೀ ಕಾರ್ಯ ಕೋ ಸಿದ್ಧಿ ಕಿಯಾ ಹೈ, ಐಸೇ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಪುರುಷ ಕೋ
ಸ್ವಾಧೀನಪನಾ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಪರಾಧೀನಪನಾ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ,
ತತ್ವ ಕಾ ನಿಶ್ಚಯ ಕರನಾಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಉಸ ಕಾ ದೇಹಾಭಿಮಾನ
ದೂರ ಹೋ ಜಾತಾ ಹೈ || ೯ ||

ಆತ್ಮವಿಶ್ರಾಂತಿತ್ಯಪ್ತೇನ ನಿರಾಶೇನ ಗತಾತಿನಾ |
ಅಂತರ್ಯದನುಭೂಯೇತ ತತ್ತ್ವಂ ಕಸ್ಯ ಕಥ್ಯತೇ || ೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ಆತ್ಮವಿಶ್ರಾಂತಿತ್ಯಪ್ತೇನ ನಿರಾಶೇನ ಗತಾತಿನಾ (ಜ್ಞಾನಿನಾ) ಅಂತಃ ಯತ್
ಅನುಭೂಯೇತ, ತತ್ ಕಥಮ್ ಕಸ್ಯ ಕಥ್ಯತೇ || ೯ ||

ಜೋ ಪುರುಷ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವಿಶ್ರಾಮರೂಪಅಮೃತಕಾ ಪಾನ ಕರ ಕೇ ತ್ಯಪ್ತ
ಹುಆ ಹೈ ಔರ ಆಶಾಮಾತ್ರ ನಿವೃತ್ತ ಹೋ ಗಈ ಹೈ ತಥಾ ಜಿಸ ಕೇ ಭೀತರ ಕೀ ಪೀಡಾ
ಶಾಂತ ಹೋ ಗಈ ಹೈ ಐಸಾ ಜ್ಞಾನೀ ಅಪನೇ ಅಂತಃಕರಣ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಜೋ ಅನುಭವ

ಕರತಾ ಹೈ, ಉಸ ಕೋ ಪ್ರಾಣೀ ಕಿಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಹ ಸಕತಾ ಹೈ ಔರ ಉಸ ಅನುಭವ ಕೋ ಕಿಸ ಕೋ ಕಹಾಂ ಜಾಯ ? ಕ್ರೋಂಕಿ ಇಸ ಕಾ ಆಧಿಕಾರೀ ದುರ್ಲಭ ಹೈ || ೯೩ ||

ಸುಪ್ರೋಽಪಿನ ಸುಷುಪ್ತೌ ಚ ಸ್ವಪ್ನೇಽಪಿ ಶಾಯತೋ ನಚ |

ಜಾಗರೇಽಪಿ ನ ಜಾಗತಿ ಧೀರಸ್ತೃಪ್ತಃಪದೇ ಪದೇ || ೯೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಪದೇ ಪದೇ ತೃಪ್ತಃ ಧೀಃ ಸುಷುಮೋ ಭೀ ಚ ನ ಸುಪ್ರಾ, ಸ್ವಪ್ನೇ ಅಪಿ ಚ ನ ಶಯಿತಃ, ಜಾಗರೇ ಅಪಿ ನ ಜಾಗತಿ || ೯೪ ||

ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಸುಷುಪ್ತಿ ಅವಸ್ಥಾ ದೀಖತೀ ಹೈ ಪರಂತು ಜ್ಞಾನೀ ಸುಷುಪ್ತಿ ಕೇ ವಶೀಭೂತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥಾ ಭಾಸತೀ ಹೈ ಪರಂತು ಜ್ಞಾನೀ ಶಯನ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ ಕಿಂತು ಸಾಕ್ಷೀರೂಪ ರಹತಾ ಹೇ ಔರ ಜಾಗ್ರದಾವಸ್ಥಾ ಭಾಸತೀ ಹೈ ಪರಂತು ಜ್ಞಾನೀ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾ ಕೇ ವಿಕಾರೋಂ ಸೇ ಅಲಗ ರಹತಾ ಹೈ ಕ್ರೋಂಕಿ ಯಹ ತೋ ನ ಅವಸ್ಥಾ ಬುದ್ಧಿ ಕೀ ಹೈ ಔರ ಜೋ ಬುದ್ಧಿ ಸೇ ಪರ ಹೈ ಔರ ಆತ್ಮಾನಂದ ಸೇ ತೃಪ್ತ ಹೈ || ೯೪ ||

ಜ್ಞಃ ಸಚಿಂತೋಽಪಿ ನಿಶ್ಚಿಂತಃ ಸೇಂದ್ರಿಯೋಽಪಿ ನಿರಿದ್ರಿಯಃ |

ಸುಬುದ್ಧಿರಪಿ ನಿರ್ಬುದ್ಧಿಃ ಸಾಹಂಕಾರೋಽನಹಂಕೃತೀ || ೯೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಜ್ಞಃ ಸಚಿಂತಃ ಅಪಿ ನಿಶ್ಚಿಂತಃ (ಭವತಿ), ಸೇಂದ್ರಿಯಃ ಅಪಿ ನಿರಿದ್ರಿಯಃ (ಭಾತ); ಸುಬುದ್ಧಿಃ ಅಪಿ ನಿರಿದ್ರಿಃ (ಭವತಿ); ಸಾಹಂಕಾರಃ ಅಪಿ ನಿರಹಂಕೃತೀಃ (ಭವತಿ) || ೯೫ ||

ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಚಿಂತಾ ಹೈ ಬಸಾ ಲೋಕೋಂ ಕೇ ದೇಖನೇ ಮೇಂ ಆತಾ ಹೈ ಪರಂತು ಜ್ಞಾನೀ ನಿಶ್ಚಿಂತ ಹೋತಾ ಹೈ, ಜ್ಞಾನೀ ಇಂದ್ರಿಯೋಂತಹಿತ ದೀಖತಾ ಹೈ ಪರಂತು ವಾಸ್ತವ ಮೇಂ ಜ್ಞಾನ ಇಂದ್ರಿಯರಹಿತ ಹೋತಾ ಹೈ, ವ್ಯವಹಾರಮೇಂ ಜ್ಞಾನೀ ಚತುರಬುದ್ಧಿವಾಲಾ ದೀಖತಾ ಹೈ, ಪರಂತು ಬಾನೀ ಬುದ್ಧಿರಹಿತ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಜ್ಞಾನೀ ಅಹಂಕಾರಯುಕ್ತಸಾ ದೀಖತಾ ಹೈ ಪರಂತು ಜ್ಞಾನೀ ಕೋ ಅಹಂಕಾರ ಕಾ ಲೇಶ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ || ೯೫ ||

ನ ಸುಖೀನ ಚ ವಾ ದುಃಖೀ ನ ವಿರಕ್ತೋ ನ ಸಂಗವಾನ್ |

ನ ಮುಮುಕ್ಷುನೇ ವಾ ಮುಕ್ತೋ ನ ಕಿಂಚಿನ್ನಚ ಕಿಂಚನ || ೯೬ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಜ್ಞಾನೀ) ನ ಸುಖೀ; ವಾ ನ ಚ ದುಃಖೀ; ನ ವಿರಕ್ತಃ, ನ ಸಂಗವಾನ್ ನ ಮುಮುಕ್ಷು ವಾ ನ ಮುಕ್ತಃ, ನ ಕಿಂಚಿತ್ ನ ಚ ಕಿಂಚನ || ೯೬ ||

ಜ್ಞಾನೀ ಸುಖೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ದುಃಖೀ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ವಿರಕ್ತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಆಸಕ್ತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಮೋಕ್ಷಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ, ಮುಕ್ತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಸತ್ಪ್ರಪ, ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಹೋತಾ ಹೈ || ೯೬ ||

ವಿಕ್ಲೇಪೇಽಪಿ ನ ವಿಭಿಷ್ಟಃ ಮಮಾಧೌ ನ ಮಮಾಧಿಮಾನ್ |

ಜಾಡ್ಯಾಪನ ಜಡೋ ಧನ್ಯಃ ಪಾಂಡಿತ್ಯಽಪಿ ನ ಪಂಡಿತಃ || ೨೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಧನ್ಯಃ ವಿಕ್ಲೇಪೇ ಅಪಿ ಲಿಕ್ಷಿಪ್ತ. ನ, ಮಮಾಚೌ ಸಮಾಧಿಮಾನ್ ಮ, ಜಾಡಯೇ ಅಪಿ ಜಡ. ನ; ಪಾಂಡಿನ್ಯೇ ಅಪಿ ಪಂಡಿತ ನ || ೯೭ ||

ಜ್ಞಾನೀ ಕಾ ವಿಕ್ಲೇಪ ದೀಖತಾ ಹೈ ಪರಂತು ಜ್ಞಾನೀ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಸಮಾಧಿ ದೀಖತೀ ಹೈ ಪರಂತು ಜ್ಞಾನೀ ಸಮಾಧಿ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ, ಜ್ಞಾನೀ ಕೇ ವಿಪೇಂ ಜಡಪನಾ ದೀಖತಾ ಹೈ ಪರಂತು ಜ್ಞಾನೀ ಜಡ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ತಥಾ ಜ್ಞಾನೀ ಮೇಂ ಪಂಡಿತಪನಾ ದೋಖತಾ ಹೈ ಪರಂತು ಜ್ಞಾನೀ ಪಂಡಿತ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಯಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಕಾರ ದೇಹಾಭಿಮಾನೀ ಕೇ ವರ್ಷೇ ರಹತೇ ಹೈಂ || ೯೭ ||

ಮುಕ್ತೋ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿವ ಯಃ ಕೃತಕರ್ತವ್ಯನಿವೃತಃ |

ಸಮಃ ಸರ್ವತ್ರ ವೈತಷ್ಟ್ಯಾನ್ನ ಸ್ಮರತ್ಯಕೃತಂ ಕೃತಮ್ || ೯೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಯಥಾಸ್ಥಿತಿ ಸ್ವಸ್ಥಃ ಕೃತ ಕರ್ನವ್ಯನಿವೃತಃ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಃ ಮುಕ್ತಃ ಬೈತಡಣ್ಯಾತ ಕೃತಮ್ ಅಕೃತಮ್ ನ ಸ್ಮರತಿ || ೯೮ ||

ಜೈಸೀ ಅವಸ್ಥಾ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹೋಯ ಉಸಮೇಂ ಹೀ ಸ್ವಸ್ಥ ರಹನೇವಾಲಾ ಔರ ಕಿಯೇ ಹುಏ ಔರ ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮೋ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಅಹಂಕಾರ ಔರ ಉದ್ವೇಗ ನ ಕರನೇವಾಲಾ ಅರ್ಥಾತ್ ಸಂತೋಷಯುಕ್ತ ತಥಾ ಸರ್ವತ್ರ ಆತ್ಮದೃಷ್ಟಿ ಕರನೇವಾಲಾ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷ ತೃಷ್ಣಾ ಕೇ ನ ಹೋನೇ ಸೇ ಯಹ ಕಾರ್ಯ ಕಿಯಾ, ಯಹ ನಹೀಂ ಕಿಯಾ ಬಸಾ ಸ್ಮರಣ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ || ೯೮ ||

ನ ಪ್ರೀಯತೇ ವಂಧಮಾನೋ ನಿಂದ್ಯಮಾನೋ ನ ಕುಪ್ಯತಿ |

ನೈವೋದಿಜತಿ ಮರಣೇಜೀವನೇ ನಾಭಿನಂದತಿ || ೯೯ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಜ್ಞಾನೀ) ವಂದ್ಯಮಾನಃ ಪ್ರೀಯತೇ ನ ನಿಂದ್ಯಮಾನಃ ಕುಪ್ಯತಿ ನ; ಮರಣೇ ಉದ್ವಿಜತಿ ನ; ಏವ ಜೀವನೇ ಅಭಿನಂದತಿ ನ || ೯೯ ||

ಜೋ ಜ್ಞಾನೀ ಹೈ ಉಸ ಕೀ ಕೋಈ ಪ್ರಶಂಸಾ ಕರೇ ತೋ ಪ್ರಸನ್ನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ನಿಂದಾ ಕರೇ ತೋ ಕೋಪ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಮೃತ್ಯು ಭೀ ಸಾಮನೇ ಆತಾ ದೀಖೇ ತೋ ಭೀ ಜ್ಞಾನೀ ಘಬಡತಾ ನಹೀಂ ಹೈ ಔರ ಬಹುತ ವರ್ಷಾಂಪರ್ಯಂತ ಜೀವೇಂ ತೋ ಭೀ ಪ್ರಸನ್ನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ || ೯೯ ||

ನ ಧಾವತಿ ಜನಾಕೀರ್ಣ ನಾರಣ್ಯಮುಪಶಾಂತಧೀಃ |

ಯಥಾ ತಥಾ ಯತ್ರ ತತ್ರ ಸಮ ಏವಾವತಿಷ್ಠತೇ || ೧೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಉಪಶಾಂತಧೀಃ ಜನಾಕೀರ್ಣಮ್ ನ ಧಾವತಿ, (ತಥಾ) ಅರಣ್ಯಮ್ ನ (ಧಾವತಿ)
ಕಿಂತು ಯತ್ರ ತತ್ರ ಯಥಾ ತಥಾ ಸಮಃ ಏವ ಅವತಿಷ್ಠತೇ || ೧೦ ||

ಜಿಸ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ವೃತ್ತಿ ಶಾಂತ ಹೋ ಗಳ ಹೈ ವಹ ಜಹಾಂ ಮನುಷ್ಯೋಂ ಕೀ ಸಭಾ
ಹೋಯ ತಹಾಂ ಜಾನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ, ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ನಿರ್ಜನ ಸ್ಥಾನ
ಜೋ ವನ ತಹಾಂ ಭೀ ಜಾನೇ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ ನಹೀಂ ಕರತಾ ಹೈ, ಕಿಂತು ಜಿಸ ಸಮಯ ಜೋ
ಸ್ಥಾನ ಮಿಲ ಜಾಯ ತಹಾಂ ಹೀ ಸ್ಥಿತಿ ಕರ ಕೇ ನಿವಾಸ ಕರತಾ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ನಗರಮೇಂ
ತಥಾ ವನ ಮೇಂ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ ಏಕ ಸಮಾನ ಬುದ್ಧಿ ಹೋತೀ ಹೈ ಅರ್ಥಾತ್ ಜ್ಞಾನೀ ಕೀ
ದೃಷ್ಟಿ ಮೇಂ ಜೈಸಾ ನಗರ ಹೈ ವೈಸಾ ಹೀ ವನ ಹೋತಾ ಹೈ || ೧೦ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಮನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಭಾಷಾಟೀಕಯಾ
ಸಹಿತಂ ಶಾಂತಿಶತಕಂ ನಾಮಾಟಾಡಶ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೧೮ ||

=====

ಅಧ್ಯಕೋನವಿಂಶತಿಕಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೧೯.

ತತ್ತ್ವವಿಜ್ಞಾನಸಂದಂಶಮಾದಾಯ ಹೃದಯೋದರಾತ್ |

ನಾನಾವಿಧಪರಾಮರ್ಶಶಲ್ಯೋದ್ಧಾರಃ ಕೃತೋಮಯಾ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಮಯಾ ಹೃದಯೋದರಾತ್ ತತ್ತ್ವವಿಜ್ಞಾನಸಂದಂಶಮ್ ಆದಾಯ
ನಾನಾವಿಧಪರಾಮರ್ಶಶಲ್ಯೋದ್ಧಾರಃ ಕೃತಃ || ೧ ||

ಶ್ರೀಗುರು ಕೇ ಮುಖ ಸೇ ಸಾಧನಸಹಿತ ಜ್ಞಾನ ಕಾ ಶ್ರವಣ ಕರಕೇ ಶಿಷ್ಯ ಕೋ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ
ಕೇ ವಿಷೇಂ ವಿಶ್ರಾಮಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಲ, ತಿಸಕಾ ಸುಖ ಆರ ಶ್ಲೋಕೋಂಕರ ಕೇ ವರ್ಣನ ಕರತೇ
ಹೈಂ! ಹೇ ಗುರೋ! ಆಪಸೇ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನರೂಪ ಸಾಂಡಸೀ ಕೋ ಲೇಕರ ಅಪನೇ ಹೃದಯ
ಮೇಂ ಸೇ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಕೇ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪರೂಪ ಕಾಂಟೇ ಕೋ ದೂರ ಕರ ದಿಯಾ
|| ೧ ||

ಕಧರ್ಮಃಕಚ ವಾ ಕಾಮಃ ಕ ಚಾರ್ಥಃ ಕ ವಿವೇಕಿತಾ |

ಕದ್ವೈತಂಕ ಚ ವಾದ್ವೈತಂ ಖಮಹಿನಿ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಮೇ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸ್ವಮಹಿಮ್ನಿ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಸೇ ಧರ್ಮಃ ಕ, ವಾ ಕಾಮಃ ಚ ಕ; ಅರ್ಥಃ ಕ; ವಿವೇಕಿತಾ ಚ
ಕಾ ದ್ವೈತಮ್ ಕ; ವಾ ಅದ್ವೈತಮ್ ಚ ಕೇ || ೨ ||

ಹೇ ಗುರೋ ! ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷ ಇನ ಚಾರೋಂ ಕಾ ಫಲ ತುಚ್ಛ ಹೈ, ಇಸ
ಕಾರಣ ತಿನ ಧರ್ಮಾದಿರೂಪ ಕಾಂಟೇ ಕೋ ದೂರ ಕರಕೇ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತಿ
ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಲ ಜೋ ಮೈಂ ತಿಸ ಮುರ್ಝೇ ದ್ವೈತ ನಹೀಂ ಭಾಸತಾ ಹೈ, ಇಸ ಕಾರಣ
ಹೀ ಮುರ್ಝೇ ಅದ್ವೈತವಿಚಾರ ಭೀ ನಹೀಂ ಕರನಾ ಪಡತಾ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ “ ಉತ್ತೀರ್ಣೇ

ತು ಪರೇ ಪಾರೇ ನೋಕಾಯಾಃ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಮ್ “ ಜಬ ಪರಲೀ ಪಾರ ಉತರ ಗಯೇ ತೋ ಫಿರ ನೌ ಕಾ ಕೀ ಕ್ಯಾ ಆವಶ್ಯಕತಾ ಹ್ಯೇ ? ಇಸ ಕಾರಣ ಜಬ ದ್ವೈತ ಕಾ ಭಾನ ಹೀ ನಹೀಂ ಹ್ಯೇ ತೋ ಫಿರ ಅದ್ವೈತ ವಿಚಾರ ಕರನೇ ಸೇ ಫಲ ಹೀ ಕ್ಯಾ ? || ೨ ||

ಕ ಭೂತಂ ವ ಭವಿಷ್ಯದ್ವಾ ವರ್ತಮಾನಮಪಿ ಕ ವಾ |

ಕ ದೇಶಃವ ಚವಾ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವಮಹಿನಿ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಮೇ || ೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಿತ್ಯಮ್ ಸ್ವಮಹಿನಿ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಮೇ ಭೂತಮ್ ಕ ವಾ ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕ, ಅಪಿ ವಾ ವರ್ತಮಾನಮ್ ಕ, ದೇಶಃ ಕ (ಅನ್ಯತ್) ಚ ವಾ ಕ || ೩ ||

ನಿತ್ಯ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತ ಜೋ ಮೈಂ ತಿಸ ಮುರ್ಯೇ ಭೂತಕಾಲ ಕಹಾಂ ಹ್ಯೇ, ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲ ಕಹಾಂ ಹ್ಯೇ, ವರ್ತಮಾನಕಾಲ ಕಹಾಂ ಹ್ಯೇ, ದೇಶ ಕಹಾಂ ಹ್ಯೇ ತಥಾ ಅನ್ಯ ವಸ್ತು ಕಹಾಂ ಹ್ಯೇ ? || ೩ ||

ವ ಚಾತ್ಮಾ ಕ ಚವಾನಾತ್ಮಾ ಕ ಶುಭಕಾಶುಭಂ ತಥಾ |

ಕಚಿಂತಾಕ ಚವಾಚಿಂತಾ ಸ್ವಮಹಿಮ್ನಿಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಮೇ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸ್ವಮಹಿಮ್ನಿಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಮೇ ಆತ್ಮಾ ಕ ಬಾ ಅನಾತ್ಮಾ ಚ ಕ; ಶುಭಮ್ ಕ ತಥಾ ಅಶುಭಮ್ ಕ. ಚಿಂತಾ ಕವಾ ಅಚಿಂತಾ ಚ ವ || ೪ ||

ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತ ಜೋ ಮೈಂ ತಿಸ ಮುರ್ಯೇ ಆತ್ಮಾ, ಅನಾತ್ಮಾ, ಶುಭ, ಅಶುಭ, ಚಿಂತಾ ಔರ ಅಚಿಂತಾ ಯಹ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ಭೇದ ನಹೀಂ ಭಾಸತಾ ಹ್ಯೇ || ೪ ||

ಕಸ್ವಪ್ನಃಕೃ ಸುಷುಪಿತ್ ಕ ಚ ಜಾಗರಣಂ ತಥಾ |

ವ ತುರೀಯಂ ಭಯಂ ವಾಪಿ ಸ್ವಮಹಿಮ್ನಿಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಮೇ || ೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸ್ವಮಹಿಮ್ನಿಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಮೇ ಸ್ವಪ್ನಃ ವ ವಾ ಸುಷುಪ್ತಿಃ ಚ ಕ, ತಥಾ ಜಾಗರಣಮ್ ಕೃ, ತುರೀಯಮ್ ಅಪಿ ವಾ ಭಯಮ್ ವ || ೫ ||

ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತ ಜೋ ಮೈಂ ತಿಸ ಮೇರಿ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೇ, ಸುಷುಪ್ತಿ ಅವಸ್ಥಾ ನಹೀಂ ಹ್ಯೇ ತಥಾ ಜಾಯತ್ ಅವಸ್ಥಾ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೇ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಯಹ ತೀನೋಂ ಅವಸ್ಥಾ ಬುದ್ಧಿ ಕೀ ಹ್ಯೇಂ, ಆತ್ಮಾ ಕೀ ನಹೀಂ ಹ್ಯೇಂ, ಮೇರಿ ತುರೀಯಾವಸ್ಥಾಭೀ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೇ ತಥಾ ಅಂತಃಕರಣಧರ್ಮ ಜೋ ಭಯ ಆದಿ ಸೋಭೀ ಮುರ್ಯೇ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೇ || ೫ ||

ಕ ದೂರಂಕ ಸಮೀಪಂ ವಾ ಬಾಹ್ಯ ಕಾಭ್ಯಂತರಂ ಕವಾಕ

ಸೂಲಂಕಚ ವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ವಮಹಿಮ್ನಿಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಮೇ || ೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸ್ವಮಹಿಮ್ನಿ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಮೇ ದೂರಮ್ ಕ ವಾ ಸಮೀಪಮ್ ಕ್ವ, ಬಾಹ್ಯಮ್ ಕ ವಾ ಆಭ್ಯಂತರಮ್ ಕ, ಸೂಲಮ್ ಕ್ವ ವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮ್ ಚ ವ || ೬ ||

ದೂರಪನಾ, ಸಮೀಪಪನಾ, ಬಾಹರಪನಾ, ಭೀತರಪನಾ, ಮೋಟಾಪನಾ ತಥಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪನಾ ಯೇ ಸಬ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ನಹೀಂ ಹ್ಯಂ ಕ್ರೋಂಕಿ ಮ್ಯಂ ತೋ ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಮೇಂ ಸ್ಥಿತ ಹೂಂ || ೬ ||

ಜಿಗಾಟ ಕ ಮೃತ್ಯು ವಿತಂ ವಾ ವ ಲೋಕಾಃ ಕಾಸ್ಯ ಕ ಲೌಕಿಕಮ್ |

ಕ ಲಯಃ ವ ಸಮಾಧಿವಾ ಸ್ವಮಹಿಮ್ನಿ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಮೇ || ೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸ್ವಮಹಿಮ್ನಿ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಅಸ್ಯ ಮೇ ಮೃತ್ಯುಃ ಕ್ವ, ಜೀವಿತಮ್ ಕ, ಲೋಕಾಃ ಕ್ವ ವಾ ಲೌಕಿಕಮ್ ಕ್ವ, ಲಯಃ ಕ್ವ ವಾ ಸಮಾಧಿಃ ಕ್ವ || ೭ ||

ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಸ್ಥಿತ ಜೋ ಮ್ಯಂ ತಿಸ ಮೇರಾ ಮರಣ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ, ಜೀವನ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹ್ಯೆ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಮ್ಯಂ ತೋ ತ್ರಿಕಾಲ ಮೇಂ ಸತ್ಯರೂಪಹ, ಕೇವಲ ಆತ್ಮಮಾತ್ರ ಕೋ ದೇಖನೇವಾಲಾ ಜೋ ಮೇಂ ತಿಸ ಮುರ್ಯೇ ಭೂ ಆದಿ ಲೋಕೋಂ ಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ ಇಸೀ ಕಾರಣ ಮುರ್ಯೇ ಕೋ ಈ ಲೋಕಿಕ ಕಾರ್ಯ ಭೀ ಕರ್ತವ್ಯ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ | ಮ್ಯಂ ಪೂರ್ಣಾತ್ಮಾ ಹೂಂ, ಇಸ ಕಾರಣ ಮೇರಾ ಲಯ ವಾ ಸಮಾಧಿ ನಹೀಂ ಹೋತೀ ಹ್ಯೆ || ೭ ||

ಅಲಂ ತ್ರಿವರ್ಗಕಥಯಾ ಯೋಗಸ್ಯ ಕಥಯಾಪ್ಯಲಮ್ |

ಅಲಂ ವಿಜ್ಞಾನಕಥಯಾ ವಿಶ್ರಾಂತಸ್ಯ ಮಮಾತ್ಮನಿ || ೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಆತ್ಮನಿ ವಿಶ್ರಾಂತಸ್ಯ ಮಮ ತ್ರಿವರ್ಗಕಥಯಾ ಯೋಗಸ್ಯ ಕಥಯಾ ಅಲಮ್ ವಿಜ್ಞಾನಕಥಯಾ ಅಪಿ ಅಲಮ್ || ೮ ||

ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ವಿಶ್ರಾಮ ಕೋ ಪ್ರಾಪ್ತ ಹುಆ ಜೋ ಮ್ಯಂ ತಿಸಮುರ್ಯೇ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮರೂಪ ತ್ರಿವರ್ಗ ಕೀ ಚರ್ಚಾ ಸೇ ಕುಛ ಪ್ರಯೋಜನ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ, ಯೋಗ ಕೀ ಚರ್ಚಾ ಕರ ಕೇ ಕುಛ ಪ್ರಯೋಜನ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ, ತಥಾ ಜ್ಞಾನ ಕೀ ಚರ್ಚಾ ಕರನೇ ಸೇ ಭೀ ಕುಛ ಪ್ರಯೋಜನ ನಹೀಂ ಹ್ಯೆ || ೮ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿಕೃತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಭಾಷಾಟೀಕಯಾ ಸಹಿತಕೋನವಿಂಶತಿಕಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೧೯ ||

=====

ಅಥ ವಿಂಶತಿಕಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೨೦.

ಕ ಭೂತಾನಿ ವ ದೇಹೋ ವಾ ಕೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಕ ವಾ ಮನಃ |

ಕ ಶೂನ್ಯಂ ಕ ಚ ನೈರಾಶ್ಯಂ ಮತ್ಸ್ವರೂಪೇ ನಿರಂಜನೇ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಿರಂಜನೇ ಮತ್ಸ್ವರೂಪೇ ಭೂತಾನಿ ಕ್ಷ ವಾ ದೇಹಃ ಕ್ಷ, ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಕ ವಾ ಮನಃ ಕ್ಷ, ಶೂನ್ಯಮ್ ಕ್ಷ, ನೈರಾಶ್ಯಮ್ ಕ್ಷ ಚ || ೧ ||

ಪೂರ್ವ ವರ್ಣನ ಕೀ ಹುಕ್ ಆತ್ಮಸ್ಥಿತಿ ಜಿಸ ಕೀ ಹೋ ಜಾಯ ಉಸ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಕೀ ದಶಾ ಕಾ ಇಸ ಪ್ರಕಾರಣ ಮೇಂ ಚೌದಹ ಶ್ಲೋಕೋಂಕರ ಕೇ ವರ್ಣನ ಕರತೇ ಹ್ಯಂ ಕಿ, ಹೇ ಗುರೋ! ಮೈಂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಪಾಧಿರಹಿತ ಹೂಂ, ಇಸ ಕಾರಣ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಪಂಚಮಹಾಭೂತ ತಥಾ ದೇಹ ತಥಾ ಇಂದ್ರಿಯೇಂ ತಥಾ ಮನ ನಹೀಂ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಮೇಂ ಚೇತನಸ್ವರೂಪಹೂಂ ತಿಸೀ ಪ್ರಕಾರ ಶೂನ್ಯಪನಾ ಔರ ನಿರಾಶಪನಾ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೈ || ೧ ||

ಕ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಕ್ಷಾತ್ಮವಿಜ್ಞಾನಂ ಕ್ಷ ವಾ ನಿರ್ವಿಷಯಂ ಮನಃ |

ಕ ತೃಪ್ತಿಃ ಕ ವಿತ್ಯಷ್ಟಾತ್ಮಂ ಗತದ್ವಂದ್ವಸ್ಯ ಮೇ ಸದಾ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸದಾ ಗತದ್ವಂದ್ವಸ್ಯ ಮೇ ಶಾಸ್ತ್ರಮ್ ಕ್ಷ, ಆತ್ಮವಿಜ್ಞಾನಮ್ ಕ, ವಾ ನಿರ್ವಿಷಯಮ್ ಮನಃ ಕ್ಷ, ತೃಪ್ತಿಃ ಕ್ಷ, ವಿತ್ಯಷ್ಟಾತ್ಮಮ್ ವ || ೨ ||

ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸ ಕರನಾ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಕಾ ವಿಚಾರ ಕರನಾ, ಮನ ಕೋ ಜೀತನಾ, ಮನ ಮೇಂ ತೃಪ್ತಿ ರಖನಾ ಔರ ತೃಷ್ಟಾ ಕೋ ದೂರ ಕರನಾ ಯಹ ಕೋ ಈ ಭೀ ಮುರು ಮೇಂ ನಹೀಂ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಮೈಂ ಇಂದರಹಿತ ಹೂಂ || ೨ ||

ಕ ವಿದ್ಯಾಕ್ಯಚ ವಾಂವಿದ್ಯಾ ಕಾಹಂ ವೇದಂ ಮಮ ಕವಾ |

ಕಬಂಧಃ ಕ್ಷ ಚ ವಾ ಮೋಕ್ಷಃ ಸ್ವರೂಪಸ್ಯ ವರೂಪಿತಾ || ೩ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಮಯಿ) ವಿದ್ಯಾ ವ ವಾ ವಿದ್ಯಾ ಚ ಕ್ಷ, ಅಹಮ್ ಕ್ಷ ಇದಮ್ ಕ್ಷ ವಾ ಮಮ ಕ್ಷ, ಬಂಧಃ ಕ್ಷ ವಾ ಮೋಕ್ಷಃ ಚ ಕ್ಷ, ಸ್ವರೂಪಸ್ಯ ರೂಪಿತಾ ವ || ೩ ||

ಅಹಂಕಾರರಹಿತ ಜೋ ಮೈಂ ಹೂಂ ತಿಸ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ವಿದ್ಯಾ ಅವಿದ್ಯಾ ಮೈಂ ಹೂಂ, ಮೇರಾ ಹೈ, ಯಹ ಹೈ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಭಿಮಾನ ಕೇ ಧರ್ಮ ನಹೀಂ ಹೈ ತಥಾ ವಸ್ತು ಕಾ ಜ್ಞಾನ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ನಹೀಂ ಹೈ ಔರ ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷ ಮೇರೇ ನಹೀಂ ಹೋತೇ ಹೈಂ, ಮೇರಾ ರೂಪ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಮೈ ಚೈತನ್ಯ ಮಾತ್ರ ಹೂಂ || ೩ ||

ಕ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿರಪಿ ಕವಾ |

ಕ ತದ್ವಿದೇಹಕೈವಲ್ಯಂ ನಿರ್ವಿಶೇಷಸ್ಯ ಸರ್ವದಾ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸರ್ವದಾ ನಿರ್ವಿಶೇಷಸ್ಯ (ಮೇ) ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕ್ಷ, ವಾ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಃ ಅಪಿ ಕ್ಷ, ತದ್ವಿದೇಹಕೈವಲ್ಯಮ್ ಕ್ಷ || ೪ ||

ಸರ್ವದಾ ನಿರ್ವಿಶೇಷ ಸ್ವರೂಪ ಜೋ ಮೈಂ ತಿಸ ಮೇರೇ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ನಹೀಂ
ಹೋತಾ ಹೈ ಔರ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಅವಸ್ಥಾ ತಥಾ ವಿದೇಹಮುಕ್ತಿಭೀ ನಹೀಂ ಹೈ ಕ್ರೋಂಕಿ
ಮೈಂ ಸರ್ವಧರ್ಮರಹಿತ ಹೂಂ || ೪ ||

ವ ಕರ್ತಾ ಕ್ಷ ಚ ವಾ ಭೋಕ್ತಾ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಂ ಗ ಸ್ಪುರಣಂ ವ ವಾ |
ವಾಪರೋಕ್ಷಂ ಫಲಂ ವಾಕ ನಿಃಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ಮೇ ಸದಾ || ೫ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸದಾ ನಿಃಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ಮೇ ಕರ್ತಾ ವ ವಾ ಭೋಕ್ತಾ ವ ವಾ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಮ್
ಸ್ಪುರಣಮ್ ಕ್ಷ, ಅಪರೋಕ್ಷಮ್ ವ ವಾ ಫಲಮ್ ಕ್ಷ || ೫ ||

ಮೈಂ ಸದಾ ಸ್ವಭಾವರಹಿತ ಹೂಂ, ಇಸ ಕಾರಣ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಕರ್ತಾಪನಾ ನಹೀಂ
ಹೈ, ಭೋಕ್ತಾಪನಾ ನಹೀಂ ಹೈ ತಥಾ ವಿಷಯಾಕಾರವೃತ್ತ್ಯವಚ್ಚಿನ್ನ ಚೈತನ್ಯರೂಪ ಫಲ
ನಹೀಂ ಹೈ || ೫ ||

ಕಲೋಕಃ ಕ್ಷ ಮುಮುಕ್ಷುರ್ವಾ ಕ ಯೋಗೀ ಜ್ಞಾನವಾನ್ ಕವಾ |
ಕಬದ್ಧಃಕಚ ವಾ ಮುಕ್ತಃ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೇಹಮದ್ವಯೇ || ೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹಮದ್ವಯೇ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೇ ಲೋಕಃ ಕ್ಷ ವಾ ಮುಮುಕ್ಷುಃ ಕ್ಷ, ಯೋಗೀ ಕ,
ಜ್ಞಾನವಾನ್ ಕ್ಷ, ಬದ್ಧಃ ಕ್ಷ ವಾ ಮುಕ್ತಃ ಚ ಕ್ಷ || ೬ ||

ಆತ್ಮರೂಪ ಅದ್ವೈತ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ಕೇ ಹೋನೇಪರ ನ ಲೋಕ ಹೈ, ನ ಮೋಕ್ಷ ಕೀ ಇಚ್ಛಾ
ಕರನೇವಾಲಾ ಹೂಂ, ನ ಯೋಗೀ ಹೂಂ, ನ ಜ್ಞಾನೀ ಹೂಂ, ನಬಂಧನ ಹೈ, ನ ಮುಕ್ತಿ
ಹೈ || ೬ ||

ವ ಸೃಷ್ಟಿಃ ಕ್ಷ ಚ ಸಂಹಾರಃಕ್ಯ ಸಾಧ್ಯಂ ಕ ಚ ಸಾಧನಮ್ |
ವ ಸಾಧಕಃ ಕ ಸಿದ್ಧಿ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೇಹಮದ್ವಯೇ || ೭ ||

ಅನ್ವಯ:- ಅಹಮ್-ಅದ್ವಯೇ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೇ ಸೃಷ್ಟಿಃ ಕ, ಸಂಹಾರಃ ಚ ವ ಸಾಧ್ಯಮ್ ಕ್ಷ,
ಸಾಧನಮ್ ಚ ಕ್ಷ, ಸಾಧಕಃ ಕ್ಷ ವಾ ಸಿದ್ಧಿಃ ಕ್ಷ || ೭ ||

ಆತ್ಮರೂಪ ಅದ್ವೈತ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ಕೇ ಹೋನೇಪರ ನ ಸೃಷ್ಟಿ ಹೈ, ನ ಕಾರ್ಯ ಹೈ, ನ
ಸಾಧನ ಹೈ ಔರ ನ ಸಿದ್ಧಿ ಹೈ, ಕ್ರೋಂಕಿ ಮೈಂ ಸರ್ವೇಂಧರ್ಮ ರಹಿತ ಹೂಂ || ೭ ||

ಕ ಪ್ರಮಾತಾ ಪ್ರಮಾಣ ವಾಕ ಪ್ರಮೇಯಂಕ ಚ ಪ್ರಮಾ |
ಕ ಕಿಂಚಿತ್ ನ ಕಿಂಚಿದ್ವಾ ಸರ್ವದಾ ವಿಮಲಸ್ಯ ಮೇ || ೮ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸರ್ವದಾ ವಿಮಲಸ್ಯ ಮೇ ಪ್ರಮಾಣಂ ವಾ ಪ್ರಮಾತಾ ಕ್ಷ ಪ್ರಮೇಯಂ ಕ
ಪ್ರಮಾ ಚ ಕ್ಷ ಕಿಂಚಿತ್ ಕ್ಷ ನ ಕಿಂಚಿತ್ ಕ್ಷ || ೮ ||

ಆತ್ಮಾ ಉಪಾಧಿರಹಿತ ಹೈ ತಿಸ ಆತ್ಮಾ ಕೇ ವಿಷೇಂ ಪ್ರಮಾತಾ, ಪ್ರಮಾಣ ತಥಾ ಪ್ರಮೇಯ
ಯೇ ತೀನೋಂ ನಹೀಂ ಹೈ ಔರ ಕುಲ ಹೈ ಅಧವಾ ಕುಲ ನಹೀಂ ಹೈ, ಐಸೀ ಕಲ್ಪನಾ ಭೀ
ನಹೀಂ ಹೈ || ೮ ||

ಕ ವಿಕ್ಷೇಪಃ ಕ ಚೈಕಾಮ್ಯಂ ಕ ನಿರ್ಬೋಧಃ ಕ ಮೂಢತಾ |

ಕ ಹಷಃ ಕ ವಿಷಾದೋ ವಾ ಸರ್ವದಾ ನಿಷ್ಪ್ರಿಯಸ್ಯ ಮೇ || ೯ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸರ್ವದಾ ನಿಷ್ಪ್ರಿಯಸ್ಯ ಮೇ ವಿಕ್ಷೇಪಃ ಕ್ಷ ಐಕಾಮ್ಯಂ ಚಕ್ಯ ನಿರ್ಬೋಧಃ ಕ್ಷ
ಮೂಢತಾ ಕ್ಷ ಹರ್ಷಃ ಕ್ಷ ವಿಷಾದಃ ಕ್ಷ || ೯ ||

ಮೈಂ ಸದಾ ನಿರ್ವಿಕಾರ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಹೂಂ ಇಸ ಕಾರಣ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ವಿಕ್ಷೇಪ ತಥಾ
ಏಕಾಗ್ರತಾ, ಜ್ಞಾನೀಪನಾ, ಮೂಢತಾ, ಹರ್ಷ ಔರ ವಿಷಾದ ಯೇ ವಿಕಾರ ನಹೀಂ ಹೈ ||
೯ ||

ಕಚೈಷ ವ್ಯವಹಾರೋ ವಾ ಕ ಚ ಸಾ ಪರಮಾರ್ಥತಾ |

ವ ಸುಖಂ ಕ ಚ ವಾ ದುಃಖಂ ನಿರ್ವಿಮರ್ಶಸ್ಯ ಮೇ ಸದಾ || ೧೦ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸದಾ ನಿರ್ವಿಮರ್ಶಸ್ಯ ಮೇ ಏಷಃ ವ್ಯವಹಾರಃ ಕ್ಷ ವಾ ಸಾ ಪರಮಾರ್ಥತಾ ಚ
ಕ್ಷ, ಸುಖಂ ಚ ಕ್ಷ ವಾ ದುಃಖಂ ಚ ಕ್ಷ || ೧೦ ||

ಮೈಂ ಸದಾ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪರಹಿತ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಹೂಂ, ಇಸ ಕಾರಣ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ
ವ್ಯವಹಾರಾವಸ್ಥಾ ನಹೀಂ ಹೈ, ಪರಮಾರ್ಥಾವಸ್ಥಾ ನಹೀಂ ಹೈ ಔರ ಸುಖ ನಹೀಂ ಹೈ
ತಥಾ ದುಃಖ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೈ || ೧೦ ||

ಕ್ಷಮಾಯಾಕ ಚ ಸಂಸಾರಃವ ಪ್ರೀತಿರ್ವಿರತಿಃ ಕವಾ |

ಕ ಜೀವಃ ಕ್ಷ ಚ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಸರ್ವದಾ ವಿಮಲಸ್ಯ ಮೇ || ೧೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಸರ್ವದಾ ವಿಮಲಸ್ಯ ಮೇ ಮಾಯಾ ವ ಸಂಸಾರಃ ಚ ಕ್ಷ ಪ್ರೀತಿಃ ಕವಾ ವಿರತಿಃ
ಕ ಜೀವಃ ಕ್ಷ ತತ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಚ ಕ್ಷ || ೧೧ ||

ಮೈಂ ಸದಾ ಶುದ್ಧ ಉಪಾಧಿರಹಿತ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಹೂಂ, ಇಸ ಕಾರಣ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ
ಮಾಯಾ ನಹೀಂ ಹೈ, ಸಂಸಾರ ನಹೀಂ ಹೈ, ಪ್ರೀತಿ ನಹೀಂ ಹೈ, ವೈರಾಗ್ಯ ನಹೀಂ ಹೈ,
ಜೀವಭಾವ ನಹೀಂ ಹೈ ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವಭೀ ನಹೀಂ ಹೈ || ೧೧ ||

ಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿನಿವೃತ್ತಿ೨ ಕ ಮುಕ್ತಿಃ ಕ ಚ ಬಂಧನಮ್ |

ಕೂಟಸ್ಥನಿಬಿಭಾಗಸ್ಯ ಸ್ವಸ್ಥಸ್ಯ ಮಮ ಸರ್ವದಾ || ೧೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ಕೂಟಸ್ಥನಿಬಿಭಾಗಸ್ಯ ಸದಾ ಸ್ವಸ್ಥಸ್ಯ ಮಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಕ. ವಾ ನಿವೃತ್ತಿಃ ಕ,
ಮುಕ್ತಿಃ ಕ, ಬಂಧನಮ್ ಚ ಕ್ಷ || ೧೨ ||

ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಜೋ ಮೈಂ ಹೂಂ ತಿಸ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಹೀಂ ಹೈ, ಮುಕ್ತಿ ನಹೀಂ ಹೈ ತಥಾ ಬಂಧನ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೈ || ೧೨ ||

ಕೋಪದೇಶಃವ ವಾ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಕ ಶಿಷ್ಯಃ ಕಂ ಚ ವಾ ಗುರುಃ |

ಕ ಚಾಸ್ತಿ ಪುರುಷಾರ್ಥೋ ವಾ ನಿರುಪಾರ್ಥೇ ಶಿವಸ್ಯ ಮೇ || ೧೩ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಿರುಪಾರ್ಥೇ ಶಿವಸ್ಯ ಮೇ ಉಪದೇಶಃ ಕ್ಷ ವಾ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ವ ಶಿಷ್ಯಃ ಕ್ಷ ವಾ ಗುರುಃ ಕ್ಷ ವಾ ಪುರುಷಾರ್ಥಃ ಕ್ಷ ಚ ಅಸ್ತಿ || ೧೩ ||

ಉಪಾಧಿಶೂನ್ಯ ನಿತ್ಯಾನಂದಸ್ವರೂಪ ಜೋ ಮೈಂ ಹೂಂ ತಿಸ ಮೇರೇ ಅರ್ಥ ಉಪದೇಶ ನಹೀಂ ಹೈ, ಶಾಸ್ತ್ರ ನಹೀಂ ಹೈ, ಶಿಷ್ಯ ನಹೀಂ ಹೈ, ಗುರು ನಹೀಂ ಹೈ ತಥಾ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಜೋ ಮೋಕ್ಷ ಸೋ ಭೀ ನಹೀಂ ಹೈ || ೧೩ ||

ಕ ಚಾಸ್ತಿ ಕ ಚ ವಾ ನಾಸ್ತಿ ಕ್ವಾಸ್ತಿ ಚೈಕಂ ಕ ಚ ದ್ವಯಮ್ | ಬಹುನಾತ್ರ ಕಿಮುಕ್ತೇನ ಕಿಂಚಿನ್ನೋತ್ತಿಷ್ಠತೇ ಮಮ || ೧೪ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಮಮ) ಅಸ್ತಿ ಚ ಕ, ವಾ ನ ಅಸ್ತಿ ಚ ಕ್ಷ, ಏಕ ಚ ಕೇ ಅಸ್ತಿ, ದ್ವಯಂ ಚ ಕ್ಷ, ಇಹ ಬಹುನಾ ಉಕ್ತೇನ ಕಿಮ್, ಮಮ ಕಿಶ್ಚಿತ್ ನ ಉತ್ತಿಷ್ಠತೇ || ೧೪ ||

ಮೈಂ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಹೂಂ ಇಸ ಕಾರಣ ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಅಸ್ತಿಪನಾ ನಹೀಂ ಹೈ, ನಾಸ್ತಿಪನಾ ನಹೀಂ ಹೈ, ಏಕಪನಾ ನಹೀಂ ಹೈ, ದ್ವೈತಪನಾ ನಹೀಂ ಹೈ ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಕಲ್ಪಿತ ಪದಾರ್ಥೋ ಕೀ ವಾರ್ತಾ ಕರೋಡೋಂ ವರ್ಷಾಪರ್ಯಂತ ಕಹೂಂ ತಬ ಭೀ ಹಾರ ನಹೀಂ ಮಿಲ ಸಕತಾ, ಇಸ ಕಾರಣ ಸೇ ಕಹತಾ ಹೂಂ ಕಿ, ಮೇರೇ ವಿಷೇಂ ಕಿಸೀ ಕಲ್ಪನಾ ಕಾ ಭೀ ಆಭಾಸ ನಹೀಂ ಹೋತಾ ಹೈ, ಕೋಂಕಿ ಮೈಂ ಏಕರಸ ಚೇತನ ಸ್ವರೂಪ ಹೂಂ || ೧೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಭಾಷಾಟೀಕಾಸಹಿತಂ ವಿಶತಿಕಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ || ೨೦ ||

=====

ಅಧ್ಯಕವಿಂಶತಿಕಂ ಪ್ರಕರಣಮ್ ೨೧ |

ವಿಂಶತಿಶ್ಲೋಕಪದೇಶೇ ಸ್ಯುಃಶ್ಲೋಕಾಶ್ಚ ಪಂಚವಿಂಶತಿಃ |

ಸತ್ಯಾತ್ಮಾನುಭವೋಲ್ಲಾ ಸೇ ಉಪದೇಶೇ ಚತುರ್ದಶ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- ಉಪದೇಶೇ ವಿಂಶತಿಃ ಚ ಸ್ಯುಃ | ಸತ್ಯಾತ್ಮಾನುಭವೋಲ್ಲಾ ಸೇ ಚ ಪಂಚವಿಂಶತಿಃ | ಉಪದೇಶೇ ಚತುರ್ದಶ || ೧ ||

ಅಬ ಗ್ರಂಥಕರ್ತಾನೇ ಇಸ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ಗ್ರಂಥ ಕೀ ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯಾ ಔರ ವಿಷಯ ದಿಖಾಯೇ ಹೈಂ | ಗುರೂಪದೇಶನಾಮಕ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೨೦ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ ಶಿಷ್ಯಾನುಭವನಾಮಕ ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಕರಣಮೇಂ ೨೫ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ ಆಕ್ಷೇಪೋಪದೇಶನಾಮಕಂ ತೃತೀಯ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೧೪ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ || ೧ ||

ಷಡಲ್ಲಾ ಸೇ ಲಯೇ ಚೈವೋಪದೇಶೇ ಚ ಚತುಶ್ಚತುಃ | ಪಂಚಕಂ ಸ್ಯಾದನುಭವೇ ಬಂಧಮೋಕ್ಷೇ ಚತುಷ್ಕಮ್ || ೧ ||

ಅನ್ವಯ:- (ಚತುರ್ಥೇ) ಉಲ್ಲಾ ಸೇ ಷಟ್ | ಲಯೇ ಚ ಉಪದೇಶೇ ಚ ಏವ ಚತುಶ್ಚತುಃ | ಅನುಭವೇ ಪಂಚಕಮ್ | ಬಂಧಮೋಕ್ಷೇ ಚತುಷ್ಕಮ್ ಸ್ಯಾತ್ || ೧ ||

ಶಿಷ್ಯಾನುಭವನಾಮಕ ಚತುರ್ಥ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೬ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ಲಯನಾಮಕ ಪಂಚಮ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೪ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ಗುರೂಪದೇಶನಾಮಕ ಪಷ್ಠ ಪ್ರಕರಣಮೇಂ ಭೀ ೪ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ಶಿಷ್ಯಾನುಭವನಾಮಕ ಸಪ್ತಮ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೫ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ಬಂಧಮೋಕ್ಷನಾಮಕ ಅಷ್ಟಮ ಪ್ರಕರಣಮೇಂ ೪ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ || ೧ ||

ನಿರ್ವೇದೋಪಶಮೇ ಜ್ಞಾನೇ ಏವಮೇವಾಷ್ಟಕಂ ಭವೇತ್ |
ಯಥಾಸುಖಸಪ್ತಕಂಚ ಶಾಂತೀಸ್ಯಾಟೇ ದಸಂಮಿತಮ್ || ೨ ||

ಅನ್ವಯ:- ನಿರ್ವೇದೋಪಶಮೇ ಏವಂ ಏವ ಜ್ಞಾನೇ ಅಷ್ಟಕಮ್ ಭವೇತ್ | ಯಥಾ ಸುಖೇ ಚ ಸಪ್ತಕಮ್ | ಶಾಂತೌ ಚ ವೇದಸಂಮಿತಂ ಸ್ಯಾತ್ || ೨ ||

ನಿರ್ವೇದನಾಮಕ ನವಮ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೮ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ಉಪಶಮನಾಮಕ ದಶಮ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೮ ಶ್ಲೋಕ ಹೈ | ಜ್ಞಾನಾಷ್ಟಕನಾಮಕ ಏಕಾದಶ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೮ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ಏವಮೇವಾಷ್ಟಕ ನಾಮಕ ದ್ವಾದಶ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೮ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ಯಥಾಸುಖನಾಮಕ ತ್ರಯೋದಶ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೭ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ಶಾಂತಿಚತುಷ್ಕನಾಮಕ ಚತುರ್ದಶ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೪ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ || ೨ ||

ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶೇ ವಿಶಚ್ಚ ದಶ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಕೇ |
ತತ್ತ್ವಸ್ವರೂಪೇ ವಿಂಶಚ ಶಮೇ ಚ ಶತಕಂ ಭವೇತ್ || ೪ ||

ಅನ್ವಯ:- ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶೇ ವಿಂಶತ್ | ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಕೇ ಚ ದಶ | ತತ್ತ್ವಸ್ವರೂಪ ಕೇ ಚ ವಿಂಶತ್ | ಶಮೇ ಚ ಶತಕಮ್ ಭವೇತ್ || ೪ ||

ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶನಾಮಕ ಪಂಚದಶಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೨೦ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶನಾಮಕ ಷೋಡಶ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೧೦ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ತತ್ತ್ವಸ್ವರೂಪನಾಮಕ ಸಪ್ತದಶ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೨೦ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ಶಮನಾಮಕ ಅಷ್ಟಾದಶಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೧೦೦ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ || ೪ ||

ಅಷ್ಟಕಂ ಚಾತ್ಮವಿಶ್ರಾಂತೌ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತೀ ಚತುರ್ದಶ |
 ಪಟ್ ಸಂಖ್ಯಾಕ್ರಮವಿಜ್ಞಾನೇ ಗ್ರಂಥೇಕಾತ್ಮ್ಯಂ ತತಃ ಪರಮ್ || ೫ ||
 ವಿಶಕಮಿತ್ಯೈಃ ಖಂಡೈಃ ಶ್ಲೋಕೈರಾತ್ಮಾನಿಮಧ್ಯಖೈಃ |
 ಅವಧೂತಾನುಭೂತೇಶ್ಚ ಶ್ಲೋಕಾಃ ಸಂಖ್ಯಾಕ್ರಮಾ ಅಮೀ || ೬ ||

ಅನ್ವಯ:- ಆತ್ಮವಿಶ್ರಾಂತೌ ಚ ಅಷ್ಟಕಮ್ | ಜೀವನ್ಮುಕ್ತೀ ಚತುರ್ದಶ | ಸಂಖ್ಯಾಃ
 ಕ್ರಮವಿಜ್ಞಾನೇ ಪಟ್ | ತತಃ ಪರಮ್ ಆತ್ಮಾಗ್ನಿಮಧ್ಯಖೈಃ ಶ್ಲೋಕಃ ವಿಂಶತ್ಯೇಕಮಿತ್ಯೈಃ
 ಖಂಡೈಃ ಗ್ರಂಥೈಕಾತ್ಮ್ಯಮ್ (ಭವತಿ) | ಅಮೀ ಶ್ಲೋಕಾಃ ಅವಧೂತಾನುಭೂತೇಃ
 ಸಂಖ್ಯಾಕ್ರಮಾಃ (ಕಥಿತಾಃ) || ೫ || ೬ ||

ಆತ್ಮವಿಶ್ರಾಂತಿನಾಮಕ ಉನ್ನೀಸವೇಂ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ಲ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿನಾಮಕ
 ವಿಂಶತಿಕ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೧೪ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ಔರ ಸಂಖ್ಯಾಕ್ರಮವಿಜ್ಞಾನನಾಮಕ
 ಏಕವಿಂಶತಿಕ ಪ್ರಕರಣ ಮೇಂ ೬ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ಔರ ಸಂಪೂರ್ಣಗ್ರಂಥ ಮೇಂ ಇಕ್ಕೀಸ
 ಪ್ರಕರಣ ಔರ ೨೨ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ | ಇಸ ಪ್ರಕಾರ ಅವಧೂತ ಕಾ ಅನುಭವರೂಪ ಜೋ
 "ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಗೀತಾ" ಹೈ ಉಸ ಕೇ ಶ್ಲೋಕೋಂ ಕೀ ಸಂಖ್ಯಾ ಕಾ ಕ್ರಮ ಕಹಾ | ಯದ್ಯಪಿ
 ಅಂತ ಕೇ ಶ್ಲೋಕಕರ ಕೇ ಸಹಿತ ೨೨ ಶ್ಲೋಕ ಹೈಂ ಪರಂತು ದಶಮಪುರುಷ ಕೀ
 ಸಮಾನ ಯಹ ಶ್ಲೋಕ ಅಪನೇ ಕೋ ಗ್ರಹಣಕರ ಅನ್ಯ ಶ್ಲೋಕೋಂ ಕೀ ಗಣನಾ ಕರತಾ
 ಹೈ || ೫ || ೬ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವಕ್ರಮುನಿವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಸಾನ್ವಯಭಾಷಾಟೀಕಯಾ
 ಸಹಿತಂ ಸಂಖ್ಯಾಕ್ರಮವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ನಾಮೈಕವಿಂಶತಿಕಂ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್
 || ೨೧ ||

ಇತಿ ಸಾನ್ವಯಭಾಷಾಟೀಕಾಸಮೇತಾ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರಗೀತಾ ಸಮಾಪ್ತಾ |

ಪುಸ್ತಕ ಮಿಲನೇ ಕಾ ರಿಕಾನಾ
 ಗಂಗಾವಿಷ್ಣು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದಾಸ,
 "ಲಕ್ಷ್ಮೀವೇಂಕಟೇಶ್ವರ " ಛಾಪಾಖಾನಾ,
 ಕಲ್ಯಾಣ (ಜಿ. ರಾಣಾ.)

pdf was typeset on November 23, 2019

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

